

เสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน

เล่ม ๒

พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ

นางสาวละเอียด หลิมเซ่งท่าย ค.ม.

ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส

ณ วันที่ ๓๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๒

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์พระจันทร์

สารบัญเสภา เล่ม ๒

		หน้า (๓)
	คำอธิบาย	หน้า (๓)
ตอนที่ ๑๕	ขุนแผนต้องพราภนางดาวทอง	หน้า ๓
	สมเด็จพระพันวษาให้ขุนช้างขุนแผนมาผูกหัด	
	ราชการ	" ๓
	คำรวจไปตามขุนแผน	" ๒
	คำรวจไปตามขุนช้าง	" ๕
	จมนครผูกหัดขุนช้างขุนแผน	" ๗
	จมนครกับขุนช้างขุนแผนแฉดขุนเพ็ชรขุนราม	
	ลำบากเป็นเกลอ	" ๗
	นางดาวทองเจ็บ	" ๘
	นางทองประศรีให้ไปบอกขุนแผน	" ๘
	ขุนแผนฝากเงรขุนช้าง	" ๘
	ขุนแผนไปพยาบาลนางดาวทอง	" ๘
	สมเด็จพระพันวษาธิบดีงถามถึงขุนแผน	" ๑๐
	ขุนช้างทูลว่าขุนแผนเป็นกำแพงฉิ่ง	" ๑๐
	สมเด็จพระพันวษาดังให้พราภนางดาวทอง	" ๑๐
	นางดาวทองฝันร้าย	" ๑๑

	ราชามาตย์ไปเอาตัวนางดาวทอง	หน้า	๓๒
	ขุนแผนกรวญ	"	๓๓
	นางดาวทองกรวญ	"	๓๓
	นางดาวทองตามางทองประศรี	"	๓๔
	นางทองประศรีกรวญ	"	๓๕
	ราชามาตย์พานางดาวทองเข้าเฝ้า	"	๓๖
	สมเด็จพระพันวษาให้กักนางดาวทองไว้ในวัง	"	๓๖
ตอนที่ ๓๖	กำเนิดกุมารทองบุตรนางบัวคด	"	๓๗
	ขุนแผนคิดจะตบชื่อน้ำหากุมาร	"	๓๗
	ขุนแผนออกป่า	"	๓๘
	กตาดึงหมันหาญ	"	๓๘
	นางบัวคดถูกหมันหาญออกไปไร่	"	๓๙
	ขุนแผนเห็นนางบัวคด	"	๓๙
	ขุนแผนเข้าล้อมครอยู่ในช่องหมันหาญ	"	๔๐
	ขุนแผนช่วยชีวิตหมันหาญ	"	๔๑
	หมันหาญยกนางบัวคดให้ขุนแผน	"	๔๑
	แต่งงานขุนแผนกับนางบัวคด	"	๔๒
	ขุนแผนไม่ยอมเป็นโจร	"	๔๐
	หมันหาญตบถทุกขขุนแผน	"	๔๒
	หมันหาญริษยาขุนแผน	"	๔๓

หมื่นหาญ ให้นำบังคืดจากยาพิษขุนแผน	หน้า	๓๕
โหงพราญบอกขุนแผนให้รัก	"	๓๗
ขุนแผนชอดูกในท้องนางบังคืด	"	๓๗
ขุนแผนฆ่านางบังคืด	"	๓๗
ขุนแผนปลุกกุมารทอง	"	๔๐
หมื่นหาญยกพอกตามขุนแผน	"	๔๐
หมื่นหาญรบกับขุนแผน	"	๔๒
ขุนแผนยกโทษให้หมื่นหาญ	"	๔๓
ขุนแผนตัดบาปพาน	"	๔๔
หุดจงทรงพลกับพันท้าวไปรบฆ่าที่เมืองมฤค	"	๔๖
ขุนแผนช้อมาตั้งหมอก	"	๔๗
ขุนแผนชวนเวียงขุนช้าง ไต่นางแกจกรยา	"	๕๐
ขุนแผนตรวจแค้นขุนช้าง	"	๕๐
ขุนแผนตามนางทองประศรี	"	๕๒
ขุนแผนไปเมืองสุพรรณ	"	๕๓
ขุนแผนพบนางพราญของขุนช้าง	"	๕๔
ขุนแผนเข้าบ้านขุนช้าง	"	๕๖
ขุนแผนชวนเวียงขุนช้าง	"	๕๗
ขุนแผนเข้าห้องนางแกจกรยา	"	๕๗
นางแกจกรยาชบอกเวียงขุนช้าง	"	๖๓

ตอนที่ ๓๗

ข

	ขุนแผนชมเครื่องเรือนขุนช้าง	หน้า	๖๕
	ขุนแผนถึงเคียงขุนช้างนอนกับนางวันทอง	"	๖๗
	ขุนแผนพ้อกับนางวันทอง	"	๖๘
	ขุนแผนชวนนางวันทองไปด้วย	"	๗๗
	นางวันทองยอมไปกับขุนแผน	"	๗๘
	นางวันทองกรวดงูอาโดยขุนช้าง	"	๗๐
ตอนที่ ๓๘	ขุนแผนพานางวันทองหนี	"	๗๒
	ขุนแผนเข้าไปตามนางวันทอง	"	๗๒
	ขุนแผนพานางวันทองออกจากห้อง	"	๗๒
	นางวันทองตั้งเรือน	"	๗๒
	ขุนแผนพานางวันทองออกจากบ้านขุนช้าง	"	๗๕
	ขุนแผนพานางวันทองข้ามเรือจ้าง	"	๗๕
	ขุนแผนเขียนหนังสือทำขุนช้าง	"	๗๗
	ขุนแผนพานางไปถึงบ้านเขาพระ	"	๗๘
	ขุนแผนเห็นนกกตกรุม	"	๘๐
	ขุนแผนพานางวันทองตั้งเต็นท์	"	๘๒
	ขุนแผนกับนางวันทองพักอยู่ที่ท่าคันโท	"	๘๓
	นางวันทองกรวดงูถึงตัว	"	๘๕
ตอนที่ ๓๙	ขุนช้างตามนางวันทอง	"	๘๗
	ขุนช้างคืนนอน	"	๘๗

ขุนช้างไต่หนังสือนางวันทอง	หน้า	๘๗
ขุนช้างเตรียมพด	"	๘๘
ขุนช้างตานางเทพทอง	"	๘๘
ขุนช้างยกจากเมืองสุพรรณ	"	๓๐๐
พรานรอกนำขุนช้างไปตามขุนแผน	"	๓๐๓
กุมารทองปลุกขุนแผน	"	๓๐๓
ขุนแผนเตรียมศัสตราวุธขุนช้าง	"	๓๐๓
ขุนแผนรบขุนช้าง	"	๓๐๓
ขุนช้างหนีขุนแผน	"	๓๐๕
ขุนแผนกลับมาหานางวันทอง	"	๓๐๖
ขุนแผนชวนนางวันทองดงเด็งหน้า	"	๓๐๗
ขุนแผนพานางวันทองไปจากท่าคันโท	"	๓๓๐
ขุนแผนชมดง	"	๓๓๓
ขุนแผนเข้าบ้านดงเจ้า	"	๓๓๒
ขุนช้างกตัญญู	"	๓๓๓
ขุนช้างเข้าเฝ้าสมเด็จพระพันวษา	"	๓๓๗
๓๐๓ ขุนช้างฟ้องว่าขุนแผนเป็นกบฏ	"	๓๓๘
สมเด็จพระพันวษาเสด็จออก	"	๓๓๘
ขุนช้างทูลสมเด็จพระพันวษา	"	๓๓๘
๓๐๓ สมเด็จพระพันวษาให้กองทัพตามขุนแผน	"	๓๓๙

จมนวโยจมนครจักร์	หน้า	๓๒๒
เกิดต่างแกชุนเพชรชุนราม	"	๓๒๒
กองทัพยกออกจากกรุง	"	๓๒๕
กองทัพถึงท่าต้นไทร	"	๓๒๕
ชุนข้างลัดดนมชุนแผน	"	๓๒๖
จมนครโหดอมชุนแผน	"	๓๒๗
นางวันทองปลุกชุนแผน	"	๓๒๗
ชุนแผนพานางวันทองไปช้อน	"	๓๒๗
กองทัพพบชุนแผน	"	๓๒๘
ชุนแผนพลโต้ตอบกับจมนคร	"	๓๓๐
จมนครสั่งให้จับชุนแผน	"	๓๓๓
ชุนเพชรชุนรามดำเดกชุนแผน	"	๓๓๔
ชุนแผนต่อสู้กองทัพ	"	๓๓๕
กองทัพแตกหนีชุนแผน	"	๓๓๕
ชุนแผนกลับไปหานางวันทอง	"	๓๓๗
จมนครรวมทัพกดดันกรุง	"	๓๔๐
เมษชุนเพชรชุนรามควงญถึงมัจฉ	"	๓๔๒
จมนครเข้าเฝ้า	"	๓๔๔
สมเด็จพระพันวษาให้กักกันจับชุนแผน	"	๓๔๖

ตอนที่ ๒๓	ขุนแผนดูแก้โทษ	หน้า ๓๕๘
	นางวันทองมีครรภ์	" ๓๕๘
	ขุนแผนพานางวันทองเดินป่า	" ๓๕๐
	ขุนแผนควงอุรังคังนางวันทอง	" ๓๕๒
	ขุนแผนพานางวันทองไปหาพระพิฆิตร	" ๓๕๔
	พระพิฆิตรรับเลี้ยงขุนแผนนางวันทอง	" ๓๕๖
	นางแก้วกิริยาไถ่ตัวจากขุนช้าง	" ๓๕๖
	ขุนแผนขอให้พระพิฆิตรบอกตั้งกรุง	" ๓๕๗
	พระพิฆิตรบอกตั้งขุนแผนนางวันทอง	" ๓๖๓
	ขุนแผนตามล่าหมอก	" ๓๖๒
	ขุนแผนนางวันทองออกจากเมืองพิฆิตร	" ๓๖๓
	ขุนแผนซ่อนตาบฟ้าพน	" ๓๖๔
	ขุนแผนมาถึงกรุง	" ๓๖๔
	นางแก้วกิริยาพบกับขุนแผนนางวันทอง	" ๓๖๔
	ขุนแผนพบจมนศรี	" ๓๖๖
ตอนที่ ๒๔	ขุนแผนชนะความขุนช้าง	" ๓๖๗
	จมนศรีทูลว่าไต่ตวงขุนแผน	" ๓๖๗
	ขุนแผนเข้าเฝ้า	" ๓๖๘
	สมเด็จพระพันอษาให้ชำระความ	" ๓๖๘
	พันธการตามตัวขุนช้าง	" ๓๖๘

	ขุนช้างมาพบนางวันทอง	หน้า	๓๗๓
	ข่าวระแคะความขุนช้างขุนแผน	"	๓๗๒
	ขุนช้างถูกกระทำ	"	๓๗๓
	ลับพยานความขุนช้างขุนแผน	"	๓๗๖
	คิดสันความขุนช้างขุนแผน	"	๓๗๗
ตอนที่ ๒๓	ขุนแผนคิดคุก	"	๓๗๒
	ขุนแผนครวญถึงนางดาวทอง	"	๓๗๓
	ขุนแผนให้จมน้ำทั่วซอนางดาวทอง	"	๓๗๓
	จมน้ำทั่วซอนางดาวทอง	"	๓๗๔
	ต้มเตี๊ยะพระพันอษาให้เอาขุนแผนจำคุก	"	๓๗๔
	นางวันทองนางแก้วกรวญถึงขุนแผน	"	๓๗๖
	ขุนแผนสระเตาระเคืองจำ	"	๓๗๗
	ข้ามรงจับขุนแผน	"	๓๗๘
	ขุนแผนตองวิชาให้ข้ามรงดู	"	๓๗๙
	พระยายมราชผ่อนจำให้ขุนแผน	"	๓๗๒
	ขุนช้างรู้ว่าจำขุนแผนคิดคุก	"	๓๗๓
	ขุนช้างดูคนางวันทองไปสั้พรรณ	"	๓๗๕
ตอนที่ ๒๔	กานตพตายงาม	"	๓๗๗
	นางวันทองคตพตายงาม	"	๓๗๗
	ขุนช้างพาพตายงามไปฆ่า	"	๓๗๗

โหลงพรายขุนแผนช่วยพดายงาม	หน้า ๒๐๐
นางฉันทของคามพบพดายงาม	" ๒๐๓
นางฉันทของพาพดายงามไปฝากฉัตร	" ๒๐๔
นางฉันทของพ่อขุนช้าง	" ๒๐๕
นางฉันทของไปส่งพดายงาม	" ๒๐๗
พดายงามออกจากเมืองสุพรรณ	" ๒๐๗
พดายงามถึงเมืองกาญจนบุรี	" ๒๐๘
พดายงามเข้าบ้านนางทองประศรี	" ๒๑๐
พดายงามพบนางทองประศรี	" ๒๑๓
นางทองประศรีทำขอฉ้อพดายงาม	" ๒๑๓
นางทองประศรีพาพดายงามไปหาขุนแผน	" ๒๑๔
พดายงามพบขุนแผน	" ๒๑๕
พดายงามกตัญญูอยู่กับนางทองประศรี	" ๒๑๗
นางทองประศรี โทณจุกพดายงาม	" ๒๑๗
พดายงามมาหาขุนแผน	" ๒๒๓
ขุนแผนพาพดายงามไปฝากจมนิศร์	" ๒๒๓
จมนิศร์พาพดายงามถวายตัว	" ๒๒๔
ตอนที่ ๒๕ เจาด่านช้างถวายนางสร้อยทองแก่พระพันวษา	" ๒๒๖
เจ้าเชียงใหม่ได้ข่าวนางสร้อยทอง	" ๒๒๖
เจ้าเชียงใหม่ปรึกษาเสนา	" ๒๒๗

เจ้าเชียงใหม่ให้ทูตไปขอนางสร้อยทอง	หน้า ๒๒๗
เจ้าล้านช้างไม่ให้นางสร้อยทองแก่เจ้าเชียงใหม่	” ๒๒๘
เจ้าล้านช้างปรารภจะถวายนางสร้อยทองแก่	
พระพันวษา	” ๒๓๔
เจ้าล้านช้างให้ทูตมากรุงศรีอยุธยา	” ๒๓๕
ทูตล้านช้างมาถึงโคราช	” ๒๓๖
พระพันวษาสั่งให้ไปรับทูตล้านช้าง	” ๒๓๗
ทูตล้านช้างมาถึงกรุง	” ๒๓๘
พระพันวษาให้เตรียมรับทูตล้านช้าง	” ๒๔๑
ทูตล้านช้างเข้าเฝ้า	” ๒๔๒
พระทัยพาไปรับนางสร้อยทอง	” ๒๔๔
พระทัยพาเข้าเฝ้าเจ้าล้านช้าง	” ๒๔๖
เชียงใหม่ซึ่งนางสร้อยทอง	” ๒๔๗
เจ้าเชียงใหม่ให้ไปสืบข่าวเมืองล้านช้าง	” ๒๔๗
เจ้าเชียงใหม่ทราบว่าจะส่งนางสร้อยทอง	
ไปกรุงศรีอยุธยา	” ๒๕๐
เจ้าเชียงใหม่ให้แสนศรีเพชรยกทัพไปตีทวาย	” ๒๕๐
เจ้าล้านช้างเตรียมส่งนางสร้อยทอง	” ๒๕๓
นางเกสรครวญ	” ๒๕๒
นางสร้อยทองครวญ	” ๒๕๒

ตอนที่ ๒๖

ญ

นางเกสรจิตของ	หน้า ๒๕๔
นางเกสรให้ โอวาทแก่นางสร้อยทอง	" ๒๕๕
เตรียมกระบวนตั้งนางสร้อยทอง	" ๒๕๗
นางสร้อยทองทูลลาเจ้านางข้าง	" ๒๕๘
เจ้านางข้างพานางสร้อยทองไปตั้ง	" ๒๖๐
พระทายนางกังก้าทูลลาเจ้านางข้าง	" ๒๖๓
นางสร้อยทองออกจากเวียงจันท	" ๒๖๒
นางสร้อยทองชมตง	" ๒๖๓
นางสร้อยทองถึงเขาพูเวียง	" ๒๖๕
แสนศรีเพชรด้อมจับพดกไทยแดงราง	" ๒๖๕
แสนศรีเพชรพานางสร้อยทองไปเมืองเชียงใหม่	" ๒๖๗
เจ้าเชียงใหม่รับนางสร้อยทอง	" ๒๗๐
เจ้าเชียงใหม่ชมโฉมนางสร้อยทอง	" ๒๗๓
นางสร้อยทองควงญ	" ๒๗๒

คำอธิบาย

เมื่อพิมพ์หนังสือเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนเล่มที่ ๓ ข้าพเจ้าได้
แต่งเรื่องตำนานเสภา แด่อธิบายถึงลักษณะการที่ชาวหนังสือเสภา
ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ ก่อตัวไว้โดยพิสดารมีแจ้งอยู่ข้างต้น
เล่มเสภาเล่ม ๓ นั้นแล้ว ไม่จำเป็นต้องอธิบายถึงข้อความซึ่งเป็น
อย่างเดียวกันซ้ำใหม่ในเล่ม ๒ นอก จะกล่าวแต่เฉพาะข้อความ
ซึ่งเล่มใหม่แปลก อันสมควร เป็นเครื่องตั้ง แกะ ของผู้อ่านที่ตรง
ไหนบ้าง

บทเสภาในเล่ม ๒ นี้ ควรกล่าวอธิบายโดยเฉพาะมีอยู่บาง
ตอน คือ

ตอนที่ ๓๖ เรื่องกำเนิดกุมารทองบุตรนางบังคด บทที่พิมพ์
ในเล่มนี้เป็นของครูแจ่มแจ่ม พอกเสภาชอบฉบับที่แพร่หลายอยู่ แต่
เข้าใจว่ายังไม่เคยพิมพ์มาแต่ก่อน เนื้อเรื่องเสภาตอนนี้ตามหนังสือ
บทเดิมว่าขุนแผนไปเที่ยวหาโหงพรายตามป่าช้า ไปพบผีตายทั้งกลม
ซึ่งชอบมากขอเพชรคอง ขุนแผนจึงขอดอกไม้ทองมาเพียงเป็นกุมารทอง
ความเต็มต้นเพียง ๔ หน้ากระดาษ ครูแจ่มเอามาอธิบายความ ผู้
เรื่องให้ขุนแผนไปไต่ นางบังคดอยู่กินด้วยกันจนมีครรภ์ แล้วเกิด
เหตุนางบังคดตายทั้งกลม ขุนแผนจึงไต่กุมารทองมา จำโดยย่อ
ให้กุมารทองเป็นลูกของขุนแผนจริง ๆ พจนเรื่องกุมารทองเรื่องศดาบ

พาดพิงแต่ละเรื่องขอมาตีพิมพ์ออกซึ่งมีอยู่ในตอนเดียวกัน ครูแจรงเป็น
 แต่แต่งประพันธ์ตามเรื่องเดิม ตอนตตามพาดพิงแต่งคทงของเดิมแต่
 ของครูแจรง แต่ของเดิมเอาเรื่องตตามใจก่อนหากุมารทอง ของ
 ครูแจรงเอาเรื่องตตามใจหลัง ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ เป็นบทตอนสำคัญ
 เพื่อจะไม่ให้ตองดับบทกันวันจาย จึงเอาบทของครูแจรงพิมพ์ต่อมา
 จนตออกเรื่องตตามพาดพิง แต่เรื่องขอมาตีพิมพ์ เห็นว่าบท
 เดิมเขาว่าเป็นหลักฐานดี ของครูแจรงแต่งใหม่สู้ไม่ได้ ข้าพเจ้า
 จึงเอาบทเดิมพิมพ์ ขึ้นแต่ว่า "จรกต่างถึงหลวงทรงพดกับพันทาม"
 เป็นต้นไปจนจบตอน

บทเสภาของครูแจรงตอนน มีตอยคำเป็นทสี่งเกดสัมกับควม
 ทกต่างกนมา ว่าแต่งเมื่อในรัชกาลที่ ๕ ด้อยใช้คำว่ "บศัน"
 มีอยู่แห่งหนึ่งทหน้า ๓๒ บรรทัด ๘ คำนี้หมายควมว่า ตินบนทหอย
 กระต่ายไวกับกระสุนสำเร็จ สำหรับบรรจุเป็นนัด ๆ ไชกับบนแถบ
 เช่นบน เอนพดต เป็นต้น เขาใจวาพงมเมื่อในรัชกาลที่ ๕

ถ้าโดยสังนบทกตอนของครูแจรง เห็นควมยอมจำเป็นกวิ
 กน ๓ สัมกับทกต่างไวในคำไหศครูว่ "ครูแจรงแต่งอักษรขจรดี"
 แต่งดีในกรบจนจำตงอักษรขัยใจคอกนสำมัญ แต่ถ้าม ไชกาสัมก
 จรหยาบ ถึงจรหยาบก็ข่างว่ มีในตอนท ๓๖ บทจากตของตต
 ออกเสีย ๒ แห่ง ทตรงนางศรีจันทน์สอนนางบัวคตแห่ง ๓ ตรง
 อักษรขัยอันแผนเขาของนางบัวคตแห่ง ๓

ตอนที่ ๓๖ เมื่อขุนแผนชวนเรือนขุนช้างแฉะเขาของนางแก้วกรยา
 คอมนกต่างก็นมว่า เป็นพระราชนิพนธ์ ในรัชกาลที่ ๒ พิเคราะห์ดู
 ด้านนกคณ เห็นว่ามีใช้ด้านเดียวตลอดทั้งคณ ถ้าทรงพระ
 ราชนิพนธ์ เขาใจว่าพระราชนิพนธ์เริ่มตั้งแก่ขุนแผนไปถึงบ้านขุนช้าง
 ชนตรงว่า " มาถึงบ้านขุนช้างเขาก็ต่างแปด เป็นเขื่อนแข็งคูรอบ
 รอบโคใหญ่" ไปข้างท้ายคณนคเป็นด้านนอกนเทรอกอยู่หน่อยหนึ่ง
 ชนตรงว่า " วนทองคองตมกตมเค้น ทาจเขนกมเคียงเขา
 เวียงหน้า" พระราชนิพนธ์เห็นจรมาดงเพียง " แฉะเอียงแฉะนคม
 คารมนิทยอนดงแฉะหรือ" ดูท่านองกคณเป็นทีสำหรับตั้งพณพาทย์

ตอนที่ ๓๗ เมื่อขุนแผนพานางจันทองทนต์ คอมนเมือพิจารณา
 ไป เขาใจว่าด้านเดียวกับคณที่ ๓๖ ถ้าคณที่ ๓๖ เป็นพระ
 ราชนิพนธ์ คณที่ ๓๗ ก็เห็นจรมเป็นพระราชนิพนธ์เหมือนกัน แต่
 มีด้านนอกนอยู่ตรงนางจันทองคองคองคองอยู่ข้างท้าย บทคองคอง
 อย่างทพมพ ในเดมพ พบแต่เสภาฉบับเต็มเตจเจ้าพระยาบรมมหาศรี
 สรียวงศ์ฉบับเดียว ฉบับอื่น ๆ นอกจากนบทคองคองคองคองแต่
 สนิ ๆ

เสภาคณที่ ๓๗ ที่ ๓๘ ซึ่งกคณมาน เกือบจรมบตอกนว่า
 เป็นยอคของบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน เป็นคณที่คณชอบฟังแฉะ
 ชอบจกกันมากกว่าคณอื่น ๆ เสภาที่ชบกันแพร่หลายมาก พระ
 แฉะทองฟ้า (บ้อง) เต้าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ส้มเตจเจ้าพระยาบรม

มหาศรีสุริยวงศ์ ก็ไม่ฟังคนอื่นนอกจากตนเอง ได้ถามต่อไปว่า ถ้า
 ขบให้ ท่านฟังจนจนแน่นอนจากเรื่องขุนช้าง แดงทำอะไร พระแสง
 ทองฟ้าบอก ว่า ก็ต้องยกยกดบมาขึ้นเรือนใหม่ เหตุที่คนชอบเสภา
 ๒ คือนิยมมาก เห็นจะเป็นเพราะในสองคอนนันทานของเรื่องประกอบ
 กันหลายกระบวน มีทั้งกระบวนหม กะบวนสังฆาต กะบวน
 ศักดิ์พอ กะบวนโศก กะบวนตลก กะบวนเค้น รวม
 อยู่ในคอนน เป็นของทมิฬแต่จะว่าใครหลายกระบวน แดงแต่งดีได้
 ถึงออกถึงใจจริง ๆ ด้วย เมื่อเดอกฟังกันแต่เฉพาะคอนน จึงไม่มี
 คอนนไหนดี ๒ คอนน แต่การชำระระบบสำหรับพิมพ์ ในครั้งนั้น ชำระ
 ๒ คอนนที่กล่าวมาเป็นยากยิ่งกว่าคอนนอื่น ๆ ในบทเสภาทั้งนั้น เพราะ
 เป็นคอนนที่จากกันได้มากกว่าคอนนอื่น ๆ แต่ระบบที่หามาได้ ทั้งที่
 เป็นหนังสือแต่ละทงขอมาจากผู้ที่ได้ มีพระแสงทองฟ้าเป็นคน มี
 ถ้อยคำแตกต่างกันเกือบจะทุกฉบับ จากของเดอกว่าอย่างไรเป็นลูก
 สำหรับที่พิมพ์ ในระบบนี้ ความชอบได้ทำด้วยความพยายามอย่าง
 ที่สุด แต่รู้ดีกว่าคงจะไม่พบแต่เพียงได้ ด้วยถ้อยคำตามทพิมพ์ ใน
 ระบบนี้ คงจะไม่ตรงกับพวกเสภาจากใจใดเหมือนกันหมดทุกคน คน
 นกจะว่าตรงนผล คนนกจะว่าตรงโน้นผล เพราะต่างคนต่างถือ
 ว่าตามทคนใจใดนั้นเป็นลูกของ ไม่มีหน้าทของเดอกเชื่อเหมือนผู้ชำระ
 หนังสือ

ตอนที่ ๓๕ เมื่อขุนช้างตามนางวันทอง ตอนที่ ๕๖ ถึงเกิดเหตุเป็น
 ด้านจนเคียงกับเมื่อขุนช้างขอนางพม ทพมพ์ไว้ในตอนที่ ๕ เต็ม ๓
 ถ้าหากคือนพตายแก้เป็นชุกกับนางพม และตอนขุนแผนเงินเรือน
 ขุนช้างเป็นพระราชชนพนรชชกาดท ๒ ข้าพเจ้าเชื่อว่า ตอนที่ ๕๖
 ตอนที่ ๓๖ มาเป็นพระราชชนพนรชชกาดท ๓ ด้วยทำนองกตอนแต่
 ด้านจนคตตายกับบทละครเรื่องสังข์ศิลป์ไชย และละครอยู่คือ
 พระราชชนพนรชชกาดท ๒ ด้วยทง ๒ ตอน ความชอบเป็นความกต
 คเนของข้าพเจ้าบอกใจให้ท่านผู้อ่านพิจารณาดู

ตอนที่ ๒๓ เมื่อขุนแผนตตคฤ มทถึงเกิดแห่ง ๓ ซึ่งรู้ว่าแต่งเมื่อ
 ในรัชกาลที่ ๒ ตรงขุนช้างเล่นหมากรุกกับศรีพระยา มืบทศรีพระยาจ
 “ถึงพระครูกู้ พ่อไม่ได้ มันเหตอใจกนกนจนชนชุน”
 ตรงนคองกับบทละครเรื่องวามเกียรติพระราชชนพนรชชกาดท ๒
 ตรงราชาภิเศกพระราม สังฆการีไปนิมนต์พระวดีฐุฤาษี ๆ ถ้าตั้ง
 เล่นหมากรุก มืบทฤาษีว่า “แต่หนุ่มหนุ่มเมอกระนนชยน้อย อินทร
 เชพระครูกู้ ได้”

ตอนที่ ๒๔ กำเนิดพดายงาม ตอนที่ ๕๗ ใครเคยถึงเกิดกตอน
 สุนทรภู่ จะเห็นเป็นอย่างเดียวกันหมด ว่าเป็นของสุนทรภู่แต่ง
 จะเป็นด้านจนผู้อื่นไม่ได้เป็นอนชาติ ถ้ายิ่งถึงเกิดกระบวนกตอนใน
 ตอนนั้นจะเห็นได้อีกชนหนึ่งว่า สุนทรภู่ประจงแต่งคตอตทงตอน โดย
 จะไม่ให้แพะของผู้อื่น ดูเหมือนจะกตอได้ว่า ด้านจนกตอน

สุนทรภู่ที่แต่งเรื่องต่าง ๆ ไว้ จะเป็นเรื่องพระอรภัยก็ตาม เรื่อง
ลักษณะองษ์ หรือเรื่องอะไร ๆ ก็ตาม ไม่ได้ตั้งใจประจงแต่งเหมือน
บทเสภาตอน

ตอนที่ ๒๕ เมื่อพระเจ้าด้านช้าง ถวาย นาง สร้อยทอง แก่สมเด็จพระ
พรพันวษา ตอนนี้เป็นสำนวนเก่า ข้าพเจ้าเข้าใจว่าเป็นเสภาชั้น
เดิมก่อนรัชกาลที่ ๒ ควรเป็นตัวอย่างให้สังเกตสำนวนเดิม ตาม
ที่กล่าวไว้ในตำนานเสภาได้อีกตอน

บทเสภาทพิมพ์ ในเล่ม ๒ มีข้อความซึ่งควรอธิบายเป็นพิเศษ
เพียงเท่าที่กล่าวมานี้ นอกจากนั้นในกระบวนชำระกมทของคดีแต่เดิม
บทเสภาเดิมอยู่บ้างด้วยเหตุต่าง ๆ เหมือนกับเล่ม ๓ คือที่เชื่อมหัวข้อ
แต่ตัดที่หยาบหรือแต่งแก้กมทเป็นต้น

ยังมีหนังสือเสภาฉบับเดิมแบ่งสำนวนเป็นเล่มสมุดไทย คือเขียน
ไปหมดเล่มสมุดเพียงไทย ก็นับเพียงหนึ่งเล่มหนึ่ง ไม่ได้กำหนด
ที่ตัดเรื่องเสภาเป็นปริมาณ เมื่อชำระพิมพ์ฉบับนี้ เห็นว่าลักษณะ
แบ่งเป็นเล่มสมุดไทยไม่เข้ากับกระบวนพิมพ์ จึงจัดแบ่งใหม่ ใช้วิธี
จัดเป็นตอน ตามเนื้อเรื่อง เดิมประมาณว่าควรเป็น ๔๓ ตอน
แต่เมื่อตรวจสอบเห็นควรแบ่งเป็น ๔๓ ตอน การพิมพ์แบ่งเป็น ๓
เล่มสมุด แต่ได้กระแบ่งเล่มให้ตรงพอเหมาะกับเนื้อเรื่อง ด้วยเหตุนี้
จำนวนตอนและหน้ากระดาษจึงไม่เท่ากันได้ทุกเล่ม เล่ม ๓ มี ๓๕ ตอน

(๗)

เล่ม ๒ มี ๓๒ ตอน เล่ม ๓ ค่อยไปเล่ม ๓๗ ตอน จึงจะจบบทเสภา
ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ

ทำขึ้นที่หอพระสมุดวชิรญาณ

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๓๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๐

ตอนที่ ๑๕ ขุนแผนต้องพรากรนางลาวทอง

๑ จะกต่างถึงพระองค์ ผู้ทรงเดช ทุกประเทศเกรงเห็นอภัย
ดิถีที่ยังปรามาศปราสาทไชย สนมในกราบท้มประนมกร
เจ้าราญราชหฤไทยอยู่ในที่ พระสุริยศรับายคต้อยดงอ่อนอ่อน
เจ้าอาภรณ์ทรงเครื่องเรืองบรร มทจร ออกพระโรงรัตน
ครวดีประภาชราภการบ้านเมือง ไม่ช่นเคืองพระไทยให้หรรษา
ฝันพระพักตร์ดาวดีครวดีมา ตราจมนครวิแฉ่นไว
ชายพดายแกวทตงเป็นขุนแผน ครนคแตนเมืองดาวตงมาได้
ยังหนุ่มแน่นกต่าหาญชาญไชย ลลาไชยสอยนพานไปจรได้การ
แต่เดียงวันให้เกณท์ครวเจนไพร ไม่เคยเอามาใช้ในราชฐาน
ถ้าปด้อยปลดระเดยเสี่ยช้านาน การงานเวียงไชยไหนจรู
ญาตีวงศ์พงศำมนไม่มี จมนครสสันทตตสกหค้อย
กุฝากอ้ายแผนดวยช่วยเป็นครุ เอามาไซ ในหนุ่มมหาดเล็ก
ยังอ้ายขุนช้างชาวดุพรรณ พอมนทมาให้ใจแคเด็ก
หัวหูเดียนดานเหมือนกระบาดเจก เมื่อแคเด็กได้รบกับพอมัน
ขอฝากเจ้าดวยช่วยยกคน ดองสกณตุไปเป็นโรนัน
ให้ไปทงกาบุญจนบุรทตุพรรณ เอออ้ายดองคนนพมาไวไว

๑ ครานนพระหมื่นศรีได้รับสั่ง

บอกเจ้ากรมจัดพวกตำรวจใน

ครนถึงเขาชนไก่ไปที่บ้าน

รับสั่งสมเด็จพระพันปี

จะฝากส่งนราชการท ในวัง

ไปแดงแจ้งความแก่มารดา

ด้วยรับสั่งสมเด็จพระพันปี

จะฝากส่งนราชการงานหนักเขา

เมื่อถูกมบ้านของของแหว

ถึงอยู่กรงหนทางไม้ห่างไกล

๑ ครานนหญิงนางทองประศรี

เกิดใจจนหงตงหงตา

ไปเกิดเจ้าอย่าเฝ้าเป็นห้องโย

แม่จะกดอ้มเกิดขงเดียงทางน

เจ้าอยู่ต้ง่าห้อยเปรี้ยวใจกนหวาน

ถ้าไตดมยศปรากฏไป

แต่ทว่าราชการงานเมือง

โบราณท่านจึงตั้งคดีมา

หนงเป็นบุตรมเชื้อชาติ

หนงไตศกษาวิชาชาย

ถอยหงคตจนมาหาข่าไม้

รับรดเร่งไปในทันที

เด้าชามแก้อุนแผนเป็นตจันถ

ให้หาท่านนี้ไปพารา

อุนแผนไตพงกักรรษา

ดูจรดาเขากรงพรงนเขา

ให้หาตุกนเขาไปเฝ้า

ขอฝากเจ้าดาวทองให้แม่ได้

ก็จะมารับแม่ไปไ้ไกล

จะมาไปไมนงตงนารดา

ไตพงคตทตกว่า

ดูบหงตบหน้าด้วยปราน

เมยของเจ้านนไซให้อยู่

มีใหม่เตอดรอนรภาคาญใจ

ฝากหัตราชการให้จึงไต

เหมือนแทนคุณขุนไกรผู้บิดา

จะส่งมารตปรากเปรื่องยากหนักหนา

ว่าดูทมนตปรการ

กรยามารยาตรตั้งตั้งฐาน

เป็นแก่นสารคือคุณอุตุนนคัว

หนึ่งว่าอายุเจริญวัย
 หนึ่งปัญญาของใจไม่มัว
 หนึ่งว่าผู้เป็นข้ามาชุด
 เจานตึกมทุก प्रकार
 แต่ทว่าอย่าทรงของอาส
 ถ้าประมาทราชไทยมักไม่แคล้ว
 ไบราณว่าเป็นข้าจอมกษัตริย์
 ท่านกำหนดใจในคำรา
 หนึ่งวิชาสามารถมีอย่างไร
 หนึ่งกตัญญูทักจรถวายนัน
 หนึ่งมีได้ประมาทราชกิจ
 หนึ่งตั้งยศ ซอถอธรรมจรรยา
 หนึ่งตั้งยมเจยมตจไม่กาเรบ
 หนึ่งอยู่ โทศชคคิตพระองค์
 หนึ่งใช้ไม่ว่อมราชาฮานัน
 หนึ่งเข้าเผ่าตั้งเกิดชงกสงจ
 หนึ่งผู้หญิงชาวในไม่พันพัว
 หนึ่งสามภักดีรักใคร่ในภูษาต
 ราชตั้งตั้งตั้งจบครบสิบชัย
 ตั้งยศ ซอแตรธำคณุนั้นเป็นแทน

เขาใจผิดชอบปรกอบทั่ว
 จังจรวัดชิดในทางงาน
 หนึ่งพิศมคองมทงตั้งสถาน
 หนึ่งโพธิ์สมภารก็ควรแดง
 โดยประมาทตั้งอาชากเข้าแกต้ว
 หนึ่งถูกแหวงจจากามารดา
 หนึ่งราชตั้งตั้งตั้งเพียรเรียนรึกษา
 หนึ่งมาแต่ ไบราณชานานครัน
 หนึ่งบืดใจให้ท่านทราบทุกตั้งตั้งสรรพ
 หนึ่งมุ่งมั่นจันด้าเร่งเจตนา
 หนึ่งชอบผิดตริตรึกหมั่นศึกษา
 หนึ่งเหมือนตั้งมาทานตั้งตั้งตั้งตั้งตั้ง
 หนึ่งเชื่อมเชื่อมหยงเยอเพื่อหตง
 หนึ่งไม่ทำเทียมด้วยทรงพระกรุณา
 หนึ่งด้วยอุบาทว์จัญไรเป็นหนักหนา
 หนึ่งไม่โกธโกธไปกว่าตั้งตั้งตั้งการ
 หนึ่งเด่นหัวผู้รักตั้งตั้งตั้งตั้งตั้ง
 หนึ่งถึงถูกกรวดทนทานไม่ตชอบแทน
 หนึ่งพอจงจำไว้ให้หนักแน่น
 หนึ่งพอแผนของแม่จงตั้งใจ

จงไปตมาศักรัตต์วงศ์

ให้พระองค์ผู้ทรงภาพไตร

ค่าพดางทางออกมานอกห้อง

พอแผนเอาอายเต่ากับอายมา

๑ ขุนแผนรับพรของมารดา

ลบหงตั้งตั้งเสียด้วยท้าวต

พิไปมิใช่จะทรงขว้าง

ปลดอบพดางทางชวนเจ้าดาวทอง

วิ่งเข้าขุนแผนตำรวจนน

ครันถึงตั้งพรรณทันทเวดา

๑ พยขุนช้างเห็นขอบแดงเห็นขุนแผน ดุกแดงไปบีคิประตุณาง

เข้ามากอดหอมองตงนอนคราง

ขุนแผนขนมบาทบนเรือน

เห็นจะเกิดถ้อยความดุกดามไป

๑ ครานนงนททองครันได้ฟัง

จะทำณินโตคินะอกฮา

ถึงถ้อยตามความใหญ่ตั้งไฟเตี้ย

กตักจะเกาะไปศาตว่าคาญใจ

กรรมของเรานะแม่จันททอง

เงินทองเท่าไรไม่คิดทูน

พจนบศเดียนหนามความเจ็บไข้

ไปรดปรานปรทานให้เป็นพระยา

ร้องเรียกผู้คนพวกบ่าวข้า

ไปคิตหน้าตามหลังตั้งตั้งคน

แดงมาหาดาวทองเห็นหมองหม่น

จระกนแต่ร้องให้ทำไมน่อง

แต่พอว่างก็จระมาหาถองทอง

จิดของเควี่ยมใจจะโคตกลดา

ก็พากันยกออกจากเคหา

ก็ตรงมายังเรือนเจ้าขุนช้าง

๑ บอคนางวันทองด้วยตกใจ

เพื่อนพาคำจระมาเป็นโหนโหน

มีมรับตั้งใช้ญาจึงมา

๑ ตระต้ำตระตังตกใจเป็นหนักหนา

จะเอาหน้าฝากแฝงใจแห่งไร

ถ้าพอเสียดเงินทองหาทุกข์ไม่

จระคิดอย่างไรแต่เจ้าประคุณ

ถ้าเขาฟ้องแดงเห็นจระเด่นจุน

๑ เตะระบุญขอแต่ให้โตคือน่อง

๐ ภาพพจน์จะดำเนินไปศาลหลวง

๑ นาคาคดออกคดคอกเจ้าจันทของ

๐ ค้าวจรของเรียกเราเจ้าช่างเดือน เขาเรอนนอนนงเสี้ยแต่ฉญา

ร้องเรียกเท่าไรก็ไม่ออก

รับสั่งให้มาหาตัวไป

ไปเสี้ยเห็นจันทนเวลา

ขุนช่างเคียดคิดคร่าคาญชก

ร้องตอบไปพด้นในทันใด

หมอบว่าเป็นโง่งนินบาท

เมื่อตรกนิ่งไม่ตึงกาย

ค้าวจรว่าเห็นนงอยู่ตรก

เมื่อไม่ออกมากก็เสี้ยไป

๐ ขุนช่างตกลใจสักริดเม็ย

จันทของย่องมาซาสน์รวัด

๐ ฝ่ายเจ้าขุนแผนค้าวจรนั้น

ผลักคูประคูปไม่เบียดไป

จึงเข้าศาลถามหาเงเตาะ

กรุกันเข้าไปในทันอน

โยกตัวโคลงหัวจ่าผีเข้า

เหต้อกตายก็คอกหัวรอกัก

นเป็นหวงคด้วยเจ้าจิงเค้รำหมอง

ครวงครวงแแต่ขุนช่างตงครางฮือฮ

จระนงคอกอยู่ใต้ถ้ำไรนา

จะพุดจางว่าไรก็ไม่จ่า

ถ้ำจ่าจะนุดกักรุดไป

คิ้วต้งนงกจนเห็งฮไหด

ช้ำตูกนึ่งไม่โตเจ้าจรจนาย

วนนถงฆาตในคอนบ้าย

ฮย้าเพ่อจุ่นวายจะต้งใจ

บิตประคุดกหน้แแต่บิตโต

จะไปคู้ช่างในไหเห็นค้ว

ตั้นตั้นเข้าเสี้ยแม่ทุดหัว

ชกหัวตาดตั้นเข้าทันใด

ตูกเข้ามพด้นหาซ่าไม้

ขุนแผนเข้าใจว่าไล่กตอน

กตอนหตุตผลตุตเผดางต้งคนถอน

ขุนช่างดวยหมอนชนออกยกษ์

กุนเจ้าพระประแดงก่าแพงหัก

มิ่งรุจกักกุกญาไม่ไ้ชุนโรง

ตำราวจรของพระเจ้าขุนช้าง
ขุนช้างตูกโตคโตค โกรง โกรง
อ้ายเหต่านม่งไปข้างไหนมา
ยักคหวัดวตาทำหน้างอ

๑ ขุนแผนแค้นใจคังไฟกาด
โกรธวันทองถอยพดอยกาด
ทำเป็นกตัญเจ้าจระหัดคอ
ทาเหยียบมามดัมพตาดชาดกตาง
งานทองดัมคดำครมาจุก
ขุนช้างคัวสันพรันคกใจ

๑ ตำราวจรถามว่าออกแแต่ฎาเจ้า
นิกดงโคตไซบ่าไพคาค้า
บตนรบสังให้เรามา
ด้อยบิตาของนายถวายใจ
จงเอาไปฝึกสอนให้เขาใจ
ผเจ้าเจ้าออกหุดอกตนตาง

๑ ขุนช้างฟังไปมิใช่พ้อง
ถ้าแรกมารู้ว่าไม่ถ้วนวาย
จะเข้าเวยเกณฑ์ไซ้ราชการ
สังเสี้ยเมียบตันทันใด

ทัวเด่นหงายอย่างอ้ายตายโหง
ต่าโผงช้ำชุกจระหัดคอ
อูกอาจหนักหนาไม่กตัญพ้อ
ตอพ้อเด่นอึ้งม่งคองต

จระไคร่ผดามุชจกให้เป็นผ
มีตามจระฟาดให้ชาดกตาง
ค้อต้อโตคเด่นเต็นโผงผาง
ประเตรนางวันทองดัมคจ่าไป
มีอกคทอชงตูกชนไม่ได้
กอดเมียบเขาไว้จกรวมกรรม

ทำไมไม่เข้าไปยังค้ำ
ฎาเตือตดมมันท่างกเงินไป
หาตัวเข้าไปอย่าช้ำได้
ยังมีไตไซ้สอขราชการ
นิกคอย่างไรท่างุ่นงาน
ออกยกษออกมารอยถ้วนวาย

หายใจทอทองทุกขรอนหาย
เจ้านายท่านจะเข้าเราทำไม
ช้หาเกยจคร้านตักนิตไม่
เรียมหาบ่าจไฟรดงเวือนมา

๗

๗

๗

คำรวจขุนแผนกับขุนช้าง

กรมถึงกรุงศรีอยุธยา

๑ กรมหมื่นจมนครเสด็จรักษ

บอกเจ้าพระองค์ผู้ทรงไชย

ถ้าทำราชการนานไป

ขุนช้างบอกถนถนถนถนถน

เคยแต่ควาตควายอยู่ปดายนมา

เดินแต่ไม้หรงอ้ออ้อไป

๑ พระหมื่นศรีหรืออยู่คากคาก

สั่งทักถนถนแต่เพียงควาย

ยังไม่เอาเข้าไปใช้สอยก่อน

ว่าแต่จเท่านั้น ในทั้นโต

ขุนแผนนั้น สอนง่ายได้ตั้งใจ

คูกคดงานเขาเฝ้าเหมือนเฝ้ามา

มหาตเด็กเขาต่อหรือฮา

นานไปใช้สอยค่อยจัดเงิน

๑ ฝ่ายขุนเพชรขุนรามอนทรานน

ทเวือนพระหมื่นศรีผู้ปรีชา

พระหมื่นศรีขุนเพชรขุนรามมา

กินเหต่าเมาหราคาเป็นมัน

คัตทางคินคิตคิตคิป้า

ไปเข้าหาจมนครหรือยทั้นโต

ถามทักพุดจาปราไค้รย

รับสั่งให้ฝึกสอนทั้งสองคน

ใครตั้งใจให้คจรมีผล

จัดสั่งราชการไม่เข้าใจ

เจ้านายนั้นหารู้จักไม่

คูกคดงานอย่างไรเจ้าชรวินนาย

ก็มากสุดใจอ้ายฉิบหาย

เอ็งอย่าว่านควายไม่เป็นไร

จรมันสอนสอนสั่งให้จำได้

ฝึกสอนกันไปทุกเวลา

ขุนช้างจัญไรยากนักหนา

หตายวันมาจึงได้ไปใช้เวร

ตั้งให้ไฉยกว่าขุนเถน

เขาเวรเวรอมกันทั้งสองรา

วันหนึ่งพากันมาพร้อมหน้า

จิดเหต่าเขาปดามาเพียงกัน

เป็นहांทงขุนแผนขุนช้างนั้น

รินเหต่าเกิดอรันตงดำมาต

๗

๗

๗

สารพัดดีดขยชอต่ออกนสน

ต่างเมาเหต่าหมตก็ด้วราญ

๑ จรกด่าวถงดาวทองม่ง ไลภ

ด้มไซเจียนคายนมาหลายวัน

ไม่หายท่านยายก็รอนรน

แต่ประทังยงรอไม่มรณา

จึงตั้งบ่าวพดนมทนต์

บอกคณามให้รู้เรื่องใจ

ถึงเรือนพรหมนศร์ทนายอย

บอกนายเรื่องพดนมทนต์

๑ ขนแผนพ้งบ่าวบอกชาวน้อง

แต่วนงรงบดบใจ

จนเส้ารชางเซ้าเป็นยามจันทร

แต่ยามจันทรท่านทายจวคตายตี

ผิดทงหลายเหตกรวทุง

ฤกษ์ยามตามค้ำร่าว่าไม่คาย

เจ็บไซผวมไต่อยเห็นหน้า

จรหมองมิดเพราะผวนอยุ่ไกล

จนนเป็นวันเวรของคองเรา

คิดแต่กตุกมาคด้วยอาวรณ์

กินเมาพูดไอดีด้วยใจหาร

ต่างคนไปบ้านคด้วยฉบับพดนม

อยู่กับมาธดาของผัดขฉัญ

มดหมอหากนมาวงงยา

บวงบนเส้นวักเป็นหนักหนา

ทงประศร์รักชากัดตุตใจ

ไปหาขุนแผนให้จงได้

บ่าวยกมือไหว้ตั้งเรือนมา

อ้ายอจรับชนไปหา

ตามในกิลจาทกสิ่งไป

๑ พรหมองถงดาวทองทเป็นไซ

ดูในฤกษ์ยามตามนาท

ไซนหนักเจียนจรเป็นผี

ผู้มาบอกนงทกไม่ร้าย

อยู่ข้างค่นศร์ว่าพดนมทนต์

แต่แก้วตาจระจรฉายกรรอนใจ

ถึงดีบหมอจระรักษาทาเหมือนไม่

โรคไทยจึงได้กตุมรุมร้อน

จาจะฝากเวรเขาออกไปก่อน

นั่งถอนใจใหญ่ไกลขุ่นข้าง

๗

๗

เกิดขเขยเมยฮาเป็นไรเห็นอ

จะขอฝากเวรไว้กับเกิดอพตาง

นานไปเบองหนาทามตาย

เกิดอมทไปจึงไซตุ

๑ ขุนช้างรับว่าเฮอจะเป็นไร

คามใจไปเกิดขย้าว่นวาย

ถมบักพันพุงพรรุงพรรง

ถึงเขาชนไก่มีโคชา

กราบกับบาทามารตาเจ้า

แม่ขนบานมดหมอยจนท้อใจ

๑ ขุนแผนดุกตามาหาเมย

เนื้อหอมผอมร่างลงบางเบา

เด็กไปบอกรุกก็รับมา

ผิวประคองดาวทองค้อยสังเขย

แต่จะดับเลียไม่นับเวดาได้

ถ้าซาไปหลายวันไม่กดับมา

เห็นหน้าหม่อมมาเหมือนนหายไธ

ขุนแผนเอนตัวหัวร้องอ

รักษามาหลายวันก็พดนหาย

ขุนแผนนั่งนึกตรึกตรา

ต้นเหตุขอมาบอกเห็นดังตอย่าง

รับราชการต่างโตเอ็นค

เราก็ดูกผู้ชายเห็นกันอยู่

รู้จักคุณกันจนจนตาย

พอทำแทนกันได้ไม่ยากง่าย

ขุนแผนบ้างนายก็ออกมา

เซซังเดินตดตดป่า

ชนบนเคหาด้วยทนต์

เมยเจ้าอยู่หลังนั้นดมไร

รักษามีใคร่จะรับนเทา

อย่าเสียใจผัวมาแดงนเงา

เข้าปดากินได้ถ้าไม่เดย

ไซ่ว่าจะบิตเบือนเขยนเดย

เงยหน้าแก่มนวดแต่ดงนยา

นึ่งนรอกใจไว้ค้อยท่า

หยุดยาน้องไม่กินให้ชมคอย

ยิ่งกว่าได้พระอินทร์มาเป็นหมอย

ประคองคอให้เจ้าผนม่ากินยา

ค้อยสบายคตายทุกชเป็นสุขา

จะกดับไปอยู่ชยาในพรงน

กลางคืนจนพบเข้านอนหลับ

สองราตรีเกษมเปรมปรีดิ์

๑ พระกตาวถึงพระองค์ทรงชน

พร้อมด้วยอำมาตย์มาศยา

พอเห็นขุนช้างพดนมทนต์

ไม่ร่วมแสร้งเกณท์กันฤๅฉันท

๑ ครานุนขุนช้างฟังรบตั้ง

ขุนแผนความแค้นของมีนมี

เขารับทองของมีนมาจากข้าง

กุฎมลาญชวดคังพิษมั่ง

คิดแค้นขอกขอเตชะ

เข้าเวรร่วมกันทศดาญมา

งานนี้บอกว่าจะไปบ้าน

ขู่ว่าถ้าสารพัน

ขุนแผนขึ้นขำก้าแพงวัง

หม่อมฉันทว่าก็จะฆ่าเสียให้ตาย

๑ ครานุนพระองค์ผู้ทรงภาพ

กระบี่พระบาทศกดา

อ้ายขุนช้างว่ากตาวกตบหัวหาญ

โทษถึงฆ่าฟันให้บรรดา

อยู่กับดาวทองผ่องศรี

มิได้คิดจะสมซึ่งเหตุมา

แต่คิดออกประทบทรางฉายหน้า

ผาดุกดำราญฤไทย

อ้ายขุนแผนนั้นหนามันไปไหน

อายนี่ไซ้สอยรียบร้อยดี

คิดถึงความหลังตั้งไฟ

ถ้าได้ทนานไปคงใส่กุ

มีนก็หมายจะล้างทำดาญอยู่

กรูเดียวให้ยับตั้งดับปลตา

ข้าพระพุทธเจ้าไม่มุสา

เห็นบ่นถึงภรรยาอยู่ทุกวัน

เกด้ากระหม่อมทศดาญก็หุนหัน

ครันติกได้ตั้งยามด้ามปลตาย

โอ้หงหยาบเข้าเป็นหัดอหดาย

เห็นจะบายไปบ้านภรรยา

ฟังจบก็กรวดเป็นหนักหนา

อายนัดกว่าไม่เกรงใคร

บงอาจเป็นปรากฏการออกไปได้

เลี้ยงหัวอย่าให้ดูเยี่ยงกัน

หากคิดนึกหนึ่งความชอบมี

อ้อมเฝ้าย่างไรไม่จากกัน

เหวยราษามาตย์ไปบดิน

ย้ายขุนแผนกูไม่ขอเห็นตัว

ให้คุมไพร่ไปเที่ยวตระเวนต่าน

จึงจะเกณฑ์มันให้ไปค้อยตี

ผายราษามาตย์กรวยตั้ง

ขนม้าพาพวกตำรวจใน

๑ จระกาดำถึงดาวทองผ่องใสภา

กกลางคืนนอนแนบแอบด้าม

นางผัว่ายกษ โหญ่เข้าในห้อง

ไปไล่กรงเหล็กไว้ให้อาวรณ์

ในฝันเห็นว่าผัวตัวตามไป

ได้ความยากแค้นแสนทวิ

มาอุ้มเจ้าดาวทองกับขุนแผน

สิ้นสิ้นพต่นพันคนตกใจ

๑ ความนี้ขุนแผนแสนสันท

เฮ้ฤกษ์ยามร้ายเข้าพร้อมกัน

กุกับดาวทองจระก้องพวาก

ค้อเนิ่นนานจระก้อยคตายสบายใจ

ถ้าหาไม่ซ้อจจะซ้อสญ

ฤาตอຍมาแต่ตั้งจรรคจึงตมกตอ

พาอิดางทองมาจากผัว

มณฑาซ้อ ให้อยู่กาญจน์บุรี

ค้อราชการเกิดศึกในกรุงศรี

แต่ในราตรีจึงรีบไป

ออกมาจากวงไม่ซ้อได้

ออกมาจากเวียงไชยในราตรี

ค้อยคตายโรคาที่หมองศรี

เปรมปรัดใจนหดบกับทนอน

จับดาวทองมัดลากไปจากหมอน

เดื่อตร้อนทุกขทันทั้งต่าบี

กตกในแหงห้องกรศรี

แถวมชายหนึ่งเรื่อฤทธิไกร

ออกจากแดนยักษตรงมาสั่งได้

ปลุกปลอบผัวให้ทนายพต่น

นงคตคความนองดาวทองผัว

ในวันรุ่งพรงนจรมโกย

เกิดคความจวมากชนโตใหญ่

จรมผู้แกไซให้พบกัน

ครนจะทอทายว่าร้ายนัก
 จึงบอกเซแก่ใจไปฉบับพด้น
 เพราะขาดแปรปรวนด้วยเป็นใจ
 พุดจากถบเกดอนเคอนเมยรัก
 ๑ พระอาทิตย์แรงรทมาเรือฟ้า
 เตียงดูเหว่าเร้าร้องครนของไพร
 พระพายพัดฮือกระพือกตม
 ล้อกิดเจ้าดาวทองชอนน้องพัง
 หนุกกจิงจกกระเจิงทัก
 วิปริตผิดนักครนระหนักใจ
 พอรุ่งตำรวจไนก็ไปถึง
 ชุนแผนพอเห็นตำรวจมา
 แข็งใจไปหาราชามาตย์
 ชุรสังโรไปโหนนาย
 ๑ ฝ่ายราชามาตย์ไต่พงถาม
 ชุนข้างกราบทุดพระพนับ
 ชุนข้างว่าไต่ชดทักทาน
 โทษนายถึงทมรณา
 ห้ามเฝ้ามิให้เขาไปฉิ่งใน
 เหตุเพราะว่าผู้ฉดัดตาพอง

กัดดาวทองน้องรักจะ โศกศัลย์
 ฝันไม่ร้ายไม่ตนัก
 จึงฝันพันเพื่อนไปไม่ประจักษ์
 ชวนชักพุดอื่นให้ชื่นใจ
 แสงทองส่องหล้ากระจางใจ
 เกรไรหิ่งเวือยอยู่วางรัง
 ภูมวันบนว้อยคืบคอง
 อังเจงหอนหวาดวิเวกใจ
 แมลงมุ่มทุ่มทรองอักษหายุดไม้
 ตังจระบอกเหตุให้ประจักษ์ตา
 ดงจากมาหน้าบงชนเคหา
 ดิ่งใครดจกชิวาออกจากกาย
 ผู้คนเกดอนกตาดเป็นมากหลาย
 ฎาเกิดการจุนวายศึกเลื่อมมี
 บอกคจามชุนแผนเป็นถวนถ
 ฉานายหนบนชามก้าแพงมา
 กัดบห้าวงหาญหนั้นจระพันฆ่า
 พระเมตตาวาตีไต่เซียงทอง
 ดั่งให้พวากเมยเสี้ยจากห้อง
 เมยของท่านเราจระเขาไป

๑ ชุนแผนได้ฟังราชามาตย์
 ตกเข้าห้องพดด้วง
 มอช่ายกายหน้าจากอกตบ้อง
 ตั้งใครเอาดาบฟาดให้ขาดกลาง
 เมื่อมาตาจากฝากเงรไค้
 ความผิดของพี่ไม้มแฉง
 พี่เหมือนนกผกฝนบนอากาศ
 จะหาร่มลมจติบนตัดตง
 ถ้าคณูจ่ากิงไม้มไซ้แฉง
 ทรงพระโกรธคาดโทษถึงชว
 จึงยกไค้ให้อาแต่เจ้าไป
 สุดจิตต์สุดใจโกลดแก้วตา

๑ ดาวทองน้องรักประจักษจิตต์
 ด้ระยงออกปากจ่านาดานอง
 จระจากอกเหมือนนตกเมรุมาศ
 กระตูกเย็นเช่นผงเท้าขุด
 เดือนแรมน้องจระแรมไปตามเดือน
 จุนถ่มมีคส์ญญักดัยุก
 ไค้กรรมโตหนอมาตลจิตต์
 ถ้าคักเสียมมาดางให้วางวาย

ไหวหวาดใจเย็นจระเป็นไซ้
 ทอดคัวไนท่อนถอนใจพดาง
 นิจจาเจ้าดาวทองจระจากข้าง
 อายชุนข้างฆาพกรงนเมตง
 ข้างพี่ไร้ทุดพระจระอมกรหม่อมแก้ว
 มนเหมือนแฉงคักไว้ทไนตง
 เพราจระมาทเสี่ยเซงกระเจงทตง
 จาเพาตรงเขาแฉงทราว
 คยงตดตนตนแต่จจนเป็นผี
 นหากมคจามชอบแต่ก่อนมา
 ไค้ทไค้หนตายเป็นจระเห็นหน้า
 สุดบ้ญญาพี่แต่เจ้าดาวทอง
 ตั้งคมกฤษกรตทรวงออกเป็นล้อง
 พอกรองเมยอยไมถึงบ้
 จระกตงตายกายขาดตงเป็นผี
 ถันถนกรไมผ้องนตกร
 เดือนชนพนเพอนไมมีล้อง
 จระเผ้าปดุกยดำไค้กไมเคดชนคดาช
 ล้องคคเค็องชุนไมคูนัยหาย
 ถึงจระตายหน้าใจไมยอทัย

น้อยใจเวร โดมาดลจิตต์
 มั่นคนผิดมาแต่หลังยังวังรอ
 ทงวันทองห้องหอก็หาญหัก
 ตั้งแมลงบ่องทางงอนช้อนชด
 พ่อยังไปไวเนื้อเชื่อใจ
 ทางเคียนฤไปเวียนเข้าในตง
 เข้าตาจนเพราะผลแห่งความดี
 แล่นระทมกรรมใจร้องให้พิง
 ๑ ขุนแผนฝันปลอบประโดมขวัญ
 พัดดแก้วแวงตาด้วยปรานี
 รักเมียเหมือนรักใครกร้าง
 น้องเขี่ยผลกรรมเราทำได้
 ออกพอกน้องจรพองพัง
 รักษาตัวเถิดนระเจ้าทุกเข้าเย็น
 เดชะบุญเราสร้างแต่ปางก่อน
 ตั้งดีมอยู่เจ้าจงจำ
 ทำนุใดเป็นใหญ่ใช้สอยน้อง
 ปากคอจริงกตหนักเบา
 ย่ำไศกาชานกกไม่ได้
 จิตของเขาแล้วมัทนภาพ

ให้หม่อมพลาชวายุคิดที่แค่นหนอ
 ในใจคอพ้อไม่เห็นว่างฤชคต
 ซึ่งรักบริบรอบเอาจนหมด
 บอกพยัสกันไม่มตรง
 เหมือนพ้อเปิดช่องให้ดมประดังค์
 ค้อเดินหลงแล้วจึงรู้ว่าผิดทาง
 เมียจระตือพรากพดัดไปห่างข้าง
 กตงกตางห้องให้ไม่ล้มประดี
 จะไถดกันไปแต่วันแรกพิ
 เพราะพี่มาเป็นเหตุให้จำเอย
 ตงพชวางเจ้าตงทะเลใหญ่
 จระตือให้ไปจนเตือดตากรรเต็ม
 ไครจระหยิ่งในทรวงมาตงเห็น
 เช่นช้วนนี้ได้อยาได้ทำ
 คงมวนผนผอนทกรวงญคร่า
 ทนกรรมไปกล่าวจระบันเทจ
 จงปรองคองฝากตักถ้วเกรงเขา
 ถ้อเขาแต่ดีดัยเป็นประมาณ
 ค้าวจในเขาจระรีบไปจากบ้าน
 ไปหาทันมารดาตงผนเมีย

กราบกับบาทานาคาหลัง
เกิดเหตุเภทไทยตั้งไฟเตี้ย
ดาวทองจะต้องไปอยู่วง
ดาวทองร้องให้พิโรฬลาง
พ่อแม่อยู่ไกลได้ฟังคุณแม่
ปราณดูถูกแค้นมา
เมื่อคราวถูกเกิดเชิญเป็นไซ
รักษาหยุดยาอุคส์ห้าห้า
ถึงกระไรให้ได้แทนพระคุณบ้าง
ต่างมีต่างจนต่างคนไกล
๑ ทองประเศร์รังสาร์วาคาญใจ
ชระเนอกรรมนำชกไปจริงเจียด
ไม่แงงอนสอนได้เหมือนใจแม่
กอดดูก โศกานาตานอง
จะดบดหนีไปมิได้เฒา
ถ้าอยู่ไปหลายเดือนเขาเคดอนกดา
จงนับเงินออกให้ไปสามช่ง
ฮัดฮัดสาอย่าฮาใจ
ไปกับดูกซาเป็นห้าคน
ดูกออกมาจากบับคารวจพตน์

รับสั่งให้พรากดาวทองเตี้ย
ต้องพรากเมยครงนเพราะชุนข้าง
เต้าให้แม่ฟังสั้นทุกอย่าง
แค้นกร้างแรมจากเซียงทองมา
เมื่อแม่ให้ดูกเป็นดูซา
ทอวังว่าจะแทนพระคุณทำ
ก็อาไศรยคุณแม่ทุกเซ้าคัง
หยอดเข้านาปดอบดูกให้คตายใจ
นี้มาร้างตายเป็นหาเห็นไม
จะได้เห็นมารตาเวลาเตียว
น้ำตาไหลรินว่าตงนาเซียว
แม่จะเห็ดยอเห็นใครเหมือนดาวทอง
ไอ้จะแถหายดบทุกหับห้อง
แม่หมายปองจะให้เจ้าแถมารตา
จะไกลเจ้าเซาเยนไม่เห็นหน้า
จงมาหาแม่บ้างให้คตายใจ
หมดแถดทตงมาเอาใหม่
นางเวียงเป็นผู้ใหญ่กับนางจัน
ฝ่อนปรนอย่ารังเกียจเคียดฉน
นายท่านเมตตาได้ปราณ

เป็นดาวชาวไพรไม่รู้การ
 ราชามาตย์คอบไปเป็นโรมัน
 ก้อยอยู่เกิดหนาวน้ำไม่ได้
 ดาวทองกราบตามารดาพดด้วง
 ยิ่งแข็งใจไหวทอหยงพดด้วงจิตศ
 ขุนแผนแสนซำรกรำทอ
 ส่งสารตัวส่งสารผัดส่งสารบ้าน
 ส่งสารส่งจนหอมหมันมาโดย
 ขุนแผนแสนโศกส่งสารน้อง
 แต่แต่แต่ดับไปเข้าไพรวัน
 ๑ นายราชามาตย์มากกลางทาง
 ส่งจนคนหนึ่งถึงพระนคร
 ราชามาตย์ก็เข้าไปในวัง
 พาเขาเผืองคพระทรงธรรม
 เลื่อนนฤาเมษอายุขุนแผน
 ผ่องผัดคอดคางดำอังกา
 กรณนฤาเมษอายุขุนแผนจรดโดย
 เจ้าช้วนนายจงหมายส่งประตุ
 ให้เป็นชาวตั้งตั้งกริ่งใหม่
 ให้ดาวทองอยู่ทิมทรมคตัง

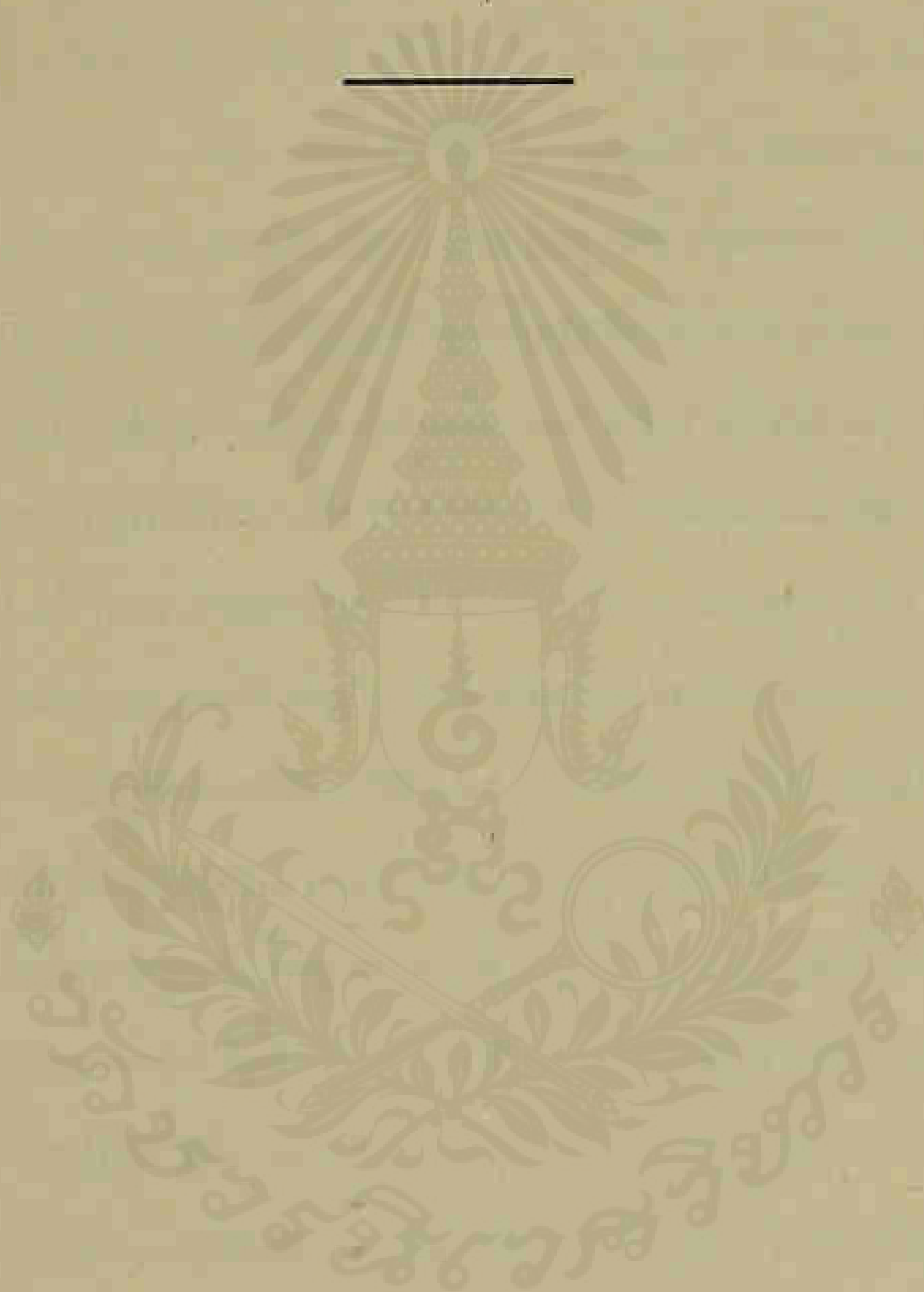
ผิดชอบว่าชานแต่ควรถ
 ขุนแผนนกับซำกชอบกัน
 ว่าแต่ดุกไปชมหมัน
 ส่งอนอนหันมาดาสามี
 ดิงเหยียบแผนดินผัดตมหัน
 ดาวทองโศกก็ระอินไป
 ส่งสารท่านมารดาน้ำตาไหล
 ส่งสารทั้งซาไท่ส่งสารกัน
 ส่งสารห้องฟูกหมอนทนอนนั้น
 หันหับห้องร้องไห้ในทนอน
 ดาวทองชชางส่งอนอน
 บำวได้ซำงยอนมาบ้านพดด้วง
 ดาวทองตามหาดงชมหมัน
 ผินผินพระพักตร์ซาเดองมา
 คุยอนแอนเอวคตมส่งมหน้า
 คตจจะเคียงเขามากับเตกกู
 บันก้าแพงแรงเคยไม่หยุดอยู่
 คอยคูดุยาให้ออกไปนอกวง
 เจ้าช้วนนายผู้ใหญ่กริบส่ง
 ปกตั้งกริ่งนั่งทุกเวลา

๘ ๒๒ ๐ ๓ ๓ ๑ ๒
เขียนเขมาภวราพงตงเตผด

๒ ๒ ๑ ๑
ธราชการจกนตจกนแนนหนจ

๒ ๒ ๒ ๒
ฝากศจเจษรจนายทงหลตายมา

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
ชุตล้าหเจษมตจกตจทโทษกร

ตอนที่ ๑๒ กำเนิดกุมารทองบุตรนางบัวคลี่

๑ จรดดาวถึงขุนแผนแสนสันท	เวียงยุทธสิทธิ์อภัยยศยบตั้งยอน
แล้งเกิดจากดอกกลดงทองนกร	ตั้งไกลสร้งหงษาอากาศกรรจ
นอนอยู่บนเตียงเมื่อเตียงคน	ผวาตื่นอกใจไหวหวอน
แสนอนเตียงเปลี่ยวกายมาหลายวัน	ไหกรวดน้ำเลี้ยงจตุคค คคตงเมย
อนฯจายชายขุนนางช่างวางรัก	เฝ้าแต่จกดวงใจเอาไปเลี้ยง
มหนักเบนนามศรมนผลนมย	แกตงทาเยยทรยศชบชใจ
ยังมีหน้าเข้าไปทูลยุแยง	จามนภาแพงพาราชอกมาใต้
เป็นตราดเกรวไรเพราะกรรมนำพระไทย	เขอญมิให้ไตถมคจวนจริงจิง
ทรงพิโรชโปรดปรับเอาเป็นผิด	จนตางทของตองคคอยู่จิงชง
ทงห้ามเฝ้ามิให้เข้าไปในฉง	แต่วชาตั้งสำให้ตระเวนไพร
ยังคิดตจตคจระจากร้าง	อ้ายขุนช้างแจกรรมนมแก้ไค
ถ้ามตคแทนทำให้หน้าใจ	บรวิโดยเลี้ยงยงคกความขนม
กูจะไปปลักจันทของของกุมาร	ถาคคตามแต่วจระฆ่าเลี้ยงให้บน
กแรงแต่จอนนทรบมมจอตด	จระให้ยกริพลตจตามไป
ถ้าเขาไม่เมตตาจระฆ่าพัน	จระับรของบ้องกันฉนิไตไค
มีแต่ตัวพลาตพลงตงอย่างไร	คองบรวิโดยแหตกลตงเป็นผงกค
จระหมายพิงผู้ใดคไบบ่า	เห็นแต่หน้าโหงพลาชกับหุนฉ
คแกเกาเค้ราเล็อมชงฤทช	จระตอกคเห็นไม่ได้ตั้งใจนิก

จรตดาบช่อม้าตากุมาร

ถ้าสามสิ่งนี้ได้ล้มอาภรณ์นกก

คิดคิดเด้อคิดดาต ไหวพยานพดุง

ถิตางหมาหาเควของสำหรบตัว

กจรไปราชการที่ค้ำไฟ

แต่ผู้เดียวจรตนอรวิญญา

ตั้งกาขับจับเควของเข่าได้ยาม

เห็นบกฤษที่ปรรังที่ขบรระงาทคร

เทียบคั้นควาหาของทตของอย่าง

เข่าบานกระเหวียงขาดระวานอญ

๑ จรด่างถึงนายเตชกรรตุกค้ำ

โคเป็นทหมีนหาญชายุไรย

ตั้งเกือบตั้งค้ออกตากดออก โพงง

รขอบตาแดงฉาดทั้งชาดทา

นมหยิกหยิกถึงอกเป็นจน

ปลุกแสงเควของผงไวทงคัจ

อญป็นนยงคองอาวูช

มพหารคจคยส์บคน

โคกระบือช่างมาทงชากน

เข้าเรอหมถายหดงคัมคังไป

ไหเชียงชาญคิชาได้ผ้าคัก

จรเอกกระทกมาอย่างไรก็ไม้กตล

จนอไทยโกตรุ่งชมกอนัว

เรียกดาบควคนเกาไหเข้ามา

เจตเป็นญไทยอยู่เคหา

จรเวธษาเป็นนออย่างไรก็ไมรู

กับเงนง่ามลับใต้โนใต้หู

พยเข้าตวักตรงเข่าตงตจน

นชนค่างไปตามศรอกชอกถึงชร

ตั้งชอกชอนชุกชนเทียบคั้นไป

อญบ้านถากคองเป็นช่องใหญ่

เป็นหวไมมผสมเตของดอชทา

ทนวด ใจงงอนปตายทงช่ายชดา

เพื่อแนนหนึ่งหน้าคหน้าคตัว

ทงหดอดทนมมีไซ่ชว

เป็นปมมุ่มไปทงทงกายคน

เหยยบตั้งคุดชวคปลกคหกน

ตั้งนอญยังคองทนทุกคนไป

ออกเกดนนกลันพดุกพดำนในม้านใหญ่

เควของไซโตตงตงคางกรม

มีดาวสว่างดาวไทยไซ้ระพรัง

หอหนึ่งปูเสื่ออ่อนหมอนพรม

ไต่นางสังจนทนเป็นภรรยา

ฟังรุ่นสาวราวสักสิบเจ็ดปี

เจ้าเมืองกรมการบ้านบง

ไต่ดูแต่บ่าจักษุต่างตาใจ

ตามเม่นแขกแปลกทหน้าเข้ามาบ้าน

พอพบคำแต่จกพาไปป่าพดน

กนทหน้าเจ้าเหล่าดกข้าง

ถึงเจ้าของมของเห็นไม่หายตาม

๑ ครานนบวคตศรัได้

หนุ่มสาวบ้างหลงตามเป็นพรวน

เขาจับบเงาเงาเซซงเป็นรื่องน้ำ

พอร่มร้อนนอนนั่งสบายใจ

๑ ครานนชุนแผนแฉ่นศักดา

เดินตดตบามาชานาน

เห็นตตตนยุงยางลงขวางตา

แฉเห็นคนทำงานพลุกพถ่านไป

แฉเห็นตัวบวคตอยู่ทห่าง

ฟังรุ่นสาวกรทตริศารลศดา

ดจันก่าตงรุ่นรอยคุ้งยงส้ม

เครของนากเงนทของถมทกสิ่งมี

มีตกล่าวช้อจนางบ้งคต

คูมอ่งส้ด้าอางตงนางโน

แฉ่งคนมาขอพ้อไม่ไห้

คูมคนท่าไรไม่แฉ่นวัน

พจกทหารจับจ่าใจแฉ่งช่น

เขาไปพ่นม้งดินไห้ส่นลจวม

ถ้าแฉอจางเขาในชองคตองห้าม

ค้องทาด้ามถอณ์ไถ้ไปเป็นขรนวน ๑

ครนรุ่งเรี่ยกบ่าจไฟโรไปไร่สวน

ไปรดพอนม้กผลตทุกต้นไป

แฉบปดุกท่าหอห่างใจคดางไร่

คอยบ้งค้บข่าไทให้ท่าการ ๑

๑ แฉจมาทูกตวอกชอกททุกบ้าน

มาถึงไร่หม่นหายเขาท้นไถ

๑ แฉจบทท่าเขชนชอบใจรอบไร่

ปรทลจาดใจตดแฉงแฉงเข้ามา

ส้าอางนวลดรอของผอ่งผวหน้า

๑ ทงทรวงศรักรียากน้าชม

คดงัดมปลัดมปลาดบให้ฉวยใจ
 เป็นกุศตลตจตต คตนิยม
 พนจนองกตองตาทรมนิก
 ถาเกิดบุตรหอมมตอยกน
 นจะเบ็นตูกเตาเหต่าผู้ใด
 ท้าไฉนจะไตแจ่งแห่งกจจจ
 คิตเตแถกหนามขามเข้าไร่
 แถเห็นแถกแปดกหน้ามาคตมค
 บ้าง โบกมือร้องบอกให้ออกไป
 ตูกส์วาท่านอัย หางข้างตงงอ
 เขากร้องบอกยังไม่ออกไปทางอื่น
 คุณพ่อตุรากับเตื่อเหตอราย
 ๑ ครานนขุนแผนแถ้นคักดา
 แถดงท่ายอบตอเหมอนกตองตม
 คตองการาบปรามปรามห้ามผู้ชาย
 ฉนเป็นคณชาวดงอัยฟงไฟร
 อัยพอกบ่าวดาวไทยไตฟงเตียง
 จังร้องบอกออกไปมโตชา
 นีเชอชระเชอช่ามาแต่ไชน
 มีไตกตจวรดแถดงกรมการ

อยากจะใคร่เป็นคไต้สัดม
 ปลดงอารมณรักใคร่ใจผูกพัน
 เถนปรจกษแจ่งจรงทุกสังสรพ
 แม่มนัดงเป็นชายเหมอนหมายมา
 มีบ่าวดไฟรไซ่งอัยเป็นหนักกนอ
 จจะเข้าหากามไตบ่าวดไฟรด
 พอดดาวไทยนังเด่นเป็นหมุ่มหมุ่ม
 ทงชายหญิงดวงพรมาเป็นทอ
 เข้ามาโยทางนอัยฉลว
 ไม่รู้ตอหวอจระปติงไปจากกาย
 นายนตาปริบปรบอัยฉบหาย
 จรมาตายเตียงเปด่าไม้เข็กการ
 ไต้ฟงค้ำบ่าวดขามนอวากน
 คตฉานมโตทวาท่าผู้ใด
 นตูกส์วอเจ้านายบ้านเมืองไชน
 รออไทยเกิดทเตนเกินเข้ามา
 เห็นส่าเนียงทงจรัตตมตชาอน่า
 ถาบาดาท่านมาเห็นไม้เป็นการ
 แม่บวคตฉนไซ่งอัยหมนหาญ
 ไครฟ้องพานแถวเอาตายเตียงหตายคณ

เสนอตุลาออกบอกเจ้าเงาะเอาบุญ
 จงเร่งหนี ถอดออกไปเสียให้พ้น
 ๑ กรานนขุนแผนแสนสันท
 เป็นตุลาต่างหมื่นหาญอยู่บ้านน
 กระจับปักษ์บ้านป่าไฟ ไทซึกตั้ง
 กัดจ้แต่จะไม่ได้กินจริงจัง
 ครนสู้รบคบมือจะขอถาด
 จะไม่ส่งมาจับตักตักใจ
 ผู้ถือมคณฑน ให้แก่ ไซส์ฮอย
 คงจะยกให้เป็นภรรยา
 คิดแต่จะตัดลูกเต็นบูกป่า
 ถึงศาลาหน้าตรอกนอกทวาร
 อ้ายพวกช้องมองเห็นเขม้นมา
 ขุนแผนบอกออกพดด้งในทันใด
 หมายจะฟังอยู่ในช่องของเจ้าคุณ
 อ้ายพวกช้องดาจรังตั้งเงรจา
 แม้นเซอะเทื่อเรื่อตรงเข้าองบ้าน
 เราจะไปบอกกล่าวชาวข้างใน
 ว่าแต่จะตักตรงเข้าองบ้าน
 ความคณทลบตหนมุดนาย

ถ้าเจ้าคุณท่านมาเห็นไม่เป็นผล
 เจ้าเป็นคนมือช้อนาเข้าปราณ
 ได้แจ้งจุดศ ชอศอว่าบอดด
 เป็นคนดมมือเตอองตอติง
 ไม่พ่นมือคงจะตมอามณห์ทอ
 ตาพ่อจะคงตั้งฉีกแหกแตกกั้นไป
 แดกร้าอเดี่ยเปด้าเปด้าไม่เข้าได้
 จำจะไปทอตสังนิตกับบีดา
 อยุ่สักหน้อยก็จจะรักเป็นหนักหนา
 ไม่เคอองเชอญเห็นจจะได่การ
 ตัดตรงตรงมาบ้านหมื่นหาญ
 ค่อยบอกกล่าวชาวบ้านนั้นเข้าไป
 ก็คูกคามถามจจะไปไหน
 นายเขาไซ้เตมทักหนมา
 ได้ฟังบุญบ้อองกนไปอนหน้า
 อยุ่ศาลาอย่าเทยอชุกชนไป
 พวกทหารเขามาจับแต่กัคบไหด
 ให้เข้าไปเรียนท่านหมื่นหาญนาย
 บอกกล่าวเหล่าทหารสังนทงหลาย
 หมายจะมาฟังบุญเจ้าคุณเรา

ว่าแล้วจุดเลหาให้อ้าไศรย
 ขนแผนทากัดหวดอบพินอบพิเทา
 คาหมื่นหาญรักใคร่เอาใช้ชีวิต
 ถูกเมียช่าคนใช้ปิ่นกั้น
 นางบ่จกตเวชกพทุกคาปาก
 ท่านผู้หญิงก็เขินดูไม่รู้แฉง
 ๑ ครานหมื่นหาญช่านายไพร
 เรียกนายพดายแฉงนนั้นเข้ามา
 ขนแผนรับเจ้ากระจุรไปด้วย
 กับหอกคร่าสำหรับไปเที่ยวไพร
 เคาชระนวงเขนงคาดเขอนมัน
 กระจัดน้อมบาทชาติพินดา
 ขนแผนถือหอกออกตามหลัง
 แฉงเห็นจกแฉงเข้าแสงไม้
 เทดินหุดบับหน้าเพลิง
 ยกประทักษิกับไทดไม้คดอนแฉง
 ดั้นนกดบับหน้าเพลิงฉาด
 ยิงฝัดจกชกิตมาศฉงลงวัน
 จกกระทิงฉงถึงทระสิง โสน
 จกกระทบบคนกระทิงทากดั่งแรง

ให้อย่าไข่เป็นคนหาปลาเข้า
 แฉงตั้งเงาตงคอกหวดออกทุกวัน
 มีไตคดชงเคยคดเคยคดนั้น
 ขนแผนกตนอกใจไม่จแฉง
 หาหมากพดบุตร ใหพแฉง
 ไม่เห็นแฉงโอใจเวสีกเงลา
 คัดจะไปเที่ยวยิงกระทิงบ่า
 เจ้าจะไปกับช่าฎ่าว่าไร
 หมื่นหาญฉวยเอาย่ามมายื่นให้
 แฉงส้อมใส่ได้เอกกกทางเกงดำ
 แฉงหยิบปืนสู้คั้นคั้นคร่า
 แฉงนำหน้าตรงเข้าพงไพร
 เขาตงรังคดมาตามบ่าไม้
 ย่องเข้าไปแอบโคนคั้นดำแพน
 สอดเชิงซ่มหวายแกหมายแมน
 ไม่รู้คดฉงมันแทงขนนกนชน
 ประกายปราดคั้นเปรียงเสียงคั้น
 หมื่นหาญหันคัมผางตงกตางแปดง
 ขนแผนไผนจับคางข้างเขาเชิง
 จกชกิตคนเชิงไม่วางกั้น

หุดบเขาดอกชากว้างหาง

โตดใจหุดบหวัดชวิตไม้ทัน

จัวโตดคนแตกกระแตกเยื่อ

หมิ่นหาญชาตวดยหอกเขาชอกคอ

กตบทรตงตงตงกาดงเดอด

เดอดไหล ไชมส์าดต ดาดดิน

๑ หมิ่นหาญกอนพอกแดงออกปาก หากขอแก้วมาตดด้วยแก้วไข

โจนเข้าจับรรับรองใจว่องไว

แกชดใจไม้เดอเนอกระทิง

แตจวบชนชนบ่ามาตนถน

เตารตตบดเตยอกมาตง

ทงบนผางพตางบอกกับภรรยา

เต็ดตอดคอกไปยิงกระทิงผิด

เจ้าแก้วเขาปรองจมนไม้ทันชน

ถาคณอนไทตมิไชแก้ว

คุณเขาอยู่กับเรากันมากมาย

จาดองเกอหนุนแทนคุณเขา

เห็นส้มส้มจิ้มส้มเมื่อยอย่าเสียใจ

๑ ฝ่ายท่านยายสัจนทนครนไต้พัง

ดด้วยแก้วรักพตายแก้วตงแวงตา

ชุดมุ่นวุ่นวางตงกงหัน

จัวแห่งนชนแผนถดนมเขาคมนคอ

ในตงเทตคกตมปบตงฟุบชช

ว่องมอมอดม่มวางตงกตางดิน

กระทอกเตอดกระแตกตมทวระตคตน

กตงเกตอกเสือกตนจขงส่นใจ

กจ้งมับรรโดยในตงตาน

แกทงเสียเถิดเจ้าเราไปบ้าน

เดินร่านางกตงกบกรกมา

ชนบนไตเดินตงเขาเคหา

พิไปป่าเควาระหรายแทบฉายชนม

มันจ้งนคจันได้ชจิตมาตคตกัน

เราสองคนช้วยกันมันถึงตาย

เห็นแวงชจตจระตบหาย

แน่ท่านยายข้าจระว่าอย่าเหนื่อยใจ

ชอบบวกลตตูกเราจระยกให้

ยายจระเห็นเป็นอย่างไรให้วามมา

กส้มตงมุงมาตบราตนา

ครนผวปรกษากตใจ

จึงตอบว่าตามใจจะไหน

ถ้าเห็นคนแต่ใจไม่ห้ามตามแต่ใจ

ครั้นเมื่อยรักษาจากนั้นแต่ใจ

เจ้าจะอยู่กับข้าไปนาน

ข้าจะคิดฝังปลูกเป็นตุ๊กเต๋

ถ้าไม่ชอบใจกันฉันใด

๑ ครานหนึ่ง โฉมเจ้าพ่ายแก้ว

ฉันจำบากยากจนคนเข้าง

ถ้าเจ้าคุณเห็นตุจะอยู่ด้วย

ฉันเป็นคนกำพร้าเฮกกาย

๑ หมันหาญตั้งจนทนกรรยา

ก็จัดแจงเคหาเรียกข้าไท

เครื่องโอโลกะธรรมากร โทณภาค

ไตรตงบน ไตเตียบทัง ไตภพาน

ก็พร้อมเครื่องประดับสำหรับห้อง

จะสั่งคนนตรีกลุ่ตวัดไม้

ท่านยายตั้งจนผู้ มารดา

เนื้อหมูปปดาสู่ราบาน

๑ รุ่งจนอนพฤษ์ก็จัดแจง

จึงอวยพรต่ออนตั้งสารพัน

จัดแต่กันฉันไม่ขัดทักทานได้

ด้วยมีไรทรพธชาติคนพวด

เกษกเจ้าแกลดเขามาแต่ดวงาน

ฤาจะคิดกตบบ้านประกาไรได

ขอบัวคตตุ๊กเราจะยกให้

อย่าเกรงใจบอกคความตามจริงจัง

ได้ฟังแล้วตอบไปด้วยใจหวัง

ท่านจะคิดปลูกฝังเป็นตุ๊กชาย

กว่าจะม้วยเป็นผีไม่หนีหาย

หมายจะฝากชีวิตไม่คิดไป

ได้ฟังว่าขมตจรมิไหน

ให้เข้าไปปลุกจัดเรือนชาน

ตั้งในเรือนเกดอนกตาดส์ระอาดส์ระอัน

มุงม่านพุกหมอนทนอนด

กรวโตนชนกันฉ่องกระเจกหัว

เราเส่นมเส่นต่างอย่างบุราณ

ก็จัดแจงเข้าปลุกกรรยาหาร

ก็สั่งเร่งเร่งกิจการทุกสิ่งอื่น

ศกแต่งเส่นวิกนแต่ตทกขณู

ให้กตอมเกดยงเดียงกนจนบวรโดย

ครั้นเสี้ยวกศกต์แต่งดำเร็จแล้ว

ก็มอบทรัพย์เงินตราทั้งห้าไท

เจ้าพตยาบแก้อุประนมหกัณฐาบไหว

ครั้นสั่งสั่งมเส็จจรพกกตบจร

๑ เวตาคักสังคภาตตนอน

ท่านขยายสั่งจันทน์นั้นเข้าไป

ดวงใจเจ้าจะไปอยู่กับผัว

พอส้มควรวเวตยาอย่าอาวรณ์

๑ ครานนนวดตนางบักคต

ได้ฟังคำมารดาประหม่ากต

แม่จะไปมอบหมายให้ชายเขย

ได้ไปรดก่อนผ่อนผันเถิดมารดา

๑ ครานนท่านขยายสั่งจันทน์

ประเวณมีผวกกตอะไร

อันซึ่งการประเวณไม่มีศร

ประเดี้ยวใจไตศุขสันทุกชวอน

เมื่อยายเจ้าเอาแม่ไปตั้งตัว

พ่อแกช่างออเดาะออเฮาะกรัน

แม่ฟังไม่เท่าไรใจก็รัก

ประเวณเช่นนั้นแต่ไรไร

ให้เจ้าแก้วเข้าอยู่ในเรือนใหญ่

ท่านผู้เฒ่าเข้าไปปู้ทนอน

ท่านผู้ใหญ่อยู่หลังแต่ดั่งงัดอง

พอสันแต่งกันกรตงทั้นโค

พระจันทรแจ่มจกจาร์ดีใจ

ประโตมได้ถูกสวดแต่กต่างวอน

รักษาตัวทำตามแม่ตั้งดอง

แม่จะจรพาเจ้าไปตั้งตัว

ยังทุกชวอนเต็มทีจรมมีผัว

แม่ทูลหัวของตุกไตแม่คต

ตุกไตไม่เคยมีศรเดียงดำ

ซ้ำซ้ำดักหน้อยจึงค่อยไป

รับขวัญตุกพตางทางปราไศรบ

ไปเกิดแกวดาอย่าอาวรณ์

กตจจรูเสี้ยนหนกไม่พกสอน

พ่อแม่มาแต่ก่อนก็เหมือนกัน

พ่อเขาชคคตกตจจนตัวสัน

เผื่อจอนจ่าสารพันจะเอาใจ

ไม่ชานักก็ต้องหย่อนผ่อนดงให้

จึงมีตุกไตได้ไปออกเต็ม

ไม่ต้องเวียนศอกครูดอกกร่างาย

ที่ยังพงทศเขบตองเก็บเต็ม

ไปเกิดแก้ศอช่าอวรณ์

ไม่ชานักสักครู่ได้รักกัน

แถวเร่งรัดจัดแจงให้แก่งตัด

ครั้นเสร็จแถวณางเยอียงมา

๐ ความนพตายแกวแถวอศอว

มิได้หลับใตนอนก่อนราตรี

ไต่ยงเสียงส่ายยประตุกริก

มองแถมเห็นท่านผู้มารดา

ท่านมารดาเขาไม่ถึงในห้อง

ด้วยกรรจ่างแจ่มแจ่งแสงตะเกียง

ครั้นถึงทชนนกดงนาง

เจ้าบวคตเสียงม่านพต่านพตังใจ

ท่านมารดาอ่ากับเจ้าพต่ายพตั้น

ส่ารพตริเวคอาช่ายาย

ตูกช่ายงเตกเตกหนกหน้า

ทงอจงจงเป็นสุขทุกนวันตรี

เจ้าพต่ายแกวค่านบรียพรพตั้น

นางยัดไฉมิให้แม่โคตคตา

เหมือนหนงตายวอชตั้นเขากันเซิม

พอรัสหนคเตมกแตวกัน

ตูกมัวเขาคงอสนให้ผอนผน

ไก่อชนมาแตวแกวแม่อา

ชานนาทอทอแตวผคหน้า

เขาในทอชเกหาควยทนท

นงอนนทอนนคอยเจ้าบวคต

เหตุไฉนปานฉะนียงมีมา

ชยบพตีกควยกผงกหน้า

พานางมาตั้งตงจวกเตียง

คอยเมียงมองกรรแถมไอแตวให้เสียง

นางคอยเมียงมารดาคตาโคต

เจ้าพต่ายตงเทพพนมกมกรายให้

ดวยยงไม่เคยช่ายช่ายเต็มท

ให้กตอมเกดยงเตียงกนจนเป็นผ

ให้คบคองมชนทุกอน

เจ้าอศอช่าหตังอสนคอยผอนผน

ไก่อชชนเซียงแซแม่จระดา

ท่านสัจนทนตูกอออกนออกเกหา

มารดาบตอบนางให้จางพตั้น

พอเดียงดบหบห้องแดงยงหนึ

คิดจรตามมารตามาไม่ทัน

เจ้าบวคตมอจาจรออกได้

เจ้าพดายรบขจญจาบจรจา

นแนเจ้าพจรเตาภจจมจรจรจิตต์

ถ้าเรบรักหนักหน่งในคองใจ

ทงนเพราเรคุดตเจ้าคตใจ

จงผ่อนปรนัตนทาเกิตชยักตต

๑) กรานนบวคตศรัได้

ชายภระเทบภระทงถูกเหมื่อนตูกนถ

เจ้าพดายแกวเห็นนางระกาจรจิตต์

จึงแลระค่อนวอนว่าไต้ปราน

แนบนางพดางเข้าจรตอยตม

พรกเจ้าเทาเทยมชจาไต่ย

แดงอมนางชนจาบบทนชน

จงผ่นผ่นทหน้ามาชวงน

๑) กรานนบวคตศรัตมร

ทำสระบตเบือหน้าแดงว่าไป

ก็รูว่าคูนพ่อยชยกให้

จงกนชยงไวส์ทงของสำมราตรี

เจ้าบวคตนถกตอจจนตจถน

พลายแกวคกนนางโจมโถม

อ้อนตไรแผลงม่านเข้าเมียงฝา

มานงนงกมหน้าอยู่จ่าไร

ไต่พจนจอนางทกตางไร

จึงมกให้ทาญไซไมคตกตจ

ทาญชกให้เตยงกพณนเมบผว

พอกชองตจเขาเทานนถกถนถก

จายใจค่อนก้อชนตจชนชก

จิงกคกปรจหม่าไม่พาท

ภระทมตภระทมิตทมาจเมบตจเทบทน

มีพอกทจระมาชายระกาจรใจ

ตจภระตจมเนตชนางทาจปรจไต่ชย

จระคชนคจกตจกไต้ไปโยม

จจวชนชยชกเขาเจ้าบวคต

ตจยแรงพรกเจ้าเทาคองใจ

เห็นปรตชบวชชนคชนตจไมนงไต้

ชจไรน้มาเฝ้าแต่เจ้าช

จระไปไหนพ่นมชญาชพ

ปรจเวณชยงไรณไมคย

๑ เจ้าพลาญแก้วพังนางทางจ้าวอน จรมัดมือไขเถ่าเจ้าพเอ๋ย

แก้วดาอย่าปรามภักการชมเชย

ถึงไม่เคยก็จรั ไนกรู้เดียว

เจ้าพลาญทางเข้าเทพริญจอน

ให้ปั้นบ้วนชาบช่าน ไนทรวงเสียด

จูบแก้มแนมนมเขากดมเกดยว

อย่าบดเบียดไปให้บอบรรมกาย

เจ้าบวกลดต่อเอาลมดมตรวดย

ออรุททวยด้วยคาตาประหม่ากาย

แต่รักนรกกหนกจกต ไหลตอขาย

ขรมือยขรม้ายเมื่นหน้าไม้พาท

เจ้าพลาญแก้วกชกนชงส์พ่องส์พักนารกีสถกชงนชยกแต่้วพดกน

เจ้าพลาญคองนางบขงพอเป็นท

สชวฤทเทอชกนชขุ้ดเคยนิ

๑ เจ้าพลาญแก้วส่มสู้อยู่ด้วยน้อง

ไม่เคองชองรงเกยจเคยชคณ

แต่ฝักค้วหมนทวญนทานนวัน

จนบจกตมกรวม ไททลายเคอน

เขาทำมาหากนตั้งนทงบ้าน

พอกททวบ้างทวชชอกกตาดเคตอน

เจ้าพลาญแก้วนงต้อยกับเว็ช

ทาเส่มชอนมคณคนไม้เคย

๑ ความนล้งจหนททานหมนทวญ

ศอการเจ้าพลาญนายต กเชย

งานการตั้งใดไม่ทำเคย

ชางเคยเมยคุดายมาทลายเคอน

กูปรมาททคาคผลคตจวต

ชางยอชยบอปรย ไมเคยมเพอน

ม้วนอนนลคตค้อยกับเว็ช

จระให้เคอนล้งยคชกคอกฎาไว

กรนผลนเมยปรักชววากันเคย

เว็ชนายพลาญแก้วเข้ามกโกล

เคยจวนเจาคตชานปรกรวไร

จ้งจระไตเคยงศนจนมรณา

ไมเคยเคยงพวกรเวาเคดงาททว

เห็นไตการล้งไรก็ไปท

เคยวปดนงช้งชอยก็ไตมา

ทงเงินตราผ่านช นแดแพรพรวณ

วิวศฉายช่างมาคณาเอาสั้น
ไม่ลำบากยากเข็ญแค้นแค้น
ควเจามาอยู่บ้านกนานชา

ไม่อับอายขายหน้ากับชาติ

๑ ครานพตายแก้วแกสจกต
นึกตจระมอปกายจนวายปรวณ
ตามตจขบสิ่งไรให้สอณตั้ง
สาชนชกบตเบือนแกตงเชอนแซ
ชงตจขางชวโมยคนปตนคบ้าน

ถ้าเกิดเหตุเภทพาลประการใด

๑ ครานพหมันหาญชำนายูป้า
ชชระพูดแกเอาตามแกน
อนพอกทหารในบ้นก
ตจน้อยยงคตทนทุกคนไป
เหิมอนคัวเองชอนแชนแกนชอชอช

๑ ครานพชุนแผนแสนธำม

ยงตทหารชาญไซยใจทมิฬ
ยมแตนจาวพตายแกจแกตจกต
ถึงอยู่ยงคตทพันปรมาณ

เขาดอนไถได้คนทุกสิ่งสรรพ
มาจคแรงแบ่งบ้นกนบ้อยไป
เงินสักเพองหนึ่งก็หามาไม่ได้

แกตจดูใจเจ้ามาเป็นชำนาน

จงคอบจจากตาทหมันหาญ
หมายจาท่านจระขบเตยงคตทเพียงแก
แมนมพงตชยคากชงพ้อแม่
กตตามแกท่านจระตจให้คณาใจ
ตจนแกการใจกรรมไม่ทำได

ไม่ไหวอันถึงท่านจระรับแทน

กรนได้พงจจจาเจ้าชุนแผน
เจานแ่งนรุตคตจกเพียงไร
คนเตยจกตจตบคนได้
จระพันแกงจกเท่าไรไม่ไหวคจ
ตจกรยาทจถงยชางมูหญง

๑ ฟงหมันหาญบรึกษาปรมาณหมัน

จายอยู่จ้นทุกสทนทนทาน
จงคอบจจากตาทหมันหาญ
ไม่พอกการฉานยังไม่ชอบใจ

ที่เรียวแรงแข็งชนพื้นไม้เข้า

ถ้าเขารุมแทงพื้นตรมนี้ไป

ถ้าแม่หมาครหาญหาญกาวิชา

โหยตบหนยงเข้ารอบกาย

๑ ครานหมนหาญชานาญบ้า

ชายนอจดหยงจริงจริงเจียด

แกดกตรงลงบันไดไปกลางบ้าน

โหยตบหนยงเหยือกกรบมขกน

ทหารพวงพวยจามาควาบน

ชนพกต์องชนไวทนต์

หมนหาญเรือกพตายแกจแล้วแจจไป เป็นกรรไกรไม้ไคร่ลงจากเสหา

อย่าหลอกเล่นไม้ไคร่ให้รับมา

แม่แมคตวคตาคำลัดตราเหมือนว่าจริง ถึงบหนยงก็ไม่ออกสีกตูกหนึ่ง

ถ้าไม้ดีเหมือนหมนหาญตายแต่ดมง

พตายแกจไต่พงทำนงนง

ของตกล่อนผอนพกสีกเวลา

หมนหาญชัตฮ้อมอชหนา

แม่หมตงมาจริงโหยงตอง

๑ ครานนพตายแกจแกตอกตา

เห็นแกเรือกพตายคาคาแต่จชาค่อม

จรมบเอาว่าคียงไม้ไคร่

คงช่าในหักบมไม้พ่นตาย

คองแกตวคตาคำลัดตราล้นทงหดาย

ไม้ระคายปตายชนดกนตเดียว

ไต่พงพตายแกจว่านยคาคาเขี้ยว

เขอปรตเคียวจมตงให้เห็นกน

เรือกพทหรบาวชจาตงทงน

มาตองตบชนต์ครเขาคตวค

ชนยนยตบคตมชมนม

พริอมทงยลัดบบอจจออกกมา

ถาจชาคครนอช่าพรนพรง

จระปรูเป็นรจงผงทงกกายา

จระยงจริงเจียดฎาคูนพ้อช่า

ไต่ฎกษพาลัดกหน้อยจิงค้อยตอง

เจรช่าจค้อย่างไรใช้จองทอง

กุงรตองเลียโหยบชบจกเวือน

แกตงตอพอตาจนหนาผอน

ทาคชอยเตชนตตลงบันไดไป

ด้วยพูดตงพตงจตต ผดถอยคำ

แต่वलุกเดินมาพตงด้วยทันได้

ปลตงอรพมณ โขมอ่านพระคทา

เป็นหนึ่งแนวแน่ใจไม่ไหวตง

พอคารองว่าเขาเจ้าทหาร

ยลบบอกกรอกตรงเขาพร้อมกัน

เอ็งตงกตงนคณครระหตบ

ยงแต่วยคใหม่ได้กระบง

ทงหญิงชายวงพรพมตเด่น

ทบางคนล้าคญว่าบรไรโดย

ยงแต่วยคใหม่ได้กรระหนัก

เจ้าพตายนงตงควไมกตงวเกรง

พวกรชางบ้านว่าทาทนตจรง

หมตคณล้นตงไมตงกตม

๑ หมนหาญเห็นพตายแกวณพแกตงคตตต คคชยาดในใจให้หวนไหว

ชวยแกวณคกาจบงอจกรน

มาหมกคตมช่มอยไม่รู้แจง

กุกเบนคณคมวธา

ตงพระยาล้หวาชอนกราดเกรยว

ยงคคกยงแค่นให้แน่นใจ

มให้ทาทานจระตงคองขบได้

อย่าขคใจเดยเจ้าครจระให้ยง

ภากนาคตงจตคตสนทนง

พยักหน้าว่าให้ยงมาพร้อมกัน

คยยกบพนยกรวาทประทบมม

ตงกตงนคณบจบจบตง

ทนกรทบปราดเปรียงเลียงคิงคิง

องคระนงไปทงบ้านล้ท้านใจ

คณกตบอยุ่หาเห็นเจ้าพตายไม

ตวยมคชชตบ้นออกกรนเกรง

วกรว่าเขาจณคณล้นพเชนง

เทต่านกตงตงนคณคตงทกคน

ชวยคบพนยงตงทวณ

ไมระกายปลตายชนคณคคกรน

๑

เคมล้าคญว่าม้นเคอระเชอระชานมา

ม้นมาแกตงคตมตมเทมคณคณบ

ยงอายนคกจวาทนอยใจ

อยถาคเคยวคตงควเห็นไมได้

เคนชนบ้นคไปเรอณพตง

๑

๑

๑ ครานนจิง โฉมเจ้าพดายแก้ว

ตั้งบนพนตมตาชมนมาพดณ

เป็นไฉไม่ยกบป็นจิงยพนง

อนชวิตของชอาชยาแลยตาย

พดกททวรกตจวรายกราบพดายแก้ว

ที่ตั้งใจยงพ้อขอชมา

พดายแก้วคอบว่าพ้อคาใช้

ชิตไม่ไค้จริงจรงคองยงกัน

ว่าพดางทวงตูกมาผตตผา

คองยทนชพเบชนคคอกอกทอไป

พดกททวรกยงคจ่าทวอชยหศ

พดกททวรกจันหจกคตอชกคณ

เจ้าพดายกรายชเอาในคคทค

ชอนารคตจางคคคคคค

มคตผาแลคคพามอชเอาทอช

ผายคททมคทททวราคคคค

จรงนงนชนรชนรจกรจกรจกร

ชอชยแก้วจรงจคชงคคคค

มคทคคคคคคคคคคคคคค

จรงชคคคคคคคคคคคคคค

เป็นหนึ่งน้กน้คคคคคคคคคค

แกคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

จรงยงอชคคคคคคคคคคคคคคค

จรงมุงทพมายชเอาทคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

จรงคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

ช่างมายคนแต่งกเมย
 ไต่เพียงนลัยงทาอห่งกา
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐

จรเป็นของมึนเลียสนทงพาน
 จรดกตถาญชวันมึนไห้กาย
 ไต่พวงออกกลิ่นชอญทอย
 ไม้เหมือนหมายมึนจรทำเราว่ากาย
 มึนคงจักพยาบาทชาติทหว
 จงครของจิตคิดต้ออันไห้จึงดี
 จเรือกตถ่างพนักนอ้งมี
 เราทำทให้สันทคิดางยา
 ไปเรือกตถ่างคิดเอ้มาหา
 พ่อจรตามแก้อตาแต่จวังใจ
 ลังจนผองพวงมาพบเมือเศบไท้ญ
 จรรักไสรมาดถว่าจัวไห้จริง
 คอบว่าตามจิตคิดไม้คตกรัง
 ถงรักผวกไม้ยิงเทาพอดดี
 ตงบันใดล้ำคณักชาตผว
 ถงตุกชอญใดไม้ชาตกัน
 ไต่พวงว่าตบต้องประกอของชอญ
 ถางจวังจิงชอย่างนพชชชใจ
 จาจรคณงปดุกตุกเลียใหม่
 จรมไห้เพียงตออยตจขกน
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐

จะให้เจ้าตั้งตอมผิวใหม่

เขากเขาเบนผูกมเฝ้าพหู

เจ้ากยงงานปดงอยู่ทงคว

เราจางยาฆ่ามันให้บริโดย

๑ กชานนบวคตศรัตมร

กตตงรทพตยแกจตงแกจคค

แต่ใจนึกมกมากอยากได้ของ

เป็นอกุศลตตจตคคคคณยม

ตวอยพ้อแมมทพยพนบถ

ถาคตอตตจจากตจกตวอไร

เป็นแวงคตพทจนจตยไทหนายมัว

คคตแจจคอบวจาบคตพตท

หม่นหาญเห็นตูกพร้อมตงยอมจคค จังปรกอบยาพิษหาซ่าไม้

เป็นหัตถยตั้งประดั้มกนเข้าทพไต

ตนกยงตหนตงเหา

นามทวบับบรคทพนตง

ทาส้ารบเขาแกงแคงชนใจ

จงรเวงปกบิตใหม่คควัน

บวคตรบห้อยาแควจตาพ้อ

ค้อยย่างเกวรบเหยยบย้องเขาห้องใน ชุกเขาไวทตบถตบมกควัว

จรมอบทพยนิบให้ทุกสิ่งสรรพ

เงินทองกอกกนให้ตงใจ

ทำไมกบตูกผอมเขาใหม่

เจ้าจะเห็นเป็นอย่างไรให้จามา

ได้ฟังคำบิตรอนทวอนว่า

แต่อยู่มาไม่กระเตงเคองอารมณ

ตวอยพ้อเอาเงินทองเขาทบถม

จระตองคยทงกตมจิงกตบใจ

คคกยงส้าวอยู่ตตตไล่

คนจระไซงกนมาชอกรอทุกจัน

เชอศกพ้อตจทุกสิ่งสรรพ

ลุดแต่พ้อเกิดชนไม่ชคใจ

ค้ำหรับใหญ่โตมาจากคาคกรู

บคเขาคุดการกบส้ารทน

ห้อยไบพดูล่งให้ตูกส้าวพตท

เขายานแทรกได้ทุกสิ่งสรรพ

วางเตี้ยจมนนเหตออย่างนใจ

เอาผ้าห้อยบิตมาหาซ่าไม้

ชุกเขาไวทตบถตบมกควัว

มาจัดแจงแกงเนื้อตะพาบเผา

เข้าใหม่ได้ในซามกตบับ

ผู้คนหญิงชายไม่พรายแพรง

ครันตำเร็ยยกตำรับออกมาพด้น

๑ ครานพโหงพรายเจ้าพตายแก้ว

กระซิบบอกนายพด้นด้วยทันใด

เขาแกงที่แต่งได้ในตำรับ

ดวนยาพิษทงนบนบนคอง

๑ ครานพจึงโถมเจ้าพตายแก้ว

แต่อยู่ด้วยกันมาไม่รำคิน

อยากจจะใคร่เห็นครหนักประกษแจ่ง จึงหีบเอาช้นแกงทุกสิ่งสรรพ

แกงหมูนุ่มหมทอตมัน

โยนชบนหงดงคากาโฉบรับ

เชื่อพรายหายกรงจรงจรงเจียด

อยู่ด้วยกันเกอบบไม่มผล

หากรู้เพราะโหงพรายไม่วายปราณ จระตรองการแทนทำให้หน้าใจ

จจาจระตางชวามันเลีย

แตวจงกตบเกิดอนกตบสงบใจ

อุบายบอกบจคตจวาพเจ็บ

พอเขาตกลดทองสองสามคำ

แยเย้าหอหมกทงนกกค้ว

เอายานันโรยทอทุกสิ่งอัน

จัดแจงสำรับไว้สรรพสรรพ

กระ โถนช้นน้ำตงสระพรงไป

เห็นแต่ว่าเขาเอายาได้

เดี่ยวนเมี่ยเลียไปใจไม่ตรง

มันประกบโรยมาด้วยยาผง

พอจจระจรงระไวอย่าได้กิน

ได้ฟังแต่จหวาดจิตตคตถกถิต

ใจทมิพหมายจระตางชวากัน

เอาระคนปนบนบนกอนเดี่ยว

พอกตบบคินบดในบคเดี่ยว

จระแกตงเคี่ยจมาผวอตจพาด

เห็นจระเบนคจามคคชยายหมนหาญ

จระตองการแทนทำให้หน้าใจ

จระเดี่ยงมันบนเมี่ยทไทหนใด

แกตงเกตขโคตให้สันทบคเงอนงา

ไทเมอยเหนบไปทงตจกรทจวรา

จระกินชวอกไม่โตให้อาเจียน

ยกตัวขึ้นไปทางข้างไหนก่อน

จนงอข้อมือไม่ได้ ไหล่ของเขาม้วน

เขาใส่เสื้อยืดปกยกตัวรับ

เขาพาดสายแกว่งมือไต่เคตงระแวงใจ

เขาพาดสายแกว่งคอตงตีพิมพ์ตีเงื่อนงำ

ตูกนอยท ในทองธองนอยท

นิ้วกดพาวรีอไม่ถอยล่า

ตูกกรรกกานเคตเกิดในครรรก

พาดสายแกว่งเห็นขวคตมรฐเทา

ตูกกรกเกิดด้วยกนกจริงจัง

ตูกหัวขมใหม่ได้กับพ่อ

กานส้มกรรกรักใคร่ไม่จืดจาง

มันผลัดพวงผอแดงหวอ

ตูกกรรกกานเห็นเคตเกิดด้วยกน

เขาพาดสายแกว่งพวงนางทางคอบว่า

พขอเจ้าเทานมขอมใจ

ไหน้องออกจากร่างขอมให้

จระกต้อมเกิดขงคเป็นคชชีวิต

๐ กรานนจิง ไหล่เขาขวคต

พตงปลากหากแกตงประขคไป

พจระนอมให้สบายพอหายเหียน

เขาขวคตมได้เปตยนแปตกหน้าใจ

แกตงตูกกตบมาน้ำนาคหวตงให้

พอสนแกตงอ โทนไทยตงทันท

เพ้าเคตงนคตงคตงเคตงาเขาขวคต

ขอให้พเกิดเป็นโรจงให้มัน

จึงคอบว่าโยพอมาขอฉัน

มิใช่ตูกพอนนญาฉันใด

คอยโตนเดาตงจเมยแกตงเกตยโกต

พอยากได้เป็นสัทคคตขอนาง

พจจขอแกวคตาอย่าขัดขวาง

ขอเชยุนางอนญาต อย่าขัดกน

ขางวอนขอฉันไปได้อย่างไรนั้น

คตงเบนตูกของทนคตงาไร

นจจาเขาเผ้าขคอชคมาไค้รบ

เจยแรงพรคใคร่เจ้าไมคต

พจระได้เอาใจเป็นกรวมสัทช

เขาไมคตถึงแกตงคแกตงไป

จระถึงสนชวประสัทชให้

ฉันขอมให้ตงตามคงานคต

เปิดประตูออกมาออกบ้าน

เปิดประตูวิหารต้นตาลใน

วางยามเปิดกตักแก้วชกชุต

เอาไม้ไชยพฤษณ์พระยา

ยันต์นารายณ์แผดงฤษณ์บดค์พระ

ยันต์นารายณ์ถักอกปกปิดกตาง

เอาไม้รักบกเจ้าชนด์ทศ

ตงเพดานยันต์สังวาทอำมรินทร์

เอาไม้มริตกันเกราถากันไทย

ตงจุดตสันทตใจททาง

ร่อนทองตอทองกนนามนฉา

เกรารแกร่งแห้งไตตังใจปอง

๑ จะกล่าวถึงยายดาวบ่าวบัวคดี

เห็นโตหิต ไชมสาตออกตาไป

เห็นมุงมานแหงกเจ็กเด็กมุต

ดูหน้าเผือดเตือดฝาดออกตาตนเอง

ตประตูตงตงเรยกองม

เขาพนัสบยบทงทงกายา

๑ หมนหาญส์จันทนครนไตพง

จึงมางกงกตกใจกตัก

รับเดินมานบาศคเจ้าจตโต

ตั้งมกตอนชอนไล่ไวควังตรา

ตเหล็กไฟจุดเทียนชอนแดงว่า

มักเป็นอาพาดกนักมารอง

เอายันตราชระประพนดาง

ตงยันตนางพระชรัตนพนตน

ยันตปิดบกชงวงสายดีญจน์

ก็พร้อมต้นในตำราถูกท่าทาง

ก่อชุตจุดไฟใต้พื้นต่าง

ภาวนานั่งย่างกุมารทอง

กตบหน้ากตบหงไปทงสอง

พอรุ่งแจ้งแจ้งทองชนทนต์

อยู่ในททบดินไตถิ่นใหญ่

ก็ตกใจจึงว่าชนมามอง

เจ้าบัวคดีนอนคายอยู่ในห้อง

ตกใจจึงร้องกรวดกรวดมา

แม่บอกตตายแดงคุณพ้อชา

ทงหม่อมพดายหายหน้าไม่เห็นตจ

ตูกตตงตงตงทงเมยมถ

มาเห็นตูกตอนนัสบรรโดย

เข้าเฝ้าเชือดเตี๊ยมตองเป็นถ้องแกว

ออกจากเคหาเรียกข้าไท

ชายแกวพาขอลดแต่งทพพหน้า

พอกบ่าวไพร่ทุกคนจึงตมตาม

ถือหอกดาจวางทวงตมต่าลศรจา

ชนุหน้าไม้ได้ยาพิษ

เห็นโตหิตคิดหนุยามากห่างห่าง

เห็นประคูลหารตั้งศาลใน

แต่เห็นแสงไฟใจแฉวแฉว

จึงเรียกกันมาพร้อมด้อมอุปจาร

๑ ขุนแผนไม้ส่ทกส่รทำนอานมนตรีปลุก ผดุกผดุกชนพุดจ้อ

ขุนแผนเตนเม่น โผน โจนชกอล

กุมารทอง โตบงทระตงปร้อ

พวกหมื่นหาญไม่เห็นศอชามหัวไป

กรพมาตงข้างนอกอุโยสัด

ให้มนรฤทธิไกรว่าไชยชาญ

คิดแต่วกตายมนตรี ไทคนเห็น

มือชวาลอกฤษเรื่องฤทธิ

ลู่คนแข่งแข่งแต่เห็นกาย

ถือชนุกาชาบคาบไม้พุดอง

ชระชายแกวชงคมเขากูไต

บ่าวไพร่ทุกคนจึงตมตาม

มิ่งตามกุมมาไททงขาน

ทง ในบ้านนอกบ้านพดามทุกทิศ

ทงบนยามคตกรระบบคฤ

จำเวียรอยโตหิตคิดตามไป

ตรงทางป่าตัดเขาคัดไต

ย่องเข้าไปมองคุดตามรูตาด

เจ้าพตายแกวนั่งอยู่ใหวหาร

กระตุงบานกังกังไม่วังร้อ

กุมารทองชอวยพ้อให้พันไทย

พาพ้อออกตามรูตาดไต

ด้วยฤทธิไกรไสยเดทวิชาการ

จระทำให้ปรากฏกับหมื่นหาญ

แตจจจระไปบ้านกาญจนบุรี

ชนยนเตนเม่นนางคตงราชส่ท

มอชายจุงผกุมารทอง

กเวยวายบอกกันสนั่นก้อง

จุงทระตจจคตงคตงคตงตรงเข้าไป

ขุนแผนตจวคอำนาจกรูท
 หมมพหยาญตองวาคกรเขาไป
 ขุนแผนทองวาคายไฟรไมมมค
 อยาดิงตอตอนายจรดาบปราน
 ทหารเลยเห็นแต่วจาแกลดอคตาค
 แต้กต้วนายขังค้ายทำโกธธา

๑ หมมพหยาญไมโหโกธธา

มิงอกคณญไมริคณ
 กุให้กนเขานาทุกค้ำช้าว
 มิงยงทรยศกบฏใจ

๑ ขุนแผนเคอตตวตทษยานตคค

มาตรโณนโพนทระนาข้อออกออง
 มิงทรยศทุกอยางวางยาพิษ
 มิงชอกช้อตอเป็นพ้อตา
 อยาดิงตอกอศิวามีฤทธิ
 หิวจรดาตพนาชกรทงบาคนวย

๑ หมมพหยาญขางเทาเงองวาคฟาส

เจ้าพตายจวคชกมคหมอมนตร
 หมมพหยาญพมคบแผนวิบผอง
 บิตบ้องกล้องแกลดัวพิตฉน

คามทลุตทกถมไมตูกไต
 ขัมพอกไฟรโตมุกเขารูกราน
 กูจรตางช้อคคตพนพหยาญ
 หิวจรดาตพตพ่านพต้อชก
 จิงมีอาจจรต้อไตชิงหนา
 คางเคนแวงเคนกกรชุดมุน

๑ ชทพนาจวคพมอัยอัยล้ตต

เตยแวงพ้อชชชุนมาเท่าไร
 แต้ตูกถ้าวในอกยงชกให้
 กรงแกกไมไตช้อตมิง

๑ ถอภคฤชวากจางยางเขากถ

โทษชองมิงชนไมเห็นกตบแจจจ
 พ้อตูกคบคตทษยา
 มิงคตคคจจงพาดกมิงคาย
 ทจรรอตช้อวตอชยาคคทหมาย
 พตางกรายวากฤชเขารตคตน

๑ แกลดอคตวคตมไตชองคองปดายชน

แทงบั้งทนงชนไมเขามัน
 เขากฤชแยงแทงฉวแฉ้วไฟต้อทน
 ลู้กนพักโทญไมเตยท้

หม้อหาญถือขวานยาวกวดกฤษ

กฤษแห่งจางฟาดพลาตทุกที

หม้อหาญฟันฟันแฉนกับฝว

หม้อหาญเข้แฉนเข้าตมลิฉว

พดกทหาร โหมเห้เข้แก่เกนชาย

ทอชตาดอนจางทงศ์าศศรา

หม้อหาญตบกรวงเตอกล่อกษนย

อุนแฉนเงอกรฤษง่าแดงซ่าไป

อຍ่าถือง่าอຍู่ยงคองกรเพน

จรงอกรฤษกรอกรปากตกลตม

หม้อหาญเด้อกรตบตันนทาดง

ให้กรนกร้ามคตมคตยเด้อตามตัว

เป็นคตมจรงเพรารยงพ้อไม้คก

จรงคตมกรรพตมอญลรงจางขกพษ

๑ คตมจรงอุนแฉนแฉนคตม

จรงคตมคตมคตมคตมคตม

หากกตมคตมคตมคตมคตม

ให้เขาแฉนพกรกเถอได้เจ้อจาง

ทงทางนคตมคตมคตมคตมคตม

คตมคตมคตมคตมคตมคตม

อุนแฉนชคเข้าอຍบไธยกทน

หม้อหาญคแฉนคตมคตมคตมคตม

เอกรฤษแฉนแฉนจรงเข้คตมคตม

แฉนคตมคตมคตมคตมคตมคตม

บ่างคตมคตมคตมคตมคตมคตม

อຍคตมคตมคตมคตมคตมคตม

อຍคตมคตมคตมคตมคตมคตม

มงคตมคตมคตมคตมคตมคตม

คตมคตมคตมคตมคตมคตม

เข้มงคตมคตมคตมคตมคตม

เอกรคตมคตมคตมคตมคตมคตม

จรงจางคตมคตมคตมคตมคตม

คตมคตมคตมคตมคตมคตม

คตมคตมคตมคตมคตมคตม

คตมคตมคตมคตมคตมคตม

คตมคตมคตมคตมคตมคตม

คตมคตมคตมคตมคตมคตม

คตมคตมคตมคตมคตมคตม

คตมคตมคตมคตมคตมคตม

คตมคตมคตมคตมคตมคตม

คตมคตมคตมคตมคตมคตม

มิ่งอยู่เกิดกุศลไปบ้าน

โหงพรายพรังพรังมดอมรอบกาย

ขามกดองหนองนาแดงตาขาว

เหมือนคนจวนจวนไปไม่เห็นคน

หนทางพันก่อกวามาถูเดียว

ขบขบเวือนพดนด้วยทนต์

๑ ฝ่ายดาหมื่นหาญตั้งธานี

แค้นประเสริฐเด็คคิมศักดิ์ดา

กู๊กคนเรืองฤทธิประเสริฐเจียว

จรชนอยู่ดูหน้ามนท่าไร

ถึงซัดไม้คายอายุสุดใจ

เดี่ยแรงคนเดื่องช้อเขาต้อฮา

ยิงศตกยิงแค้นไหแน่นใจ

ค้อโถงไล่บั้งคั้งครัดครัดดา

ฝ่ายดาหมื่นหาญให้ลาดเคือด

มันประเสริฐเด็ควชาสารพัตร์

๑ ครานนขุนแผนแค้นฉันท

ได้ถูกชายเขี้ยวชานุกุมารทอง

จรจิตแจ่งศดาบไฉ่ปราบคัก

ไฉ่เสร์จตุสมอารมณ์ตามตำรา

เวียกกุมารผู้โหดตั้งทงหลาย

เม่นขนคอปร้อหายไปบัตต

แบกบดาพามาเขาไฟรสังข์

ประจวบจนเขามาทกญจนบร

ประเปรี้ยวเวียวแรงควยฤทธิ

ยนต์ตั้งไตดวงจินดา

ไฉ่เห็นฤทธิพตายแกวแกวจกตัว

ทงกาดังฉิ่งชากชานูไชย

จรเปรียบเดี่ยวชกมื่นหาถึงไม้

อ้ายบ่าวไฟรทยิงมจรตริธา

ถารูชาวดึงไหหนักชายหน้า

จรเดี่ยวตั้งเดี่ยวช้อต้อไปนาน

แฉ่วีรธองเรียกบ่าวไฟรให้ไปบ้าน

ให้ทหารเขาไปฉิ่งเดี่ยวหตั้งจิต

ไม่หายเหือดจกคกแน่นอกกอด

โหดตุ่มกต้ออารมณ์แฉ่ตรมครอง

เรืองฤทธิรังตั้งไม้สอง

กัสมปองคิดไว้แต่ไวมา

ครองศรีรักษาเหตักใจหนักหนา

ท่านวางใจใหม่หาค้างครากม

๕ ๕
เอาเหตฺกยอศพรเสเจตยมหาชาติ

ยอศปรเสเจ้าททวามปรเส่ม

๕ ๕ ๕ ๕
เหตฺกชนนผลพรายกายทงกตม

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เหตฺกตริง โตงตริงบนตมสังตกเพชว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
หอกถำวักกฤษทองแดงพรเสแสงหัก

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เหตฺกปฐกสังตกปรเสศุคบุเหต

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พรอมเหตฺกเบญจพรรัตนกตเมต

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เหตฺกขานพรอมเดรัจทุกตั้งแท

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เอาเหตฺกโหดเหตฺกหตยอพรเสแสง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เหตฺกกาแพงนาพทงเหตฺกเว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ทองค้ำมฤทชนากอแจ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เงนทแทชาติเหตฺกทองแดงตง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เอามาสู่มคุมคอบเข้าเป็นแท่ง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เผาให้แดงค้แม่แซ่ยาผง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ไค้ด้ามฉนชิตเหตฺกนหมเดกตง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ยั้งคงแต่พองามตามค้ำว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ชิตเหตฺกกรบเดรัจถงเจดกรง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พอกระทงฤกษเข้าเจ้าว ด้บหำ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กคคไม่ปัดกค้ำวชนเพียงตา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
แดงจคหำล่ำวพตกรเควองบตกรพด

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เทียบทองคคตงเข้าทงค

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ค้วระหมเบตโกทงบายค้ว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เอาสูบทงตงใจในพิช

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เอาถำนทตองอย่างจางในน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ชางเหตฺกคณมชตอทงกรง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ผำชางนุงผำชางหมคคณค้ว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
องด้ายตีญจันเลกตงเตชยันค

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
คณด่ำคญคชยคชงฤกษค

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กรนได้พิไชยฤกษราชฤทช

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พรเสอาทคยเทยงฤกษราชค้ว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ชนแผนสูบเหตฺกให้แดงค

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
นายชางค้วค้วรูปให้เรียคปดาย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ทตวงกตางกจางงามงำมจนค

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ยาวค้วค้วค้วค้วค้วค้วค้วค้ว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เผาสูบงำมแดงแทงคระใบ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
บัตเดยวใจเกดยงพตนเป็นม้นยบ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
อานคมโคมชนแมวพาด

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เดอมปราดเพอเชยงคคณค้ว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เดอมพรายคด้ายแสงเมตงทบ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ปลังปลางจบบจบบปลังค้ว

คิ้วหวดวงค์รั้วขว้างไปช้อม้า

คิ้วรอกอยู่จนฤตุดมแต่ไม่

หวดวงค์รั้วใครมามอบให้

ขอเหตของเมืองมฤตพตอยศดมา

มดุกตองหนงชื่อดีหมอก

รายกาลหนักหนาหนีศาคา

มาถึงสิ่งขรม่อนพักหยุด

กกรมการกุยปราณตั้งเนืองมา

เตียงม้ายู่ค้ำดาบ้านแดงแจ

ดีหมอกกลองเซ็งอุทธี

ฉายหวดวงทรงพดแกชดใจ

มันคูร้ายชุกช่นเป็นพันเพ็ค

ดีหมอกจรเข้าไปหาแม่

พอกนงวงเขาไปทันโต

๑ ครานนขุนแผนแต่่นสั่งมท

เห็นม้ายดีหมอกออกดำพอง

ตักษณตูกคองตำราสั่งม

ทวงทแคงวคตองดองใจ

ฮาชาคองน้อยของท่านญา

หากกระโจงได้เนตตากัน

ถึงเมืองเทศยังซ้ำหาพาไม้

เรือกไปเมืองเทศจึงกตขมา

ทงมาเทศมาไทยทกตั้งหว

ผมนทานว่าเป็นมานา

มันออกจันเล้าว ชนเกาคา

เห็นมาหวดวงชามนากตามมา

ปด้อยม้ายุดตุดไทกนหญา

ผ่านตรงอถงทพชรบรู

บันไดอิฐคิดเคศรัตรี

เขากตพคชยเฮามาเทศ

ให้ไฟโตคมาขเปสค

เขาทไหนได้เดดมันออกไป

ถูกเขาทังตั้งแระออกมาใหม่

คองเจยนโตเขาชงกันทงกอง

ทุกทศตอทจกตจลย์ของ

ลัมปองปรารตนาทนกใจ

ตั้งองคอินทรเทจราชประลังทให้

กเขาไปหาหวดวงทรงพดพด้น

จะชายช้อยญาเขาใจอย่างไรนั้น

จรชอบันช้อม้ายดีหมอกไป

๑

๑

๕๘
๑ ความนงใจทางหนทางตรงพอ

๕๘ ๕๘
อนมาสั่งกรมชกคณนไช

๕๘ ๕๘
มนเบบงคูกมาเมองมฤท

๕๘ ๕๘
รูปร่างทงทกคกรน

๕๘
เผดอไมได้โตกคเขามาหตง

๕๘
ทานชอปรจระหยอนนพอนรภาค

๕๘ ๕๘
๑ ขุนแผนได้ฟังเจ้าของว่า

๕๘ ๕๘
แกเงนนบให้ไมกตบกดาย

๕๘
เส็กทญาด้วยมหาจรดวยใหญ่

๕๘
จรไปกับเราก้เขามา

๕๘ ๕๘ ๕๘
ด้หมอกรบทญามาเคยจกตง

๕๘ ๕๘
ใหม่ใจจงรักดวยภักค

๕๘
ขุนแผนดูบหตงด้หมอกมา

๕๘
ของทางเชคชคุดระไม

๕๘
ขุนแผนเหยียบโกตงไสนชนช

๕๘
คอบใหญ่ได้น้อยรอรบมา

๕๘
เดินทางกตวงบ้ามาสำวัน

๕๘
ถึงตถานบ้านเก่าเขาชนไก่

๕๘
ขุนแผนเข้าไปในเคหา

๕๘ ๕๘
โตกุมารโตมาค้ค้ศรภาค

๕๘ ๕๘
ขุนสนธิเดาแจงแถดงไช

๕๘ ๕๘
มไชมาหตงททงกน

๕๘
คิตแม่มาเค้มฤทนน

๕๘
แต่จ้ามัษชกชนจนระชา

๕๘
ตองเป็นทงบ้งโยชย้หนักหนา

๕๘ ๕๘
เขาเกิดล้บหาคาตงนาย

๕๘
ล้มมาตรบรารตนาทม้งหมาย

๕๘ ๕๘
แถดของกตายมาทด้หมอกมา

๕๘ ๕๘
เขาโกตด้หมอกแถดวชอกจ่า

๕๘ ๕๘
ย็นหญ่าให้พตงนในทนท

๕๘ ๕๘
ชมชนปรคเปรมเกษนศร

๕๘
คิตขุนแผนเดินรตามหตงไป

๕๘
ผูกอานผ่านหน้าบ้งเหยงได้

๕๘
ดงนชตบทองของใหม่จ้โดยค

๕๘
พาชไสนผกชกหน้า

๕๘
บ้งช้ตามหตงด้ระพรงไป

๕๘ ๕๘
ดูรย็นเยนตบเหตยมไคด

๕๘
ตั้งบ้อไฟร้ท้โรงให้พาช

๕๘ ๕๘
บอกเด้ามารคกเป็นถดนถ

๕๘ ๕๘
ทองประศรเห็นตูกชายล้บายกรน

ชวนตุ๊กตนเราจนอมแต่จ

ตักไปหอนั่งตั้งอายจน

อายเกดยงอายจนใต้พงนาย

ทอดหนากองไฟในปรต

พดายแก้วปัดเปรมเกษมรัตน์

ผดตักนกับอายเกดยงเดยงมรก

อนววยจนแจงแตงทอย

เดยงตมาไวดังใจปอง

๕

ตอนที่ ๓๗ ขุนแผนชนเรือนขุนช้าง ไฉนนางแก้วกริยา

๐ ความนขุนแผนแสนสันท
 ชาติกนกกตองชนหัวพอง
 จำเดิมแต่ดาวทองค้องจากอก
 ชาติไ้ไทดาวสาวสาวมี
 นอนเคียงเปด็ยใจไม้มัก
 หนักร้อนร้อนใจตั้งไฟฟาง
 หน้ดมดมแต่ทตอดจิตต์
 จากเมยเสยใจให้รญจน
 เพตาดางกนสง้ออน
 พดกตบักไมหดบสนทติ
 ไ้ยนิเวโร้องอยู่รมเรือน
 จำเดิมแต่ไ้ของดาวทองมา
 ออกเอยไมเคยจรจากน้อง
 ทนอินหมอนน้องหมองมัวไป
 อัจกตบตีมากฉาบแฉว
 หมอนข้างชวางกตงไปไ้กตตัง
 เกรองแบงแทงหอมไม้มคต
 มั่งก่างก่างชาดตงพาดพัน

เวียงฤทธิชิตีไม่มีสของ
 กตองแกตอแกตอภตาวชาติ
 ไ้หวตกชุนชองหมองศรี
 ไมยนิคตวยโครธาไ้ยนาง
 ทุกฤตตรอมใจให้หมองหมาง
 หน้ฝนฟ้าครางรำฟงศรจญ
 ปกบิตผ้าหมยงโหยหอน
 เตยคายนวดตบหน้ไปกว้าบ
 จงทตบนอนชุนชองยงหมองศรี
 สักกบตาวทองน้องจรมมา
 สรเทอนจตตคตตงทไมบ้
 พชชจนแกจตาให้ชมไฟ
 สงสารท้องเยอกเยนหาเห็นไม
 ทรอดาวทองน้องไ้จจชุนมัว
 น้องแกจจระรำฟงคตตงฉว
 ตงฝัดเมยเรापรากไปจากกน
 คนฉของบ้องบิตก้แตกตง
 นามนสนกตงนตงตบอบปรุง

เจ็บใจตั้งใครยังด้วยเป็นพิษ

ปานฉะนี้ดาวทองน้องอยู่กรง

ไหนย่อยจืดคเจ็บใจไม่นอนหลับ

ดูเหวว่าแฉ่งแจ้วเสียด้านเียงมา

ไม่เห็นนางอย่างชนบนหอน้อย

สว่างแจ้งจงบ้านสังสารใจ

เย็นฉานาคงค่างใบไทร

โหนาคางเหมือนนางนาคากระเด็น

ยามกึ่งก็จกึ่งกันแต่หน้าตา

จรแต่คิดเสาคาเผาราดก

ไต่ถ้ากรรมทำไว้ในหนอ

จรมมิตรรักให้เชื่อนผิดเพื่อนไป

แค้นแค้นเคืองใจไอ้ขุนช้าง

มันชิงวันทองไปอายใจดำ

มีหน้ายังชาทุลยแยง

ไม่แก่แค้นก็จรแค้นคั่งบรรโดย

ดูภาคีคทำนประติษฐุประดับแต่ง

ถ้าใครช้อช้อค้อจนวายปราณ

ตามกรรมจรระยาตจยฮาญา

ตัวกูก็ต้อชาว่าคนดี

กระนึ่งกตคว่ำครวญจนจอนรุ่ง

จรตั้งคันทังแต่ไศกา

พลุกกดับเบ็ดมุ้งเทยมองหา

ผดเบ็ดปรตห้องให้หมองใจ

พระจันทร์ฉายบ้ายครุชัยจำรัสไซ

ใบไทรค้องดมระงมเย็น

จากเมยเลียใจไม่แดงเห็น

เขาเย็นยามนอนจนอนนิก

เผ่าครวญคว่ำคว่ำหาเวลาดัก

ครึกแฉ้วเคืองชุ่นใหม่มุมใจ

มากเกิดก้อจปรตผิดไปไต่

หย่อนให้กตบเหิมชมเหงทง

ใจกระต้างกระตือองคิดให้ผิดล้า

แต่สักคามโต้วาให้เคืองใจ

เดียดแทงเอาดาวทองมันทำไต่

เอออะไรเห็นรักกตบหักราน

ว่าใครคตค้เขาแข็งเขาต้อต้าม

นมนพานเพื่อนผิดประเพณ

ไปเบองหน้าเป็นโดนให้รู้ท

พรุ่งนี้จะไปยังสุพรรณ

จรฆ่าแม่แต่อกดูให้ได้

ทำให้ล้มแค้นเป็นแม่นมั่น

จรตักฉันทองไปยังไพรวัน

คิดแต่จักตนเตือดทรยาน

พดุงพดุงเมื่อไรรุ่งจรรีบไป

อรชรอันราดกับไฟมาเผาผลาญ

พอเข้าตรู่เตรียมแต่ใจดำเงิเงา

มายังบ้านมารดาจยทันใด

๑ ทองประศวีตาหมากรุกสักแหงน โอ้อ้อแผนของแม่จรไปไหน

แต่เข้าผิดเพลาพ้อมาโย

อกใจรักรักแม่รำคาญ

๑ ครานนขุนแผนแต่หน้าภาพ

ก้มกราบมารดาแต่ใจอาชาน

แต่ดูกรตรอมใจมาเป็นช้านาน

เหตอจรทานตนแต่จงตามมา

ดูจรไปแกเผคอายขุนช้าง

ให้สั้นอย่างด่าส้มแก่นาหน้า

จรพาดันทองคนอริญจา

ถ้าตามมาดูจรพันให้บรรโดย

๑ ทองประศวีพิงพดางทางปดอบ

คอบจ่าแม่เห็นหาควรไม่

แม่คิดเกตุยตรงเกยใจ

มันสั้นไรแดงหรือทงบุรี

ถ้างามรูปงามใจแม่ไม่ห้าม

ควรตามแต่ก็ตามไทเคมที่

นึ่งามรูปแต่ใจมันไม่คิด

อย่างนมมันไม่หน้าจะติดตาม

๑ จันทองหมองแม่เหมือนแหงนเพชร แดกเมตกระจ่ายสั้นเป็นส้องสาม

๑ จรผูกเรือนกไม่รบกับเรือนงาม

แม่จึงห้ามหวงเจ้าเพราะเจ็บใจ

๑ ขุนแผนคอบคำท่านมารดา

แม้ว่าตามเที่ยงหาเถียงไม่

๑ จรด่าชอกชัวทุกสิ่งไป

ต่อคิดใคร่ครวญดูจึงเห็นดี

๑ เมื่อเกิดหงอนถึงสุพรรณพบ

ก็แจ้งจบอยู่ว่าใจไม่หน่ายหนี

๑ นางแต่ความตามจริงทุกสิ่งมี

๑ ดูกเดี่ยท้อโทษกระทำโพย

แแต่พุนหันมาเสี้ยจากห้อง
 ผูกคอ โยน โจน เจ็บสัระอน โยย
 ถึงอย่างหนักยงมัน ในความหลัง
 ล้ายของบอกจริงทุกสิ่งไป
 ดาวของน้องนอนอยู่ในห้อง
 มันแกตงพวากเมยไหเสี้ยมคร
 แม่จงอวยไชยให้ตุ๊กแก้ว
 ถึงจะยกทัพตามลี้กสามพัน

๑ ท้องประศัรวิสุตห้ามก็ตามใจ
 ไทพ้อเรื่องฤทธไกร ในณรงค
 ไปพบวันทองที่ห้องนอน
 เจ้าอย่าหลงเด้หัดมมัวชมชิต

๑ ขุนแผนรบพรอภิวาท
 กำเวียบฤทธยนิติ โดยมงคต
 ขนหอพระนารายณรงบจตค
 ตงหินฝนจนทนนามนทา
 ล้อดลระนับเพดาม่วงดองฉีก
 รอยจับกตบกระหวัดรัตตะไม
 เส้อนอกคอกช้อฉลุทอง
 แหวนถักพระพิรอดล้อดพัน

วันทองร้องไห้ไม่ฉาย โหย
 ระเบม โบายเจ็บช้ำระกำใจ
 จระชงชงเฉยตูกหาเป็นไม
 ขอนนตูกไมใดคระนงคิต
 ตูกกิตมวันทองเสี้ยสันท
 ขอดองฤทธไหตอผมอกัน
 ไปแต่วมัไชยอย่าได้พตั้น
 ตูกจระพันไหเป็นภคัมชุตตง
 จิงอวยไชยให้ตุกกตงประล้งค
 พ้อจงดำเว้จคังความคิต
 ให้เขาหย่อนยอมใจไปสันิท
 ล้าเว้จกิตแแต่วกกิตบมาเวือนตุน
 ค้าประล้าทประลี้ทริสถามต
 ประทกษินธล้ามหนแต่จตามา
 เขาเทยนคิตรูปตอวยทงช้ายชวา
 ไกรเห็นกายงไห้ยจนใจ
 มั่งยกแย่งทองผ่องใส
 เส้อสัชนันในตวันเดชยนิติ
 คระพองทบเจียรบาดคาคมนัน
 ล้งวาดชนเครองลตบกับผมพราย

จับประเจียดประจุประจงโพก

จับจับพาพนแดงนกราย

ดงบรรไดไปขันตั้งหมอกมา

ออกจากกาญจน์บุรีเข้าไพร

ตัดมาห้วยโรงหนองตระพาน

ตงหนองนาบ้านพดบระยับคา

ตัดไม้ปลุกค้ำดขันตั้งรวพแล้ว

จุดธูปเทียนแบ่งกระแจะจันทน์

ชุมนุมเทวดาจราฤทธิ

ขอเชิญเทพไทได้เป็นพระยาน

มันชิงเมฆเข้ามาไว้ม

กำแมนซาเสียดศย วนตมิตร

ครนส์เจ้าเร้งแล้วจรัสรวจับพาพน

ศูดาวเด่นตั้งระดงกทงดมปรมาณ

มาตงบ้านขุนช้างเขากดางแปดง

ผู้คนนั่งยามตามไฟ

๑ จรดถ้าวถึงพวงพรายนายขุนช้าง หานางเทษจรายอยู่รอบที่

บอกกันทันไต่ว่าไพร

ว่าพดางเฝื่อนโผนโจนตวาด

ห้อยหัวตัวแก่วงอยู่กวัดไก่อ

ไต้มหาตั้งทริโชคล้ำคัญหมาย

บ้ายเตียงม้หดวงกาธไทย

เวียงโห่งพรายมาทงน้อยใหญ่

โห่งพรายตามไปเป็นโกธ

ตามชารจรเซแดงเขามา

รับมาโกธบ้านขุนช้างน

เจ้าเร้งบัตพดขมขมัน

จุดธูปเทียนพดนันทนฤกษ์พร

ตงจคตแจงตั้งศยอษฐฐาน

ข่าจระดดาญขุนช้างมูมมิตร

ขอเดชะจรดระดมให้ตั้งมจิตต์

ขออย่าให้ตั้งมคตททาการ

ขยับย่นใจเหยมกำแหงหาญ

กขบมาราทรยานผยองไป

เบนเขอนแจงครุอบขอบโตใหญ่

กักตั้งหมอกไว้ระตู่

เราได้อัยทงให้หน้าใจ

เอาทรายล่าตดินทงวงได้

แดงต้นหมอกให้ระดามคา

ฝ่ายว่าพวกพราयนายขุนแผน

โยนผาดฟาดด้วยคำเยาะ

๑. ครานนขุนแผนแค้นฉันท

ชกพาพนพตนิยรรยง

แฉกแกทอเขาหอมทยอมจวน

พรายทงหากายากเขารแยง

เห็นหนุ่มนอยหนานอดควรชม

จึงแปดงกายให้เหมอกนางอยู่งาน

เดินเดินเมินเมียงแฉกอดอยหดง

คมค่อนงอนตามเนอความพตนิ

๑. ครานนขุนแผนแค้นฉันท

อัยบยนิยมพรายภปรายไป

มีขุรมาประพอเป็นไซส

คตกายทุกขทมาตามเนอความทก

พนคขอผจเวจวนทอง

จากเมี้ยเลี้ยงใจให้วิญจอน

เห็นตุเกิดช่วยเบ็ดประศุให้

ว่าพตางเป้ามนครให้ยดยิน

๑. นางพรายทงหodayได้พงว่า

ยมนเยอนเบอนคอบเนอความพตาง

ทระดงแฉนท่มทงตวยทนมผา

กตาคอกดาแฉงค้อแฉงแรงณรงค

วังฤทชพรังเพริศระเหิดระหง

ชัตเข้าสารล่งให้เดือมแรง

เหวียงหวานคองปอดตงกรวดแฉง

เพยมแฉงเข้าแอบค้อการ

ทงอาคมเจนใจประจักษ์จวน

เดินผ่านให้พอพบประล่งบกน

จนกระทงถูกตงทำกตจพรัน

มายนกนกดทงอยทำไม

แฉงจตคตจพรายแปดงหาแฉดงไม

พมไซช่ายพาดชานญตก

ตคยวอนโรครังรุมกตุมใจหนัก

แฉกรกรวอแต่พอกอว

ขุนชางพานองมาลู่ดงอน

พอพบพอดทงทานาริน

จระชอบใจเจ้าให้ถงชนาตดงน

กนหมากคนดระค้อย้าอ้อพราง

เมินทหน้าเพยมแฉงคระแฉงชาง

ว่าขุนชางทงทำนได้บารุงมา

ซึ่งท่านขุนช่างกระบี่ทำผิด
ที่รักพรายว่าหมายจะเมตตา
ขุนช่างเตยงชามาติดขัด
นี่จะไม่มัวรักไปหักราน

ท่านก็ไม่ขัดสนจนพราย
แรกรักจะรำพรรณให้ล้นครึก

๑ แม้เจ้าอย่าบ่นเป็นคนงอน
ถึงรักจะรู้จักทำอะไร

ถ้าเมื่นเจ้ากตบเป็นมนุษย์แท้
สิ่งที่จะบำรุงให้รุ่งรอย

ถ้าพลาดทางจับเข้าถ้ำชัด
สักดีหมอกไปตั้งใจปอง

ขับพรายร้ายเวทสะกดคน
ดมกตอนนถอนกอดคอดอกกัน

เกิดอนกต่นคนนั่งระวงบ้าน
ที่ทำการถือชวานอยู่จังกา

ที่หุงเข้าเผาปดายังคาเตา
งุบหวดงนอนไม้ร่อนรน

หงปดุกเพื่อนกนหนกนชา
หม้อเข้าเตอดแฉะแพะเพอะ

ไม่ควรคิดสอพลอมาพดอยว่า
มารยาตอกเห็นไม่เป็นการ

ควรที่จะทดแทนพระคุณท่าน
นานไปจะไม่ส้มอารมณ์นี้

มากมายตามพรอัยมีศรีรัก
เหตอดักแฉะทดมดระดานใจ

เป็นคนหรือจกก่อนบ่ารุงให้
โตแต่ชมรูปเด่นอย่รวยรอย

แน่แฉะพจระดมลัดด้วย
เอ็นดูด้วยช่วยช้ทจนทของ

พรายกระเจ็ดหกหนไปตั้งผอง
ถึงท้องคชามไปตามคณ

นอนกรนหลับเพื่อดระเมอฝัน
สักดีหมอกฝนผยของมา

ชมชานโงกหลับไม้เงยหน้า
ฝ่าถูกดินปบฟุบหลับกรน

หลงเอาฝ่าดระมเข้าจกน
ปากบ่นอุ้อาหลับตาเซอะ

มือเซตชตาอยู่จาเประอะ
นึ่งเงอะหงายแหงนแ่นหลับไป

ดูเป็นลัมเพชเวทนา

ต้องเข้านั่งชันเป็นหลังไป

ผ้าผ่อนต่อนนทุกข์หฤศระเมษ

คิมเหตเจ้าปากแตรจตุคกเมา

ต้องเข้านั่งลัมช้ามัก

ผู้คนหัดบักตำไม้กตากราย

เรือนนแตรวดีช้ายเคาเมา

ปลุกคนไม้พุ่มชระอุ่มคา

รุ่งชนพุ่มนอ้ายชุนชาง

เอาฉันทของชองกุมมาเนบนอน

แตรวงยมนคร บัดหนามาดีหมอก

บังเงาเต้าอยู่อย่าตุแคงน

ส่งกตให้หัดบักหมดทงเคหา

ส่งพตางว้ายมนครวดีนชยาย

ทงช้ามหงศาคาเรอนลัระเทอนทวาค

ผู้คนบันเพอมนระเมอคตดา

พริงรชคชอดชอนนกดอนตั้น

กชดฉันทของฉนอชุนเพอน

๑ โจนตงกลางชานร้านคอกไม้

ทวชรดเกสรเมอคชอนคิน

ชักดีหมอกมาทาช้าไม้

ผู้คนหัดบักไหลดอยู่ชบเขา

หงตเพอบันบายชนปตายเต้า

ถอดวยเหตาดอแตรองพาดคจาย

ทวชรดแตรงเตอนไม้เตนหงาย

นำดีบายบ้านเรอชคพรชยา

โคเปเต้านเตยชเคยชนทกทพ

เบ็กชานบชบาอรช

จระนชกรางอชชอดคชดเต้หมอน

ฉนนชจระคชอนให้ลัมคั้น

ชย้าชอกตาคพองคระนชงแตน

ตั้งน้ำแตรงคแตนไปตั้งพวาย

คชอกคชอนฉัจฉนฉาย

ปรายเข้านารชคชบวกรวม

ผู้คนบักจระกชชชอกคตคคตฉ

ชชชคฉนฉนฉนฉนฉนฉน

ชอชชชชชชชชชชชชชชชช

ชชชชชชชชชชชชชชชช

ชชชชชชชชชชชชชชชช

ชชชชชชชชชชชชชชชช

ชชชชชชชชชชชชชชชช

กรรเกวแกแองแก้งเกดพุกุดแกม

ส้มอรัดคัตทรวงส้มตงไม

ตะโกนาทงกึงปรกกับยอด

บ้างผลคอกอกอกช่อช่นชุ่น

ยัดูนุกุหกตาบมดช่อน

ตาดอนกอนใจให้โศดคดง

ตชถึงกรรเกวอางน่า

พ่นน้ำคาดอยลอยจม

บ้างแหงกชชกชกชของภูเขาเคียง

บ้างกนิโศดโตเกด่าพดอน

กรดิงพรกนล็กหุดาคทับ

ลัดกเลงดาเกดดาเกดยงอวชร

เกรองมำดาดาชจิงหอรวาง

ชขครำคานพดองทองพิน

ล่งเตารดาดบานเบกตบแดบ้ง

พินเหล่าล่าวอนนดลอนมา

๑ เจ้าร้างนอยนอนนึ่งบพเคียงต้า

๕ กรรคางบางงอนช่อนดงไม

ผมเปิดชอยเดอชยประดงจนบำ

ทอนนอยน่านอนช่อนด

ยัดูนแซมมดล็งคัตคุดได้ด

คชบชอยคคโวจิงหอรกน

แกงทวยทอดอินพรมนมล่งวรค

แล้งพรอจันทวจ์บแจ่มกรรจ่างตา

ชชชชชชชชชชชชชชชชชช

ล่าวหยุคหยุคช่าแดอียนชม

ปลากทองว้ายคจ่าเกดาคดิงลัม

น้ำชมชกค้อยเคียงกน

จคเหอชงแวงหวงระเหคทน

กคนนแอกไถดระไมงอน

คางปรดบคองเด้นคุดลออน

เชอชชชชชชชชชชชชชชชชชช

เกรองชางล่าวพตวจระจคดล่งร

กคนนชางเยองชชชชชชชชชชชช

เห็นชงล่าวล่งชงชงชงชงชงชงชง

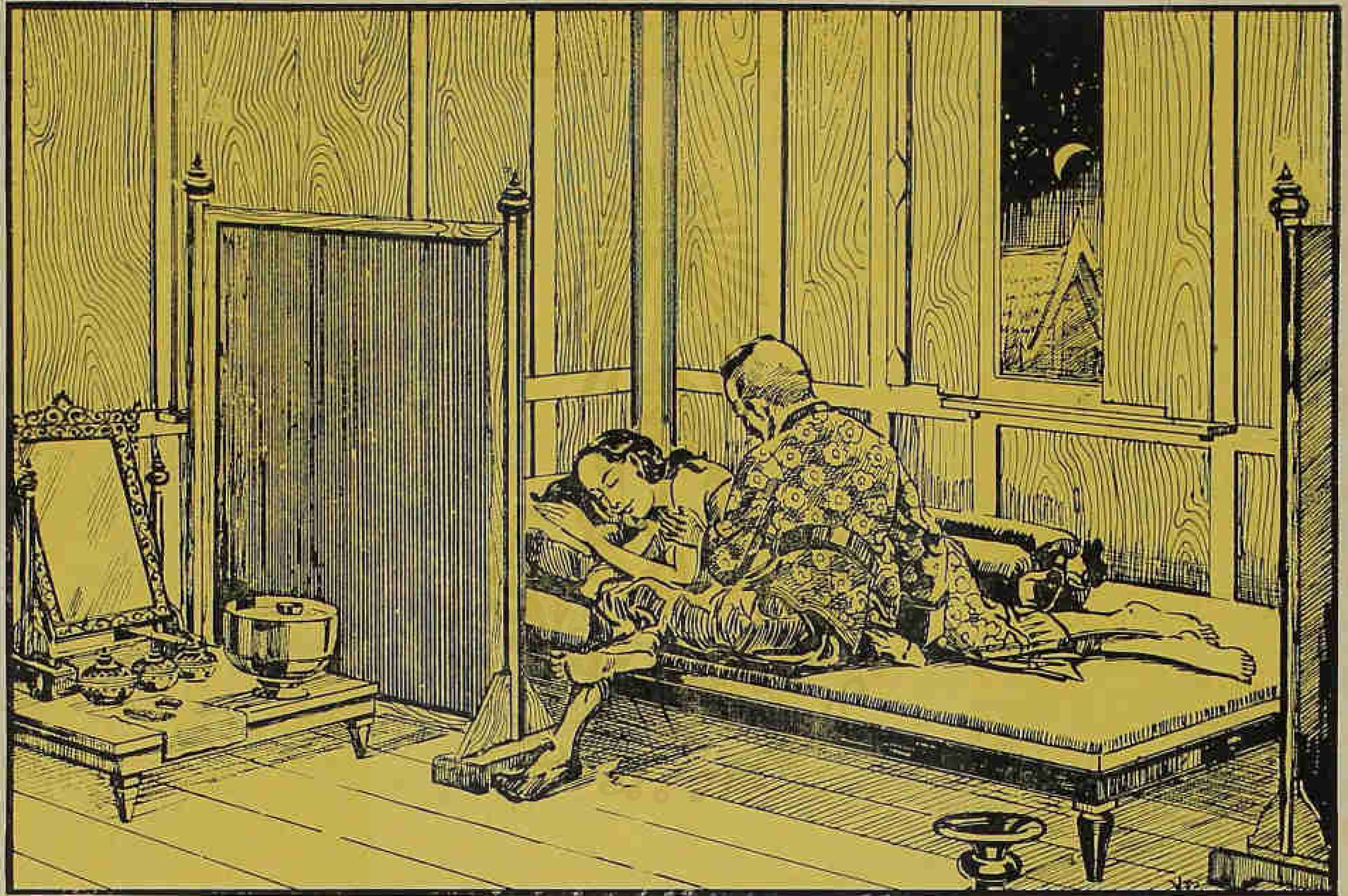
ดิงหองแกกกรยาชชชชชชชชชชชช

คมชางกมชชชชชชชชชชชชชชชช

รชชชชชชชชชชชชชชชชชชชชชช

งอนปลายเกดาคุดลัมคร์

มีหมอนชางคูประคองเคียง

ขุนแผนเข้าห้องแก้วกิริยา

กระแจะแจ่มจัดได้กลิ่นอ่อนน้อย

ฉาบบังจตุตถใจข้างเตยง

ห้องแคบอุดค้ำหีบแอบไม้แออัด

ทงกระโถนชันหน้าแลจอกตอย

เซจิมใช้เจ้าจันทอง

ทองทกมิใช่เป็นคนจน

ฤาจะเบ็นเมียน้อยอายชุนช่าง

พิเคราะห์เหตุหน้าจตุตถจรรัก

คิดพดางทางแอบเขาแนบน้อง

เอนอิงพิงทับแต่ดทับพราย

๑ ครานนางแก้วกรยา

ตั้งตุงคนพเนตจกตกใจ

นกกนกจะใคร่ร้องต้องอาคม

ถอยถดถดลงจากเตยงพด้น

แฝงหนามงนกกอยู่ในฉก

นงอยู่จะไม่วิชชชอกความ

หม่อมชาตฉนว่าอย่าว่าพ้อ

ตรูปร้างบางเขียมสระอาดดี

๑ ครานนชุนแผนแฉ่นฉนัท

แจ่มแจจกระแสงเป็นก้งวาน

ไม้ด้อยช่นางงามเกดียง

อถมจนทตงเวียงในห้องน้อย

รุกกจตุตถเรอเรือนไวใช้ส้อย

ตุน้อยน้อยงามรับกับรูปคน

ฤาพนของนกกแทนงแคงฉรงน

เครื่องกนกพกตตตตตต

โยไม่วางห้องชมให้ลุ่มคักดี

ถาชายชมก้งเชกให้นจตุตถาย

ตยงเตานกชมอรามฉนให้มาย

ร่ายตมดระดอยตงให้ถ่านใจ

นทรารงรับหตบโหด

เอื้อใครหนอนำอศจวรัช

ในอรามฉนระวิกจกตจพรฉน

ตุมฉนรูปทรงใช้ชายทราม

ชระยบปากคตคตคกเกรงชาม

แข็งฉนอรามฉนตามไปทนัท

นใครตอจ้งไตหตงมาตงน

กรยาพาทใช้คนพาด

นงคตพงเตยงฉนฉนฉนฉน

คจพคชทททททททททททท

พระผู้จอมจักรพาฬประทานนาม

มาหาเจ้าวณทของตองจาง

ชนชุนชางกับพุกเบนมตร

พศตวณทของเฒ่ามของเมียง

ไม้แฉกผัดกนตักนตเจียนนระนึ่ง

ไต่ตกจูบตูปไตไม่คิดกลัว

ขออโยทมิไชเจ้าวณทของ

นเจ้าเบนอรไรกันชย้านทก

๑ กิรานนางแก้วกฤษยา

พชุนแผนแม่พใจจึงไม่พราง

แซมแซมช้ำช้ำนารักใคร่

เรื่องฤทธิประสิทธิ์ประสิทธิ์พรสาทศุ

เทียบเดนมฤทของครนของฤทธิ

ครนคร้ามชามจิตศัสร์ตุงกตอ

ครนจึงมีบอกความทตามหา

จรสู้รบหุดบหนีไปแห่งไร

คิดแดงจงดาชางนททอ

แดนนกกทมาดกมาดอบชม

เต้าเตี้ยลอกกอยาคอให้ตนตุง

หงห้อยฤาจรแข่งแดงพระจันทร์

ชชชุนแผนแดงสงครามตามประสังค

ด้วยชุนชางพาดงมาโตมเตียง

มณผดเมยเดี่ยวนำล่บกเบียง

คองนงเคียงตงจงรดาผดตอ

พศตวณทของจิงตองทอ

ผิตตอเกินแดงอโยทโกวช

นจชานองอโยทสระเทินเมินหน้า

จิงมาอยู่เคหาของชุนชาง

เด็นหานงนกอางชนาง

แบบบางน้อยน้อยนำเอ็นดู

เป็นไรหนอดนทของจิงมอย

ถึงชุนชางจรสู้คงเดี่ยวตัว

คตคตชนพองตยองหัว

นผดเจ้าวณทของแดงนเใจ

แค่นชุนมากจะพาดพาไตให้

จรพดอยเดี่ยวเบียงไปไปดอยดม

มาहतงคจहतงห้องไม่เห็นดม

มายกขอไทมยมเหมอนเยยกัน

มิไชยงจระมาย้อมไม่เห็นชน

อโยทบันนำให้हतงตงเงา

ข้าทาสดอกมีไซ้เจ้าวันทอง
 มีไซ้ที่ประสงค์อย่าหลงเดา
 บิดาคือองค์จารย์ยาก
 เป็นเงินสั่งบาทดาเอาไป
 เป็นไทยอย่าเอาใจมาคบทาส
 ที่ ไกร ชแค้นแทนกันแต่ก่อนมา
 ๑ น้อยฤาพูดจาช่างน่ารัก
 บมจระกตนั้นสนใจในเวลา
 แม่ชายนใดได้อยู่เป็นคู่ครอง
 พิศอยู่สู้รักไม่แรมชม
 อย่าว่าแต่เจ้ายากอยู่สั่งบาท
 บุญหลังได้สร้างมาปางใด
 ว่าพดางทางแอบแนบซัด
 แยกห้องงนมอบแต่จปดอบพดาง
 ๑ ครานนั้นนางแก้วกริยา
 บัดบ้องมให้ตองเจ้าชมช
 เงินทองกองเกวียนจร โภยให้
 ยังกตคำบิดาเป็นราค
 ถึงยากจนก็ให้ทนแสงยมจิตต์
 รักหลังรดวง โภย ไบยวัน

ตูแต่ห้องน้อยนอนเกิดนะเจ้า
 ข้าเจ้าตูกท่านสุ ไซ้ไทย
 ขายฝากดีฉานให้ท่านไซ้
 ตวงฉมไซ้ชอแก้วกริยา
 ฉนไม่อาจเออมนงเง่มอนหน้า
 ก็แกแค้นตามประสาท่านผู้
 ๑ เห็นารหนักาคาเจ้าเสียตต์
 ลังสารตจยยังไม่มคักรมย์
 จระแนบองเชยชคตงนทสันม
 มีไซ้ตมดวงน่องอย่าหมองใจ
 ถึงหาชงพกหามาช่วยได้
 เผอญให้จาแพะพบประสัพนาง
 ปดมจคตอย่าล้ะเทินเมินหมาง
 ๑ อย่าระคางเคื่องใจได้เอนด
 เมินหนชอนชบหดบอยู่
 ๑ รักแดงจาร์กว่าปราณ
 ฉนชอบใจบุญคุณเหนือเกศ
 ท่านปราณชาตังสารพัน
 ๑ อย่าพดงผดปรัตเปรมเกษมสันต์
 แม่มนรบสตัยกับบิดา

ถ้าหม่อมรักฉันแท้ไม่ทอดทิ้ง
อย่าให้หมองหมองด้ย ทัตัญญา
หม่อมรักใช้ฉันจักไม่รักขอบ
รักตัวกลัวอายเลี้ยงตายนวด

๑) น้องเอ๋ยเพราะนอยฤาถกขยค้ำ
เจ้าเนื้อหอมพรอมชนคิงอบเชย
ได้ชมชัดเขาดันทอย่างนแต่
พิงระมอบเส้นให้ ไฉนนาง

ถ้าพลวงน้อง ให้หมองด้ย
สารพัดร วิชาสั่งาเปิดอง
อ่างพตางทางเปิดองเคเรือองคาค
อึมนางวางตักตั้งพักรับ

พระพายชายพัดบบผาชาติ
รวรจบปลิวชายสระใบกรอง
พระอาทิตย์ชิงดวงพระจันทร์เต็ม
หึ่งห้อยพร้อยไม้ไหจระยับ

๑) ครานนนางแกวกรยา
ความรักให้ระทอยงวงง
สระอกสระอนอนแต่ถอนใจ
แก่นใจที่มาได้ชมเหงนั้

อย่าล่วนซึ่งเชิญคให้งามหน้า
เชิญไปจ่ากับคุณพ่อแต่พอควร
จรดกัดอบกตวผิดด้กพันด้วน
สุดล่งวนอยู่แต่ด้วยาจนเคย

หวานน้ำจริงแต่เจ้าแกวเอ๋ย
เงยหน้ามาจรด่าไม่อำพราง
ขอเชิญแกวกรยาเมตตาบ้าง
อย่าระคางชองแค้นระคายเคือง

จงวบตเกิดเชิญให้เป็นเือง
เจ้าเนื้อเหตองตั้งทของมาทกบทบ
แขนพาดนากตงประจงจับ
ก็ทอดทบระทอยงดงตั้งทอนทอง

เกสรธาดหอมกตบตระทองบ ห้อง
พระจันทร์ผนผยของออยุบยับ
ดาวกระเด็นไกลเคอนดาราตบ
แมตงทบทองเทียวล่ระเทือนตง

เส้นหาปัดมใจไหงหลง
เอนแอบอ้อนตงด้วยความรัก
น้ำตาไหตชกชกตงตกตัก
แต่จระดักจันทองไปเทียวไฟ

คือท่านจรด้ารายจรดกรณ
เพ็ดนบ้ำพ้อจระมาค้อบปีไร
ท่านจระมาหากนนั้นต่างหาก
ให้พรดวงหงษาเป็นวาค

๑ ชุนแผนรบชวญุอย่าพวันจิตต์
แค้นสังสารสุดสงวาทเพียงชาติใจ
มีวนหนังกวนหนิงคงถึงห้อง
ชุนจิตต์เจ้าจงคิดเพทุบาย
ว่าพดวงทางลอดซึ่งแหวนเพชร
ชมแหวนแทนพดวงสว่างใจ

กอดคอชระดอเค็ดอนออกจากห้อง
มีใครเขยอนนยกแขนประกองชู

๑ นางแก้วกรยาขงฮาโดย
ศรงนแน่งแต่ไปอย่าเหม็นมของ
แ่งอจกดับคามาอร่ามเรือน
เอ็นดูน้องเถิดอย่าไปเตยเป็นไร
เจ้าแก้วกรยาอย่าอาวรณ์
ไม่แก็ดวักถ้าฎาจระมาได้แต่คัว
ชวญุเข้าเจ้าไปนอนเสี่ยเถ็ดน้อง
เข้ายวนกวนใจไม่ไปจริง

ชานนบคนคอยดะห้อยให้
ชุนช่างก็จะได้พาโตคี่
กรรมวิบากพามาไม่พอดที่
ทาทลวงกคือนด้วยงอนใจ

พหาคมคิตคความหงังไม่
นับแต่จันนี้ไปจนวนันตาย
ประลันตองเกษมสุขให้ไค้กหาย
ถ้ายถอนตัวเสี่ยให้เป็นไทย
ประกองเช็ดน้ำตาอย่าร้องให้
ล้อคได้นงน้อยให้นางค

ล้อคประกองอกประกอบดะทกอยู่
เอ็นดูด้วยชวยชทวงนทอง

แข็งใจชแจ่งควแห่งห้อง
ล้องล้องชนเข้าไปห้องใน
คนเก็ดอนนอนนังระวงได้ด
เหมือนหนิงใจเมยจระชาติด้วยคิตกถัด
ชวญุอ่อนเจ้าไม่เคยเห็นฤทธิผัว
ชัวแต่วดอกจระดวันทองทง
หับห้องเสี่ยใหม่คสันทนิง
นิงระพจจะเขาไปห้องใน

ปัดอบพาดางวางห้องด้วยของเยือง ข้าเดื่องแดงวันทองอยู่ห้องไหน
 บังคับแดงแดงบัวบานใจ แด่นอาลัยเหต อทจรรีรอ
 นางแหวงตามด้วยคความรัก จักรแหงนดมฉนแลยเจียวทนอ
 แหวงเวือนเพื่อนญาจรรีรอ ถดหอเขาไปหนอยกนนเอง ๗
 ๑ ขุนแผนเหตยมาเห็นหน้าแกว เจ้าบอกรแดงไมพิเคราะห์ให้เหมาแหมง
 เห็นช่องแดงอยารอง ไทครนเครง เกรงผิดจึงขรงกตงนใจ
 คกกแดงแกวพยงมนอน อยารอวณเดยพไม่ซาได้
 ว่าพดางพานางเข้าห้องใน ปัดอบให้นอนเห็นอกทนอนนอย
 กอดประทบมีค้อยหดบดงเดยทนอ ปรคองคยเขยอนชยดถอย
 เห็นหดบทุกดบชยบกระปรบกระปรอย จนเหง้อยอยดงแดงไมหดบนอน
 ว่าพดางทางเม่าพระเวทฤทธิ ให้สินทตมหดบดงกับหมอน
 ดุกเดยงหดกมายงอรฉณ หยคยนยงส่ทอนส่ทกใจ
 เห็นพดกควกดจเจ้าจรคจ่าหา กดบมากอดนอยง ให่นอนใหม่
 แดกอดแดงกอดเดาเคดักคดงไป เห็นหดบ ใหตลนดมปรคณาง
 งางนอยงอยางออกจกคยง พดกหมอนข้างคยงปรคองข้าง
 จกห้องยงอยเหยบค้เบบาวาง พดางมุกไปคาดส่ารายใจ ๗
 ๑ เดิมถอยพาวนชนทอกดาง ของขุนข้างสร้างชนไวใหม่ใหม่
 ทอนงคดงฉากพบไว ขุนทองกรงทองได้ส่ระอาคคทา
 กระจกใหญ่ได้รูปฝรังนง นยคาคคกค่อนคมคดงมหน้า
 ชมพดางทางเคินเพดิตเพดินมา วับเรงเรงหาเจ้าฉนทอง

เห็นทาสหญิงนอนกตงหอกตางหลับละเคาะจับเดินเข้าไปในห้อง

เคาะของแกลงแพรวพรายอยู่กำขกอง ฉากส่องชนมานมุดม

มานนยมอจวนทองทา จำได้ไม่ผิดนัยคาพิ

เส้นไหมเมื่นเชยพแนบแนบแนบ ดันผมอแฉวแต่นางเดียว

เจ้าบักเป็นน้ำพนาเวศ ชอบเขตต์เขาคดุมชระอุ่มเขยว

รุกขชาติดาดใบระบัดเรียว พวังเพรียงดอกตกรระตง

บักเป็นมยุราดงรำร้อน ผ่ายพ่อนอยุ่บนนยอกกุเขาคดง

แผ่หางกางบักเป็นพุ่มพวง ชรันทนางเหนียวไม่ชรมอัยคา

บักเป็นหิมพานต์ครทงงานงาม อร่ามรูปพระดีเพร่ภูษา

จวนนคทหัดกนเป็นทงนมา การอดยต้นชระยุคนช

ชากลคคองคางระตาดินช้ มุดดินททานแดงแดงดง

ไทรดาคัดอาดเอี่ยมอรชร ผุงกนรคนชระพืดทยา

ดงเด่นนากาดนชระโนคาค ได้สอาดเขยอกเขยเห็นชอบน

กม่มังกรต่อแกลงแพรวพรายศก ทศนาราดักดงจันทอง

หาหนพนมานนดาญล็บ วย้ายบียงเข้าไปชนล้อง

นารักบักเอี่ยมดระอชอง นองเอยชางนดาคตามนุษย์

เจ้าบักเป็นพระดอติดกโดก ถึงกาหตงทรงได้ภภภสรวตลุด

แฉนคณงถึงของคองนงคนช พระทรงเลียงสายสุมุทร์มาเป็นดาง

แฉนคณงถึงของคพระเจ้าแม่ พระดอแต่นางแดงคังแดงฝาง

ละดกษณจกได้โดยปรางค คณงนางพระพนองทงล้องชงค

มีเจ้าท้าวไซให้ไถ่แก้
ถึงสวนพระยงแค้นกำลังทรง

ตั้งสวนพิศวาสประพาศโคม
ที่เตียงเคียงข้างคอกยประคอง

มีเลียแรงใจเจ้าจันทของเอ๋ย

กตุมกตคตคตมานลระบนตง

ตั้งมานชานด้ามตุ้งามพริ้ม

ย่นพิศมานนอင့်คองคตใจ

จรตตคตคตคตคตคตคต

ตั้งหารผดายุทมุดกุกุณ

ปักเป็นตงเด่นในคงคา

ตอยเด่นเกศาในจวริน

ปักเป็นเฒ่าทศประสาทใจกต่า

ถวายเป็นเมืองฮินให้ชนครอง

อเฒ่าศรประจันเฒ่าศรคา

ดูพระยากให้ชงขงคตงใจ

พระยากไม่ยากมากหม่นนาง

ดูมานพต่านใจตั้งไฟดู

ตั้งบนหนนยอยตงรอยทบ

เห็นชุนข้างกางกอดคอกุ๊กายา

มาต่อแต่้วพระดอโต่เคตติตหง

ปักเป็นองค์พระเพื่อนพระแพงทอง

พระดอโต่มเฒ่าพสุธประสมตอง

นางวิหนางโรยรของบาทบงตั้ง

กระไรเคยโตกรักชุนข้างหง

ฉีกฉกรหวงแฉกเหวียงไป

ผู้มีอุปมาเจ้าท้าวพสาไต

ฉดตตคตคตคตคตคตคต

ถึงกรุงจันตประเทศบุรีศรี

เดือตอินทรีแดงสำดตงตาดคิน

กัยโคมจันทรี่ดูตายนเจ็ดดิน

ทอมกตฉนผมตวระหตบผรอบทอง

มาตวงพานางพวากไปลาคห้อง

กวระทบเรื่อจันตของไหเคองใจ

เหมือนอเฒ่าใจกต่าหาผิดไม้

เหมือนอายชุนข้างชงจันตของกุ

ชุนข้างเป็นเศรชฐีมกมอย

จุจบบพัพพนพนรยา

พนตวระหตบมานมั่งไม่เป็นส่า

ทมนตาดตาดเคือคตเอ๋ยคายนาง

ว่านทองน้อยน้อยหนึ่งเท่านั้น
เงยตาบพระไกร์ฟาดให้ขาดกตาง

๑ กุมารทองบึ้งบัดสกัดตาบ

ตีบค้อยเคระตกจากเตียงตง

งดก่อนผ่อนพ้ออย่าเพื่อฆ่า

ชุกแผ่นแค้นกัดกรามคลารามยื้อ

มันทำแค้นพอกพอแรง

ถอยไปใช้การรย่าน้ำพา

กุมารทองห้ามว่าอย่าให้คาย

พันท้าเทวดามักคิดใจ

๑ ชุนแผนคตถายแค้นพิโรชจิตต์

มิตมิตช่างไม่คิดเสียตายกาย

ถอยหน้ามาชุกกับชู่ช่าง

บักมานเท่าแฉนแฉนเขยียบ

ล้มรูปเจ้าแต่ฎาโรนัน

ชอบใจใหม่แต่จมาตีมก

จรดูแก้มแก้มกัทมองไปหมดสิ้น

จรดูนมหนักน้อมหดอมทรองไป

เลี้ยงงามไปกว่าก่อนนางงอนรัก

ถามว่าจรธระดาจรเดยเคย

จะเคียงมันก็ไม่ถึงสักครึ่งข้าง

ง้างหัวมาจรสับให้ยับดง ๗

ประณเมกราบขอโทษยิ่งไกรขตั้ง

กุมารตรงยึดขวางไม่วางมือ

ไม่กตจอาญาเจ้าชีวิตฎา

เขออิชกุไม่กตจแต่ฎาญา

กจะแต่งอกขอกเอาดาบผ่า

ฆ่าเสียทีดับจับเอาใคร

เขาแต่พอเจ็บอายเดือดตาไหล

จับไตเนอความตามกระสาย ๗

ยื่นพิศอนทองแต่ใจหาย

ยายบ้างก็ไม่มเทาชเดบ

กระเบนกรางหน้าผากไม่อยากเจ็บ

ช้อนครเขบน้อยน้อยนำเอ็นดู

พิศพินช่างไม่พิศดูหัวหู

เคียงคู่ชระคอรกันสุดใจ

นวดนมเนตอกนวดเนื้อห้ามไม้

จรหาไตแต่สักนิตไม่มีเดย

สุดจรยดแต่จรเจ้าอนทของเอย

ชยับเงยเงอกตาบสรตุดพราย

ชัดชัดดวงตาดวงกุมารทอง
 กุมารยี่สิบตาบง้างไม้วางวาย
 โอเจ้าดวงทองของพี่เขย
 เสียยศเสียศักดิ์ศักดิ์เท่าไร
 ภายอมจมนุ่นแดงแดงพัด
 ให้ทานแรงกากินทศินคือน
 ทงนเพราะอศรีประจันเอง
 รอบเชือกเนื้ออแม่แต่อกใจ
 จับหัวขุ่นข้างชอกตลอกชวัญ
 นามนบหนักจำเป่ารถม
 จบริจบบมนเขาสูงเกล้าจุก
 หัวใจไปตปัดเป็นปีกงอน
 เขาไม้ม้วนลำดัดเขาหัว ไหยง
 เขามนหมอดต่อททาเป็นปลตชิด
 ทศินชาเขยนปลตาเท โฟมุต
 ดิบตลกเคียงคว่ำค้ำมอชอ
 ทาขุ่นข้างแดงกยารงขมบนเคียง
 โอเจ้าดวงทองของหมองมัวไป
 มอพออย่างนคอกกวรรตของ
 ถนอมรักหนักนคตหนงไม้ครือ

อยาบคบของกุมารมาไหนบหาย
 คึดเสี่ยตายทั้งตาบกระเดื่องใจ
 ไม่เห็นเดยว่าจะเป็นเช่นนี้ได้
 ตงตองแก้วไปไตกับฉานร
 จระไกรคักรูปรอยตั้งกร้อยท่อน
 พันพอนอายขุ่นข้างให้ดำใจ
 ไม่เกรงตาบกุดหมันได้
 แคะโคเฝ้าพริกกระเกล้าอพรหม
 หยลควนหยอกหยอยหมี่ชนพอยขม
 ดูเป็นร่มรยาพรระยามอญ
 อายชคูกกลาง โต้งออกดอันจอัน
 เขาแทนบลอนไรจุกเข่าตองนัว
 อายตาย โหง โต้งเปด่าอายเทาหัว
 เขยนกริ่งชนชทคตคอ
 เขยนเขยนแดงกหุคยขึ้นหัวร่อ
 เขาหม้อผูกคอเข่าตองใบ
 เคียงนางพดางทอตถอนใจใหญ่
 ดูบไตอ้อนอุนตมุนมือ
 กยเนอนอองน่มนคควร จระถอ
 แคอุงมอค้อยประทับตั้งทของเปดอ

^{๒๕} เจาตม นอนร่อนพุ่มกระทุ่มท่า

^{๒๕} ^๒ ^{๒๖}
พเคยอดหมากเจาอยากพยงกาย

^๒ ^{๒๐๑๕} ^{๒๑}
เจามาได้ผอดมทรพยอมมาก

^๒ ^๒ ^๒
หลงเชิงชันชางชางชะออยม

^{๒๐๑๕} ^{๒๕} ^{๒๕} ^๒
ถามนคณชนเห็นพจุบเจ้า

^๒ ^{๒๐๑๕}
ตั้งปดุกดุกจริงดังพิณ

๑ ^๒ ^๒
๑ ครานวันทองผ่องไธภ

^๒ ^{๒๐๑๕} ^๒ ^๒ ^๒
เจ้าบคคคคตละพษบันยายยัง

^๒ ^๒
หรือเรื่องไธฝ่ายกระเจายวง

^{๒๕} ^{๒๕} ^๒ ^๒
ตั้งดอกลอตั้งไม่กตั้งใคร

^๒
นั่งอยู่ตชางประชันประชด

เป็นไรก็เป็นไปตามกรรม

^๒ ^๒ ^๒ ^๒
นภพดางทางหันเขาตั้งปดุก

^๒ ^๒ ^๒ ^๒
ตั้งอำหน้าหตบตาชางตั้งมตั้ง

^๒ ^๒ ^๒
อ่าพดางนางบตีพพานหมากหค

^{๒๕} ^{๒๕} ^๒ ^๒ ^๒
ยบบงฉากเคนแค้นทง

^๒ ^๒ ^๒ ^๒ ^๒
คความสคยสำรพตรังรสตั้งตั้ง

^๒
นวดายคายชากจากปากไป

๑ ^๒ ^๒
๑ ชุนแผนเค้นค้ำแดงคอบนาง

^๒ ^๒ ^๒
เป็รียงเป็ร้นแค้นคมคาวมจริง

^๒ ^๒ ^๒ ^๒ ^๒
เตดไปบอนชอนเนาทไธฝ่าย

^๒ ^๒
แขนช่ายคอดแดงเพราะหนูนนอน

^{๒๕} ^{๒๕} ^๒
มาตั้งมเรือนเพื่อนยากแต่เกาก่อน

^๒ ^๒ ^๒
กอดท่อนชุงตั้งตั้งคคณคน

^{๒๕}
คายเป่ตาคอพนชาตบัน

^๒ ^{๒๐๑๕} ^๒ ^๒ ^๒
ตูกชนโตโตชนพคายจริง

^๒ ^๒ ^๒
พังว่าตั้งตั้งใจไหวกรัง

^๒ ^๒ ^๒
ชางค่อนคิงตั้งตั้งช่าให้แดงใจ

^๒
นขุนแผนแมนแดงหาใครไม่

^๒ ^๒ ^๒ ^๒
มีแดงตั้งตั้งจะไธพาโตทำ

^๒
เหตออกว่าตั้งไม่เป็นตั้ง

^๒ ^๒ ^๒ ^๒
จะเหยยบยให้ระย้าไม่อยากกตั้ง

^๒ ^๒ ^๒
ตูกชนเกิดเจ้าจอมหม่อมมตั้ง

^๒ ^๒ ^๒ ^๒
ไม่กตั้งตั้งฤพรักาดกาญจนบุรี

^๒ ^๒ ^๒
นาคคากตูกไปตั้งตั้งจากท

^{๒๕} ^{๒๕} ^{๒๕} ^{๒๕}
ชชุดแดงเจาชาชอบใจ

^๒ ^๒
ทแก้ตั้งตั้งคอกหาใช้ตั้งตั้งไม่

^๒ ^๒ ^๒ ^๒ ^๒
กตั้งตั้งตั้งตั้งตั้งตั้งตั้งตั้งตั้งตั้ง

^๒ ^๒ ^๒
ชชางพิไรโตทุกตั้ง

^๒ ^๒ ^๒ ^๒ ^๒
อย่านั่งนวงนไนตั้งตั้งตั้งตั้ง

เมื่อกวักใคร่ไม่มัสคย
 แล่นงอนก่อนว่าดารพิน
 อ้นตัวเจ้าแฉะเสี่ยสตัยอบตคต
 เจ้าเจนนตวงทองทตสันทต
 คุนข้างได้นางมาส์อบตงน
 แล่นคมคารมเคิบเจรจก
 ไม่ขอตูปตลกชุนชงผจ
 สันปตลกตกชุนทำไมใคร
 ไม่อ้มอกอ้มใจบ้างเจียจก
 มพงกตตงจรเป็นแนว

๑) งามทองหมองกาทคคอนแค้น
 จำได้ว่าไปให้ใครกต
 นี้นั้นผมกตมนนอยเสียนกอก
 แล่นงอนก่อนว่านยิตาเป็น
 มาชหน้าตาชวาโรยา
 ความหดงายังจวไว้ไตกรบ
 ทงแขวงหนงส์อตาสารพัตร
 จระนิกเชือดอ้เฝ้าแม่แต่อกใจ
 แล่นแค้นทเจ้าแขวงหนงส์อตา
 ในตจตวนแต่ชจไม่มต

ดารพัตรเหนบแนมแกมชยัน
 สตัยทกอมอมันจิงพตาทพตต
 พจงตคตตามทจนมาส์อนตต
 ป้องปตปาดหมนดระมนตา
 เจ้าจงทจนตกตตัยสับหา
 มาเช็ดหน้าตอยนจตให้กวนใจ
 จระตอข้างสักนคหามไม้
 มารองให้ชมชวญกวนแต่จ
 ยงชนตอกตอปตจจจจจจจ
 ยงตจนแต่จโตตเตอตไม่รูตจ
 เหตุอแล่นเจบแต่ชตมองหัว
 ตกจวชจเจ้าจิงชากระหน้าเนน
 ชกเตยจเจายงจกโตเจตเตน
 เซนนกตมาไม่เคยพบ
 มาชนไม่ชนมออยู่หรบหรบ
 เจ้าเรียกให้เมยตบไม่เกรงใจ
 ตตจขนก่อนว่าหาเตยงไม้
 ว่าไม่เตยงแต่จเหมือนกาก็
 ก่อนจ่าสัปรตตบ้นบ
 จไซโก้แคระแคระเตอตป

ห้ามหวงชนช่างมโหรี
 มารดานาคาดงพรวุ
 เขาจึงได้ททารยาเยน
 ได้เสียตัวเพราะมิใช่
 ยามไปรดเจ้าโตตตั้งจรเหว
 สอนให้เมียคิดว่าวุ่นไป
 นดาวทองจากห้องไปแต่ฎา
 ไม่ตามใจจิตใจจึงเพ้อพา
 ๑ เพราะคำรำคองของอนธรัต
 ชื่อว่าวันทองต้องนิยม
 เขยกระนั้นเจ้าอย่าให้
 ตามใจให้เขาทำตามตาพอง
 แคกระนั้นยังไม่ได้กับไฉนนาง
 ๕ ๕ รชเรื่องสกอตหลังตั้งตั้งมทบ
 แค้นอันดูนดาวกับดาวทอง
 แปดแปดนั้นแค้นชดสลับมา
 เป็นใจใครมั่งจระไม่แค้น
 เพราะยังเมตตาไม่ฆ่าฟัน
 จากไปสองก้นคินมาเรือน
 แค้นใจดดรไฟมาใหม่เพื่อน

อัปถกษณฉายหนามไผ่
 จึงตั้งให้เขาช่าง
 เมื่อใดเกินแต่จอยากดบมาจุ
 ตามเมตตาบ้างมิเป็นไร
 ได้เมียเหมาะแต่จทกว่าไรไม่
 ดูปได้โตมเด่นคดระ
 จึงตั้งคือเตือดมาเวดาค่า
 นอศนาแต่จลเดียวมากนคต
 แม่ผดขอโหกเห็นดม
 นานไปแก้มกับนมจระเป็นทอง
 ให้หัดบคาชมเชอรชยในหอง
 ครนวาบางแต่จกรองไม่เคยพบ
 ปด้อยทางแต่จกเป็รของกระเตองจบ
 ขลเวยกให้ใครคตบจระจระ
 โตตจากเรอร้องทำหยามหน้า
 เหลือจว่าชยแต่จแต่จนั้น
 ผิดเจ้าจระแต่จไปไหนนั้น
 ใครชกนจระแต่จยังไม่คตจอน
 เจ้าช่างเถอนกอดปรทบไว้กับหมอน
 แต่จนนอนชยจุนนกกเจยนคาย

๒ ๕ ๒ ๒๕ ๕
ตาเขากฤษณินตแนมไทเป็นผล

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ถึง โกรชกยงรกายงเสียดาย

๒ ๒ ๕ ๕ ๒
รังเช่าเฝ้าเวียกให้ออกมา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กยงออกอ้วนใจฮาโดยมิตร

๕ ๕ ๒ ๒ ๒
หนังสืออะไรฮาได้เขมร

๕ ๕ ๒ ๒ ๕ ๕
ทรกนนแผลหากไม่ว่ากน

๒ ๒ ๒ ๒ ๒
ช้ชอบใจเจ้าเฝ้าแยง

๒ ๕ ๕ ๕ ๕
บ้านเรากหนักบกรรมทาง

๒ ๕ ๕ ๕ ๕
เจ้าหากศคบวงมันตจงหลง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จิงพดอยเห็นท่างระคางใจ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕
มันพอกบเรื่องนางกาทัก

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พเหมือนคนชรพัสร์รจาเพาร

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
มีเลียดทพชอบนาใจรัก

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
มาหาเห็นหน้าเหมือนชิ่งชิ่ง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ช้จกตชระใจจันทองเอ๋ย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ขาดเมตเกิดเรอไม่เผอคิด

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จากเบยเสียดองเพารตองคางค

๒ ๒ ๕ ๕ ๕ ๕
มากำถยาดเรอกเหตอทน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
คิดมากหน้าม้อยใจนัก

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
สัดดาเคียวเบดิยจใจไปกับใจร

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ปานนักษะศุณยเบเนเกาหาย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จกคตายโทษหงยงหยุดคิด

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เจ้าไม่แผลดูหน้าแต่สีกหนัก

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กตบมิดไล่โทษทุกสิ่งอัน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ไม่รักแต่จกแก่นมาเสกสร

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ตายมือของทนเจ้าจอมช้าง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เสียดแทงสอคิดไล่ไล่ทุกอย่าง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กอนช้างฉกทงเสียดมไป

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เมื่อเขากรงแผลจระตงไปไหนได้

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
คิดไปทงนนเนอเครารห์

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เจ้าบکشชุนช้างพานางเหาร

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
อย่าดอเดารเดยเจ้าจระคนวัง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เห็นประจักษแจจจริงมาแต่หง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ยงจระช่าปลุกชู้ไหลองฤทช

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กรไรเดยตัดได้ไปเบเนปติด

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
มาพาเดิตตตอยุอดจน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พนพาดเบยหงายกระจายมัน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เมื่อพจนแล้วจะไล่แต่รายโคน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
อปลัดกษณเหมือนนียายเขาเด่นโจน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พรรามโทนเทียทอองระทมใจ

ถ้าเจ้าชอกครองตั้งยศตั้งจรต
 นีเลี้ยงศักดิ์สูงชันทุกสิ่งไป
 ว่าดูตายมให้ชายอนตของ
 โยมานง โทมนเคตาเขายอนย
 ทำแต่เท่านั้นก็เหตอเส้น
 หอกดาบอยู่ไหนไปเอามา
 ถามนตชนเห็นพจบเจ้า
 ทำได้ทำไปเป็นโรม
 หญิงด้ามว้อยกตมารยา
 ได้ความตามหาพิงมาทัน
 ไฉนแบบฉบับตำหรับมี
 ตาตากดอมกตมทั้งคมใน
 ๑ เจ็บใจไม่น้อยทั้งถ้อยคำ
 แค้นคานาตาตงคตอตด
 อนิจจาทกนกับดาวทอง
 กิ่งกางชวางโถมให้ทำ
 แค้นใจจริงไปผูกคอตาย
 ชนช่างพานางดาวทองไป
 ชานอนกับชนช่างก็จริงอยู่
 เลี้ยงจวชอใช้จรตนคร

นิตหนงเหมือนตั้งดาหาว่าไม่
 โหนเต่าเจ้าว่าแต่เดิมที่
 ว่าจรครองฮารมณแต่ตอพ
 นชฎามใช้ให้ว่ามา
 ยังจรแก่นปลกมชนพ่นฆ่า
 ฮยำนจรตชนทนท
 ตายเปตาชาติเด็กแต่จคชพ
 คนตมนี้ไม่สิ้นเดยทุกวัน
 บุราณท่านว่าไม่แล็กถรร
 จะบับรูปไว้ดูให้เงนใจ
 ว่ารูปดีใจคตหาตรงไม่
 จาไตสิ้นแดงทงกายา
 ทมตาแตกต่นร่าพวรรณว่า
 ล้มบัดหน้าแนระเจ้าไม่จาค่า
 แผลตร้องโรมโรมพิไรว่า
 ซ้ำได้จรพ่นให้บวรโดย
 ลายทองมาบอกยังตำให้
 ตั้งพระดูชนโตมโนรา
 แต่ได้สู้รบกันเป็นหนักหนา
 เพราะพรายเขาเข้ามาถักดไว้

๗

ถ้าหากเมศตามาปากบึ้ง
 เจ้าลชยชื่อนเอาปดาทหน้าไซ
 อันธวัง ไปกับนางดาวทองน้อย
 หม่อมเมี้ยเหินยอโฉมให้มา
 ยังจรมาบับรูปเป็นค้ำรา
 เมื่อกกรรมเป็นไรจึงไม่ทำ
 รู้แต่ที่ว่าซ้ำชิวจึงไม่เลี้ยง
 ตามประสาคนชิวจึงกตัญไก่อ
 ไต่ฮายด้วยหงตงมาเป็นผัว
 เพราะยาแฝดแปดปนรรคนนิก
 เมื่อแรกเจ้ายังรักอยู่กับชัว
 คตงต้องธองใส่ทีในกาย
 แค่นี้ยังไปไต่กับเจ้าดาวทอง
 ผิวมองคตงทองประกบแกม
 ชิวหนทองชิวชวาตชิวบาทจแฉว
 มานั่งไก่อไม่กตอตัวจัญไร
 ไม่พอททหม่อมจระกนเดน
 ออย่างนเงียนระไวอยู่ไปมา
 จระคองการเงินทองสักสองสัก
 ฎาเดี่ยวเจ้าดาวทองจึงหมองใจ

ฉันทองฎาใครจะทำได้
 เพราะใจของเจ้าไม่เมศตา
 ขานคตงคาคอยดระห้อยหา
 แค้นจระมีหน้าว่าไม่สมค้ำ
 สำนร้อยมารยาช่างว่ารำ
 ไม่ดมตาชนคตงให้เต็มใจ
 ใครหาเถียงทตทานว่าดีไม่
 กนดีแล้วใครจระไม่รัก
 มีลมัวตามกตงตกปลัก
 มากบชิวแฉวจึงชกให้เสียชาย
 ขอมมาเสียเถดผ้าพงจระหาย
 นวดหน้าผาดายอยู่หม่อมแมน
 ผิวคตงเพ็ชรรัตนจักรจระแจ่ม
 นเหตาระเหตธอมแฉมเข้ามาโย
 พอพดายแกจระเดี่ยวมันไหนไต่
 โอ๊ย ไต่คไปนั่งแฉวกรรมังนา
 มันนอกเกณท์คอกไม่สมเส้นมอหน้า
 เหมือนปล้อยนบกปล้อยกาให้ปล้อยไป
 น้อยไม่ชกคอกจระสู้ทุดหัวให้
 จระหาให้กอดเด่นนอย่าเป็นทุกข์

ขอบใจจะเอาไทยฤาเอาดาว

พ้องไหว้กราบกรานอย่ากราบรุก

๑ แต้นคมการเมืองเปรียบเปรียบ

แค้นนักจาปดอมมอมแม่มมัว

มาดอຍหน้าทำเด่นอยู่หรรหรร

จำได้ตั้งใครไม่รู้แกจ

เห็นจางเงินทองของชาติ

อย่าดอຍหน้าว่านักจะหักกอด

รู้แต่จางเจ้าเค้จขรู

เงินทองจระพว้ของไปเมื่อไร

ขุนแผนม่นแกบทูกตั้งอน

ผดเจ้ามทรพยหมบพนตุดย

ยังจระตอกตั้งจกนอินให้

จระหากนอินยัตแกขตพดาง

ยั้งตั้งเจ้าจระดรอย่าพั้งกล

กความเคอจจะเหือคไปเมื่อไร

อินตั้งเจ้าเราจระดรอย่าพั้งนิก

จำได้ว่าไปไม่มีอาย

ถึงจ่าเราอยู่ไกลเขาใจหมค

แม่เจ้าเขาตอຍช่วยกระทำ

ที่ต่างต่างจะเอามอຍฤาไรจุก

อย่ามาตอกตอกเกดงานยังจระหมของมัว

แ่งอนชอนเลี้ยงมิไซชว

ระดวงทวงตเตยวนแตว

การมจบจิดจ่านออกแจคแจว

ทวงแตวตอมเตจากรระบวณ

มาเยาะเหยตเยายวถถวณ

อย่ามาล้งนล้งบคำให้ซ้ำใจ

ม้งมเงนทของจระกองให้

ข้างว่าได้พูดพว้าจระทำคุณ

ของก้านน้ไม่มีใครเกอทนุณ

แม่เจ้าคุณอยู่แตจแตผวณาง

ข้างพิไรจระบอຍนรชอยอย่าง

เจ้าจระกอดขุนข้างล้งบายใจ

ถึงนางในตูลิตไม่เบตยนให้

ถามไต่เบนจระเอาตาย

ตักเลี้ยงดะตจระเปตยนให้งายงาย

คัจชวักดบทุกตายจ่าผ้อ

ข้างไปปดทำเด่นไม่เป็นล้ง

เขาปดตั่งให้กับขุนข้าง

ผู้พรายมันบอกแก่เราดังนี้
 ความรักจริงใจไม่คิดจาง
 ถึงเสียตัวชั่วคราวมาแต่หลัง
 ลอนรุ่งเงตาจะกะดาโสด
 ๑ ข่มเหงเล่นเถิดทำไมเล่า
 เสียตัวชั่วคราวเหตุบังเกิดว่าพราย
 ดินรืองตดระเวือนจะหักรวง
 ประแม่คร่ากระหน่ำรูด
 ด้วยศอกเป็นหญิงกนงจน
 จึงเสียตัวชั่วคราวเขาอินใจ
 ช่างมาพิไรไต่สวาม
 ผู้ไม่มัตถยอายุบัตขบ
 ทความโตเป็นจะเอาตาย
 พุดก็ไม่เห็นตั้งที่จริงใจ
 อย่ำขบพันหนียักอยู่เปด้าเปด้า
 ฟาดพันบั้นเสียให้ว้ายปราณ
 ๑ ประเดียนดอกกระหย้าทำไป
 จริงจริงแแต่ฤาติดังคิน
 ปากกาด้าพรายเบรียบกระทบ
 มารับกดับไปก็ไม่ไป

คัดคนแต่ใจไม่แหห่าง
 อย่ำพรางเดยม่าจะพาไป
 ก็ซึ่งเถิดชอนนั้นหาจ่าไม่
 ไม่ไปฤาจะพาดให้ธาตกถาง
 ช่างมาเผ้ากระบอยได้ร้อยอย่ำ
 พรายของเจ้าช่างจับพิรุช
 ลูกทอดวงแล่นไปมันได้ฉุด
 ๑ พรายมุดเข้ามาเห็นว่าเป็นใจ
 จะชุกชนไปหาผู้ใดได้
 โยผีปากบอนช่างค่อนครบ
 จะเอาหนามทุเรียนเข้าชอนคบ
 ให้สัดบดงด้าแก่น้ำใจ
 บ้ายตงเถิดเจ้าหากดัวไม่
 จะอยู่ไปก็ไม่จริงการ
 เอาดีเป็นไรไม่สั่งหาร
 ผลักกรานหยิกชอนไม่ดรักัน
 ๑ เงือตาบจะใคร่เข้าหาหน
 พันนระเป็นไรก็เป็นไป
 มีสัดบดงกับทกมันไซ้
 ไม่กดับแแต่ฤาไรมาช้อยุด

ไม่ไปไม่พังกนในอนัน
 เเงอตาบจะใคร่ฟาดให้ม้วยมุด
 ว่าพตางทางเบ้าตรดอยตง
 แกวงฟ้าพนอยุ่อย่าดูเบา
 ๑ วันที่ทองคองตมดระดวยเบ้า
 ระวงคองกตอตาบอับจายใจ
 นือไรเช่นนัพพอกคุณเอ๋ย
 รัฎาว่าจะไปจะได้สำรของ
 ยงตบตกยงรตชอมอแนน
 เเงอง่าจะมาฆ่าข้าทำไม

๑ แด้นเฮยแด้นกม
 เปรียงแปรนเคนชคตบตมอ
 จะไปเลือกผ้าจะมาฤา
 พริกแจจรงจรงไม่ชงชง

๑ วันที่ทองคองตมกตมเคน
 นันบอกทนนฎาว่าฉันไม่ไคตคต
 ว่าพตางตูกย้างเขาในหอง
 เป็ดหีบหอมฟุ้งจรงใจ
 หยบหยบแดงกจบประจงพับ
 น้ำหอมย้อมตมตมยบมัน

หอมามอตกกระชากนต
 นตช้อยได้ตุดเอา
 ตรงหน้าวันทองให้คองเจ้า
 เรงเขาดูกมาจระต้อนไป
 ๕
 เคนมเซตาคตายเคนไม่ตดักได้
 เเงอตาบชนทโรกหวดกรอง
 อย่ากอนใจนิกเตยจะหงของ
 แหกนทองเงินผ้าจระหาไป

ตองแชนจระชากตางหาจางไม้
 จะไปตดคแต่วจงวางมือ

๕
 คารมนนหยอนตงแต่วฎา
 ตกตอไปอิกชจระชอพิง
 เป้ามนตรีได้มือแต่วตบหลัง
 หยอกมังกมแคโกจรช

๕
 เทาเชนกมเคยงเขาเรยงหน้า
 หาผ้าผอนก่อนจิงค้อยไป
 หาของคณตูกกญแจไซ
 ตงนใหม่ใหม่ใหม่ค้ายมืหตายพรวณ
 หีบหีบไซตอชมืชมื
 นามันจันทนนปรตทนกตมจจร

เช็ดหน้าผาใหม่ฝรั่งหอ

เพชรนิลอมรกตอรชร

เก็บหอมหอมหอมหมั่น

คิดพดางดุกย่างชยบมา

๑ มาถึงเคียงเคียงข้างชุนข้างหอบ

สรจากเจ้าเหมื่อนตังกวาดขาดดมดอย

ก้มกอดท้าวผองเห็นเมวฉิ่ง

จระปลุกปลุกเทือกไม้โหลงค้อ

นึ่งรทำฉนโต ไทพอร

เสารสรฆ่าพ่นนของจิงตของไป

คิดพดางนางจิงเขียนทนางตั้ง

เขียนเสร็จจับบีคตั้งนทค

แดงปลุกปลุกช่าเรียกพ้อชางเอัย

ฤาผุพรายรายรของครนของทัก

เค่าพด่าปด่าย้าจระทำให้

เทียนเงินเทียนทองของขจรการ

นางพรายไต้พงนางฉายโหด

กุมารทองรของทามค้อยคณามกถัว

นางพรายรู้ตอถัวกุมาร

ยัดซากร้าแจนให้แอนเปร

ไซค้อหีบทองเลือกสดอน

พรอศรอันเรือนเพชรพรพรายศ

ชานักชุนแผนจระค้อยท่า

ห่อผ้าพดปากกกรทายนอย

พอมนครเดื่อมนางกฉยทอนตรห้อย

อัยาหมายค้อยเตยจ่าเมียรเป็นศ

โอดนบุญจระพ้อทุดหัว

มานอนมจทงเมียรเดียรอย่างไร

ว่าชุนแผนเขาจ้เข้ามาได้

มิใช่ชอกใจแต่จ้อหลกถ

เด้าความตามช้อเป็นตจนถ

เหน็บไวทปลาเรือนชองผอวรัก

กระไรเดยหตบเหลยทหตบหนัก

น่องรักจกถว้ายพด การ

เบ็ดไถ่เหต่าเขมทงชองหวาน

ขอให้ทานผอวรักชาคนคค

ชอยากเบ็ดชอยากไถ่มใช่ชัว

หัวเตดเดียรนอยจ่าโถเด

ทรยานถบชุนชางจนท่างเท

ชอนเชหตบไปไม่วัก

ต้นทองกอกดมนเห็นมอญ
หน้าไหนโชนางรกรัก

ต้นบุญจริงแดงพอกุดหัว
กมิตมัวตมจับหดบผอยไป

๗

ตอนที่ ๑๗ ขุนแผนพานางวันทองหนี

๑ ครานั้นขุนแผนแล่นฉิ่งหนี

เขียงย่างตามนางเจ้าห้องใน

แลเห็นนวดนของเจ้ารองให้

เส็กนำประพรมชระโดมพกศรี

ตงฝ่ามือตบตงตรงหลังน้อง

มาเตือนภรรยากระไรใช้พขดี

๑ วันทองแกแกล่อกพูดเพอพัก

ขุนแผนร้องว่าอย่ากระบอย

วันทองก้มหน้าตาตะแคง

สละบศหน้าถูกมาตด้วยขดีใจ

น้องเอ๋ยพไมเคยพนกระดาน

จระงูมอริอรุดระตุตขาม

นำแก่นแน่นใจกระไรหนอ

ว่าพตางย่างไปมิได้เงย

๑ กตบเสี้ยใจอาไถยขุนช่างเดา

จระเยนฉานาคางชระจายจระ

เห็นม่านขาดกตาดขวางอยู่กลางห้อง

จันทาดมตลายทำเจ็บชานัก

กขยทำซ้ำผิดหามาไม่

ลัดใจส่งสารวันทองนัก

ดมจับหัดบไปยังมีหนัก

ด้วยพระเวทวิเศษศักดิ์ประสิทธิ์

วันทองพนศนชนจากที่

จวงพโหนงระจิงคขย

กระทวยหกตกหายทงไม้สอย

พิงระเหตให้ลักร้อยอัยารอื่นใจ

นี่ใครแกตั้งฤว่าหาไปไม่

ไปเถิดเร็วเร็วจระจิงตาม

ครวามจันระจิงศิงด้วยกตจหนาม

กระเบองจระปามเข้าหน้าอัยาจิงเตย

เข้าแต่พอไปก็เคียดพอกุณ เอ๋ย

ก็ตวงเจยตติออกนอกห้องนอน

นิจจาเจ้าหัดบกลตั้งอยู่โกลดหมอน

ใครจระช้อนน้ำห่มให้ผจรัก

สองมือคอกเพียงอกหัก

สระอนษ์กษักแดงเดินมา

ถึงหอกลางเกิดอนกตาทด้วยทาสหญิง นอนกตงนงหัดบไม่เงยหน้า

ตพดางทางคืดอนิจจา ถึงห้องแก้วกรียาขังเศร้าใจ

พลระดาไปแดงเจ้าแก้วเอ๋ย ถึงไรเคยทำเจ้าจาไต

ฝากขุนช้างด้วยช่วยปลดอบใจ เข็บปลาหาไหเหมือนพวยง

ถึงกรงนกขุนทองอยู่ทงคู่ นกไน้แหว่นอยุ่ที่เคียงตง

นกเอ๋ยเคยเลี้ยงเส็นารดั่ง พงษ์นเซยชมอารมณ์นาง

ขุนช้างเรียกจาแมวณทอง สาร์กาเจ้ากรของอย่างนพบาง

แต่นเซาเย็นจรเวณวาง ควณพดางทางตามชนแผนมา

ถึงกตางนอกชานละตานจิตต์ ตรดั่งคืดดั่งเตตุเคหา

แดงชาแดงเยของย่างถึงยังเปตา ชะโรงกหนามอชอนมาชมช

กตมกตมส์มอย่างตดระบัน บ้างฉายหันเหของทางกระตงหู

ถึงกระตางต้นไม้ช้ายตาตุ เป็นคักซ์ช้ออรร

มรชามโพรงโค้งคูเป็นช้อค้ออก ผกกรอกแห่งเกวาระกระเทารต่อน

จนทนหอมจนทนคณางระดาจร มรดชอนชอนช้อยู่จงด

ดำตจนเอ๋ยจรตจนไปก่อนแดง เกิดแก้วพุกดยี่สุนด์

จรโรยร้างทางสันกตณมาถ จาบเอ๋ยกับจรมาพบ

ทมกตจนกจรคตายหายหอม จรพดอยตรอมเหือดสันกตจนตรหตบ

ทมตอกกจรฉายระกายครบ จรเหียงแห่งเซาชมตลบไป

ต้นน้อยน้อยดูข้อยรชมาเท ตงแต่นจรไปชมต้นไม้ใหญ่

จรทงเรือนไปร้างอยู่กตางไพร ยุงร่านรนไรจรตอมกาย

รากไม้จะค่างหมอนนอนอนาค

ดงบันไดใจเจียนจรชาติตาย

๑ ขุนแผนปลอบน้องอย่าร้องไห้

ไปเป็นเพื่อนพางในกตางตง

ไปเดือนหนึ่งแดงจรพาดบ

จรร้องไห้ครวญคร่ำไปทำไม

ข้างเขาสันนุกบ้านเราร่ำรายไพร

เปิดย่นมีเปิดย่นจนคนดระก

๑ หุบปากเสียบางเถิดพ่อเจ้า

ที่ไหนน้องจะไปได้ด้วยนาน

ไม่มาใครเขาชวนให้มารับ

ให้ไต่ยายหงายซำระกำใจ

๑ พฤษขอกเด่นนคหนึ่งก็ไม่ได้

พริกใครพาไปจรสมเซย

ว่าพดางทางงูล์หมอกม้า

ตั้งจรปลิวดีจลยไปตามลม

ปลอบพดางทางกอดกระชับบอก

เนื้อฮอนงอนงอชอชมา

๑ วันทองด้อมมือประณมนัน

พล์หมอกของน้องอย่าจงไทย

ดาวตาดจรค่างไตหน้าใจหาย

น้ำตาดกกระจ่ายพริ้งพรายดง

ไปหน่อยหนึ่งแดงจรมาสั่ง

ชมหงส์เต็มเด่นไหเย็นใจ

ถวนเดือนแดงจรรับเจ้าไปใหม่

เขาอยู่เขาจะไรเมื่อไรมี

ข้างไหนจรปรัดเปรมเกษมศรั

ข้างไหนตักจรู้อย่าว่ากาย

อย่ามาเฝ้าถวนใจให้พุ่งชาน

จะแกตงผดายุจริงแดงอุยอย่างไร

พาไปแดงจรกตบมาคืนให้

ไม่ไปแดงไม่ไปอย่าจอนเคย

ใจน้อยนี้กระไรจันทองเขย

อย่าหนักเคยที่จรคนให้ใครชม

เบารอานพานหน้าคูกามลัม

อย่าปรารมภ์เคยนระเจ้ามาขม้า

มาสั่งหมอกศอหมมสั่ง่า

อย่าให้พล์หมอกมากกระเคืองใจ

พวันพวันกตจมาไม่เขาโกล

จะขอขพาไปทงผูกเมย

ชุนแผนพานจงมาโกตมา
 หยบมือดูบมาว่าปตอบเมย
 นือะไรตกใจไปเปด่าเปด่า
 โดดชุนหงมาเถดอยากดัก
 นางหวนหวนกรนครามไมชุนได้
 มาดณเท่าไม้กาดโจน
 ค่องมือกอดมัวให้ดองแน่น
 เบือนหน้าว่าเจ้าเข้ามาให้ชด
 แดงรองตั้งนางพรายสันทงห้า
 ตั้งแเดงชบม้าคดาโคด
 ๑ ถึงวัดตระตุมไปงหนองน้ำ
 วนทองคดคดาบค้อยจายศวอม
 รับรัดคัตทงมุงมา
 พันธุ์พรวณไปดงใจปอง
 พันทุงมุงหมายเข้าชายเตาร
 ถึงต่านาบ้านพดบเข้านับใจ
 จระชามอาชาจรเขร้าย
 แด้นเวทนานางเมอกตางคน
 จระทำณนโคดกเจ้าพเอย
 ในจิตคคคตกรกว่าดักไป

ดบหลังอาชาให้เชองเสย
 มาเดยมือหวัดประหวอนกตค
 นิงจาเจ้าชางไมเชอน้ำใจมัว
 ประคองคัวจันทองย่องเหยียบโกดน
 ชุนแผนกตตั้งหมอกใจมิให้โลน
 นางกตจคัวโอนเข้าแนบชด
 ชุนแผนยมหยอกคอกกตกรกิด
 ขอบุนนิตหนึ่งแเดงจระรับไป
 เร่งตามไปในป่าให้จิงได้
 ออกไปทางประตูคางจอม
 ช้ามโคกกำยานละห่านหอม
 กอดหม่อมชุนแผนเชนประคอง
 ชักมาเดินเดารเหยารยของ
 ถึงท้องนาแปดกแม่ชระเงงโกด
 เป็นตระเมารตระมาบเหมองอยู่กวางใหญ่
 ลงนใจชักม้าไหญดยขึ้น
 กรนจระจายนำตกมไซตน
 คอยชนชนแเดงจระชารกรกใจ
 จระดูยเดยหงกชามแม่หน้าได้
 นิกโคดแเดงเจ้าเรอจางม

บอกนางพธางขับด้หมอกมา
 ทำตระคอกช้เชิญไหเป็นท
 ไปสืบข้างทาง โม่ัง โขดงจรตู่
 ช้ามตั้งจงพด้นทั้นเวตา

๑ ครานนหมระถ้อขระบม
 ไตยนเตียงเรียกผงกตกใจ
 มาแต่ข้างไหน ไตฎาเหนือ
 ตอคำเขาหรือไรนาโหดแธระ

๑ ฝ่ายว่าขุนแผนจงร้องว่า
 ช่างช่างสาร ไหญให้ไปตุ
 ๑ มระถ้อขระบมไตยนว่า

แกเฝ้าตยเดนมตักเบนไป
 กตบมาตั้นท่ายชยายปรุต
 ขนเรือหนาดครนคางสั้นงัก
 ถึงทาเห็นมากบด้องคน
 แปดกใจเอะหอดอกตอกกกรรมัง
 หตอกเราไซ้เดินไหเซนเรือ
 วนทองน่องอายไม้ตมตา
 ขนแผนรื่องเบอมนเหตอเถน
 เเงอพายย่องแย่งแข่งชากาง

ครนถงทารองเรียกขยอองม
 บदनรบสังไซไหเวามา
 เป็นช่างดำคญคยทในบ่า
 อยาชาบตนจงเรอไว
 เรือจางคิตตมหาตนไม
 เอะไครมาเรียกทำไมแธ
 เรือจางคิตตมแตะมระแธ
 เหยยบด้องแคะแบะแตะจกรวมกุ
 เรอเรอรบมาอยาชาอัย
 เป็นการรับตั้งต้อย่านอนใจ
 ก็อรับตั้งมาไม้นิงได้
 โยกโยกไม้โหวมน้ผัดนั้ก
 โคตนชุตกรรจายปดายส่รบัก
 ชักพายชยุ่มต่มตริง
 เหยอนกนตูกเถอทาเบอบง
 ตักผู้หญิงชาอจิงทไหนมา
 ยกเงอพายแระทงแกเฝ้า
 หม่อมชาตุเขาเถตอายนอกทาง
 โจงกระบเนลี่ยกอนเจ้าเรือจาง
 ดัง โคตนลี่ยกอนจงชนมา

มรดอชฌมกมคุมุง

ทรคณังแย่งแย่งแดศุตา

แฉวเดอนคณมาเอาพานุง

ทอดอกไซเวาเด็นไตเห็นกัน

๑ ชนแผนเห็นข้าจระเลี่ยการ

โศคตงจากหงตั้งอาษา

อฮวนอนโดยคพเรอคคอบ

ช่วยตั้งให้มัดคคคคคคไป

ควาพลาดทางกอดแหงนคคคคกษย

ย่นตั้งไปใหม่ไตแคตง

๑ มรดอชฌมกมคุมุงแหวน

คองมอถอกคคคคคคคค

เวจเวจรวมาษาจระรัง

ผูกคคคคคคคคคคคคคค

๑ ชนแผนหันหน้ามาหามอง

แปดองเควองคคคคคคคคคคคคคค

นงตงกระทงกคคคคคคคคคคคคคค

จับลายคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

ผ้านุงกูโครเขาไปทวา

คองผามคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

โอมอานพระเวทคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค

ครั้นถึงท่าทางเรือจ้างประทับ

เครื่องอ่านสารพัดที่จัดแจ้ง

ครั้นถึงฝั่งผูกศั้หมอกสังวรพ

เพราะอ่านพานพุดตะไม

ประคองวันทองมิให้ตก

ศั้หมอกแผ่นดินไต้จนตายคา

๑ เขาตาบถากต้นไม้ก้านไฟเขียน

ไ้หมื่นช่อนกั้หมาตาชยาย

ไม้ครือตาบหาหน้จะพันฟาด

จะฆ่าออกยกกายหงายพดิก

ถึงจะเป็นคความกั้หมกไม้กั้ถ้ว

พันต้นเป็นโรกั้เป็นไป

ชยายพ้องชยายทรามทงส์ตามคน

แต่ซนชดาตราทยาศ์รพระยา

อนชงจะถอยอชยาพงนั้

ทงถ่านน้อยถ่านใหญ่จะไ้พรว

มือชยายจะถอกอวันทองม้น

ไ้หมื่นกถามาสู้ตองตฤทฐิ

ชดชดชดชดด้วยชดใจ

เงองาทาทากาตงแรง

ปต์อชมำรหรบชนกตางแจ้ง

วันทองนองแบ่งชวดยเอาไป

ประจงจับโกตนแกงทงช้งได้

อัมวันทองนองให้ชชมำ

ยกเทำกวัระทบแกงศั้หมบำ

เคยมำบำนกถ้วชงั้ชทรตย

อำยหัดเคยนตามมำจะฉบบหำย

กุดะบ้ำยตงให้ใจรักรัก

ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

เมอศั้หมบ้นตยแถฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

บู้ย่ำอชั้ทไ้ช่นไปชดมำ

ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

พฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

อำยหัดกั้กตามมำพฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

กรมำพฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

มอชฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ชกคตชนมำเตอชดตาแตง

ชกพำพฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

แทงนรแทงกั้หมแตงพฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

คือกอดกอดอกเจ้าวันทอง
 เจ้าวันทองร้องเอียงเพียงระพุดต
 อนิจจาพเมตลตระเมอมัด
 อยากือโทษเตยหนอชชอไทย
 คัดงเคตาเยายคชอยคตคตาย
 พันธุ์พรรณไปได้คงใจปอง
 ๑ ถึงเขาพระทศเคยเขามาไหว
 ชบอภวันทองน้องน้อย
 วันวันชนรต์เจ้าอคนช
 หอมกลิ่นบุบผาสารพัน
 ล่องค้องบุบผชาติสรอาดช้อ
 นารักโคธุมเป็นพุ่มพวง
 ทตหูชชมภรมย จคค
 พัดตแต่น้อยน้อยค้อยประกอง
 พตองแตเปาเปาดอกเจ้าพ
 อนตอพไม้มจรหยามทา
 วันทองร้องใส่อะไรนี่
 แล่นงอนค่อนว่าดารพัน
 เลียงสิงห์กรัดกรัดกรังระงมไฟร
 จกัรจรันสนันเส่นารกราง

โอัยกรรมแต่จถูกน้องเจ้าตนัก
 ชุนแผนกระหวัดวันทองไว
 ถูกคอกเจ้าเจ็บทตรงใหม่
 พเคตมไปจวังจวังเจ้าวันทอง
 ชักมารว้าสบายมาทางต้อง
 พระจันทร์นนิมยของออยพรางพร้อย
 พระสูกนักรระไวตงหงห้อย
 พระจันทร์ฉายบายคต้อยตงฉับพด้น
 ฝนกบักตมแกมเกษมสันต์
 พระจันทร์ตมหมอกออกแดงตอง
 อ่อนตระอออกเคศรจจรวง
 ไนม้หน่วงกิ่งเก็บให้จวันทอง
 จอคมดอกไม้นค้อย่าบีคข้อง
 ใส่อียาคอของฉนจรชอกชา
 พอยนคหายระวดยเมื่อยามคว
 นนชาเกาเจ้าแกตงพาโดกัน
 เซิงกรณเห็นบแนมแกมวชัน
 ไก่ชันแจ็ดแจ็ดจระรุงราว
 ตองในหวังหวังอยู่รชชข้าง
 เมอแสงทองส่องสว่างสู่ชาต

ตั้งภูณากาแกกัแซซ้อง

เห็นแสงพระอาทิตย์ ผุดพิกต

เลี้ยงเย็นเห็นขยวบขยับตายไม่

พรเห็นคนเด่น โตดกระโตดตอย

ฝูงตั้งโตกิงตางตั้งไซว

ตางตั้งซังค่างขนตางตั้ง

เพกาทากาเกาะทุกก้านกิง

มัตกาทากากอนต้งนากาดง

เลื้อมอองย้งองแอบคันทาเดือ

ออยซ่างซ่างนากนบราวมา

เขาคุ่มกะตุมภคชุนจ้อ

คิริมนุบ่นบากรเพอบิน

๑ ครั้นผ่านพ้นชายไฟร โทดข้อบหนอง เห็นนกดะกรุม โทนท้องอยู่ไหวๆ

กระซิบบอกนางพด้นนั้นเป็นไร

ฉันทองฟังแจ่งแสงยงจิตค

เห็นแต่นกดะกรุมมันดุ่มบ

อ้อนกตอกถญาเจ้าฉันทอง

ไมท่นพเคราห้เพราะอยู่โกลต

หัวหุ้มนกระไรไม่มีขน

ไฉนนกออย่างนจงมขุม

ชระน็ร้องเหนียวไม้ในไพรธณท์

อะโหวด โหวยเวี่ยนอนว่าเดือคย้อย

โหวโหวดฝัด โหวย โหวยตระห้อย

ดูกน็อยตามแต่กิดัวแมทง

ตางตั้งแต่นโตกั้นจุ่นตั้ง

กาหตงตงกิงกาหตงตง

กรรณิกากาซังกั้นชมหตง

กาฝากกาตงทำรังกา

รุ่มหกกวางกวางเยื่อฝูงกวางป่า

ลัดกัจบกิงพกตกน

นกดะกรทาบักก้อในไพรธินธ์

ฉมันจับ โมงหมายอยู่ชายไฟร

ชุนซ่างโตมาแต่เจ้าแดง

เหตุยอชระแจ่งแดงพิศอยเป็นคร

กนงอยุมได้วาประการโต

พลคจำยวหนองมาตามโต

เขาโกลตจรงร่านกดะกรุม

หงคนเซนนกมกตุม

มันเทยจตุ่มกิงกนอยุดบตี

พกคิดว่าผัวนางวางมาตาม
 มาจริงแต่จะวิ่งไปไหนดี
 ถ้าเขาเมตตาไม่ฆ่าฟัน
 ถ้าเขาฟ้องร้องหาศาลาใน
 จะให้ถ่วงไปขอร้อง
 เมียท่านมารักขาคดกรุ่น
 เห็นชานมาวิ่งร้องไห้
 ถวายหางมาวิ่งไม่ฟังความ
 ชานเห็นเวทนาตั้งยเห็นอโยใจ
 วิงวอนให้ชานนอนด้วยจงคมา
 ๑ เออจริงแต่จะชานชว
 เพราะความรักเขาเผ่ายอนย
 จะตามไปโยเจ้าไม่ส้มคิด
 ฮากพิศขบคูนยเหมือนงูไป
 ๑ เอ๊ะจะโจนญาเจ้าขบคูน
 หุ่นกวางทางไกลมิใช่ตรง
 มีเสี้ยทแกวพมาคดตาม
 อนึ่งก็โตกอดแอบแนบอกมา
 ถึงพูดไปใครจะเห็นว่าจริงด้วย
 จะแพ้วความกตตามแต่ท่านอง

ผัดผตามชกมัจระพาหน
 จวนตจพกจะส่งเจ้าคนไป
 ถอยความทงนนหาว่าไม่
 พกจะแก้ไขไปตามบุญ
 มิได้ชนข่มเมี้ยท่านตาชุน
 ถวยนุคยุดวุ่นแต่จ้องตาม
 วิงวอนว่าจจะไปชานไต่ห้าม
 คนข้ามบ้านพดบยแฉ่มา
 จงรบให้ชานมากบชาน
 ชากไม่อยากยอมประเจณี
 รักชชงผวเอาควหน
 ดิวยเงินหของเจาดจิงคตใจ
 จจะว่าดีแต่ตั้งกนคกหาไม่
 ไปทำไมหยุดมาชานจะตง
 ช่างกล้าไม่กตจจะเดินหลง
 กตางตงเดินได้ถ้าไรนา
 พจจะให้ส้มคความปราถนา
 เมตตาชนแต่จเจ้าจันทอง
 เมอเมี้ยท่านแร้วกยมาคตของคตอง
 ไต่ถูกคตของเกินแต่จกเหมือนจริง

เป็นตายก็ตามแต่เวรา

กอดจูบตบหลังไม่ซึ้งซิง

๑) วนทองฮัดนหยิกแล้วพดิกผดัก

จะให้ธาเสี่ยเปด่าเอาอะไร

พดอดเด่นต่างต่างทุกอย่างไป

แกมมอดก่อนองไวโยนา

๑) เห็นพรวนพรวนกันไวลัดกตบว่า

พกดักเจ้าจะตกมาฮาไม่เคย

ว่าพดางทางซบมาดีหมอก

เหตียกหลังระจันวันทองไว

ดิงตมออกหุดระจันเวียน

ผดยผดหุดตรงมึงเถตรา

ไหนเด้าเจ้าว่าไม่กตัดก

พาโดหยิกกันเด่นจนเป็นแนว

๑) มาถึงเนินผาทำคั้นไทร

ทชารแกร่งแรงโหดมากกตัก

บักได้วไบบั้งระบุดอก

คั้นไม้สูงส่งพรังบั้งริมธาร

พระพายชายพดมาเซยชน

จกกระจันต้นน้เลี้ยงเส่นาธง

จะพาไปให้ตัดอดเจ้ายอดมิ่ง

นึ่งเดือดรักแต่ด้วย่าเคื่องใจ

อย่ามารักเดยหาให้ซ่มไม้

มิใช่กาจางทชมา

จะทำให้ส่าต้มแก่นาหน้า

ไม้ตกมาดอกนระหม่อมอย่ากอดเดย

เจ้าเจนม่าแล้วถานองวันทองเอี้ย

เงยหน้าชนเดือดอย่าเคื่องใจ

ให้ออกส่บคัย่างวางใหญ่

ดีหมอกเด่นไล่จนตายตา

วนทองแอบแนบเนียนไม่เงยหน้า

พญาเถตจะตกมาตายเสี่ยแล้ว

เป็นโรมากอดอกอยู่แต่ดั่วแล้ว

ถึงแต่ถกนทจะหยุดพัก

นาเบียมส์ระไล้ระฮาดหนัก

เป็นชรงกชรงอนผาหน้าสำราญ

แผยออกกตนชงยหุดยตระหนาน

ทดอกบานแต่ถกหนดนระของตง

หอมกรอบไฟไพรรระหง

รับวันทองน้องตงจากหลังม้า

ปลดปล่อยสิ่งหมอกให้กินน้ำ

ชักรวงวนทองของนงญา

ฉายกรรมเทศน์ทองในทองหน้า

หวัรรวิกชักรักนักราย

น้ำได้ไหลหตั้งที่ลาดท

แต่บัดบายวายุรเฝ้าคตคตอ

ทายนแขนแอ่นอ่อนไหเมยดี

มิใช่การงานขยามาแกงเกา

คิทดเค้านมของชยุดาทก

เฮานาล้าคนมนของสรนองใจ

ฉันทนาคักไม่อาบด้วยหม่อมได้

ชุนแผนผลตผู้ว่าเย็นจริง

๑ จึงร้องตั้งโองพรายกุมารทอง

แต่จุดคตองมารองไควรมไม

แดงเปิดของเกรียงคาคจากกายา

เลื่อยข้อมหวานยาดอนนอย่างดี

ไหมทองกรองดักเป็นอกษร

ครกกรุดไทนดงยาลารพัตร

อิงแอบแนบชิดสันิทนอง

จงษนาพระไตรเสียด้วยกัน

ซัดสั้เ่กกชาแแต่จ้ตหน้า

ผลตผู้เฝ้าตงในทองนงญา

ผูกตปาวตเปรมเกษมธำนค

บิวานเกสรอ่อนนระอ

ไล่สรอาดจริงจริงหนอเจ้าหนอ

วรวกวิหจรอแต่จหยอกเย้า

ไฮ้อะโรชยามยัทนหนเตา

เปด้าคอกนั้พวงฎาขอโร

ดูบคต้าหัดจยช่อเป็นไฟ

ไฮ่จจจจจจจจจจจจจจจจจจ

ชุนไปนั่งหวัรรออยู่บนตรดง

พาดพิงพานองเข้าร่มไทร

คอยด้อมคองคนมาอย่าให้ไกล

ปูให้วณทองนงนงนงนง

ปลดปล่อยประเจียดจับเกศ

ประคากนคตมบั้งของวัด

สั่งอดซ้อนเส้นด้ายสายเข็มขัด

ประจงจัดวางเส่วิจจ่าเว็จพदन

ลัว่จวมลือตกอดวันทองเกษมสันค

เป็นกตางจหนทน้อยุจรตุแกลตน

๑ หม่อมเอี้ยอย่าเพื่อเดยอย่างเช่นนน ไม้ล้มวันดอกเจ้าจอมหม่อมขุนแผน

น้องจะหนีไปไหน ในตงแตน

แค้นรักสุดรักจึงหักมา

ตั้งบ้านเรือนมาเพื่อนมาย

เขออวยตอดังมาตงป่า

ความรักกับประจักษ์อยู่แก่ตา

ช่างไม่อายเทวดาพฤษษาไพร

ถึงยากเย็นก็ให้เป็นกระท่อมทับ

นี้จะหัดบดค้างอย่างไรได้

แม่มมเอ็นดูน้องให้หมองใจ

มิให้เก้ออยู่กุดเขา

๑ มินซ์ที่ส่งเงินใจอยู่แต่ในห้อง

มุ่งมานบ้านช่องที่ไหนแล้ว

กเหมอนกับเรื่องเดิมเริ่มของเรา

นกจาเขาไรผายเกิดน้องฮา

นกเบนบัวระหงคงไม้

หน้าดำราญบานใจเป็นหนักหนา

เนื้อเย็นเหนือกพเกิดรา

เจ้าอย่าอับอายพระไตรทิพย์

ว่าพดวงเกี่ยวกอดสุดอดกระสัน

พาดันเกิดฝนหัดนเปรี๊ยะปรี๊ยะ

ต้องโบไทรย้อยหยอยหยอยยับ

แซกซิบซิมซุ่มระอุ่มใบ

พระพายชายพัดตั้งบัต ไบก

คันโยกกิ่งก้านส่งต้านไหว

ทั้งสองกลึงเศฐาเย้ายอนใจ

ส่งราญรุ่มร่วมไทรในพระนา

๑ ครานนงใจโฉมเจ้าวันทอง

ส่งมส่งตองจตตเป็นหนักหนา

ไม้ร่องมรดรักวางที่ห่างมา

เส้นหาขุนแผนเส้นอาวรณ์

นางหยิบไบบางมาต่างพัด

ไบกบัตยุงวันทบทบงอน

ปรนบศมให้ชดอณาทร

จนผัวนอนหัดบตันกด้วยเทนอยนัก

นั่งอยู่ข้างผัวตัวคนเดียว

ให้เบต่าเป็ดยงเงียบเหงาเศร้าใจหนัก

พอมนตร์หายคดาหยดพรดวงรัก

เห็นประจักษ์ทุกขรอนกถอนใจ

อนิจจากรานนระตัก
 จงเป็นเหยื่อล่อลางตกดาวไฟ
 นิจร่อยอย่างไร ไม่ตั้งเห็น
 มิไต่คิดถึงตัวมัจจะมา
 ขุนแผนพามาด้วยความรัก
 แต่ทุกข์ยากอย่างนึ่งมิเคย
 ไม่เคยเห็นก็มาเห็นอนาคตนัก
 ภารบหนักด้วยระกายกรบ
 ยิ่งพรั่งนจนจะเป็นกรไธเตา
 คิดขมนมานาตาตกอกใจตัน
 นิจจาเหยยเคยดำราญอยู่บ้านช่อง
 ศตงเคตาเซาเยนไมเจนวาง
 ยามนอนเลขนอนบนเตียงตง
 ยามรอนนอนเตบนนเตียงทอง
 อาบนามคนเซาเคยงชต
 ล่องกรรเจกเงางามอว่ามดี
 นาทอมกตอมกตนคอกไมกตน
 ผ่างอนแพพรพรรณสักพันพับ
 ตงแคนมแดงระมอหมอง
 มาเกดออกกตางมกตชุดม

มาอาจจางคางอยู่ใบบ้าใหญ่
 เหาบ้าไมเป็นเรือนเหมยบ้าชา
 คายเป็นกักกงบ่มอยูกตางบ้า
 มิรู้จาจะเป็นเช่นนินเคย
 ก็ประจักษ์ใจจริงไมนึ่งเคย
 อกเขยเกิดมาฟังจระพบ
 มิรู้จักก็มารู้อยู่เจนจบ
 ไม่เคยพบก็มาพบทุกสิ่งอัน
 จรด้าบาก็ยังกว่าเก่าฤาไธนั้น
 กตบพจนทงนทจนครนึ่งถึงขุนช้าง
 ถนอมนองมเทินนายระกายหมาง
 อยูกนกล้าอางดระอของ
 มุงบงยุงรนไมขนตอง
 มคนปรคองคอยพตจ
 ผอผตขเมนผงปรจงต
 ยาพันสรตสเป็นแดงยับ
 กรจแจะจหนกนผตพรงทุกสิ่งสรพ
 ตบคูนยตนไปมิไตชม
 ตักกนอยจระตองกรองไปไมห่ม
 นบจนยงจระกรมรจ่าใจ

นางสร้อยท่อนกอนจิตคิดถึงตัว

จรเข้หงุดหงิดมั่งเฝ้าก็เศร้าใจ

หยาบช้าไม่มาอาจตงต่างหมอน

คตาคันแข่งกรวดต่างระคายกาย

ตำรวจพิตรจับไปหมดสิ้น

แสงไฟไม่อยู่มาฤดูเดือน

ชอกเขี้ยวเกิดเรี่ยเป็นสัตว์

ไม่รักอายุร้ายสมภพมัยไป

เลี้ยงแรงรูปงามนามก็เพราะ

ทศตต้นในดินแดน

ราพกลางทางสร้อยท่อนใจใหญ่

เอาความรักหักหงอนอยู่ระงม

จรเข้ของขุ่นขมแผนก็ไม่ได้

ไปจากกันนานชานาจะเพदन

สู้ปากหวานมาตามดวยความรัก

ไม่กลัวความตามดูกลดูกลด

จรเข้ทั้งขางอย่างไรต้องไปด้วย

นางทอดตัวกอดตมัวแล้วไคกา

เหตียจมาตุ้มกั้นเห็นหงุดหงิด

จรวทกายตงกระไรตัวนกรวดทราย

แแต่ดูขอนจรเข้ท่อนก็ใจหาย

เลี้ยงกายเอ๋ยเคยสู้ขตั้งาวาญเรือน

ตฤณฐานนานครมานอนเดือน

เย้าเรี่ยทังมาหาร่มไม้

พอที่จะเป็นสุขไม่สุขได้

เพราะไม่ครองใจจึงได้แค่น

ตมุนเหมารใจชอนเหลือเด่น

ซัวเต่าใครจะแมนก็ไม่มี

ง่วงเหงาเศร้าใจอยู่กับที่

ไต่เลี้ยงททากระไรไปตามเกิน

เขารักใคร่จริงจึงไม่ห่างเห็น

หมางเม่นดูกเมยเขากม

ตอบดกเขาป่าพาทนหน

เอาชัวแแต่ก้องจันทองมา

จรมอดม้วยก็ตามแต่จาสนา

ชบหนานงหลับระงับไป

ตอนที่ ๑๙ ขุนช้างตามนางวันทอง

๑. จะกล่าวถึงโฉมเจ้าขุนช้าง
 พอสันต์รักดุนแผนแฉ่งใจ
 ภิรมห้วงจิตตาที่ถกถอม
 เนื้อตัวตวมมนหมอมอดอทา
 ดุกชนไม่เห็นเจ้าจันทอง
 เมื่อหวนคายังวอน ไท้หอมเคียง
 แดดูเห็นประตุนั้นเปิดไฉฉง
 ไม่เห็นน้องย่องออกมาทอกลาง
 กอตมานทกของรองไห้จา
 เวียกขาคาคูอยู่จันฉาย
 ขาคนบนเวือนต่างร้องแแรก
 ขุนช้างหวดหวบทั้งหตบคา
 ย้ายทองดีมคางานือไร
 เอะมิฤาแพะแเงจรชน
 ล่าขุ่ระจะประรังคตั้งอินไต
 เทียวคนหาจันทองดงมอกลาง
 เป็ดหีบผ้าหายไ้หายไป
 ทงแหวนหวัคหายไ้หายไป

เขาแตกหัวใจเป็นทวงหาคืนไม้
 พินต์มปรกติไตกตมคา
 เกิดยงกตอนเชนนผลททหา
 เื่ออย่างไรกูมาขุไตเคียง
 ตรีโกนกองรองเรือกจันตุคไฉฉง
 เทียงคนพียงพลกมากอตนาง
 กวระไตคไฉฉงนามองธองหน้าต่าง
 เห็นม่านชาตกตาดชวางจางกระจาย
 อายขุนแผนแฉ่งมาพาหนหาย
 มุคหวจันมูรายมนจันมา
 คณแตกฉาเลื่อเชากกตหมา
 มนรของวาเลื่อปามากนคน
 เลื่อทามไซไม่มชน
 มอศนเหมอนคนออดมภาว
 ขุนช้างชคใจไฉฉงนงัน
 เห็นพงพานเกิดอนกตาดปรงเหลาดไต
 ยิงระอินไม่มปรกติไต
 แดไปเห็นทงลือคทพาดม

ในใจความนั้นว่าเจ้าจันทอง
 ให้เร่งติดตามไปในไพรจัน
 ด้รกดชนเรือนเข้ามาในห้อง
 ได้ทศทานเขาไว้เป็นหลายครา
 เป็นหญิงจนจริงจึงไปด้วย
 พ้ออย่าทงใจไหวอดวาย
 ข้านหนึ่งต่อแอดทุกชนเหนือหัว
 ช่างกระไรไม่รู้สมประดี
 หดับกระไรช่างไม่รู้สักดี
 เจ้าปลุกก่ไมศนพจนมา
 เสียแรงเพียงให้พทกษรกษา
 มันแกดงเฉยเสียได้ไม่แอดดู
 กุจรดองทงมงทงไชยง
 รของเวรยกศรพระยาไมชชาติ
 อ้ายขุนแผนชนมาจนในห้อง
 ประคบ้านอย่างไรไม่ไ่กกลอน
 ๑ ศรพระยาว่านน้อยเรือนอน
 แด่มันตักโกนหัวออกเดียนไป
 จรหลงเอาเขาทำไมอคุณพ้อ
 จรเสียคายคายอยุากไปโยม

มัจหมองวิโยกไศกคัตย
 เมื่อไ่กชนขุนแผนแอดนศักดา
 นองได้ปลุกผลตักเป็นหนักหนา
 เขาเงอดดาบจรฆ่าเสียให้ตาย
 เพราะไม่มีใครช่วยใช้หนีหน้าย
 ภายเทศติดตามให้ทนท
 กดงแกดออกเล่อกควอยุกบท
 ผวนชจนตวเจ้าแกจดา
 อ้ายขุนแผนโกนหัวเด่นค่างหมา
 อพรายทงห้ามนแกดงกุ
 เสนเหตเอาเตาปลดาทงไ่กหม
 ให้มรรายจุตมาราว
 ให้ตายโหงตายทำอห่าฝ
 เข่งนช่างกระไรมุดหัวนอน
 ตักเอาเจ้าจันทองไปช่มช่อน
 ทงผ่านอนเงินทองก็หายไป
 จรมาชนโกจรเขาอย่างไรได้
 พ้อยังไม่รู้สั้กสมประดี
 เกองขุนรของให้ทำไมน
 เขาไม่รักจึงหนีอพ้อไป

๗
๗

๑ ชุนข้างคอบไปตั้งใจจง
 แค้นนึกดวยมรดกเงินทองไป
 อ้ายชุนแผนแดงเงงเงงเอาตาบลับ
 พันฟาดให้มันขาดเป็นกองกอง
 ศัรพระยาหัวร่อขงขง
 จงบอกพอกชาวคงพงไฟ
 กะเหวี่ยงดรว้าในป่าใหญ่
 ไปบอกข่าวบ้างร้องเรียกกลับมา

๑ ครั้นพอกโยชามาพร้อมพรัง
 เขาเหตักกรอกข้างวางเข้าไป
 แดะรับมายังเรือนท่าพमारดา
 เต้าความตามจริงไม่อำพราง
 มันสรวกตเข้าไปจนในท้อง
 ดักไปตั้งวันทองน้องยา
 ถาทันแดงเงงพันเสี้ยไทยบ
 การส่งความตูกไม้ขามเข็ด ไคร

๑ ครานนางเทพทองผู้มารดา
 มันตามผู้ชายไปใจไม่ค
 เตือกสรรทงสุพรรณบุรี
 พังแม่เถิดอย่าแรวตามมันไป

กุกาหงตั้งรักยอันทองไม้
 ถาจับได้ก็เงงเชือดให้เถิดคนอง
 สิงเอาต้นทวพิพทงเขาของ
 รับแต่แม่วันทองโอ้ยล้มไป
 ชุนข้างหันมาส่งกับบ้างไฟ
 ที่เราไต่จากถาดแต่ก่อนมา
 ที่เคยมาชงเนื้อไม้กฤษณา
 ทารอขยคอยท่าจะยกไป

ชุนข้างส่งให้แดงดรว้าไฟ
 ท่าเทถึงใจอ้ายพดายกาง
 กราบกับบาทาทงสองข้าง
 เมื่อกลางกนอ้ายชุนแผนมา
 ดักเอาเข้าของไปหนักหนา
 ตูกเงงตาคุณแม่คิดตามไป
 รับวันทองน้องกลบมาจงได้
 จงอวยไชยให้ตูกส่งวัดดี

คอบว่ารักไครทำไม
 ไม้พอกที่คิดตามมันทำไม
 ดิดสู้ชอกพอได้
 มันไม่คินแรวนรดูกขา

๑ ขุนช้างตอบคำรำพรรณไป
 เจ้าได้ปลุกตุกรักเต็มประดา
 คือเป็นหญิงจนจริงจึงจำไป
 ถูกจึงมัจจตคคิดเดี่ยตาย

๑ เทพทองเหลืองห้ามก็ตามใจ
 ไปพบจันทองในป่าคอน
 ถ้าขุนแผนคือคู่ชู้ยาสูได้
 ให้ล้มหวังตั้งประสงค์ของตุกยา
 จัดแจงแค้นตอ้งงยก

ผูกศอกเข้าเป็นพรจนถวนเควของราช
 ถูกไซ่ต้นทองแดงกาแพงเพชร
 ครกรุกโทนของท่านอาจารย์คง
 ดงยนิตรราชระประท้ายทอย
 จับถือของงาภกาวกกง

ศร พระยาชทายยาย โยกตาม
 บ้างไพร่เมฆาหราคาเป็นมัน
 กรนไคพไชยฤกษัต

โยกตรงตรงเข้าไปรางไพร
 กระเหรียงงระจาดอหน้าไม้
 ขุนช้างจับช้างย่างเหย้ามา

จันทองไม่ชัวคอกคุณแม่ชา
 เขาเงอตาบจระมาเสี่ยให้ตาย
 เขียนหนังสือบอกใจเป็นมากหลาย

แม่อย่าห้ามตุกชายจงให้พร
 จงมีไชยเรื่องฤทธิตั้งพิษศร
 ให้เอาโดยใจอ่อนกดบคนมา
 ให้บรวโดยแพฤทธิทุกทิศ
 ขุนช้างรับพรตามาหอกดาง
 เข็มขัตรีคอกแก้วใจงหาง

พระปรอทขอตหวางมงคดอง
 ไซ่เปิดเป็นหินขม่นอง
 แดงอมองค้พระครอมดาจงงง

ยังหยอมแหยมหยอกหยอยเหมือนหยอยสังข์
 ขนมงคยช่างพดายกางพด้น
 คุมามราวกับคูกกระต่าบน

พร้อมกันคอยทำหน้าบันได
 มของคตอ้นเคื่อนงระว่าไพร
 ยิงปืนไฟชานให้เป็น โกลา

ถูกไล่ยาพิษฤทธิขึ้นักหนา
 ไม่รังราพักพวกพลไพร

๑	ครันออกมานอกเมืองสุพรรณ	ให้คิดอันพระองค์ได้ย
	จะตามไปแห่งหนตำบลใด	พอแต่เห็นพรานไพร่นนเคินมา
	ขุนช้างเรียกถามเนอความไป	เอ็งเห็นบ้างฤาไม่อย่างไรหา
	ผู้รายตกเมียรของกุมาร	มันขมาใส่ของคนคนหนีไป
	พรานรอดขอรับกราบกราน	ตอดานเห็นอยู่จะบอกให้
	ขุนช้างตงจากช้างด้วยดีใจ	ยกให้เหตารนกันด้วยกัน
	พรานรอดถูกเหตเอาเกาถอย	งงงวยบอกที่ขมขม
	ฉนใดเห็นเป็นแน่แท้ตม	เมื่อโก้นมหมขามแม่น้ำไป
	ขมาหยอกหยกกันชกช	จบจนมจตุไม่ได้
	นางผู้หญิงแซนอองอนเหตใจ	แข่งชาคว่าใจก้นบนอน
	เดียนมนไปนอนท่าต้นไทร	ฉนั้นจะนำนายให้ไปกับฉาน
	ขุนช้างโคพงคตงเตอดตาด	เหงอกรวดโหดตลกชกชกไป
	ฉวยขอชนคอช้างงา	พรานรอยคหน้าเขาป่าใหญ่
	เกือบกระตงถึงท่าทต้นไทร	เพื่อนชให้ริแรงแห่งลำคณ

๑	จรกต่างถึง โหงพรายกุมารทอง	ของชนแผนรภษาอยู่ทนน
	เห็นกองทัพยกตามมาครามครัน	ก็พากนวงเขามาปลุกนาย
๑	ครานนชนแผนแสนสันนิต	เวืองฤทธิพรังเพร็คเนิตฉาย
	อาไศรยโคคั้นพระไทวพราย	แสนส์บายชคชอชระออดม
	สันนิตหตบอยู่กบฉนทองน้อย	ครฉนบายชายคตออยลำราญว่ม
	เดียงเวไรทรงร้องก้องระงม	พนสันประตืดด้วยกุมารมา

พดิกกดับจับตามปราบณรงค์
 จึงปลดอบปลดกวนทองของพ้อ
 ต่างหน้าเตรียมหมอนั่งห่ม
 ฤกว่าเจ้าเศวตราชตศกิดกตอ
 ขุนช้างโตใหญ่ไพร่นับร้อย
 ผอของเดอชอชอฤทช
 หนักอกวิตกด้วยวันทอง
 เพราะเจ้าทำผิดใจให้ระคาย
 ครนพบหตบเตียงไม่ออกหา
 เมาจับได้ระพิฆาตฟาดพัด
 คิดเสียใหม่เป็นไรเจ้าวันทอง
 ถ้าวาไปติดม โกรธา
 คอพกจะหนีเอาตัวรอด
 ฤกระไรใจเจ้าจงคิดค
 ๐ วันทองหมองคาคคอนแค้น
 นองหากหมายฝากชวดไป
 ช่างกระไรไม่คิดถึงคความหตง
 เดอชอชอฤทชทง โดกา
 พดเขาเทานมาตามรบ
 เรืองฤทชชางไม่คิดกับคความอวย

เห็นพดกดาตคาคตงมาหนักหนา
 แกดคางงพนจนตนคัว
 คอยชมคักชูจระดีผอ
 จจะออกคองเดยก็ตามแต่คความคิต
 พคนเคยจเดกจอยกระจิท
 พนชอคเป็นอนคาย
 ขุนชางมคหมองเป็นมากหตาย
 จงคิตตามมุงหมายมาบาชอ
 จจะโกรธาเรยวเรงทเชงชต
 ผกคิตเรเนอเป็นเหยอกกา
 เขารกนองเขาจจะออกมากตามหา
 คองรับชอญแกดคาไปชมช
 จจะเดคคตอคมาไปไม่คองค
 จจะอยุ่ฤจจะคคนอยาเคองใจ
 เหดอแค้นคนรักฤาไณ
 คคฮาโตยจจจระขุนชางมา
 เจากชตงคความรือยหนักหนา
 คจจะพลิกพคชอให้ทาตาย
 จจะหตกหตบหนหน้าเอางายงาย
 นองจจะตายตามบุญไม่กดับไป

ถึงอย่างไร ใจช้อให้ถอนาน

ถ้าหม่อมมกดัดแปลงตัวอยู่ต้นไทร

๑ เออว่ากรรมพชชอบใจ

เลื้อหมอดยอหมหวานยาผากางแกง

เจ้าจระราเพลิงทองนกระบอนนค

หอกมันโคใหญ่กระไรเคย

พเป็นชายจะตายก็ตามทั

ว่าพลางลัดแรงแต่งตัวพต้น

ร้ายเวทกเค็ชเบาประทัย

แต่ว่ายมนตรชดงกำบังตา

ผูกจิตศให้ล้นทเด่นห้อย

แผ่นจนหมาดหมอกออกออกกระนอง

จึงสั่งพรายให้ถอนหญ้าแพรกตั้ง

กตายเป็นคนพดนมทนชา

จึงกาชบขบขงอยู่นก่อน

คอกูเรียกเมื่อไรให้ประจัญ

ตั้งแต่กกระทบดหมอกม้า

พาพพนพดาบตามาจงดาง

คาบหอกออกกขนยกบนดิน

คาดเบดำไม่ไปเป็นไฟจับ

ที่จะไปตายบ้านอย่าดังไสย

ตั้งฟ้าพินมาไหนองรบเอง

จระแต่งตัวพมไปให้เหมาะเหมง

เกรงแต่จระชนมาหาไม่เคย

ทองท ชุนข้างคตองนระพองเอย

เสยแทงถูกเจ้าจระเข้ครัน

แก้พจระดำปากไปโยนัน

ตามดำคัญเคยรชนรงค้มา

จับจับพาพพนชางม อชดา

โครมามีโพเห็นเจ้าอนทอง

ทงอาอูรศตกรุมให้ตอง

กุมารทองภูตพรายกตามมา

ปลงอารมณ์ โอมอ่านพระคาถา

คำสตรางำวทอนกถวนทน

เร็นช่อนอยู่ในไฟรสถนท

จึงออกไปได้พดอายชุนข้าง

โห่งพรายด้อมหน้ามาแซงข้าง

ชุนข้างร้องเอจชางเรารับ

ให้ตพนเส่อหน้าเพลิงจับ

ชุนแผนขบมามาหน้าชุนข้าง

ทวาดด้วยพระเวทวิเศษมนตรี
 คาบถือหุดคโมดะตังจาง
 ถุกมนตรีจงจ้งทังนายไพร่
 ขุนช้างศอกประหม่าเห็นมาจวน
 พดบินพดหอกออกอศร์พริ้ง
 กรูกนเขาหอมดอมอาชา
 ส้มอกหม่นผกชกขบ
 อ้ายดะจางมาพนัก่าตัง
 ขุนแผนตวาดฟ้าตด้วยคาบ
 ขุนช้างร้องเอาย่าออกมา
 กัดอมน้ำท่าไม้ไอหัดเดียว
 พันทึนเป็นหยอกให้ชาคกตาง
 ศัรพระยาว่าเฮยเบื้อบั้งไป
 ช้างอยู่โกลดโกลดไม่ว่าดี
 ขุนช้างเห็นจรงนงไม่เกียง
 เฮยแยกเป็นบักกาหน้ากระดาน
 ไต่ชองกองดะจางเอาตอมแทง
 ประคังกันกระชนชิตคิตมา
 ไต่พดกกุมารพรายชายชวา
 ขุนช้างร้องเอาย่าดะรดต

ผูกนตบวงทงบนนาง
 ขุนช้างแข่งงาตงท่าทอน
 ต่างเกรงฤทธิไกร ใจบับบ่อน
 ยิงสัจฉาทับจับพดมา
 เตียงตงครันครันส้นนบ่า
 ทนน้ำไม่โกลดนส้นนบั้ง
 หัดกหัดบเตเรถูกตูกคางบั้ง
 เกกเงงเข้าไปได้จับม้า
 ดมกราบหัวชาคตงตาดบ่า
 เคนแวงเคนกานนหตงช้าง
 กูแฉดประเดี่ยวจะเต็นหยาง
 ศัรพระยาไล่ช้างกู่แทงที่
 มันมีไล่เอาตมตงจมนช
 คระยิกคระยเข้าไปไม่คองการ
 สั้งแต่เตียงท่าแกงเร้งทหาร
 เอาบับนยกราบให้ตักม้า
 ยิงแยงตงตงนส้นนบ่า
 ตูโยธาขุนช้างตงพดมด
 คาบฟาดฉาดฉากผดหมต
 ถอยช้างกระกตออกยื่นโกลด

ชุนแผนครันเห็นพวกตระวา
 จึงเรียกหุ่นพยนต์นั้นไต่
 พดกหุ่นให้ฮักฮักอีกจับ
 ตระวาตายกำมอญตงนอนซบ
 แหวงหุ่นหยุ่นหยุ่นไม่ยกเขา
 พวกชุนช้างแตกพ่ายกระจายยับ
 ชุนแผนขับขี้สหมอกไต่
 ชุนช้างร้องไปทำไมจา
 หนามเหนียวเกี่ยวลี้ประคับยวบ
 ศรพระยาโตดปักฉิ่งชุกไป
 ชุนช้างตกข้างตงตามตง
 เกียวเนอปลอกไปเตอดโหดทราม
 เกาอดตพนงาตงคินแเคว
 อ้ายยาไมตงกูไม้อยู่เดย
 ดันกาตงนังตงในตงหนาม
 ครงนทโหนจระเป็นคน
 รักเมียจระมาเสยถึงชกต
 ผ้าผ่อนดักนิตไม้คิตกลาง
 ๑ ฝ่ายพวกชุนช้างทหดบหน
 ราชยามาพบศรพระยา

เกิดอนกตุ่มก้นมาเป็นหมู่ใหญ่
 ให้ไต่พดชุนช้างกตางทรวบ
 ราบรับชุตมนแผ่นตรหดบ
 บ้างตดบดกแท่งเขาแย่งรับ
 หุ่นกดบพันเอาตงฉาดฉับ
 ชุนช้างกตบช้างชหนออกมา
 จะไล่ช้างไปไหนไอ้ชาติชั่ว
 ไต่ช้างเข้าป่าลวบลวบไป
 หักกรวดตกช้างช้างโถด
 ราชยาอยู่ไม่ได้ก็โตดตาม
 หลตงกุงฉิ่งตงเขาตงหนาม
 อารามกตฉวมุดไปไม่หยุดเดย
 กิตติบ่วงเขาเตวปลดตทเหวย
 ออกเอ๋ยหมดท่าเขาตาคน
 เตอดฝาดสาดทรามดั่งฝอยฝน
 ถ้ามันทั้นคงบั้นไม้พันตาย
 คิตคิตชุนมาน่าใจหาย
 มาตายเบต่าเบต่าไม่เข้ายา
 ครันเห็นไพร่ไม่ตามหา
 คางเรียกบ่าวชาเทยจหนาย

แยกย้ายกันหาในป่าชฎ

ชานานอ่อนใจจึงไต่สาย

พดกบ่าวกอดคนงยรื่องให้รัก

จนมาถึงบึงค่างด้ก้องคัก

ได้หอมดอกหนานหวานเขาไปหมด

ผ้าผ่อนอ่อนไฉงไม่คิดตน

บ้างจับเด็ดให้ด้วยผ้าห่ม

กะเหรียญดาวบ่วงไพรมามากมาย

๑ ครานนจ้งโฉมเจ้าขุนแผน

ห้วงวันที่ของน้องยารับคดาโคต

ครบโกตร่มพระไตรตงจากม้า

หวังจะดูหน้าใจเจ้าวันที่ทอง

ฝ่ายเจ้าวันที่ทองมองคอยแล้ว

เห็นผจกตบมากก็ดีใจ

ขุนแผนแขนพาดบนบ้าน้อง

ถูกบนข้างตรงดอกให้ยอกนั้ก

วันที่ของคกใจให้เศร่าสร้อย

ขุนแผนทำตมที่ตนไตร

บอกจาบนถูกพทศนธ

พวกขุนช่างมากมายเหตือประมาณ มันตามผลาญพิเจียนจะบรรโดย

ชายก้นคักตงรามหนามหวาย

ดุษบตั้งเลื่อตงกายไปทังคัก

เครารพพรายนั้กพอทงหด

พอยังชวหายแผดจระแก่นน

เดื่อตหยตหยาดย้อยตงฝอยฝน

ดาวคนเขาผ้ามาให้นาย

บ้างตางโคตนตมบ่งหนามหวาย

หายรักชานายตักดาวไพโร

คตายแก่นกองทัพไม่จับได้

ตั้งใจให้พรายคอยส่อตมอง

ทำเป็นบ้วยชาเดินจตจ้อง

นวดน้องจระว่าปรการโค

ช่อนคักชยู่ไนร่มพระไตรใหญ่

ออกไปรับฉับใจด้วยคความรัก

กระชิบบอกจันทองพบ้วยหนัก

เจ้าอย่าเดินให้ชยักชย่อนใจ

ค้อยค้อยพฤษุงเดินมีใครไหว

ประหนึ่งจระบรรโดยตด้วยโทยพาด

มมจระตกม่านาสงสาร

มันตามผลาญพิเจียนจะบรรโดย

๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ขุนช้างแทงเพชราตาอก
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ที่ทอนมนต์ดองว่องไว
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 แด่ดวงมมอดวาทองกตทอ้งไว
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 จุกนกกัดไวให้จงดี
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 วนทองครนรุกรามารยา
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 เชิงกระหนั้เจาดเป็นพินใจ
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ขุนแผนจึงตอบเจ้าวนทอง
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ถารกกันเหมือนนกรรณนทบ้านถน
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 เจารกพเหมือนนทพรกนอง
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ด้รเบียงคิตมาแต่บ้านกาญจนบุรี
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 แต่พอไปได้แต่เห็นหนาน้อง
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 นกแต่จระของแอบแอบซัด
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ให้อมอกอ้อมใจไปใน้อง
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 วนทองร้องระซ่างกิปราย
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ๐ ครานนขุนแผนแค้นนี้
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 เหนียวระเงแแต่คุพระสุริยน
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 เรือรกรอนรอนดงอ่อนแสง
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ังชอนเจ้าวนทองน้องพอ
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 วนทองค่อนซัดระบคหน้า
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ถูกบ้นขปคปจตเหตุใจ

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 แทบได้จระดักทระตายโหด
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 เจ้าช่วยคิตเดอดให้พิ้งกท
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 นเดอดฤาอะไรโหดปรปร
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 อายเส้นเคนทรูบนแดงกไว
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 เบอนหนาคอนคอกแแต่ฉตักได้
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 เหนอยมาพอจะได้อะไรกิน
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 น้องเฮยเขาตงยงไม้ต้น
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 จระคิ่งกิงกนไปโยม
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 กจระดมแต่บตองเหมือนเช่นพิ
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 เมอคินนพไปกตมคต
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ทแต่บตองนกกหายไปเป็นปัด
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ควยจคค รกโครมโตวาย
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 พมาคมนวนทองกเหมือนหมาย
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 แยกกายเจ้าไม่น้อยเจ้ารอยกต
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 รุ่งฤทชตอแจจทุกแห่งหน
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 จรดลจอนดับบรรพต
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 เต็นแดงแสงไม้ไพรพฤกษา
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ไปชำระกายาให้เย็นใจ
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 ตอบว่าฉนบ่อยธาเดินไม่ได้
 ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
 สักประเดี่ยวสัจจะไปดงเด่นหน้า

ชุนแผนว่าอย่าชานะนของรัก
 รแต่จว่าเจ้าเจบกองระก่า
 วกกันทรมไทรไคฉกเงิน
 พละอมนองตองคัท
 ฉันเกตุยคกรังจรังระครหม่อม
 หม่อมเคยอมนฉันเมื่อวันไร
 ชุนแผนชอนชมกรระแต่สินธ์
 คอกปรทุมคุมคองอรชร
 ภูมรินบินเคตาเซาคตอเคียง
 พระพายชายพัตรระบัดไอย
 หอมครระหลบอบไปในคองคา
 นางกริดเตบเก็บบงทงคอกไย
 ชุนแผนกอนสำยบั้นเอามาหัก
 วนทองเก็บกตบบงทวงดอย
 น้ำใส่ปลดาว้ายแต่เห็นคัว
 บ้างก็แอบแฝงฝังบ้างก็คัม
 ค่างหัวเราระระรักกันชกช
 ชุนแผนชอนให้ใต้พระนั้น
 หม่อมมออย่าหนีไปให้โกตนะ
 ชุนแผนว่าไม่ทันไรใต้ระโพง

จระตั้งงักหนาวไปด้วยโกตค้ำ
 ดวยเจ้าทำสังครามมาเต็มที
 จระคองพุงเดินฤาโรน
 มาตีมาพจระอุมไป
 ฉันไม่ใช้คนค้อมเดินไม่ได้
 ว่าแต่จตุกไปด้วยใจอน
 มุจดินทตมฉานำกรระฉอน
 บ้างเบิกบานเกสรชจรไปรย
 ษายระอองชองเลี้ยงอัยหิงไทย
 ทักดับโรยหต่นลงชดาไทย
 ตั้งสุชาทิพรตอั้นตได้
 มาเจียนคตกตตให้เบ้นเวอนอัย
 ล้อมคัวนองรักต่างสำยล้วย
 เอามาตะบอยเป่าเตนเบ้นพองตม
 หตกตคกานบวรคองามลัม
 ชมพตางทางตงเตนนำกัน
 ยอนยปรตเปรมเกษมสันต์
 ฉันทอกร้องว่าฉันจะอัยโยง
 ฉันตามไปไม่ประกตวัคระของ
 อัยโกงคอกเช่นนพไม้อเอ

ใครไม่กลัวอดรพิษไม้ขีดคา

ให้ปลาร้างกตทไม่มีเขา

จนทองว่าเด่นตระเข้หนี

เด่นแข่งอย่างนพฉินไม้เคย

ฉินจระหนีไปบ้างให้หม่อมไต้

ว่าพตางนางชาเตของเขของกรายมา

ขุนแผนแต่ไปไม่เห็นน้อง

ขุนแผนว่ายเรียงเข้าเคียงตีจ

ขุนแผนแกตั้งเรียกหาควมม้อย

จนจุมกถูกแก้มหัวร้องอ

ขุนแผนพกจารตกระหวัดปลัด

วันที่ของแถมมียพตางแดงทางร้อง

ขุนแผนปรดเปรมเกษมจศค

จระดีดตงให้เจ้าเราผลตคกัน

เข้านงเรียงเคียงไท่โกตขุนแผน

ขุนแผนแชนล่อกไปทันไค

จระดีแชนเป็นโรจจึงไม่ทำ

พคคคว่าผงคิตตังกคเกา

วันที่ของร้องว่าอแม่เอัย

หม่อมบหนดอกครมันไม้ล่บเพลง

ไต้ข้าขอให้พับปตามักเข้า

มันคุดเอาเดอตเนออย่าเหตอเดย

น้ำกตจตนทเจาแม่เอัย

อย่าเตยหม่อมกตบ้นมาบคคา

ถ้าโยงไต้แดงจจะเขยให้หนักหนา

โฉมจาว้ายไปแฝงใบบัจ

วันที่ของมองเขมน้เว้นช่อนมัว

นางเชบแฝงผจทบัจกข

วันที่ของนอຍฤไปช่อนทไคหนนย

โอยอ้นแก้มเจ้าวันที่ของ

มอຍยากาเตาเขาทงดอง

จับนอຍดองข้างไซ้แตกกัน

นงแนบแนบชิตแตจชมชวัญ

วันที่ของหันหน้าค่อนดอຍงอนไค

นางเขยชคยชชชชชออกมาให้

เคตนไคดทรวงนางแต่บางเบา

มาชยาอะไรทันเต่า

พเกอบเนาชอบนเขาเชนเอง

อย่าค่อนไปน้กเลยไม่เหมาะเหมง

ไม่เป็นเองเหมื่อนทบนก้าแพงจจ

ดึงดอกอุบลมณฑาทิพย์
 นดอกฟ้าเขาไปอยู่ในวัง
 ๑ ครานนขุนแผนแสนทรนอง
 แก่เก้อเพื่อจำอย่าพิไร
 ว่าพดางชวงนางชนผลัดผา
 เขาได้ร่วมไชยพระไตรทอง
 ๑ ครานนขุนช้างอยู่กุดวางป่า
 เป็นเพลาพดบคำตงว่าไร
 ทำตุ้มตุ้มชุ่มช่อนพอนกต่างเถื่อน
 บ้างกุกของร้องตะโกนเที่ยวหากัน
 ๑ ครานนขุนแผนแสนสันท
 นอนหลับกลับวานทองทรมไทร
 เชนฉานาคางแนบนางนอน
 แล้งดอดตลอดไชยพระไตรพราย
 เลียงคุดคุดตั้งคตบงกช
 เหมือนเพชรระยับประดับทนมของ
 ดูกดงคตคตคตงไม่ถั่งเลี้ยง
 ทงตั้งคตคตคตสับชระกา
 พอด้างสว่างพดางชวงเงาฉันทของ
 คิรายอ้ายขุนช้างจัญไร

ครนถอยตบจึงเที่ยวหงตงตงคตง
 จิงหวังชมดอกหญ้าด้วยจำใจ
 ฟังจนทอกร้องแกละเข้าแสบได้
 หยึ่งใดก็ไม่รักเหมือนนวดนึ่ง
 เคนเรียงเคียงบามาตงตง
 ตมปองดูชเกษมเปรมใจ
 ปกตแสบหนักหนานอนร้องไห้
 บ้างหาไม้ตีไฟในไพรจัน
 ทเจบบอยกตงเกิดชอนกคางฉัน
 จนคตคตงโกชช้อยู่กุดวางไพร
 เรืองฤทธิ์เชียวชามุทหารใหญ่
 คนชนพอโตสำยามปถาย
 เขามอชชอนคางชวงชมเดือนหงาย
 เดือนบ้ายคตของเตาเงาฉันทของ
 นาคางหยดหยดเย็นกรรเซ้นคตง
 คอยประคองดูบได้ช้อยไปมา
 ฟังจาเรียงจักรจันฉันนมา
 ฟังฟังกยงพาวังเงงใจ
 จระแนบนึ่งอยู่ชานนิกไม่ได้
 จระกตบไปได้โทษพิไรทุก

โห้ยกก้องทัพบาจับเรา
 ถ้อยความตาม โห้ญเป็นไฟฟู่น
 จำเราจรดาพระไตรไป
 คำแต่จแทนพมทหน้า
 ธิบมากันหามาส์หมอก
 ผูกมาแต่จพานทองน่อง
 ๑ กุมารทองนำหน้าพาจร
 พระพายพัดเกสรจจรไก่อ
 คนดอกออกช่อบุบผาชาติ
 จิงชชจอนทองน่องฟ้า
 พระจันทร์จรแจ่มกรจ่างแจ่ม
 นางแย้มแย้มยมอยู่ริมไพร
 ช่อพชชช่ออรชร
 ช่อนกตนตั้งกตนปรรัตนแกม
 เตบม่อนางกางกตบกระทกรต
 บานเย็นบานจระพรังผิงจระบจ
 มตจพพนระกำชนแกมจาก
 จาบเคียงไค้กระยาจกกรของ
 อบเชยเฉยกตนุกตจจกรม
 ล้างหยุดกุกฤดาบอาบจจตตี

เกื้องพระไทยขึ้นเกล้าเจ้าโอษฐ์
 เห็นจระยกทัพพมทหน้าออกชดมา
 อยู่เดี่ยวให้โกลตทโมป่า
 ชจอนจันทองน่องตาพระไตรทอง
 พบทกรอกตรจยชารชทานหมอง
 ทังล้องจมามาไฟไพร
 ช้ามคอนเขาเงินเนินไค้
 หอมครหดบอบไปโนพนา
 ตาตาชหวางเวงจจหวดผ
 เจ้ากุพรวรณบุบผาน่าจจใจ
 ล้องแสงช่อชุตไค้
 เหมือนทโรฉายพมเจายมแย้ม
 เหมือนเราช่อนเป็นชกแจตม
 เหมือนกตนแกม ไค้มยงเมือตั้งตัว
 เหมือนมอเจ้าปรนบตพคจจจ
 เหมือนเย็นช่าเยายจชกบนอง
 ไค้จ้ามจันกรรมพวากไปจากห้อง
 พไค้กเค้ร่าเผ้าคระงกจาล้องบ
 จนนไค้เชยชมจมจจชพ
 ชอหยุดชมจูปทเกิดจ่าจน้อย

๗

นางฉันทของร้องดาช่างนำซึ่ง
 ช่างยกชอชอเด่นจนเด็ดตอย
 ชมอหนักไมธนเหมือนชมเจ้า
 คดวงเดือนเดือนดงดบังงาม
 แสงทองส่องพุ่มพระยับเหตออง
 ผุ่งสัจจศุบาทกคนตา
 ค่างดิ่งดิ่งไต่เคตตหน
 กระต่ายคามค้เดินแผ่นกระนอง
 ๑ ครนทงเข็งเขาเจ้าเขตต์ไว้
 ทศนเขาเหตบาณดระจาง
 พกกดระจ่าพากนปลัดกมนเผอก
 ทยอศเขาตจนเหต่าไรพกแพง
 พกกดระจ่าป่าเถนเตนตามกน
 ทาชมนเหตอองจอยดชยผวเนอ
 บางนงหยอกแซมยพกนรพผา
 ชนแผนช้กม้ามาทนท
 ๑ ครานนจิงท่านยายดระจ่า
 เห็นคนช้ม้ามาดนถาน
 ชนแผนฉันทของทงสอองรา
 เรามาทาหาช้ชญาแตรวากไม้

กาตงพงเพदनพตชอชอยู่พต้อยพต้อย
 เชญชมตงอกลักหนอยจระพงคจาม
 สบายหายเป็ดยอเปด่าเมอชยามด้าม
 ตากตกค้ำกามเมือรุ่งฟ้า
 สूरียาย่างเยอองพระเจทา
 สักฤณาตารังระงมร้อง
 นางช้ม ไทชทจนครวญก้อง
 ชนแผนช้กม้ามายองมาไนตง
 เป็นรอยถางกจางไคตไพระหง
 พาดนทของนอองตรงเข้าไรแตง
 รจเรือกทดาชชนกนทดาชแห่ง
 มะเชอพริกกดาชแห่งมะแวงเคเรือ
 ล่าจล่าวทงนนตจันไล่เสอ
 เปนชาติเชอชวป่าพระนาด
 เห็นคนช้ม้ามามากจงทน
 หยุดช้ชนอยุทรมนออกชาน
 คนช้ชวแก่เฒ่าชอยู่เฝ้าบ้าน
 น้เจ้านายมาบ้านตุท่าไม้
 ตงจจากน้ำพตางทางปธาไค้รอย
 เขาจ้าม้อยู่ในภูเขา

ดูผู้ชายของยายไปไหนหมด

เราจรรอเอาไครยในบ้านนี้

จนทองใหม่คุดกุดขอมือ

ยายเฒ่าโตบดกุดใจ

ทำทอขายเชิงเมียงชมมาย

แต่งทับไทพดนมัทนชา

๑ ขุนแผนดีพยอกหยอกส่งาว์สาว

สายสร้อยห้อยหงก้าไถ

เจ้าจนทองนอมขมอยู่ในหน้า

แถมย่นแซมให้ยายตุลาขมมือ

ขุนแผนจึงตั้งกุมารทอง

รับบอกให้รู้แต่อยู่ไกล

๑ จรดดาวถงโฉมเจ้าขุนช่าง

ครันรุ่งเช้าหาบ่าวได้หัตถ์คน

ขุนช่างเจ็บจิตให้คิดแค้น

จะไปทูลพระองค์ทรงศักดิ์

คิดพดางทางตั้งศรพระยา

เว้งรัตจัดคนให้พร้อมกัน

ศรพระยาโตพงขุนช่างจ่า

ผู้คนหาบหามตามกันไป

เห็นรถผูกแต่ผูกหญิงเมื่อครก

อยู่ลี้กหัวราตรีจรดไป

เข็นทนมถลอกกระเหียงไร

แกเรียกไปส่งาว์สาวก็กดับมา

ครันโตบดหายอายหัวร้อรา

เผือกมันเอามาด้วยดีใจ

ควางหงตั้งเตตจระทามาให้ใหม่

แหวนพิรอดสอดใส่ทั้งสี่ข้อมือ

จระเบียดุกเขียดธำมาจำหม่มขมฤา

แกขอซื้อทักทายมากมายไป

คอยตุกของทัพมาอย่าช้าได้

พรายไหว้ดาวตุกมาบัดคิด

กรวดญครางร้องให้อยู่ไพร่ส่งนท

เลื้อหมอกคกคกหัดนทได้มา

อ้ายขุนแผนมนทาทูหนกัหนา

คิดหากองทัพมาจับมัน

ผูกช่างเว็ดหวางหม่มมัน

ให้ทันเวดาจระดงาไถด

รับผูกช่างมาไม่ช้าได้

ที่เจ็บไขพอกพองปรคคองกัน

๒ ๕ ๒
ขุนช้างขุนนางนอนครางมา
ให้เร่งช่างวางไส้ไปเร็วพถัน

๒ ๒ ๒ ๒
ขุนช้างเป็นไซ้มาในกูป
น้ำตาไหลหลังตงตงตา

๕ ๒
ปานฉะนี้แกวต่าน่าสังสาร

๒ ๒
บาทพานองซาจรพพอง

๒ ๒ ๒ ๒
อ้ายขุนแผนมันแก่นเจ้าหน้าหมา
ทั้งศพเจ้าใจในไพรจัน

๕ ๕ ๒
เดอดเนื้อเจ้าจระนองอยู่ไผดง

๒ ๒ ๒
กระตูกน่องกอดงกตาคอนาถใจ

๑ ศิวพระยาปลอบว่าอย่าร้องไห้

๒ ๒ ๒ ๒
วันทองหนีไปเพราะไม่รัก

๑ ๕ ๕ ๕ ๒ ๒ ๒
ตาลึงเพียงนมน้อยใจ

๒ ๒
แทบล้มแทบตายหนามหนวยพัน

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
ถ้าแม่ไม่รักหักใจทิ้ง

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
ซ้ำไทในบ้านออกพด้านพลุก

๑ ขุนช้างว่ากูไม่อยากรัก

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
เพราะมันหยอกยกัดกัแห่งนทอง

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
กูจึงตามไปด้วยใจแค้น

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
พันเสียดังชายหญิงซึ่งเอาทรัพย์

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
เจ็บระบมหนักหนาแข่งช้างน

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
ติดตบบริดติดตทางมา

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
ตบคต่าแผลยบตตอดหน้า

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
โธ่จากรวมทำมาเจ้าวันทอง

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
จรเตนตงพงผ่านทงหอยหินอง

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
แหวนทองจรตองแตกกับเผือกมัน

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
ถ้ามันฆ่าดวงใจให้อาสัญ

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
แหวนทองทงนมมันเอาไป

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
ใครจะปลงทรากศพให้ศูนย์ได้

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
ว่าพดางสร่อนให้ยักยัก

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
จะเป็นห้องบ่วงโยทำไมหนัก

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
มีหน้าชาชกให้ชพัน

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
ช่างมหฬารองให้ท่าไม้นั้น

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
เพราะวันทองถ้ามใช่จึงได้ทุกข

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
นอนนงอยู่กับเรือนักเป็นสุข

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
ถาอะไรไม่สนุกเหมือนวันทอง

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
แก่นนกรองไหเสียดายของ

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
ตัดมานมตาญกองใจย้อยยับ

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
พบอ้ายขุนแผนจรใจนจับ

๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
รับแต่แม่วันทองไธยดิมไป

๑ ศักรพรรษาหัวร่อของออยอยู่
เป็นมิ่งพดงปากไม่จงใจ
ข้ามป่าดงเมารเกาะแก่ง
ลงนาชนม่งไม่รงรา

๑ ชุนข้างถึงเรือนยงมีกำหนด
ก้าวชนเคหาหนีตาตาย
ตรงเขาในหองเพยจมองดู
ทนอนหมอนทั้งกตงกตาด เรือม
ฉันทองไม่อยู่เพียงครู่เดียว
ส่นบุญฉันทองของจระไวโย
ฉวยหอกมาทูดไวเห็นอหัด
ขอให้เขาง่ายง่ายตายตติ

แล้วทงหอกจงออกไปคร้วไฟ
โยนหม้อเขาทงคิง โกรง โกรง
กดับหมุนเขาไปข้างในหอง
แล้วผูกเองห้อย โหน โยนตักมา

๑ ศักรพรรษาไต้ยมนักตกใจ
คิดว่าคอหักผดักประตุ
เขอเขาผูกคอตายส่นทงบาน
มอยมิตนยมนคิน โกง โกง

เขอจริงพ้อว่ากุหารักไม่
ว่าแล้วไล่ข้างตามทางมา
ตัดแดงออกท่งม่งป่า
พอลงเคหาครกนชาย

ไม่เห็นวันทองก็ใจหาย
กุจรผูกคอตายเดี่ยวในเรือน
มานชาตกตาดอยู้งกตงเกิดอน
เชื่อนชน ไต่พานออกพดำนไป

ก็ห้ามมิโลงจระเห็ดยดจระแดงไม่
ทุดค้อยให้แตกไปเสียบคิน
กุจรแดงแทงคัวให้เป็นผี
เขาของทงนจระได้โดง

ฉวยส่ากแพนโหนปดาร์ว้าโง
ตายโหงตามเมี้ยเสี้ยเถิดตรา
เออเชือกผูกคตองกับเชนฝา
ร้องจาแกตด้วยมาช่วยกุ

แดงไปเห็นเชือกที่ผูกอยู่
แดงเห็นผูกบนเฮวโยง
นจระผูกเอวคตงให้ตายโหง
ปลดค้อยให้เต้น โหยง โหยงอย่าแก้เตย ๆ

๑. จรด่าอถ้งทำนยายคีร์ปวจัน
 ว่าเสี้ยทักถับมาไม่สรเบย
 ดงบ้านกเขาในเรือนใหญ่
 ถานคีร์พระยาไปจรโคกรู
 คีร์พระยาว่าแม่ไม่เคยเห็น
 ชุนข้างรของเบอเซอมนโย
 ยกมือชนไหวแมยายพดาง
 อ้ายชุนแผนท่าแค้นเห็ดอปัญญา
 ตกเคืองเงินทองของล้ำคัญ
 ตามมันทั้นพบที่คัมไทร
 มันคุมใจไพรใจให้ดาบร้อย
 ดูกแทงใจตายลงกายกอง
 ด้ายข้างเป็นขำมันตะบันแทง
 ดูกได้หวัดหวัดพอซัดดี
 ทนามเหนยวเกยอพดัดสระบัตหัน
 มาชุนแผนแดงหันเขาป่าไป
 คีร์พระยาชกช้อปดค้อไป
 ทนามไหนไม่คิดได้คิดมา
 เพราะใจรป่ามันก้นหาทั้นไม้
 หอกหักลงเพราะชาตักหักอง

จนนรฐาอเจ้าตูกเขย
 เต็กเฮี้ยอี่ไทไปกบั๊ก
 เห็นชุนข้างแกว่งไกวโตงเตงอยู่
 เองชวยคูนชุนข้างมันท่าไม
 พ่อชุนข้างหดอ่อนเตนกาพักใช้
 แก็บนเออได้ตูกออกมา
 ครวงนลุดอย่างแดงแม่ชา
 มันตักพาเจ้าจันทองน้องเขาไพร
 ทิงเงินตราผ้าพรรณเป็นไทนไทน
 เข้าอาไ้รบดองกนกับวันทอง
 ชุมคอยรายบ่าคอยท่าจของ
 จรดว่าเขาเจ้าจันทองไม่ทั้นที่
 ม้ามันเรียวแรงตระกูลพัน
 ช่างชแปรแปรนแดงเข้าไพร
 ดูกถูกทนามคววมครันจันเดือตโหด
 ดูกจึงมีไตจันทองมา
 ตกก็ไตได้ยงสระกัตหน้า
 ถ้าแม่ทั้นก็จรดว่าแดงจันทอง
 แต่มันแทงดูก็ได้ตักพันดอง
 ชุนข้างรของว่าสุดแดงควาจัน

แต่พอตพอร้ายเหินตายมน

มนแต่ตอญนยงกงชาตรี

ศวีประจันนัยปากกุกุไม่อยากเชอ

พตายแกกมนเจนจบรบพุ่งเคย

๑ อุนข้างว่าตูกไม่ตายเคน

ตูกจะไปเฝ้าพระองค์ผู้ทรงไสย

ฟ้าผ่าตูกเกิดแม่ไม่เชื่อ

แม่นแม่ไปโตเห็นในสงคราม

ก่าพตางทางตั้งศรพระยา

กุดริไปอยู่ชยาเวดาจน

ตูกไปอาบหน้าแล้วผลัดผ้า

หน้าเหมอนต์บยับไปเด็ดไหลดนของ

โธตงแต่นั้นเมื่อไรเคย

นเป็นหวดชของตนกัจนใจ

ถึงจะเดี่ยล็บชังกุไม่ว่า

อกเอ๋ยใครเคยจะเหมอนเรา

ตูกหนีจากกระจกนุ่งยกทของ

ห่มสำนพนเหตุองย่างเขยงไป

ข้ามป่าดระเมาระเกาะแก่ง

จนหนังกถงอชชยา

นพอกเราชยมนนจงหน

เกาทล็บทออย่าแทงเคย

การปลคแต่จเอ็งเหตออพอเอย

แนะเอยเอ็งจระกคปรระการโต

จระตามฆ่าอ้ายชนแผนให้จิงได้

ทชอทัพใหญ่ไปคคตาม

การกตาดูกนเหตอไม่เชดชาม

จระชมว่าตูกงามเมื่อราทจน

ตูกสร้างเรื่อหว่าเป็นการค่อน

ในใจทจนคคคระนึ่งถึงวันทของ

ตรงเข้ามาชวยเอากระจกส์ของ

ตูกเขาตลกเป็นรชองพิงรำไร

อกเอ๋ยตมกจระชนใหม่ใหม่

ถ่าแตกเปตียนใครได้จระแตกเขา

จระกมหน้าทุดหัวให้แกเขา

นแลเจ้าวันทของจิงสชองใจ

ราคาตล็บล้องชอใหม่ใหม่

ชนคอชางได้เหย่าเหย่ามา

ตคตแดงดงวามหนามหนา

ปลดงชางชางบาชาดคหน้าพระเมรุ

^{๒ ๐} แดงเดินตรงตงมาหาเวือข้าง

^{๒ ๐} ข้ามถึงภาราเวณาเพด

^{๕ ๕} เด็กเด็กแดงเห็นเดินเชิงแซ่

^{๒ ๕} หวดแดงตตะแวงทกต่างนา

^{๕ ๐ ๕ ๕ ๕} อแม่คางมอชกรอก

^{๒ ๐} ชุนข้างทำเมินเดินหัวโกตง

๑ เพื่อนชุนนางเห็นเข้าเขาตูปอก

^{๕ ๐ ๒ ๒} เนื้อคางหัวเป็นไรไป

จนอกถกไปไม่คิดอยู่

ห่มถ่านนึ่งยกปกชันซัด

๑ ชุนข้างบอกไปร้องไห้ข

^{๒ ๐ ๐ ๕ ๐} อายแผนมันทาเหตุอดารา

^{๒ ๕} ลักทงแหวนทองชองดำคณู

คามกันไปทพทคณไทร

^{๑ ๒ ๕} แด่ตงนถอทอนหอกอชกตระพรง

กูไ้ข้างไ้รุกนุกกระจาย

^{๒ ๒} จะจับอายชุนแผนมนแ่ต่นหน

กูตามไปไม่พบพอพตบตง

จะทุดชอกองทัพไปจับคัง

^{๕ ๕ ๕} เงนทองชองอนกทาเนา

โครเห็นชุนข้างจาหตวงเถน

โจงกระบเนงกเงินเดินคุมมา

แม่แม่อโรมาโนนชา

^{๒ ๐ ๒ ๒} มนจกนคบชาตาตูกโพตง

มาหตอกตูกกูโยไ้คาย โหง

คุม ไ้ตงเข้ามาคากาโน

กานเจ้ากรรมตมตกจะไปโทน

ดुरอยไม้เป็นแนวเหมือนแม่พต

ฎาไปเทียบเกยวชุกางคกกต

ชัตตงสิ่งไรจิงไ้มา

^{๒ ๕ ๕ ๕ ๕} อายพอเอัยตงทกรงนทวา

^{๒ ๒} มนตกพาวนทองชองกูไป

เงนตราฆ่าพรตงเป็นไหนไหน

อายแผนคบโจรไฟรไ้มาทมาย

^{๑ ๒ ๕} ไ้หตงเทตนหดาเป็นมากหดาย

ฆ่าตายหดายรอยมอยมอยตง

^{๕ ๒ ๒} หตบตเข้าโนไฟรรตง

^{๕ ๒ ๒} จิงกตบมาเฝ้าองคเจ้านายเรา

^{๒ ๒ ๕ ๒} ทุดหัวชอยทอพอเจ้า

^{๒ ๒ ๒ ๒} ถ้าไตควักจะเอาแ่ต่นทของ

กระหม่อมฉันมีเมียชื่อแก่นแก้ว
บังยเป็นนิตตั้งดวงตากลวงไป

๑ พระองค์ทรงชดพระไทยนั้
ขุนช้างตกใจได้ตั้งคิมา

เอาหน้าเป็นหงตั้งหงเป็นหน้า
โจรไพรใหญ่หน้อยก็มากมา
ขุนแผนดูกายทของประศวี
ก็บว้นทของตองคนทคนไพร
เขียนตวยหนามหวายทงนายไพร

จรผูกคอให้ตายตายชีวง
ผูกนตายยับบรอย
มันขม้าหมอกอกออกไล่ชก

๑ ราชสังดาภังไม่เข้าใจ
จมนศรัทามอายขุนช้างค
พระหมนศรัราชสังแดวคงคาม

ขุนช้างค้อยทุดาเบาใจ
เติมทขาพเจ้ากบว้นทของ

ผู้ร้ายสังกต โทหนทงเดือตไหลดทราม
มานงามงามสามชนหนตงกอง

รอยตายสัญญาจนวนงเวือนไว้อบราย

ตูกทานคาหมนแผ้วบ้านรักใหญ่
แต่ตายนนักโตหดายบมา

ใครชักดำมระ โนครวัมิงเด้าหว
กราบทุตยังประหม่าอยู่ดูนวาย

เจ้าจหนทของขมาเขาป่าหาย
ฮากุชตกกกระจายออกเกด็อนไป
เงินทของของตเป็นไหนไหน
ช้างม้าตกใจได้เข้ามา
ตายสัญญาจนวนงไว้อบเคหา

ศรัพระยาโตคช้างวางเขารก
เขาของเด กนอชกพดตคก
ยกค้ำถนใจโคตยประตุ

เป็นอย่างไรไปตายคั่นตบถนอยู่
เข้าทใหม่จ่าออย่าตกใจ
แวกเรมเคมคจามเป็นไฉน

ปดแนมแกมได้ตอดเนอกจาม
ทตบอยู่ไนห้องเมื่อยามสาม

เขามินหมอเขียนปามจหนทจวดย
เขาของเงินตราทคูนัยหาย

บดพดมากมายศาดเพียงศา

วันทองภรรยาที่หายไป
 ไปพบขุนแผนกับอาชา
 ขุนแผนกุมโจรไว้หลายร้อย
 พันพวกไพร่ตายกระจายไป
 เมียนด้วยหนามหวายตายจนคอ
 ว่าฆ่าเสียดับไปไม่ตั้ง
 มาทแม่นพระองค์เสด็จไป
 ชิงเอากรุงไกรใต้เป็นเจ้า
 มั่นปดูกำหนักป่าพดด้วง
 คึงทองบังคนชอบกตการ
 ๑ กรานน้อมเศียรพระพี่น้อง
 เหม่เหม่อายขุนแผนทากันเคือง
 เเท็จจริงอย่างไรมิได้เห็น
 เกิดรบพุ่งกันทุกดางทาง
 อ้ายขุนแผนพาเมียไปจากข้าง
 อ้ายขุนแผนกดาคมความรู
 คอจรดงกระเจิงเขาเชิงหอย
 พงความขางเดียวเห็นเดียวดับ
 เียงจงออกไปเป็นแม่ทัพ
 เกณฑ์คนหาพนดือกตั้งรไป

ข้าพเจ้าบ่าวไพร่ออกตามหา
 พาดันทองภรรยาอยู่ร่วมไท
 ชุมคอกกระโจมโถมโต้
 จับได้ข้าพเจ้าเอาตัว
 แฉกพูดจาทำคอไปขัง
 ถ้ำปลัดอยู่ไปกรุงศรีอยุธยา
 จระชนข้างซึ่งไซยให้ลือฉาว
 ว่ากต่างหยามฆ่าล่ามานัย
 ค่ายบ้อมล้อมเหม่เป็นหน้าฉาน
 พานไปก็จระกิดกิดเหม่
 ทรงครึกคร่าเนอความไปตามเรื่อง
 แด่ยกเขียงอยู่กระไรโอษฐ์ข้าง
 จระเป็นเหม่อนมนจากผัดข่าง
 จรงบางเท็จบางกุกตตู
 อ้ายขุนข่างตามไปมันต่อ
 อ้ายขุนข่างเหม่อนปุ้งย้อยยับ
 ได้ร้ายเอาความนเมียนขับ
 จงตรัดกับจมนศรจมนใจ
 กากบรพดน้อยใหญ่
 จงจัดให้พรอมถวนกระบองนทัพ

ขุนเพชรนนใหม่บนบัลลังก์

ไปดีให้รู้ทุกถนัด

คำหนักพูดบพูดที่อาไศรย

พวงศาวุฒจากรากดงเม็ด

บอกมันว่ากูให้เข้ามา

เกียรของหมองกันด้วยอันใด

ถ้ามั่นมั่นต่อตั้งซึ่งไป

ตัดหัวเลี้ยงบไว้ ในพวงพี

๑ ครานันพระโดยพระหมื่นศรี

คิดานออกมาพด้นด้วยอันใด

จิตแรงเสขผาหาลังเบียง

บศกหมายให้ประแดงแยงยุค

ทหารพดเรือนเกดอันกตั้น

ม้าข้างวางวงจ่ายธงแพร

ธงเบียงเรียงวางกตางดีนาม

โหรหาฤกษ์ยกพลไกร

ให้ไปช่องล้อมชุมนุมคน

ตัวนายไปบ้านก่อนเกิดเรา

๑ ขุนเพชรอินทราภักดิ์มาเรือน

ขุนรามภักดิ์มาฉับพด้น

ขุนรามอินทราภักดิ์ช่วยสรรพ

จับศาวายขุนช่างเขาจริงเท็จ

พิเคราะห์ดูไปให้เห็นแต่รัก

จรชามเข็ดลงบ้างหรืออย่างไร

ถ้อยคำจริงว่าชำระให้

อย่าได้กตด้วยมาไม่ขงัก

จับได้จึงฆ่าให้เป็นผี

เร่งเร่งรีบคืนรีบยกไป

รีบส่งอัญชดบังคมไหว

ตั้งเวรหมายไปให้พันพุม

นศกราดดาเถียงกันออกตุต

นศตูกเมียมาอยู่ขัดแอ

นศนเร่งเร่งอยู่แข่งแซ่

แต่ดูหอกดาบออกตาดไป

หมวกเดื่อเห็ดอหดตามทงน้อยใหญ่

ได้ฤกษ์พรุ่งนี้มิงเช้า

ทจตไชยชุมนุมพดเป็นเหต่าเหต่า

พรุ่งนี้เช้าเจ้าขุนช่างมาให้ทน

ธงเบียงเรียงเกดอนเมียงจัดสรร

ปากไพรทงนนักเรียกมา

ผู้คนรายเรียงสระเบียงฉาง
 ครนคาตงพตนมทนชา
 ๑ ฝ่ายเมียชุนเพ็ชรอินทราผ่น
 หน้าอกขวางหัวใจไปตงคอง
 ปลุกผัวบอกผ่นด้วยหวนหวาด
 เจ้าความแค้นนั้นจนปลายไป
 ๑ ครานนชุนเพ็ชรอินทรา
 ครนกุจรแก้วาผ่นราย
 จึงเอาความตมมากตบเกดชอน
 เจ้าอย่าล้ตตรันทคใจ
 ๑ ฝ่ายว่าเมียชุนรามอินทรา
 คคใจผวาคว่าสำมี
 พ้อจรไปทพิจับชุนแผน
 วิปริตเห็นหมัดคเป็นอินทราย
 ๑ ครานนชุนรามอินทรา
 ประคอง โคมโงมเด้าเอาใจ
 ตอยศาวพนจรไปเดี่ยโกตห้อง
 ผัวไปก็จรไตชุนแผนมา
 ๑ ครนรุ่งต้งฉางกระจำงฟ้า
 อาบนำผดคยาเด้าคดาโสด

มาชางผูกแหวตงใจเบนนทนา
 คอวกบภรรยาเขาเว อนนอน
 ว่าถูกพันตัวขาดเป็นล้งองท่อน
 คนนอนควดสันประหวนใจ
 นื่องผ่นปลาดหาเคยไม่
 นื่องผ่นพรนใจอยู่มากมาย
 ไคพงเมยว่ากใจหาย
 จรทุกข ไคกมากมายจุ่นวายไป
 หตบไคตใจเพื่อนหาแม่ไม่
 แดจชอนเมยนอนไปในราตรี
 ผ่นว่าพันหักเบนนสำมี
 พ้อเออเมยนชางผ่นราย
 เมยนทุกขแทนม่งชอญหาย
 นางฟายหน้าตาเขาว่าไร
 ไคพงเมยว่าไมนิงไต
 แม่อย่าไตหวาดทอ้นพรนวิญญา
 คิตคใจจงหมองประหวนหน้า
 ว่าแดจกพากันนอนไป
 ชุนเพ็ชรอินทราไม่ช้ำไต
 ไคดาบคู่มอกกตอมา

เมียยกมือไหว้แต่ไปค
 ตกใจวิ่งไปแดงโศก
 เดินมาเมื่อตรรกไม่มหว
 ส้มกับบักจามมันทพรนใจ
 ๑ ความนขุนเพชรอินทรา
 วิปริตผตหนักททกเศอน
 เป็นแดงขวางอกคกครดง
 ไปทพิหตายครามาแต่ไร
 ออกเอ๋ยไหนเลยจระใดกักดับ
 คัรนมไปกตังโทยพระภูม
 ๑ ฝ่ายอำขุนรามอินทรา
 เขาเครื่องศาตตัวพัวพันไป
 เมียเดินมาตามด้วยศตามรัก
 บันไดโหวยจบหักงอขมา
 อัจฉรยหอนโหวธางในจตค
 ษะตายจากพรากเจ้าผู้เพอนกัน
 พตไฟร์หน้าหงตั้งสรพรงพร้อม
 พบขุนช่างกพากันกตาโคต
 เขยดยดฮตไปไนถนน
 ถึงจตจคกันเป็นโกตา

ไม่เห็นหัวมัวอยู่แต่เพียงบ่า
 พ้อฟังเมียจ่าอย่าเพื่อไป
 คตวเมยพเห็นเป็นขอใหญ่
 เขากอดคตพผวโหวทกตางเวอน
 โดพงเมยจกคหน้าผอน
 เบอนหน้าคตเมยยงเสยใจ
 ยนชงคตลนอยุทวนโหว
 กมได้เคยเป็นเหมือนเซนน
 คจจยบดงไนบ่าพนาศวี
 ขบเมยจกทแซงใจไป
 แต่งคตงงผ่าหาชาไม้
 ฉวยได้ตาบคูนอกกออกมา
 หนักใจแต่ตงจากเคหา
 หากนต้งบนตงจมดิน
 ครงนชวตจระคูนย ส่น
 ผนหน้าคตเมยยงเสยใจ
 แวดตอมตามมาหาชาไม้
 บ่าวไฟร์ตามตงตั้งสรพรงมา
 ผู้คนเอ็กเกรกอยู่หนักหนา
 ทานแม่ทพิสอกรากพร้อมกัน

จัดหมอดตรวจดวงนกรบอบหน้า

ตามบ่อน้ำเป็นเหล่าหงษ์

๑

พดหอกพดงาจากเกาทัณฑ์

รวงชนคอยฤกษ์จรยกทัพ

๑ ครั้นใดฤกษ์ดีให้ตบของ

ไห่ของบนถันต์พันศัพท

หอกคาบปลาดาบแปดบแฉับคม

ซอบมาช่างสดางมา

พระหมื่นศรีธราช่างกลางพหุ

พระหมื่นโดยไต่คนไปข้างหน้า

ขุนเพชรขุนรามตามยาตรา

ดงนชช่างงาสดับระคับ

ขุนช้างขุนช้างอายุกางเขม

นั่งเสามาในอุบหัดหงษ์

ศรีพระยาชคคชอกกระชั้น

ราทยานงขับช้างท้ายมา

ผู้คนแฉกเขาหัวเราะ

ดำช่างนวดานเหมาะกัณฑ์กานา

ที่ไม่เห็นกรเวยกคนเพรียกมา

ขุนช้างหลบหน้าไม่เขียนแฉ

ข้ามชนอนคองปากข้างปากศู

ผู้คนมากอยู่เชิงแซ

ช่างมาเขยคยดอดแ

หมายมุ่งทุ่งแม่น้ำตากถาน

บางกชงปลาดานเหิงแยงปลาดังค

พบอะไรเอาหมดมาทุกบ้าน

รับเว้งรพดอดหม่าน

เขียนดงม่านถึงสาม โถ

หยุดขงคองหมอแต่รัสสรพ

กินแต่จอนหดบเข่าตั้งไห

รับรดคตมาเอาท่าโพธิ์

แพ้นไผ่ท่าบกคองย่อนย่อนพมา

๑ ครั้นถึงซึ่งททาคณไตร

ขุนช้างพรนใจให้ประหม่า

บอกพระหมื่นศรีพดนมทนธา

ตรงนัทธาไต่พันมัน

ผู้ต่างคายกตาคออกตาคคณ

ดงนพวคมันด้นทเตยจณน

รยยจิงคะเกยยกคะกายหนามทฉายพัน พระหมื่นศรีหวรวงนลาคคากไป

๑

เออกรรณนล็กตเชิงทงาย

ฝมอเองพนนนอย่างไร

จนแผนอยู่ไหนก็ไม่เห็น

จนช่างฟังความถามบ้างมา

จึงพร้อมยอมกนไหยกตาม

ถึงจรเข้ด้ามพนเข้ทนไต

พอพดพร้อมกนไนทันท

ตรงนเห็นทจรชอบกต

จนช่างไตฟังพระนายว่า

ว้องเรียกศรพระยาพากันไป

แต่เห็นตีหมอกชอกกนทญ่า

จนแผนกอดกตมชมช

จนช่างเห็นเจียนหกตกคนี้ไม้

กตบขนบชงหน้าตาเป็นมัน

๑ ฝ่ายเจ้าพอกพรายนายจนแผน

หดอกหดอนไตคตนแต่บตนพดอม

จนช่างคกใจโพดแผดมา

ทงนตงตงตนตนตงตง

บอกจ่าซาไปพบอ้ายจนแผน

แกมเมยซาเจ้าแดงตงแบงจ

แหตกทระดาขรยาไม่เอาสำได้

ญาอ้ายบ้างตางให้ไตคตมา

จระคิดเป็นอย่างไรให้เร่งจ่า

บ้างเห็นทชอมำมตอไป

แต่ทตามตงตงนตงนไต

จึงไหวงวาทอท่าพด

พระหมนศรวิธองเฮยอ้ายอกจน

แต่กนล็กตนมตเป็นไร

ตงจากช่างมาไม่สำได้

จนบตนไม้ล็กตมอองค

คนี้ทของนอชยานอนหดบอัย

จูบจับนมจูพดจน

ศรพระยาจจ่าไตพอหัวทน

คตงนเตนทรบชบคการาม

เห็นคนกแต่่นมาย่มยาม

ชุกการามเกรยจกราดคจาดออง

หดคมอศรพระยาพดคตกตง

ตกชนจงตระบงมาทนท

กอดคนทของนอชแนนอัยกบท

พระหมนศรไปรตคววยชวยกรฎณจ

๑ กรานพจมีนโยจมีนตรี

เขงนตูกถนพนขญา

เมยมงตาแมนเบนแผ่นดิน

มันเหมือนตวงรวงไม้คิงได้แดง

ดำพดางทางตั้งพดกกองทัพ

วงอ้อมด้อมใจแต่โก่งตา

บ้านด้านตรวจตราอย่าให้หนีได้

ฝ่ายพรายบอกนายด้วยทันที

๑ กรานพจมีนโยจมีนตรี

กอดผวดวงต้นพรนขญา

ครวงนี้โทษเดยจเป็นคัก

กองทัพเขามาตาตาชไป

พ้อจรวบกับเขาได้แดงตา

ไม้ทันท่วงกองทัพจระยับดง

พอกบพาสมาตั้งหมอก

ยังศอของก็มาหนองให้ทองโย

๑ พงผดอย่ากถจมีนเดยเจ้า

มันเหมือนขงรทบทบง

ถึงคนเดยอพตุงตั้งทราช

แกงพเจ้าอย่ามซึ่งกองมกถัด

ได้พงคคชนชางจา

พอไปเห็นเมียม่าว่าแก้มแดง

จนตั้งต้นขนกไม้แห่ง

บ้านนักจะแหวงตั้งกตั้งองจา

ตั้งรับอาวชให้พร้อมหน้า

อย่าเพื่อบุกรุกเขาคตูกถัด

แดงด้นผองบันไฟชนองม

บดินเขาอ้อมด้อมวงมา

เห็นพดเนองนองมากหนักหนา

นำตาหลังตาโล่กาโดย

ทุดหัวพ้อจระคิดเป็นโดน

เขาแฉดอ้อมใจทงทงตง

มันคกคนดเมอกเบนผง

ถึงอยู่คกงคนเดยจก็เปดขงใจ

จระหดบดหนขอกกกระไรได้

นี่จะทำนใดพ้อคคค

อกตั้งบเท่าเขามากจระตั้ง

จระมาตั้งเบดงไฟไม่รู้จัก

มันเหมือนชากเนื้อหมามาตั้งผว

ทักมันจระแหดกเป็นขุด

พระเจ้าไปให้พนักงาน

ว่าแล้วท่านนทท

รับนางชนนงบพทลงมา

แกตงชกมาผ่านหน้าบรรดาพด

ภูตพรายรายล้อมมาพร้อมหน้า

ตั้งหมอกเดินออกด้านขุนราม

พดบนพดหอกออกเกิดอนกตาด

กรนอกมานอก กัดอมซัด

โหนแน่นัดนางอยู่ข้างกูบ

ศรพระยาชคชวาชอช

อนตอพักบนองแค่สองคน

เพราะรักเจ้าจงต้องเข้าประจัญบาน

ตาแม้นคนอื่นไก่อตไเหนเล่า

ว่าพดางจูบนองคองตมุน

๐ ครนมาถึงคณไตรใบชิต

รับเจ้าคณทงดงจากมา

พระเจ้าออกไปดูชายขุนช่าง

ถ้าแม้นคกจระเมชอดไป

สันทพแต่จระกตบมารรับเจ้า

ว่าแล้วท่านมนตรีตั้งนชชยาย

จะเร้นซ่อนเจ้าไว้ในไพรศร

อัญชรดฮานเวทกเคศมนตร

ขบสัหมอกออกมาจากไพรสณท

ตั้งคนชมาตั้งางาม

ฮานคาถาเป่าไปให้คนชาม

เป่าจงงให้กรวมชยาดฤทช

ยนงพงพาดเป็นอกนิษฐ

ขุนแผนตั้งกรใจให้นางดู

ชอกรูปงามเกิดยงจนเพียงหู

ช่างกรุกนมาตามทงตั้งามถัน

โหนจระทนฤทธาชากตั้ง้าหาย

เป็นตายกกจระดานดูตามบุญ

จะตั้งไปให้เขาไม่วาวัน

เยยชุนช่างเดินแดงหงตกมา

รับตั้งนทตั้งตั้งองไมตั้งองหน้า

แกวตั้งางอยที่รับไตร

ทำทางมันจระทำเป็นไเหน

ถ้าแม้นได้รบเราจระเขาตาย

ครดูเดียวมหนักเขาไเหนบ้าหาย

ร้ายพระเวทผูกจคคองทงพดณ

จึงเอาทรายปราบไปรย โยธธัม

ถอนหญ้ามามัดเป็นหุ่นพด้น

แล้วเส็กบริกรรมสำคัญ

เอาน้ำมันตร้ประหุ่นดงทั้นโต

มีอาตุศครบมีชถอประจำ

ต่างเคารพนบนอบยอบตน

คอยอยู่คอกุเรียกให้วช

จนแดงกชบพาส

๑ ฝ่ายพวกโยธาทั้งหน้าหลัง

เป็นครูใหญ่จึงได้สัจมา

พระหมื่นศรีจวเราเมษตกรัก

อ้ายขุนแผนขมาผ่านหน้าไป

ขุนรามว่าข้าพเจ้ามิได้แกดง

โน้นแน่ชมีาส่งางาม

๑ ขุนช้างวาดูกนแค้นนค

จับเมียข้าพเจ้าเป็นเท่าไร

เลี้ยงบั้นครนครนส่งนคดง

ขุนช้างทูนไพร่ไล่ช้างงา

ขุนแผนตวาดอานาจรุก

กองทัพเรรวอนบ้นไป

เป็นก้าแพงเพชรบ้อมเขื่อนธัม

ถอนพื้นวางเรียงเคียงกันไป

เกิดเป็นไฟดับด้วยตั้งจรใหม่

ไฟดับหุ่นทวยกตายเป็นคน

แดงคอกายาอย่างพหง

ขุนแผนตั้งหุ่นพดไปทันที่

จึงดลยได้พดให้ขยับ

เรวเรงออกนอกพพา

ต้องจรงตงเดียบเต็มอหน้า

ไค่ถามพูดจากันทั้นโต

ช่างหามใครจรกรระตคไม่

ออกไค่ช่างต่านทำนขุนราม

มันให้แข่งทงคอกใช้กตอชาม

เราไค่ตามจับพื้นให้บรคโดย

มันชักมามายเยยเดนไค่ตไค่ต

ว่านดัวขบไพร่สระพรงมา

ทอนรองพร้อมกนพระชนหน้า

ไค่มาดุนอึงเข้าชิงไชย

คนหยุดแข็งเบด้าไม่เข้าไค่ต

มิไค่เป็นระเบียบบกรบวณทัพ

ทองแดงดั่งไปเป็นกของหน้า
ที่ไปก่อนค้อนไฟร้อออกไปรับ
คี่มาพ้อแผ่งแผ่งแรงจมีนโวย

หอบเข้าสัปรคัยให้ดับคน

๑๑ ครานนหมนคัรกับหมนโวย

เฮียชุนข้างอย่าทำแต่จาดของ
คว่าพดางเฮาข้างออกยื่นหน้า
ร้องบอกวารับดั่งบงคับ

๑๒ ครานนชุนแผนแฉ่งนัสนัท

ชกม้าราเวงเชิงดั่งคราม
ไฟร้อพดพร้อมหน้าดว้นอาดู
ถากเกิดประจามิตรข้างทิศโค
ชุนเพชรชุนรามก็ออกมา
นนข้างโครแอบข้างอยู่ชางน
ค้องเฟ่งเป็นศรจิงรูจัก

ช่ายคนนแฉ่มนคี่มาพ้อ ไครม

๑๓ ชุนข้างชคใจตั้งไฟเผา

เห็งอโหดไซมถ่านกระบาดชับ
คองหองร้องต้อพ้อเด่นโค
คว่าพดางถนพ้องร้องอิ่ง

บีกช่ายบีกชวากกถายกดับ

ชุนข้างชับได้ข้างมากถางพด

จับมาเตี้ยให้โครียงดับถน

ได้ข้างกจระชนชิ่งวันทอง ๑

ชบชางชนไปแดงตากอง

เราทงต้องเป็นใหญ่มาในทัพ

โบกมือเรียกม้าชุนแผนกดับ

ให้เวายกทัพมาติดตาม ๑

เชอฤทธราวีไม่มชาม

ถามว่านทานออกมาทำไม

เคว็องยุกชด่าระพันจะไปไหน

จงบอกให้รู้แจ้งแห่งคคี่

โยธาแน่นไปไฟไพรศรั

คุดแฉ่งแฉ่งรบทรเหมือนตาม โคม

ทำไมหอบชบพัคตร์ทำอำโฉม

ถาโครจับอ้ายโถ่มมานำทัพ ๑

คบเขากัดฟันมันคับ

เชอพ้อแฉ่งจะจับเอาคัจมิ่ง

ทะนงใจมีหน้ามาทำชิ่ง

อ้ายพ้อเจ้าเขาให้ถงจับเอาคัจ ๑

๑ พระหมื่นศรีหมื่นไวยวดีใจคำ

จะพูดจาตมแต่ยก

เพื่อนมากอุ่นใจจึงไม่กลัว

วางกับตวงดำหาญชาญณรงค์

พูดพาดดาตลกเดชะ

เพราะมีงเซขะมันจึงขอตคตคตขอญ

ว่าพดางทางคอบขุนแผนพดัม

ซึ่งถามนั้นจะดำให้เข้าใจ

บดินพระองค์ผู้ทรงเดช

ปกเกล้าดำโลกทั้งน้อยใหญ่

ให้เรายกพหุสกลไก

ออกมาได้สอทราบซึ่งแท้จริง

ควยตวงกเมยขุนช้างมา

เข้าป่าพนกรุงท่าสูงตั้ง

คบพวกโจรป่ามาประพิง

เยอหียงยกตัวเป็นเจ้านาย

ให้ปลูกตำหนักป่าพดัมพดัม

ค่ายบ้อมดมเหมดมเป็นมากหลาย

ทบงคนตวงจางอย่างเจ้านาย

ยกย้ายท่าเทียมเจ้าชู้จก

ฆ่าป่าคชุนช้างเดี่ยวร้อยเศษ

ก่อเหตุตวงตัวไม่กลัวผิด

ถือคตวงเมอจามฤทธิ

ท่าที่วางกับคตคตบฏเมือง

จับขุนช้างเขยนควยหนามทวง

อับอายทวงกรุงพุ่งเพื่อง

แดงท่าทายถึงพระองค์ให้ทรงเคือง

ยกเขื่องจะให้ออกมาชนช้าง

บดินพระองค์ผู้ทรงเดช

ทราบบเหตุทรงนิกอางขุนนาง

ขอททาทุจรัตผลทาทาง

ยังคตวงแดงพระไทยจึงใช้ไว

ให้มาดับคตอยู่ก่อน

ถ้าเห็นแท่นนอนให้จับเจ้า

ถ้าไม่ต้องฟ้องหากทำเนา

ให้รบเจ้ากับคตจันทองไป

เกยวของหมองกนคตด้วยสัตว์

จะปรึกษาคตคตสันให้

ซึ่งฆ่าคนขุนช้างเดี่ยวคตางไพร

ก็โปรดให้ไม่เอาซึ่งโทษทัณฑ์

คำขุนช้างพูดกับเราด
 เจ้าช่างกตัญญูไปตักขี้ก้น
 ๑ ขุนแผนตอบคำพระหมื่นศรี
 จะว่าไปโยเด่าไม่เข้ายา
 ขอบบิณฑบาตเหินขอเกิดยกกันหมด
 เกิดความใหญ่หลวงเพราะชวงซึ่ง
 ขุนช้างยกมาตั้งบำเพ็ญ
 จากนคตมณตาม
 จนอยู่ไม่สู้ก็ทำตาย
 ขบม้าฆ่าพลจนสุดแรง
 เตชะบุญหงตั้งจึงพดงพดาด
 แดกหนีไปไนไพรฉนั้น
 ซึ่งนายขุนช้างส้ชางบอก
 กตัญญูไปพูดเขาว่าเราดี
 คิดนพูดตามจริงทุกสิ่งไป
 ซึ่งความรับสั่งมาขงคืบ
 จจนคัจฉักขกตัญญูพระอาญา
 เชิญพระนายยกทัพกตัญญูไป
 คัจฉักขคืบจะไปค้อกายหงตั้ง
 ขงเมตตากับคคืบช่วยกตัญญู

ไม่เห็นสิ่งไรอยู่เป็นแม่นมั่น
 วันทองอยู่ไหนไปเอามา
 ความหงตั้งยังมีอยู่หนักหนา
 น้เมยฮาญาเมยขุนช้างจริง
 ใครคคืบก็เห็นอยู่ทุกสิ่ง
 หึงเดียวเท่านั้นจึงมีความ
 ตั้งไพร่พรังพร้อมให้ต้อมหงตั้ง
 ใส่ช้างงุ่มง่ามเข้าใต้แทง
 ฮาตชรายญาจะวงทองแทง
 แทงฮาฮอกหักคคืบเจ็ดคืบ
 พดกขุนช้างชชตาคคืบหงตั้ง
 ฮาเจ้าโตโตพันเมื่อไรมี
 หงตั้งคคืบก็เพราะคคืบหงตั้ง
 ทอยททอยพันกันทองทัพ
 ตั้งไรก็มิได้จะกตัญญูกตัญญู
 ให้คคืบฮาพเจ้ากตัญญูไป
 เพราะว่าห้ามมิใครจะช่วยไม่
 เพ็ดทูลแก้ไขให้ตามทาง
 ยงพดกตายกรวดหงตั้งเสียบาง
 เพ็ดทูลตามทางทจริงมา

๑ ครานันพระหมื่นโดยหมื่นศรี

เจ้าก็เป็นคนทม่อฮา

จระทรงพระโกรชว่ามาปะ

ความเก๋าของเจ้าจระจมไป

มาไปเจียดด้อยกันก็เป็นที่

ถ้ามั่นเจ้าหาจหาญทำรานทาง

๑ ครานันขุนแผนแสนลนิต

เพื่อนมากหากดูให้ถูกถ้ว

เจ้าทบบังคับดัดโทษ

จึงเบียงบ้ายตอบความตามเรื่องราว คัดนึกถ้าวนนดด้วยกถ้วพระชาญา

ที่ไปคงไปเป็นที่

เมื่อพระนายมิได้กรุณา

จะใส่ช้างเข้าแทงแย่งเอาตัว

คนเดียวกับเหมือนหนึ่งแมดงวัน

ก็กล้าหรับแต่จระยบดงกับที่

ข้าพเจ้าเท่านั้นใจ

๑ พระหมื่นศรีหมื่นโดยครนได้ฟัง

เหวยกองทัพจับเป็นอย่าให้ตาย

ให้ยิงปืนดับดำทับให้

หอกดาบฉาบแฉาบแปลบปลาดดา

ได้ฟังจาทขุนแผนว่า

เจ้าพูดจาเห็นผิดจวิตไป

ยังเคยดระดกดบ้หาจับไม้

พระไทยจะเห็นด้วยขุนช้าง

จะแก้ไขมดทนให้สั้นอย่าง

จะใส่ช้างแทงมำคจว่าเอาตัว

นึ่งกิดชบพ่นส่นห่อ

ถ้ามั่นชวกจระยบคองทพดาว

จระกิดความใหญ่โตไปถึงจ้าว

คัตนึกถ้าวนนดด้วยกถ้วพระชาญา

ใช้ว่าจะหตบดพันหน้า

พูดจาแต่จระฆ่าพัน

ถึงกถ้วจระให้ไปอย่างไรน

จระโลมณบับนคั้นเข้ากองไฟ

จระเมตตาปราณห้ามไม้

ถ้าจระขึ้นจับไปไม่นิ่งตาย

๑ โกรชสั่งรพดงนทางหดา

ไพร่นายบับนหอกชอกปรระดา

ขุนช้างโลมคีมองรชองเอาหวา

ขุนแผนแสนลนิตจ่าก้อานมนตรี

เล็กช้าตวาดอำนาจครุฑ
 ชักดีหมอกไว้ไม่ประจัญ
 ๑ ฝ่ายขุนเพ็ชรขุนรามปักช้ายชวา เห็นผู้คนบนผาเงยไปหมด
 เหม่ฮ้ายแผนอาจจิตตึกคคค
 ไล่ช้างพดหดกเป็นขกกา
 โอหังดังกูไม่รู้แกลง
 ส่าหัดชัตชินพระโองการ
 เชื้อว่าตอดตมฤทษครัน
 ไครเตยเฮ้ยเขาจะไหวมึง
 กูรู้จักพ่อแม่แต่ไโรมา
 แม่มึงชื่อแม่ทองประศรี
 พระทรงภพฆ่าฟันให้บรรไถย
 รบสังฆ โคตรญาตีกา
 ชอนชอกชอกจากพระนคร
 มึงอยู่กับแม่เขาชนไก่
 ไปรบเชียงทองมาจาดวดดี
 ไต่ตมทนจะกิ่งบี
 ทำชูแม่รกดักเข้าไพร
 เจ้านายรักไครไม่รักตอบ
 ออย่าหมายเลยว่าจะปดอครอดชีวิต
 คณหุคย่นแข็งแต่ยงชน
 กูทำก่อนจะเป็นคนทรยศ
 เป็นกบฏจะเอาแผ่นดินแล้ว
 ชหนาวาเหว่ยฮ้ายพดายแกลง
 เชื้อแถวของมึงแค่นี้
 เอิบเอิบมจะผ่านไศศอวรัย
 ถึงจะได้ขอบชันทเดมา
 เขารู้ถึงว่าไม่สมวาสนา
 พ่อมึงชื่อว่าฮ้ายขุนไกร
 บินไปด้อมกรรมมือใหญ่
 คัดหัวเฉียบไว้ทกตางคชน
 คัวมึงแม่พาไปเร้นชอน
 ยฮนไปอยู่บ้านกาญจนบุรี
 บวชทวดตมใหญ่โฮชหนี
 ไต่เป็นที่ขุนแผนแฉ่งใจ
 หดบหนีมาคิดกบฏได้
 คบมึงไม่ได้ไฉนมิตร
 ทำชอบกตัมระยยามาทำผิด
 ไล่ช้างวางชิดกระช่นมา

๑ ขุนแผนแค้นใจตั้งไฟจับ
 อ้ายปากบอนช้อนหัดกินเข้ามา
 ถึงมังกไม่ย่นชยุคาพา
 พัดตักหงตั้งข้างวาง โกง โกง
 ว่าพดางทางร้ายพระคาถา
 ออกจากตงรังสระพร้งพรู
 ขุนแผนจับม้าเข้าถาโถม
 พอกหุ่นจึงกอดมดงลมพา
 ฤทธิมนตร์บนฟ้าเงหาพระยับ
 แผ่นดินตั้งจรควาครณาไป
 อาสาหกเหตเจ้ากานคอ
 ดึงพันหินบนหกกกกระเด็น
 ตามหอกคอกบ้ายประกายจวบ
 ๕ บินจังก่างนยกยงยัน
 ๕ บินคบกตบชาเขาคาตง
 ๕ จนสิ้นสุดอาวูแฉศาคัดตรา
 ขุนช้างไล่ข้างวางเข้าไพร
 ข้างตรงเข้าในตงหมามุ้ย
 ข้างฉิ่งเข้าไพรไม้ไหลตด
 ขุนช้างพัดตมตงหงตั้งไป

จับฟ้าพันแกว่งแสงสง่า
 นินทามึเบด่าเบด่าเมื่อเข้าโตง
 ๕ จนนุกุจรฆ่าให้ตาย โหง
 ๕ เมียเป็นหม้าย โตง โตงเป็นเมียถู
 ๕ เรียบหุ่นหนุนมาเป็นหมู่หมู่
 ๕ โห้ร้องก้องกู่เป็น โกลดา
 ๕ จูโจมหาหนพันทพหน้า
 ๕ แชนงสองข้างม้ามาทัน ไค
 ๕ มีตักดุ่มคดุ่มคดบัสระท้าน โทค
 ๕ เพราะพระมนตร์ดัด ให้บันดาลเป็น
 ๕ หอบหัดชนคอสุดเต็มเชย
 ๕ ไม่เข้าหุ่นหมนแผ่นเข้าฟาดพัน
 ๕ หอกดาบหักร่มจนถึงกัน
 ๕ โผงถูกลูกนกกกระตอนมา
 ๕ ไม่หวาดไหวโตอิ่งเข้ามาทา
 ๕ พวกอาสาช่นแยกแตกกระจุย
 ๕ คตใจผ่านอนกถัดอนดุย
 ๕ ศัรพระยาร้องอุยเกาแวกไป
 ๕ หมวกพัดตหัดพตามตังตามไต้
 ๕ ข้างศัพจึงใหญ่ชใหญ่พรู

ชุนข้างวางชบพคอไม้
 ชุนแผนพันคนร่นกรกรู
 ชุนรามแทงกรอกค้อยหอใหญ่
 ชุนแผนถาโถมเข้าโรมรัน
 ไตดจากหงษ์มาฟาดข่าฉับ
 ชุนรามฉิ้นใจเด็ดไหดริน
 ชุนเพ็ชรอินทราเข้ามาช่วย
 แทงอกชุนแผนแล่นสะท้าน
 ชุนแผนโยนชุนข้างวางคอพัน
 คาบถวนเตออกฝาดเหมื่อนชาดเข็ด
 พดกหัน ไท้อีกสะอีกได้
 พระหมื่นศรีไล่ข้างวางไปดับ
 ชุนข้างเห็นข้างพระหมื่นศรี
 พชข้างเฉียดเข้าไปโกลดคอไม้
 พระหมื่นศรีแดงมาเห็นชุนข้าง
 เขาค้ามขอยบายเข้าชาย ไครง
 พระหมื่นไวยตกใจว่าชุนแผน
 หวดแตกเด็ดข้อยห้อย ไตงเตง
 พระไวยไล่ข้างมาพรอดพรอด
 พดกไฟว่าพดแตกแตกกระจ่าย

ฝ่ามือถ่อนไปตั้งฮ้ายหู
 ถึงชุนรามตรงจู่เข้าประจัน
 ถูกไหดไม้ถนัดระดับคั่น
 พันชุนรามตกข้างตงกตางดิน
 ดมพบพันช่าครมาคิน
 ฉิ้นคนหนึ่งแต่ฮ้ายค้วการ
 ชักหอกรอกกรวยเข้าค้อต่าน
 ยู่ยงคงปานกับเหตักเพชร
 ฉรณาชขาดสะบ่นตงมอเตด
 กตบชุนมารระเห็จมากจางทัพ
 พันกองทัพยับไปเป็นคับคับ
 ฉับระคับโยนยวบสวบสวบไป
 ร้องว่าช่วยดุกท้อพ่อช่าไหว
 เกาะชุนท่ายได้ไปตระโพง
 มีตหน้าตาฟางฉ่าเลื่อ ไครง
 ชุนข้างร้องคาย โหงอฉิ้นเอง
 พดชยเขาค้านหอกลแพนเข้าตาเบ้ง
 บินข้างเหียงเหียงแทบคกคาย
 หางชคังกรวดค.เข้าเซ็งหวาย
 ฉิ่งชมงมงายไปพรวพรว

บ้างรักศวกถดถายตะกายวง

เอาหัวมุดเข้าในโพรงโค้งโค้งคู้

บ้างขอขเพอนกนมนกถบตา

บ้างตมดินแดงแดงตั้งแมวกถาน

บ้างกูกองร้องว้ายนาตายพอด

ต้นเรียวสั้นแรงตะแคงเซา

บ้างมวหนรโดนกนตามาง

ดำคณิวาขุนแผนแหงนบอกไป

พระหมื่นศรีได้ช้างฉางเข้าพง

ไต่ยีนเลี้ยงแกรกรากกระตาคกถ้ว พอโพล่พล่ขมุภมัวถั่งสามโก๊

ช้างมาดำเดอยคนเห็นอยจุก

พระหมื่นศรีเห็นขุนช้างช้างคั้นโพธิ์

ขุนช้างฉางดูกชนทนายช้าง

คณกนวาเลื่อร้องเพรือไป

ไปรดเมตตากรรยายังศกยาค

เข้าต้นจระกนแต่รากแจง

พระหมื่นศรีชติใจเข้าได้ถอง

เคระขุนช้างหกถ่มตงโค้งโค้ง

พระโวยดำว้าอายขุนช้างถอย

นายไพร่บ่นบ้ำดำระงม

บนมาปาทงกตงเกดอณอยู่

ได้กูกอกถนัตยัดถนถาน

อายขช้างนทอปรยจาน

ฉาอายถ่านชกรอกม้นหดอกเรา

กไปไม่รอดแดงอพ่อเจ้า

ศรนเห็นเซาจระทงถถงใจ

ร้องครางหัวฟกษกมือไหว้

อพ่อเอ๋ยอย่าทำไมเข้าอถัด

บุกชฏัดถตั้งไม่เห็นหัว

พระหมื่นศรีเห็นขุนช้างช้างคั้นโพธิ์

ครมอมครมุภทิวอณนอณาโหด

ร้องพุกโธถามว่ามาอย่างไร

ศตูกถูกถ้างจ่าไม่ได้

อายขุนแผนมันได้เอาพอแรง

ต้องคร้าครากทอถตั้งหัวระแหง

แดงเคอนจระถ้างต่างไฟโพล่ง

ยังครนอถถึงแม่อายตายโหง

โอยช้โครงดูกหักถระบักจม

อย่าดำออยเพวามิงจิงแหดกถ่ม

บ้างชฏแผอกม้นคณกนตามมี ๆ

๑ ครานนี้จึงโฉมเจ้าขุนแผน

คดาบแค้นกองทัพทกกดทับหนี

ซกัด้หมอกกดบีบมาไม้ซำท

ดงซำระอวารีดำรายใจ

เป็ดองเครื่องเของย่องดงทองซำ

บับบานก้านซุกดูไฉว

หอมกตนิรยรณสนใจ

ดูบไต้ซกัด้ซุกดระของ

ด่างตาบทปราบณรงคัรบ

จับจับส้อตมกัด้ระพกัคอง

ผดด้ฝำมาหาเจ้าวันทอง

แนบน้องเห็นอยมาค้อยพาคดาบ

เห็นถำไม้เด้าเจ้าวันทอง

ผวัน้องนำทัพมามากหลาย

ขุนเพ็ชรอินทราพิขำคาย

ดองนายคัด้ยกันักกับขุนราม

แมนด้แด้วพไม้หาหน

นล้อยค้ำม้นนหน้าบทยาม

ม้นก้อเหคุเภทพาดพิด้ำนตาม

จึงเกิดคความไฟร้คายเดี้ยหลายพัน

เวئنแด้ดองพระนายกักับขุนซำ

พไม้ไต้ไต้ด่างให้อำสัญ

กระโด้ดองทั้งซองเดี้ยมากครัน

พาพวกไฟร้นัรยะำไป

ขุนซำผวันางม้นแทงพ

หลายท้แทบไต้ทะล็กไหล

ครันพ้จะพ้นให้บร โดย

เกรงใจเจ้าวันทองจะโกรธา

พ้ดู้ตออมถนอมจิตคั

เพราระคัศรอบคอบเบ็นหนักหนา

แมนไม้คัคดถึงจนทองน้องยา

ทหน้าทจระยบดงเบ็นจุน

เชญเจ้าออกป้ในทรบ

คงจะพบเล้อฝำทำนตาขุน

ซ่ดยเก็บลอบหอบห่อใจเอาบุญ

กอดนอนหน้าจระอุนด้บายใจ ๑

๑ ออกเขี้ยเมื่อไรเดยจะวายแค้น

เหด้อแด้นค่อนนออกพิไรให้

ซำทำวดบ้หนักงเขาเมื่อไร

เค็บใจจริงจริงมาเขาระเขี้ย

คองค้ำขำมาห้าหกวัน

ยังจะค่อนแคะได้ไม่ตมเคย

ฎาเห็นว่าของนมรกเจ้า

เว้นแต่ไม้กตั้นไว้อย่างเดียว

ขออยากหมากพลูไม้มีเคียว

รบพุ่งกันมากี่ช้านาน

๑ เจ้าพุ่มพวงดวงตาของพี่เขย

เราก็กินทุกขยำกนามากแล้ว

ผดไม้ในตงยังตกอยู่

ละปรารมภ์โยเด่าไม้เข้ช่า

คว่าพตางอิงแอบแนบน้อง

คังยาศัพย์หีบถูกบรรเทาใจ

รวยรีนส์ริยาระยับไม้

จตุบาทศตาศศตภาพนาตธ

น้ำโชตงคตาคัดอนมากตาคตาย

โคบุตรตั้งขทั้นคัันทรวง

ชาติเชอเนอเกิดในป่าคััน

ตั้งค้อเดินเกรินโกรรกคระโกรรงตาม

พยักขำหมายณมันเขมันหมอบ

คมันแต่นโตคโคคกระจุย

แต่ช้อเลี้ยงเขานนมโตเอ็ย

เคยปากเคยใจตั้งจริงเจ็ย

จงมาเผอบตเนนเขนเข็ย

เจ้าโกรรคแต่วกเท็ยจะค้อยพาด

ตั้งออตเปร็ยอเค็มมันทวงคางหวาน

จนอาหารแห้งตั้งคั้มคั้มคั้ม

ออย่ากัังอดนั้กเดยนะหม้องแก้ง

คองจะค้อองผ้องแม่ตั้งคั้คั้คั้

พอชตเซยช้นชูประต่าป้า

อุดตั้งให้เก็ยเจ้าออย่าคั้ร่าไป

ค้องค้อค้อค้อนจคคคั้คั้คั้คั้

พระพายพัคั้ระบคั้ไปให้ชดนนอม

โชตั้งอตั้งตั้งตั้งตั้งตั้งตั้ง

ตั้งตั้งตั้งตั้งตั้งตั้งตั้งตั้งตั้งตั้ง

ทวงพวงพดายเนยมันคั้คั้คั้คั้

อำนวยพวงคั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้

เอกกทั้นคั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้

ค้อมขำค้อมค้อมค้อมค้อมค้อมค้อม

กั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้

คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้คั้

เยี่ยงผาโผผกตกชงก
 กระทบเอกลอนเขางอนต้ออนชด
 ตักฤณามารังระงมรื่อง
 บันบ่อนผอนเหยอชยบเคียง
 ชนน้อยเหนียวไม้โพโร โหย
 จงหรดกรตกกรังทกิงไทร
 ด้รียาส่ายกัณฑ์พระจันทร์เปล่ง
 แดงสอดตอดใบพระไทรทอง
 นำคางคางใบพระไทรหยัด
 หนาดมทมหมเนอดนทองทพย
 คุเดือนเพื่อนพั่งเวโรรื่อง
 กอดประทับรับขวัญให้ขวัญจน
 ๐ ครกดำถึงกอกทพทขยยัง
 แต่คอยกัณฑ์สองวันทีไฟไฟ
 ให้นับได้ถกนหน้าสักหารอย
 ทงชนเพชรขนรามอินทรา
 เพราะอ้ายขุนช้างอ้ายคายน้า
 พ่อแม่ก็ละแผ่ตงเป็นเกวียน
 ไม่ตายก็หวายแดงกรางน
 กดับไปใครเห็ดออกเหนือบุญ

นาดายเดี่ยถูกหักก็หายหมด
 กระทบเจิงจลจากต้นสระบศเกิดยง
 แซ่ช้องบั๊กษาปรเถ่านเดียง
 สั่งเดียงตอยดมระงมไป
 วิเวกโวยโยนเด่นเห็นโลง
 เเรโรหรงรับตงชบรื่อง
 ประไฟเพ่งแจ่มแจ้งด้วยแดงส่อง
 จำเพาะตองส่องเต้าประทุมทิตย
 พระพายตัดคกเผาแดงเประปريب
 ชบชบชนชมเมื่อดมชวณ
 แบน้องแนมนมชมสังวณ
 ถนอมนอดจนรงรับหดับไป
 อยุยังด้ามโกศนโพธิ์ใหญ่
 ที่รอดตายอยู่ได้ก็กลดับมา
 อยุ่นอยกต่างตายเป็นหนกหนา
 บักช่ายบักชจากตายเตียน
 พาไปพามาให้ถูกเขี่ยน
 ไม่ตองพักหาเตียนบังตักุด
 อักตักท้หมตโคตรแดงอ้ายขุน
 ฉาวเพราะแม่คุณอ้ายขุนช้าง

คำสั่งตราฆ่าฉอนก็ฉอนแก่น

มีงรักแม่ไม่ทอดอกกอดศตยวง

๑ ขุนช้างว่าโทษตูกก็ไม่ได้

ทำกระไรตูกเมียก็เตี้ยตาย

กตวจระแค้นตติตามคำรามก้อง

ก็จระดงประเดงโทษเชิงกู

ขุนเพชรขุนรามบ่ก็ช่วยชวา

เมื่ออายขุนแผนมันเงนพื้น

มันพื้นขุนเพชรขุนรามตาย

ใครจะเรียกหาใครก็ไม่มี

๑ พระหมื่นศรีชัดใจพระไวยดำ

กตบ่ากุนหนัก่อนมัน

มีงอยู่ไหนได้แทงอายขุนแผน

มีงญาอยู่หลังรงโพรพด

ทวดหูเหมือนมวงนต

ตบถองเท่าไรไม่ระวาง

ราทยาว่าชากับพศร

หมายจระจับจากห้องเอาตองมา

พระไวยหัวร่ออำมีงดำจริง

กรนผูกนพร้อมกันไนทันใด

คิดขมมาหน้าเคนนต้อย่าง

ชนข้างพอได้ทำไม้ตาย

ของใครทงวิ่งไปก็ชองหาย

ประตูกเมียพระนายกตของกู

ไม่เชื่อใครมาดของม่งตูก

ใครจะสู้ใครจะรันได้เห็นกัน

ฮาเป็นกของหน้าฤาไม่มัน

ฮาแทงตูกมันถึงแปดท

ฮาเหลี่ยวเห็นพระนายตบข้างหนี

จนใจแฉะจรงหนีมาตวยกัน

อายชชานขอตตตตชวัญ

เมื่อขุนแผนได้พื้นอายตองคน

ยังจะแก่นมาว่าอายหน้าจน

ใครเล่าจรงชนชนทวยชาง

ชนชางกุดศตวยชชณาง

แม่นันไหนชางกุนมา

แทงพนมันฮชนพระนายชา

พอชางพารชาทนก็จรงใจ

ถาชางไมจรงคงคียบไหล

พระหมื่นศรีนายใหญ่ให้เคตตอนทัพ

ซุงข้างกับราทยาศรพระยา

ต้องแต่งครวณเป็นมณียับ

ครั้นข้ามขณะนอนปากคู

นึกอายุรับตดเขาจืดจาง

ปดงข้างปดงมาออกกระทัก

ครวณเย็นจวนตบดงดับไฟ

ต่างคนต่างไปยังบ้านเรือน

ถูกเมฆมาตามตามสกัด

ทอดมตาชไปเสียเมฆรองให้

บ้างลมจับพัดไปไม่ได้ถูก

๑ ฝ่ายเจ้าเมฆขุนเพชรขุนราม

หัวฟองสยของดยคใจ

คืออกโอเจ้าประคุณเอ้ย

เมื่อแก่นผเมฆจตุกกอกสกัด

เห็นศีรษะหายไปเมฆใต้บอก

พ่อไม่เชื่อเนอกรรมททำใจ

ใครใครได้กดับมาบ้านเรือน

ชนบ้างไฟไปตัดยักกดับมา

ซากศพจะโซมอยู่กต่างรก

จะเป็นเหยื่อเดื่อต่างกต่างไฟ

ซุงข้างวางมาหัวหงุบหงับ

พระหมื่นศรีชชบข้างพดาชมา

ผู้คนแแต่ดูเป็นหนักหนา

มีซาก็เข้าในกรงไกร

ต้องพระนายครองครึกนักทวนไหว

เฝ้าเห็นยังไม่ได้ในวณนี้

พวกกเพื่อนมาเยี่ยมกนของม

พูดจาพาทีด้วยศความทุกข์

กตงเกิดอกเดื่อไปไม่มีสุข

นวดคด่าปด่าปดุกกักพุ่นไป

ฟังบ้างบอกศความกรรองให้

ทอศคัจฉงไนทนอนหนัก

ไม่ควรเดยวอดตายคางคัก

ครองครึกแต่จนนให้พรัใจ

ได้ห้ามว่าอย่าออกเป็นทัพใหญ่

ชนไปจนพ้อมรณา

พ่อไปตายกต่างเดือนไม่เห็นหน้า

แต่พ่อแก้วแฉวดตาเมฆดับไป

เวทหน้าจะปกหามไม้

จะกึ่งเนาเบือยไวอยู่พุดอง

เชอหนงกจระมขุดทราย

จระตงเกดอกเลอกหงายอยูริมหนอง

กระตูกกตาดตวกรวเตนอยุเปนกอง

พหนองนอยใหญ่มีไต้พบ

ถึงดินบุญพอกุณก็ตามที

ถ้ายูที่เหยาเรือนไต้ปลงศัพ

ราชวิภูณทรชนจระกรนกระบ

ตบแตงตงใจให้ส่มกัน

ประทีปจระปรตทองเรืองขราม

รูปเทียบนคตตามแตงจตสักร

แวงนยอยหอยดองพวงลู่รวง

กตมอันนุกพุดบวรจ

จำหลักตายโลงนตุทอง

กระจรงรองราชเรียงเคียรระหง

ผูกเพตานตาจกรวลายตายเบญจวงศ

นมมนตสังฆสังวตเด่นารเพราะธาเนียง

กตของคุ่มระลายจระกของกต

เวตาตกแซชองประธานเจียง

พบายายายจระรายเรียง

พวณญาตพร้อมเพรียงลู่พรงพร

โอเจ้าประคุณของเมียเอ้ย

กระไรเจยเค็ดกายไปตายอยุ

ตังแกตงหน้เมียไปไมเอิ้นดู

เมียมมีไต้เชิตชูให้ศัพงาม

พฤกษาสังตางจระตางนักร

เจียงลู่ตวักกลางป่าพนาพนาม

เขนบักดของฆองยาประจายาม

ตางเคอนเกดอนตามตางรูปเทียบ

เมฆหมอกมัวพาเวหาหน

ตางเพตานตาตบนจวตเจงยน

เขาเซตค้จระตงเกดเขนม่านเวียน

ตบเทียบนตางตระกอนทรวงกาย

จระนอนแรมโรยร้างอยุ่กตางคอง

โควจระปลงศัพพ้อให้ศุณย์ทาย

ตางคนตางกระจตพดัตพราย

ตางคนตางตายไม่เห็นกัน

จ่าพดางทางขอนหืออกรวอง

ส่นน้หือองเรือนโนให้โคกค้ดัย

ระบบคระมอกวิคกตัน

จนวนงอนหมตเจียงตวยโคกภา ๑

๑ ครั้นอรุณรุ่งสว่างต่างแต่ง
พระหมิ่นศรีหมิ่นไวยกั้ไคตคธา
ท่านเจ้าคุณผู้ใหญ่ก็ไค่ตาม
ครั้นไค่เวลาไค่พากัน

แจ่มแจ้งจังหวัดพระเวหา
ขุนช้างเข้ามาอยู่พร้อมกัน
ทราบความเกรงกร้อให้หวาดหวั่น
เข้าห้องพระโรงพด้นันไค่ ๖

๑ จรด่าวจถึงพระองค์ผู้ทรงฤทธิ
สถิตย์ยังปรากฏมาค้ปว่าสาทไชย
ตำราญราชนฤไทยอยู่ไนที่
ฉานเฉยเวอยรองชองตำเพียง
สรระสว่างทรงเครื่องเวอยระยับ
พระต้นมเชิญเครื่องมาเนืองนอง
พระสูทรูตกร่างกระจำงองค์
อันพอกไปทพทกดับมา

ทศทิศดื้อดบทิภพไหว
นางไนแฉดล้อมอยู่พร้อมเพรียง
คนตรีชบชานประตำนเล็ยง
พอย่าเทียงเล็ด จอกนอกห้องทอง
จับพระแสงยุรยาตราผาดผ่อง
ประทัมห้องพระโรงรจนา
พดกขุนนางกราบตงไม้เงยหน้า
ภางนาร้อนตัวตั้งยกตัวไทย ๖

๑ ครานนพระองค์ผู้ทรงเดช
เห็นพระหมิ่นศรีภทหมิ่นไวย
ขุนช้างหมอบชางพระหมิ่นศรี
ด้วยเวอยชุนแผนเด่นสงคราม

ทอดพระเนตรแฉมาหาชำไม้
ไมเห็นชุนเพชรแฉชุนราม
พระพนบจงดารสครัดตาม
คามไปไค่มาฤจำไร

๑ ครานนจมนศรีเจ้าวรักษ์ราช
กราบทุดไปพด้นันไค่
ไค่ยกกกองทพชบพดไป
ยังห่างบ่าค่นพ่นมา

แหอมฉดาคับญญาอชฉณาไค่รบ
ชีวิตอยู่ไค่พระบาท
ถึงตำบดค่นไม้ไทรสาชา
ขุนช้างชฉาทครงน

พบขุนแผนวันทองทั้งสองคน

แต่ไปสิ่งไรก็ไม่มี

โดยถ้าวรอกาเผด็จจะแหดกอยู่

จึงยกต่อไปในพนา

ให้ชนคนไม่อดส่อดนมค

ทั้งตัวขุนแผนแสนฉกรรจ์

อันพวงใจร่ำหาเห็นไม่

ทั้งที่ทางห่างชดเทียบด้อมมอง

ทั้งคำหนักปลัดปลัดหาเห็นไม่

ขุนแผนวันทองชนพาส

กระหม่อมฉันจึงเร่งพวงโยธา

วันทองขุนแผนก็แค้นด้ม

วันทองช้อนเร้นหาเห็นไม่

พอบกชายบักขวามาพรงพร้อม

โดยชอกคี่ซึ่งมีเหตุ

เกี่ยวของหมองกันด้อยอนใด

ขุนแผนตอบมาว่าวันทอง

ได้สู้ขอปลุกหอยอยู่ดักด้วยกัน

ขุนช้างจงดวงว่าขุนแผนตาย

ขุนแผนมาพบนางวันทอง

อาศัยใต้ต้นพระไทรศรี

ทั้งทณอนแตรพลับพลา

นี้ดูไปไม่เหมือนขุนช้างว่า

จนถึงบ้ำห้วยจรเข้สามพัน

เห็นมาปลัดอ้อยอยู่ในบ้านนั้น

สองคนเท่านั้นกับวันทอง

ได้ไซไฟรี้เด็ดดอกเทียบด้อมส่อง

ทงทองบ้ำใหญ่ก็ไม่มี

จึงสั่งไฟรี้ให้อ้อมด้อมที่

ขบขหักออกนอกกกกองทัพ

ถ้วนหน้าได้ทอดามให้ตามจับ

ขับพลไปทันกระช่นด้อม

แต่ขุนแผนอยู่ในตำแหน่งอ้อม

เกด้ากระหม่อมจึงบอกขุนแผนไป

ว่าไปรัตเกศให้หาอย่าช้าได้

จระทรงคี่ด้นให้เป็นทางขรรคม

เป็นเมียชของขุนแผนเป็นแม่หมั้น

จนตัวขุนแผนนั้นไปเซียงทอง

เมื่อยายยกเมียให้ส้มดอง

เมียชของขุนแผนก็เอาไป

ชุนข้างยกทัพขับพด
 ตั้งไพร่ได้พันให้บรรโดย
 ฝ่ายว่าชุนเพ็ชรกับชุนราม
 ตาเด็กเบกกดาวยาจวิ
 มีหน้าชื่อว่าทรยศ
 ตาเด็กถึงโคตรปรมาณเป็นหัวหน้ากอง
 แม่เมืองชื่ออเม่าทองประศรี
 พ่อเมืองตายโหงเสียแต่ไร
 ว่าแดงขับไพร่ได้ข้าง
 ชุนข้างร้องส่ำทับจะจับตัว
 ชุนแผนहतกหนัดงด้ามศรี
 ชุนแผนจึงขับม้ามาประจัน
 ชุนเพ็ชรอินทราก็ตายด้วย
 แดงจึงกระจัดพลทัพพราย
 เต็มคนยกไปโตหาพัน
 เหตุอพยพกองทัพกดบพารา
 © ครานันพระองค์ผู้ทรงเดช
 ให้เคืองชุนพระไทยตั้งไฟดน
 ตั้งค่ายฟ้าผ่าฟาดพระสุเมรุ
 เหวยอายนายทัพปลัดทัพ

ประกันที่คืนพระไตรใหญ่
 ชุนแผนขัดใจจึงตอบตี
 ทหารพยามไม่ว่าให้กองทัพ
 ว่าชุนแผนทำกระดัดกฉันทอง
 เป็นกบฏกดโทษทำของทอง
 ว่าพ่อของมิ่งชื่ออ้ายชุนไกร
 มิ่งหนีไปบวชวัดส้มใหญ่
 มิ่งบังอาจใจไม่เกรงกตัญ
 เข้าดูย้างชุนแผนจะตีหัว
 ไพร่พดมุ่งมัวเข้าฟาดพัน
 กองทัพไม่ยิงโต้หาพัน
 พันถูกชุนรามอินทรากาย
 ไพร่พดมอดม้วยเสียมากหลาย
 อาวุธหลุดหายไม่ได้มา
 ค่ายเสียนนัดพนหารอยกว่า
 แดงรอยกับหาสับหากน
 ฟังเหตุสงครามมาแต่คืน
 กระตบบนพระที่นั่งเพียงฟังพับ
 เอนถึงคืนนอนละที่นอนกดบ
 ไพร่พดกฤษณ์บรยาไป

ช้างม้าอาวอุกกันบัพพัน
 แด้นขดาคชาติชวคัจฉญโร
 เตี้ยแรงเตี้ยงใจไม่ได้การ
 ชอบแต่เขียนส่งลงไปคุก
 หากจามีไซ่หาไหนมา
 ไม่ทันเห็นรอยคั้นพอกคักรู
 อ้ายชาติหมากราดเห็นขเสื่อ
 ตีแต่จะเยอหยงนนตั้งเตี้ยง
 ทวณมหยงหน้าอ้ายปากาม
 ตีแต่ฉ้อไพรไฟตเงินกิน
 ชอบแต่ตัดหัวให้สั้นโคตร
 เตี้ยงมิ่งใจโยชายหน้ากู
 เรงมัตราชายคตานขนอน
 ทอทั้งจังหวัดส่งกตไป
 แม็กอ้ายขุนแผนอยู่แห่งไร
 จำให้มันคงส่งค้อมมา
 รูปร่างสูงค้ำดำขาว
 สั่งเส่วิจพระเสด็จจกลาโคด
 © ๕ ครานมหานเจ้าคุณผู้ใหญ่
 เขียนหนังสือครบฉบับประทับตรา เขามาสั่งให้ตำรวจไป

มั่นคนเคี้ยวเท่านั้นไม่สู้ได้
 ทุดอ้ายใจผู้หญิงเที้ยววงชุก
 หนักบัญชีเปด่าเปลืองเข้าสูก
 ยงมหน้าวงบุกมาบอกกู
 ถาชาคักอินโกดให้ไปสู้
 เห็นแต่ผงคงถูกวงเกรี้ยว
 วงแหกแฝกเผื่อไม่แดงเตี้ยง
 ดอยดากทางเกยงประตุติน
 คักเตี้ยงสงครามไม่เอาสัน
 เรงตมเหลดระแหดระแกระเตี้ยง
 อ้ายคนโคดชวช้อย่าให้อยู่
 คุก่อนกลดาโหมมหาดไทย
 แฉงแฉงันแตนนครน้อยใหญ่
 เมืองใหญ่เอกโทตรัจตวา
 จับตัวให้ไต่ช้อย่าเช่นฆ่า
 ในที่ตงตราช้อย่าเตี้ยงให้บอกไป
 หม่อมสาวสาวคัญให้รู้ได้
 เข้าในแท่นที่ศรีไสยา
 ไม่นอนใจเรี่ยกเต็มมัยนมาพร้อมหน้า

ตั้งหัวเมืองใหม่ให้กำรับ

ตำรวจรับทองคำพากันไป

เมืองเอกโตศรีจตุรา

ค่านชื่องกงม่านบรรทมี่

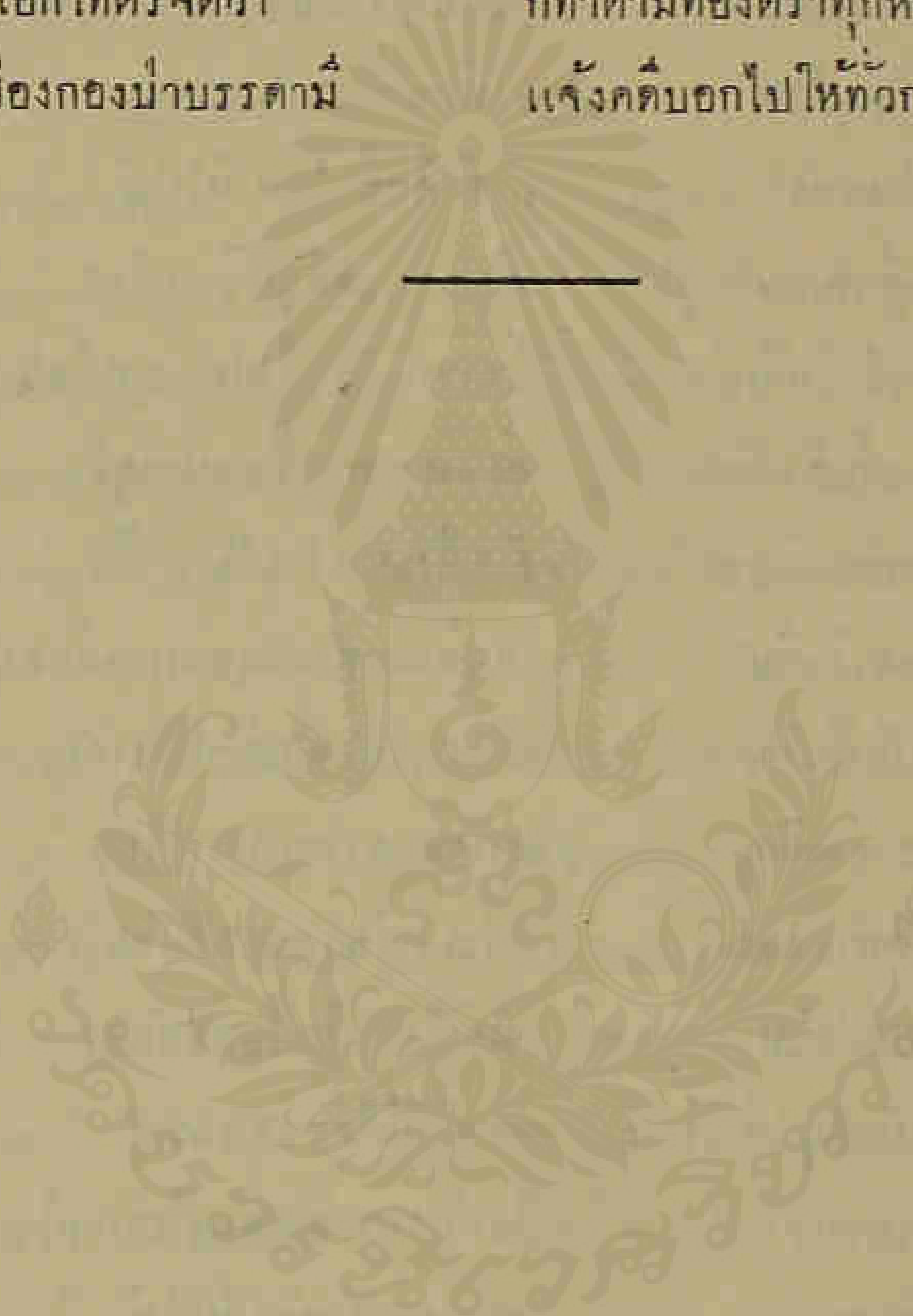
จับขุนแผนจำตั้งมาจงได้

ยังบักษ ไคผ่ายเหมือดด้วยทนต์

ก็ทำตามทองคำทุกหนาท

แจ้งคตบอกไปให้ทวงกัน

๑

ตอนที่ ๒๓ ขุนแผนอุกัโทษ

๑ จะกล่าวถึงขุนแผนแสนสันทิต เรื่องยุทธพิภพพิริศเคียดฉุน
 อาศัยอยู่ในพนาวัน สองคนด้วยกันกับวันทอง
 เชื้อชนรนมพนมพนัค สิ้นวบตไพร่ไม่มีของ
 อิงแอบแนบเนื้อนวดตะออง หนุนแต่ชอบไม้ร้องสำราญใจ
 ไว้ฟูกถูกเนื้อวันทองอ่อน เหมือนนอนเคียงทองอันมองได้
 เพ็ดนพังว้างเองเพลงเรไร พิณพาทย์ไพเราะล่อมจับสำหรับตง
 มัดต้นแต่งเทียบประทับปลั่งอง ก็มองแสงจันทร์กระจ่าง สว่างสง
 บุษบงชาก็สำตเกสรระจรตง บุษบงเบิกแบ่งระบัตบาน
 เวณนวดทอนหอมมารวยริน พระพายพัดประทีนกลิ่นหวาน
 เฉื่อยฉิวปลิวจรตสู่มามากย์ ประสานสอดกอดทับระงับไป

๑ วันทองน้องนอนสันทิตฉุน ถนัดจำสำคัญหาดีไม่
 สันสมนพดนิตนด้วยตกใจ ปลดอบปลุกผ้อให้ท่านายนาง
 น้องฝันว่าไต่เอี่ยมถึงอากาศ ประหลาดเต็ดสุริยาตงมาต่าง
 ถนอมชมอมชื่นแฉงกตนพตาง สว่างทวตวงนองถนิตตา
 แฉงยังมีชายหนงนนตำมารถ องอากาศแคะควักเอาตาของ
 ทงไปให้มิตทุกเวลา น้องนี้ไต่กาอนาจใจ
 ควงตาควักไปไม่ได้คืน กตบเขาควงอื่นมายืนให้
 มิตมวชวชากว่าเก่าไป จะตีร้ายฉุนไต่ช้อยบอกมา

๐ ขุนแผนพึงฝันให้หวนจิตต์

ดวงใจเจ้าจะได้ชิงตุกษา
จะสิ้นความทุกข์ร้อนผ่อนวิโยค
ดูกลในครรภ์เจ้าบนจะเรืองฤทธิ์
ทมิฬว่าดวงตากระเด็นจก
ครั้นจะบอกออกอรธให้ชุดมา
ชักชวนน้องนางให้ต่างหน้า

เมื่อกมัตม์กัมคามอยู่ไพร

๐ วันของนีกถึงฝันให้พรนจิตต์

อนิจจาทุกข์ยากลำบากคือ
สารพัดขัดสนจนยาก
มาเข้าทองส่องทุกขเขารัทม
กาแม้นอยู่เรือนเยาตุกเต่ามี
มตุกเหมือนหนงมมณต์ดวง
เจ้ามาเกิดเหมือนหนงจะแกดงฉ่า
จะเลี้ยงดูอย่างไรในไพรชีวิต

๐ กรานนขุนแผนแสนสวาท

ฉิบรีตคิดเห็นเป็นอย่างไร
จะอยู่นานนักไม่ได้น้อง
พระทรงฤทธิ์จะคิดเคืองระกาย

คิดเห็นทั้งคุณโทษเป็นหนักหนา
เหมือนฝันว่าได้ชมพระอาทิตย์
ที่รอนโรคตั้งไรจะไปตบตี
เป็นคู่คิดควรเราจะพึงพา
จะลำบากมากมายไปภายหน้า
กตัญญูจนทองจะหมองใจ
ต่างชำระกายามองใส

หาตุกไม้เงาะพดบักรจับบัว

๐ คิดคิดเห็นจะทองคองค้ำแก้ว

เกิดออกกตวปถพิชุตัดม
แต่ندن้าปากยวคยั้งทุกสิ่งดม
ยั้งทุกขแต่ด้วยถมมาทบัทรวง
จระยนคเหตอแต่เนเฝ้าเห็นทอง
หม่มมาไห้เป็นทองเมื่อสิ้นคิต
มันไม่น่ายนิคแต่ดักนิค
คิตคิตกัก้าดรดสดคใจ

๐ ประหาตแต่จม้ทองมาร้องไห้

จึงเอาใจปลดอบนางให้แต่งกาย
ดูท่านองเหตุไทยยังไม่หาย
เห็นไม่วายส่งครามมาตามรบ

จำระออกนอกคดงที่เราอยู่
ซ่อนเร้นมิให้ใครพานพบ
ว่าแดงเรียกพรายทงหลายมา
ซ่อนจันทองน้องตาพนาจัน

๑ ร่มรณพนพนธ์บุบผา

ขุนแผนชักม้าคดงาโคด
ที่เชิงเขาเหต่าพพช่มังไม้
รกฟ้าธำพางยางคระเคียน
ต้นตักกรกชคณกายน

ปรางปรุปรัดตุกมุกมัน
เคงเควแกวแกวคกอนทนิ
ชวิตชวาทราชพฤษจกแรง
กระพ้อเงาธรงบกระจับบก
มัทหวานคางค้ำไย

ไทรโคกอยู่โลกโพกพาย
พลับพลางมองมันจันทนา

๑ นกกระตรางดางต๋องโตต๋องจก

ดูเหว้างับเถาตาดังแดง
นกขมนจับเถาขมนเควือ
ลำดับภาพาหมู่เทยจรูบิ

ไปตามหมู่กุณาหงทหดบ
ก่าเรองราวจรดงบต๋วยนาพวัน
แดงผูกมัดหมอกขมิขมัน
ขนม่าพากันเข้าป่าไม้

ธระอาดตาช่อชุตุได้ว
บัตใจถึงเขาธรรมเขียร
ดมพัตกวัตโกวอยู่หันเทียน
ก้นเกวาทระเขวาทระเบียนแดงชิ่งชัน
ณจนณนามกตาคตกจกกระจัน

เหียงหันกระเพราธระเตาแดง
รอยदनคาคุ่มชุมแดง
ต้มุดแดงแทงทอยกต๋อยไม้
กระทกรกกระดำภอต้มอไซ้
มะเฟื่องไฟไซ้เน่าธระเตานา

โพบายไทรกร่างอ้อยข้างหว้า
บักษาเพรียกพร้องร้องจขอแจ

ตูกอ่าปากกรกร้องจอนแม่
เห็นตูกตูกแดงแดงเขาจกกิน
คาบเหยื่อเผื่อตูกแดงไผผิน
เขาคูคูถนอยรูมรก

กัระทาบั๊กหาคัวเมียจ้อ
 คือนทองรองรบกันปักปัก
 ไก่อ่าอันแจ้วอยู่แนวไพร
 ทารังเรียกคู่อู่กับดิน

๑ รอนรอนอ่อนแอ้งพระสุรียงค้
 ครันถึงธารท่าชลาโดย

ปลดอาณมาพลงทางเป็ดองเคว็องแถง
 ต่างกินอาบซาบเย็นเส้นโโดมา

เต็ดผักหักกรากกระชากนุด
 ซุนแผนปลัดอนปกอง่าวดูชาวงอน

หม่อมเอี้ยนันไม้เคยจรกินราก
 เชื้อพืดองหน้อยอรอัยนุก

กินนบวหวเดยวจรให้ชา
 หม่อมไม่มีฉนนุกจะงด

เออกระหนหม่อมตำลงไปชัก
 เกือบบดยวจนชจนสระบาย

แถ้วชนจากท่าพากันจว
 รุ่งเช้าเทยวไปโนพนา

๑ ครานันซุนแผนแถ้งนกระนอง
 ครันดวลงหวดายเคอนักเคื่อนใจ

ชुकอบักกางหางทก
 นกคุ่มเปรี้ยวปรือกรวะพือบิน
 เขี้ยคู้ชขุไม้เบ้นถินถิน
 หยุดกินฉิ่งกรากกระตักไป

ชักม้าเดยบลงตรงน้ำไหล
 ชจนฉันทองน้องให้ฉงจากม้า

ปลดอาณมาพลงทางเป็ดองเคว็องแถง
 บุษบาบานช้ออรชร

เผดาระผลุดกรากเดอยอะระถ่อนจอน
 ว่างอนดองกินเก็ดน้องรัก

กถัดกินปากแถ้งบดินจรกินผัก
 กถัดแถ้งจกคิดใจเมื่อได้รัด

อนิจจากคัวหม่อมจระยอมอด
 บัวไม่หมดคอกเจ้าเผ่าเดยตาย

ฉนิจจะ ถ้อกหาผักหักงายงาย
 ต่างค้อยสกลายเห็นดเห็นอยทเมอยดำ

หาทหดบหนอกไโนป่า
 ทนจำบากยากมาไม่มีโทษ

คิงแถ้วพาวฉันทองมาป่าใหญ่
 คัวยครรรภนางนบได้เจ็ดเคื่อนปลดาย

อดทนอดทนอดทนอดทนอดทนอดทน
มาอยู่ในบ้านเปิดยอเทยวซึ่งตาย
แต่คิดมากคิดไปอกใจกัน

จะย่อยยับอันจนแต่จกราวนี้

๑ ครานนัง โฉมเจ้าวันทอง

ฉงนนักชกถามไปตามตรง

เหตุไรร้องไห้ยู่ฮักฮัก

ภาว่าจะไม่อยู่เป็นคู่ชีวิต

๑ โอ้แสงสุดดวงตาของพี่เอ๋ย

อันตัวเจ้าเท่าเทียมกับดวงใจ

พี่รักเจ้าเท่ากับเมื่อแรกรัก

สิ่งใดมิได้ระแวงแคลง

นำคาตกอกจะครากด้วยยากอยู่

คงจะอดอดทนอย่าไม่เข้าไป

เราสองคนจนใจไว้ที่อยู่ที่

หยูกยาสารพัดจะจนกันดาร

ยังส่วนถูกผูกเมารักขาดครบ

จะกร่ำฝนทนแดดทงตาบ

ยังถูกอ่อนนักร้ออ่อนแต่อาหาร

ทงผัวเมียเส้นอนาถเพียงขาดใจ

จะอดอดทนทุกข์อย่าไม่ห่างาย

จะหมายพึ่งใครใดก็ไม่มี

ตั้งตัวถูกในกรรมนั้นต้นที่

ก็ใครก็ระฮันให้อยู่ในตง

เห็นผัวหมองอกก็พิศวง

หม่อมจงแจ้งความไปตามคิด

ฤาแดงรักเหนงใจไม่สันท

ฤาระอิดระฮากี่จะไป

อย่าคิดเดยพทาเป็นเช่นนั้นไม่

ตั้งตั้งตั้งแล้วเจ้าอย่าเสียสแตง

ด้วยประจักษ์เห็นใจไม่กินเหนง

พี่จะแจ้งจริงเจ้าอย่าเศร้าใจ

พุดูเห็นทองน้องเติบโตใหญ่

จะได้ใครรักษาพยาบาล

เปิดอยู่ชดดวงเพวระห่างบ้าน

ทนอนหมอนมุ้งมานักไม่มี

พี่ปรารถนุณ้อยจะหมองศวี

เราน้อยขอขากอยู่เท่าใด

หน้าราคาญคิดมาหน้าตาไท่

สุดอาไถยแล้วก็กอดกันไศกา

๑ ครั้นคอยวายกำลังรสสดตจจิตต์ ชุนแผนคึดตรองครึกแดงปรักษา
 ได้ยื่นช่างเต่าต้อออกช้อมา ว่าพระพิจักรบุษบานน์ใจดี
 โครชคัดสนจนไปก็ไต่พัง ถ้าโทษถึงชีวิตจะเป็นผี
 ท่านก้มกเมตตาปราณี อนันตัวพกบเจ้าจะเข้าไป
 เรากเป็นคนคิมวิชา พักตว่าหาเป็นกะไรไม่
 แก้วตาอย่าประหว่อนพรนใจ ถึงจะส่งลงไปในอยุธยา
 พรรองคกคองรบสั่งตาม ความเกาเวายังต้อยุ่หนักหนา
 ทงพอหวงตอวยกาตงจวิทยา ว่าแดงผูกมาเรียกภูตพราย
 ยุมวันทของน้องตั้งจนล้หมอก ขยับออกจากบ่าเวดาด้าย
 ชักม้าสระบตัยอย่างเอียงกราย ไม่ควบขับให้ระกายชย่อนท้อง
 ส่งสารนักด้วยอตักเขต้อเหต้อ ค่อยประคองตองเนอมีไทมอง
 คินคิตตักไปตั้งใจปอง ถึงห้วยหนองหยุดทุกระยะมา
 ชุดเผือกมันลู่ก้นมาตามจน พักร่อนผ่อนปรนมาในป่า
 ลับถนดินพนมพนาจา ชักมาเขาพจตรบรู
 พอถึงจุดจนทรตะจนพลบ แวะเคารพรูปพระชินลี้ห์
 พักอยู่ค้ำดาขวางข้างภูฏ จมเข้าแสงอศคักจิงไคตคต
 บรกรรมทำผงตงหงายเต้ห์ เป็นเส้นที่จุนเจิมเติมหน้า
 แด้วบังกายให้หายทงอาชา ตรงมายังจวนเจ้าเมืองพถัน
 ๑ จระกถ่าวจถึงท่านพระพิจักร พระอาทิตย์คกคินต้นแสงฉน
 ตงนงกถางบ้านสำราญครัน ล้วางแจ้งแสงจันทรทกระจำงตา

ให้ข่าวเด็กเล็กมาเล่นได้
ทรงนางนารีศรีบุษบา
ออกมาหงกับผัวหัวรอเด็ก
เดือนหงายกลางบ้านดำราญใจ

๑ ครานันขุนแผนกับวันทอง
เข้าไปไม่มีใครทักทาย
ตงจากน้ำพุดันหันไต
แฉ้วคดาบเวทบังกายมิได้นาน
หมอบตงตรงหน้าทงต้องท่าน
เชื้อใจในพระเจทวิทยา

๑ ครานันพระพิจตรบุษบา
ชรอยศนต่างเมืองช้าเต้องตุ
ศูราทมนุมน้อยกับนางงาม
บ้านช้องศาลแห่งอยู่แห่งใด

๑ ครานันขุนแผนแฉ้วนสุภาพ
ขุนแผนจึงบอกไปฉบับพัน
ศิวชาช้อขุนแผนแฉ้วนสงคราม
จึงเต้าเรื่องศดาไปตั้งใจปอง
ขุนช้างชิ่งนางจากทอห้อง
ถางทพยับคายกระจายไป

ชอบใจหัวรออยู่ร่วนว่า
ชิ่งเป็นภรรยาผู้ร่วมใจ
ช่ายตุกเด็กเล็กมาเล่นได้
ทอหงนางนกกไตหาเดือนปดาย

ทงต้องบังค้วให้ศูนยหาย
มองศูแยกคายเห็นชิ่งบาน
ผูกศีมอกได้ประศูบ้าน
ผัวเมี้ยกคดาบเข้าวันทา
ขุนแผนอ่านมนศรเข้าเข้าหนักทน
วาดกศรกรศราตงคุณศร

เห็นหญิงชายเข้ามาจนทออยู่
จระใครรู้ชักถามเนือศดาไป
เคินตามกันมาจระไปไหน
เป็นอระไเมี้ยถาพินของกัน

กับวันทองกันกราบตงทนน
ศิวตุกช้อนนชือวันทอง
ศนแฉ้วตงรามมาทงต้อง
เคินวันทองชือพิมพิดาโดย
ชาจิงตงวันทองเข้าป่าใหญ่
จวนใจอยู่ป่ามาทดาบเคือน

จนทองทองแก่น้ำสังสาร
ครนจะพากันเข้าไปเหย้าเรือน
รู้ว่าเจ้าคุณเอ็นดูดี
ฝากชีวิตข้าพเจ้าทั้งสองรา

๑ ครานนพระพิจตรบุษบา
ทรงของเดชพระเจทอนเชยวชาญ
เรียกข้าให้เข้ามาไปผูกถ้อย
ฟังคำพ่อว่าเจ้าอย่ากลัว
ว่าพลาดทางตั้งพวงบัวจ้ำ
ขุนแผนจันทองทั้งสองคน
นางศรีบุษบาให้ผ้าผัด
นั่งบนหอกกลางที่ข้างใน
ทงดี คนกินเล็กรัจสำเรจกิจ
ให้อยู่เรือนข้างหอค้อออกมา

๑ จะกด่าจนถึงนางแก้วกิริยา
ไก่อ้วออกจากขุนช้างไป
อาไศรยอยู่เรือนเพื่อนบ้านเก่า
ชายใดใดเห็นก็ค้อองตา
ช้อชายวายต้องแต่ของถูก
ร้านชำทำฉดากหมากฝาดดี

กตัญจะเกิดเหตุการณชนภตางเดือน
เกรงจะเหมือนทำกรรมให้มารดา
จึงตบตตตตตรงมาหา
เจ้าคุณกรุณาได้โปรดปราน
ฟังผัวเมียว่าน้ำสังสาร
ให้รักสองคนปานตั้งดูกลัว
จูงมือชนจวนทงเมียผัว
คชวไวพ้อจะผ่อนปรน
ให้จิตหาสำร่อยดับต้น
ชำระตนอาบน้ำสำราญใจ
กระแจะแบ่งแต่งจิตมาส่งให้
พระพิจตรเรียกให้กินเข้าปตา
พระพิจตรให้จิตชงเคหา
สำมกิริยาก้อยบานใจ
แต่ได้เงินลับห้าขุนแผนให้
อยู่ในกรุงศรีอยุธยา
เขาก็ช่วยบำรุงรักษา
นางอุตดำห์เจยมค้วว่าผอม
ถูกไม้ชนมด้มตันจ
ยาบหรีเพชรบุรณไบตองนวด

๕
 ๖ ครานนฐนแผนแผ่นดินนี้
 อยู่ทีเรือนหงใหม่ข้างในจวน
 พระพิจตรบุษบาให้อาไศรบ
 แค้นานไปทีไหนคจามจรมิต
 ตั้งกำชบกรมการด้านคอย
 ไกรจับได้ให้ส่งไปพารา
 จรวอนถงพระพิจตรบุษบา
 ดักหน้อยก็จระพดอยเป็นโทษทัณฑ์
 เมื่อพระองคียงทรงพระพิโรธ
 ถานงอยู่รูชาวดงกรุงไกร
 คัดพดางทางปรักษาเจ้าอนทอง
 พิเกรงว่าอยู่ไปในพิลิตร์นี้
 จระขอให้พระพิจตรท่านบอกตั้ง
 ดารภาพรับผิดคิดให้การ
 เหตุด้วยตงเราเข้ามาหา
 โทษทัณฑ์นั้นเตาจระเบาบาง
 เมื่อจะเอาโทษทัณฑ์นั้นใด
 ได้ถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจา
 ถ้อยตามคำโบราณท่านว่ามา
 ยากง่ายตายเป็นประการใด

พระพิจตรจงรักบำรุงสงอน
 มาได้ถอนเตอนหนึ่งรำพึงคิด
 รักใคร่เราเหมือนบุตรสูงจริต
 ด้วยพระองค์ทรงฤทธิยง ไกรธา
 ษายศชองใหญ่หน้อยไว้นั้นหนา
 ด้วยโทษฆ่าคนตายเสียหลายพัน
 ทีเมตศาเดียงตุให้อยู่นั้น
 ทีพูดนั้นจาจะบอกไปขอได้
 ทีไหนจะโปรดยกโทษให้
 ตั้งให้ตั้งลงไปจะเดียดที
 นื่องรักผู้รวมชีวิตพิ
 คงจรมเหตุโทษให้รำคาญ
 ดงไปอยู่ชยามหาดสถาน
 ค้านทานข้อฟ้องของขุนช้าง
 มิได้ไปจับมาแต่ปากกว้าง
 เห็นมีทางข้างจระกรุณา
 ก็ตามใจตงเราานเป็นชา
 จระหดบดหนักหน้าไปทำไม
 จ่าจ่ายน้ำเขาหาจระเซใหญ่
 ให้เป็นไปตามกรรมที่ตามมา

๕๒ ๕๒ ๕๒
 พรกเจ้าสูงเขาสวดแตก
 จะแก้ไขมิให้ของต้องอาญา
 ๑ ครานพวันทองเฝ้าองค์ภา
 ยุคส่ำหัดสนั โศกกาแดงว่าไป
 ๕๓ ๕๓ ๕๓
 เงามืดซวดถึงบรรโดย
 ต้องกระหวองดวงพระราชอาชญา
 พวกแตกทัพลงกดับไปกราบทูล
 ถึงในจิตต์ไม่คิดทฤษฎ
 ยากเย็นจำเป็นต้องจำไป
 นื่องมิได้อาโดยแกชื้อ
 นื่องกตวตั้งเดี่ยวแดงพ่อเจ้า
 ไม่ทนอายตายเสียยังเต็มใจ
 ๑ ขุนแผนประคองวันทองน้อย
 เช็ดน้ำตาพลงทางพุดจา
 แม่นพรองคิมทรงพระเมตตา
 จะกมหน้าเกิดใหม่ให้ได้ดี
 ยันจะส่งเจ้าไปให้ขุนช้าง
 จะฆ่ามันมิให้ทนได้เจ้าไป
 ปดอบพลงทางชวนเจ้าวันทอง
 แด้วเข้าไปในห้องของบิดา

๕๔ ๕๔ ๕๔
 ถึงจะแตกกครงนพไม่ว่า
 กมันหน้าไปเกิดเจ้าอย่าเศร้าใจ ๑
 ได้ฟังยิวว่าน้ำตาไหล
 นื่องได้ใคร่ตรวจทุกสิ่งมา
 ด้วยฆ่าพ้นนายไพร่เลี้ยงหนักหนา
 ๕๕ ๕๕ ๕๕
 ซ้ำหลบตบนหน้าคังคนกด
 เป็นเค้ามุดจ่าเราก็คกบฏ
 จะนึ่งกตความไวก็ไมด้
 จะตายเป็นเป็นกระไรให้รูท
 เมื่อมิไปรบปราณก็ตายไป
 จะชนเอาตั้งให้ขุนช้างใหม่
 ว่าพลงสละอื่นให้อยู่ไปมา ๑
 ๕๖ ๕๖ ๕๖
 นาคาย่อมชิมซาบลงอาบหน้า
 เจ้าจะโศกาไปโยม
 กพ่นฆ่าเสียเกิดให้เป็นผี
 ซาดนมกรรมเราทำได้
 พิศคิดตามนางหาวางไม
 อย่าเสียใจจงรงับดับโศกา
 ๕๗ ๕๗ ๕๗
 นาคานองตักน้ำให้ตางหน้า
 จันทาแทบเท้าทั้งสี่องคน ๑

๑) ครานนพระพิรุณบุษบา
ทักถามความตูกไปบัดคง

๑) ครานนขุนแผนแสนดี
ขแรงเนอความตามถำเนา
ตวยมตราอายุตถะกตคาน
แต่บิตบิงตูกชายใจหัดายจน
หตวงปดตยกรรบตรกรมถาร
จระเป็นคบคนผดตตราค
เจ้าประคุณบอกส่งตูกองไป
ชวยแต่แจ้งไปในท้องตรา
กับบอกคำให้ถารตถำนว่า
ให้สมกับตูกแกโทษไปรดสักที่

๑) ครานนพระพิรุณบุษ
เห็นจริงนงนภครกตรา
ตวยตองเจ้าชำนายการส่งคราม
จระได้ตรวจถำนทางข้างพงไพร
ตวยคตมอยู่ในตองเจ้า
จระส่งเจ้าถ่ำส่งสารเป็นตฤทษ
ตรองตามคความคตของเจาน
ตวยเจ้านำสารภาพกับบิตา

เห็นสองราหมองใหม่ใจฉงน
ทำอดสิ่งไรมาแต่เช้า

ได้ฟังพระพิรุณก็ก้มเกล้า
ข้าพเจ้าคตถวชิ่งโทษที่ฉนท
รจแขวงกรมถารก็กวตชน
ตูกคิตเกรงเกด้อกอนนตรายม
จระบอกถ่ำถ่ำจางชานไม่คอรท
พระพันปีจระทรงพระโกธธา
ให้พันโทษรำคจระตักถ่ำ
จ่าตูกเข้ามาหาแต่โดยดี
ทงถอยคำภรรยาให้ถอนถ
นอกนตถแต่กรรหมททำมา

ได้ฟังถ่ำที่ขุนแผนว่า
เคิมบิตาได้คตจระขอไว้
เคยปราบปรามปัจจามิตรทศนชัยใหญ่
ครนคตไปเห็นไม่สมอารมณ์คต
จระว่าเราเขาตวยกับคนผด
จนจิตตจจริงจรงจิ่งนงมา
คความทงปองทองทตหนักหนา
ก็เห็นว่าใช้กับฎทคตราษ

โดยจะพิจารณาว่าความเก่า
 ด้วยไปทักถับแกดงจาดมคาย
 ถึงเป็นใจใครมั่งจะไม่แค่น
 เพียงเจ้ารบเมียเก่าเอามาได้
 เป็นอยู่กตัญญูของทัพหลวง
 แด่กองทัพนับพันเป็นหมื่นด
 เจ้าก็อดขอมใจไม่ราญรอน
 ทักกองทัพแตกตายกระจายเกรี้ยว
 ดงไปถึงพระองค์จะทรง โกรธา
 ทูลให้ทราบความจริงอย่างหนึ่งไว้
 แด่ที่ว่าขอรับตั้งนบบังคับ
 ถ้าจับได้ให้จำอย่าดดา
 จะผ่อนผันไต่ข้างตามทางไป
 พอส่งสารเสว้าใจตั้งไฟเตี้ย
 อันจะช่วยแก้ไขที่โนบอก
 เพียงแต่แจ้งความจริงทุกสิ่งไป
 ทงเสื่อผ้าอาหารการกิน
 จงปลดคเปิดองเรื่องรอนคิดผ่อนปรน
 ๐ กรานันบุษบาให้อาไโดย
 แม่รักเจ้าเท่าตุ๊กในอุรา

รูปความงามข้างเจ้าอยู่เหตอหงาย
 แม่ยายพรากเมียจึงเสียใจ
 เขาทดแทนกว่านมมีไหนไหน
 ใครเคยจะดงว่าคิดคด
 เขาจึงดองหาผิดว่าคิดกบฏ
 ทงหมดกรมเอาเจ้าคนเดียว
 เขาทำก่อนก็เหตอจะหน่วงงเหนียว
 ไม่อดเหนียวจะโทษเจ้าอย่างไร
 คงถามก่อนดงโทษที่ข้อใหญ่
 เห็นจะสั่งตั้งไต่ขโมโกรธา
 ในท้องศราก็กำจับเป็นนนักหนา
 ตั้งไปอยุธยาทงผจเมีย
 ถึงกรุงโกรไม่จำจะซ้ำเสีย
 ทงต้องราย่าระเหียรระห้อยใจ
 ไม่ยากดอกความดีมีไหนไหน
 พ้อมให้มัวหมองทงต้องคน
 จะจัดให้เสร์จตั้งไม่ขัดสน
 แล้วมาอยู่เมืองบนกับบิตา
 กอดวันทองร้องให้พิไรว่า
 อนิจจาจะพรากจากแม่ไป

โอ้ววันทองของแม่เอ๋ย
ท้องแก่แม่ให้หัวใจ
แม่เป็นห่วงบ่วงโยใจจรชาติ
เคชระบุญให้คัดขอรอดสักที

๑ วันทองต้องกรเข้าขอนอก
ถึงตัวไปใจอยู่กับมารดา
ถูกเป็นคนโทษแม่ไปรักไว้
รักเหมือนลูกแต่จะเอาบุญ
ที่กรุงไกรไครเขาจะเมตตา
ตรงเรือกเขือกปากต่างฟูกนอน
ญาติกาหาไหนมีใครเล่า
จะเป็นความถามไถ่ในบุรีน
เขาจะเรียกค่าฤชาตุลาการ
ถ้าแพ่งคงประทัยทัณฑ์
ยังคิดกยงคนจนทุกอย่าง
กตงเกิดอกเลื่อกรำน้ำตานอง

๑ ครนว่าค้อยคดถายว้ายไคกา
เรียกบ่าวมาตั้งนั่งตักเดียน
ทนอนหมอนมุงเดื่อฮอน
กะทะกะทอหม้อไหแดงกราน

จรตเรเคยไปแฉ้วทั้งรักไคร
ถ้าตองโทษที่โทษจรคนด
อนากนักรอย่างไรไม่รู้ที่
สันคดแฉ้วเจ้าจงกดับมา

น้ำตาตกคั้นใจอาไโดยจ่า
จะหาไหนได้เหมือนเจ้าประคุณ
ไม่จงจำซาให้ซึ่งเกอหนูน
นอนอนกนอิมไม่อาวรรณ
อิฐผากต่างถนนจะต่างหมอน
จนชนหน้าไครจะคองให้อาบกิน
จะตั้งเข้าปตาหมดคงอดสิ้น
เงินแต่เท่าบกรนก็ไม่มี
จะผูกมัดรัตประจามไม่ควรที่
เดื่อตเนื้อเทานเบนเงินทอง

สุดอาไโดยใจนางขิงมีวทมของ
อยู่ในห้องรื่องไหงั้นเรือน
บุษบาคันของกองกตงเกิดอน
ฮยาแซเชเชื่อนจิตของทคองการ
ผ้าผอนตติมีในบ้าน
ตั้งเบียงอาหารทงจานชาม

๗

๗

หีบหมากเครื่องนากปรักทอง
 ชาติเหตอเมื่อต้องเบียดขยความ
 พระพิจตรออกมาค้าดากดาง
 แแต่งบอกออกความให้ไต่ยีน
 คำให้การวันทองกับขุนแผน
 เขียนบอกเล่าเจพตั้นในทันใด
 ไทเรือมาจอตทหน้าทา
 เรียกผู้คุมสั่งฆ่าแแต่วกาชับ
 เมื่อยังไม่ถึงอยุธยา

ถ้าจะแวะรถดางทางบ้างอย่างไร

๑ ขุนแผนวันทองน้องนาคา
 พระพิจตรบุษบาภิปราณี
 จากจวนชวณกันดงบันได
 ท่านผู้ชายผู้หญิงก็ตามมา
 ส้มอกเอ๋ยท่านจะส่งเราตงไป
 จงพากันเขามาดาพาช
 จันทองวาฬส้มอกของน้องเอ๋ย
 ยุงรนมหนักมาทตายวัน
 ค้องบุกป่าฝ่าดงพงชฎ
 อดอยากหญ้าฟางกตางพนา

เต้าปูนถมตดับชองเอาไต่ยาม
 เงินตำซังให้เอาไปกิน
 ให้หาขุนนางมาพร้อมต้น
 มีให้มัดทันททุกข้อไป
 เอาผูกแน่นหยกเด็บหาซ่าไม้
 ไต่กระบอกลงให้ผู้คุมรับ
 บาดข้าชนชองตงเล่าเจตรรพ
 เชิงคุมวันทองกับขุนแผนไป
 ออย่าเพื่อลองจำไปจนโกต
 ก็ตามใจตูกตุงดี
 กราบตาพ่อแม่ตงสองศรี
 ทอຍททอຍตงหงนาคา
 ฝัวเมียเลี้ยงใจเป็นหนักหนา
 แวะหามาดีหมอกบอกรคิด
 จะตายเป็นเป็นกระไรไมรูที
 แมนมตายกรวณคงพบกัน
 เคยยากมาด้วยน้องในไพร่ตั้นท์
 อดถ้าให้หนีของนนไต่ขมา
 ดันตตคงรามหนามหนา
 เป็นทตายวันคืนมาในบ้ำรก

ถึงเมืองพอมทจรอยู่

ก็มาจู่จากขานาคาคก

เป็นเพื่อนยากเพื่อนตายมาหลายยก จากอกอกน้องจรพองพัง

ขุนแผนว่าตาแดงเจ้าเพื่อนยาก

จรตายจากหรือจรพบกันวันหลัง

แม่ถ้าไม่มรณาชวายัง

ถึงคิดคุกคุมขังไม่วายคิด

จรเว็จชานามเวดากออก

จรมาหามาดีหมอกทพจร

อยากจรพาเจ้าไปก็ไต่คิด

ชุกชจตเราั้นจระมรณา

เขาจะสั่งดีหมอกเบนมาใช้

จรผูกขังกรังไว้อตหน้าหญ่า

ต้นศุณย์บุญเราไปดับตา

เวทนาที่ไหนใครจระรัก

ดีหมอกพังว่าน้ำตาไหล

ด้วยพระมนตร์คิดใจให้ประจักษ์

กดอกหัวตัวสั้นรันทหนัก

ชบพักตร์แทบเท่าทั้งตองรา

ขุนแผนวอนสั่งพระพิจักร

เจ้าคุณจงคิดตองตอช่า

ฝากมาคุชวตกบบตา

ดวยตูกยาเหตอที่จระหองโย

พระพิจักรตอบว่าอย่าปรารมภ์

เด็กเรามักมพอเตยงได้

น้ำท่าหญ่าฟางก็ถมไป

อย่าฮาไต่ยคะนึ่งถึงฮาชา

๑ ว่าพดางทางพวกนั้นคตาโคต

ดีหมอกมีใจจระห้อยท

ขุนแผนวันทองนองน้ำตา

ตองนาจาเข้าในปรระทูนมิต

พระพิจักรบุษบาที่ฮาไต่ย

ขุนแผนวันทองไหว้พระพิจักร

เรือออกจากท่าแพงตาพศ

ต่างคนต่างคิดจนไท่ตกัน

พระพิจักรบุษบาที่มาจอน

คร่าครวญวโยค ไต่กศักดิ์

เรือตองวองไวไปลับพัน

ชามบ้านนเมืองนนเนองเนองมา

แฉะเข้าบ้านใหม่ได้เบียดแยง

ต้องเดยอเข้าทางบางพุทธธา

ครนพนเมืองจวนเย็นเห็นดินถาน

ผู้คุมเห็นเงาเข้าราตร

๐ ขุนแผนจับฟ้าพันแดงชนบท

เห็นโพล่งคันไทรใหญ่ไล่คาบพตน์

จึงตงความสัจยอฐฐาน

จากดับมาเมื่อโรยงาโตพอง

ให้เรียกว่าบ้านดาบกังธนู

แต่จต้องเรือต่อไปไม่แซ่เขื่อน

๐ ผู้คุมกราบทกราบประทานโทษ

ขุนแผนตามใจให้ตั้งตรา

ขุนแผนตั้งสารเจ้าวันทอง

จะชนบทค้อยประคองรองรับ

วันทองน้องกระต่ายตกรรทายน้อย

มือถือสายหยกยกใส่เทิน

หวัดฉายกรรทายพดัดคกหก

พิศพุ่มม่อนองให้ยืนตรง

๐ จะรดน้ำรดนางแก้วกฤษยา

กรรตบครวราวังฟังเกือบถึงบ

เข้าสารตั้งเบี่ยงกหนักหนา

ผ่านมาหน้าเมืองตพบร

พฤกษาเจ้าราญเกษมศรี

ก็แฉะเรือจอตกตาบตนน

บุกรกเยื้องกรายผายผัน

แต่จร้ายเงทอากรรพนักก้าง

กรรบทกรานอารักษแต่จฝากฝั่ง

เบองหน้าถจรตงเป็นบ้านเรือน

เพราะฟ้าพันผงอยู่จงแม่นเหมือน

เดือนกันมาจนไกลอยู่ชยา

พ่อย่าโกรชไปรดหัวกับตัวข้า

เหยียดชาครจนไล่ตะมูพัน

เอาผ้ารองรัดจงประจงจับ

ผูกสายหยกยกกขยับให้นางเดิน

ค้อยค้อยย่างก้าวยกเท่าเช่น

พตงเท่ากวเกนกดมตง

ขุนแผนยกบตบองดระของผง

นำตาลงอาบหน้าด้วยปราน

แต่ค้อยค้อยผัวมาให้หมองศรี

ไม่แจ้งกตว่าผัวมา

๗

๗

๗

๐ ๕ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐
 อนุพนธ์พระสร้อยหาค่า
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 อาบน้ำทาแป้งแต่งกายา
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 นุ่งตาแต่ดงาห่มผ้าผวย
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 โทกญาตชาคมิตรคิดถึงตัว
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ดงเรือนชยบัจพผ้าห่ม
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 มือถือส้มุกหมากตามยากไร
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ครนถึงขอประทวดถนน
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ยืนชระแ่งแต่ไปด้วยโทกตา
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ดูหน้าผากตาจำไม่ได้
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ครนจรล้าคณูวงจันททอง
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ชุนแผนเขม่นเห็นเจ้าแก้ว
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ดูรูปโฉมคต้ายคต้ายจระทายทัก
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 จันททองเห็นเจ้าแก้วภรรยา
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 จระทกคตวยรุจกถนมานาน
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 นางแก้วไต่ยนเขาพูดจา
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ทดกแหวกกแซกคนค่นเข้าไไป
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 กอคค่นชุนแผนจันททองไว้
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ไต่ยนเขาพูดกถนคิ่งมันคง
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ชุนแผนฟังคำจาเลี้ยงได้
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 จันททองดูบได้ด้วยไม้มอ

นางเคยไปฟังธรรมเทศนา
 นามันทาตุบมพอดสมคัว
 ไม่ชุ่มชวยค้วยระคายเป็นหม้ายผัว
 ถูกผัวกตบมาจระกินใจ
 ระดวงนมมิให้ออกมานอกไค้
 คอกไม้ชุบเทียนถอดคตมอมา
 แดเห็นคนพรังพรอยหนักหนา
 เห็นหน้าชุนแผนกบจันททอง
 แเปดกใจจระจิงจิงไปทั้งสออง
 เห็นมทองอดกเซตอนัก
 แวดแวดจระจูกมรุจก
 เกิดอกมิใช่นอองรักจิกรำคาญ
 นางชระม้ายชรายตาไม่จำชาน
 คิตอายกัถระทานลระเทินใจ
 ว่าไค้ชุนแผนมาไม่ส่งไสย
 นังไหวนาคาตะระดมตง
 อนิจจาแปดกไปเจียนจระทตง
 พู้อไปตงคูนัย์ห้ายจนาชยา
 คิตว่าไครเจ้าแก้วพู้แฉ้วหรือ
 คอเวียกชอจิงรู้จนาชองยา

เพราะความจนขันน้ในน้ำใจ

ขุนแผนเดินครองชวงเมียมา

๑ ถึงทิมดาบใหม่ได้ชา

พระหมื่นศรีเห็นขุนแผนแฉ่งใจ

ค่อยกดักใบบอกเขาออกดู

พูดจาปราศรัยเป็นไมตรี

แต่พิเคราะห์เห็นอกความตามใบบอก

อ่อนน้อมยอมถวายเป็นชังจิต

แข็งไปบ่าพาไปแต่วันทอง

อ้ายพ่อเขี้ยขระเดยมันเหต้อใจ

ขุนแผนว่าเมียเกิดจากกรรม

ทั้งไว้ให้อยู่กับมารดา

พระหมื่นศรีมีแค้นใจให้กินอยู่

พูดจาปราศรัยกันไปพดาง

ครั้นสายได้เวลาจวนห้าโมง

พระหมื่นศรีผิดคณาแดงคตาโคต

ปราศรัยแต่ดั่งเต็นเมืงหน้า

นางแก้วก็รยาก็ตามไป

ขุนนางพร้อมหน้าทั้งน้อยใหญ่

ก็เรียกหาไปทอดด้วยยินดี

อันรู้เนอกความจนถวนถ

พระพันบุชขุนเคืองเป็นพันคิด

ว่าเจ้าออกมาหาพระพิจิตร

รับผิดแต่จข่าเห็นไม่เป็นไร

ที่นั่งรองนอนได้มาแต่ไหน

แต่ทุกข์ยากแต่ดั่งยังได้จ่ารองมา

นานนมแต่ยังไม่ไปบ่า

พอกดับมาพบกนทกตางทาง

เดียงคุดสารพัศร์ไม่ขัดขวาง

เหมือนอย่างแต่ก่อนร่อนระไร

ขุนนางไปท้องพระโรงทั้งน้อยใหญ่

ไปคอยเฝ้าพระองค์ทรงคักตา

ตอน ๒๒ ขุนแผนชนะความขุนช้าง

๑	จระก๋าดำถึงพระองค์ทรงสวัสดิ์ดี	เนาในปราสาทคนเจ้ารังสัดห้า
	ครั้นพระสุริย์ได้โตเงดา	แต่ตั้งออกข้างหน้าไม้ซำที่
	จึงพระหมื่นศรีเสด็จรักษาราช	อภิวัตประณมกมเกศ
	กราบทูลเบิกความตามคดี	บคนโตควขุนแผนมา
๑	ครานนพระองค์โตทรงฟัง	กรวดังตละไฟไหม้เงหา
	ยังมีทันทราบความตามสำรา	โกรธากระที่บพระโรงไชย
	ย้ายแค้นกลถ้อคนว่ามีฤทธิ	คกมันคิดว่ากูสู้ไม่ได้
	ดักเมี้ย้ายขุนช้างวางเข้าไพร	ไซ้คนออกไปกตบฆ่าพัน
	มันดีแฉ้วเป็นไรไม่เหาะเหิร	มุคหัวเดินมาท่าไม้นั้น
	เมืองไหนจับได้ให้รางวัล	จากันหรือเปด่าเมื่อเอามา
๑	ครานนพระจมีนศรี	อญชตบงคมกมเกศ
	ทูลความตามบอกมีทันห้า	ชีวาอยู่โตบาทบงส์
	ขุนแผนเข้าหาพระพิฆิตร	ยอมตักถัดจผิดให้บอกตั้ง
	จงจำทำกันเป็นม่นคง	จาควชอตรงไม่คิดคด
	ครนถามขุนแผนกับวันทอง	ก็ให้การถูกตองกันอยู่หมด
	ว่าขุนช้างทำแค้นจึงแทนทด	มิได้คิดทรยศกบฏใจ
	เต็มวันทองยังช้อว่าพิมอยู่	ได้สู้ขอมารดาพินัยกให้
	ปลุกหอสังศจรูทวไป	อยู่ได้สามวันไม่เกิดอนกตาย

มีทัพเชียงทองต้องชนไป

ขุนช้างมาบอกกับแม่ยาย

แต่ວຸ້ນໄວ້ຮຸ້ນປຸກໂຮຍແຕ່ງງານ

มีโคฟ้องขุเมียให้เสียทรัพย์

ครั้นมาเข้าเฝ้าที่ในวัง

ทูลว่าปิ่นกำแพงพระพารา

ไม่อาจทูลความจริงของสิ่งใด

จึงเดอเป็นคนหลบหลบเขา

ขุนแผนแค้นเคืองนายขุนช้าง

ขอชิงฆ่านายไพร่ในบารัง

มิให้จับกลับมาดูแก่โทษ

ด้วยคิดถึงพระคุณไม่ด่วนวาย

๑ คราวนั้นพระของคณูทรงเดช

ทรงฟัง โใบบอกออกดำคัญ

เร่งไปเอาขุนแผนอีฉันทอง

ตำรวจรับสั่งถอยหลังมา

ครั้นถึงบงคมประณมกร

ขุนแผนอ่านมนต์เคียดสนใจ

บันดาลพระไทยให้เค็ดอนคตาย

อายฉวีเมียดองคนพินบัญญา

มิได้หยาร้างระคายชาย

ว่าขุนแผนไปตายเคียดดางทัพ

ครั้นว่าเสร็จราชการ ขุนแผนกลับ

จึงอยู่กับดาวทองแดนพม่า

ขุนช้างชิงชิงรัชยา

มุสาได้โทษแต่โดยเตา

เพราะคนใจตวยตวณันห้ามเฝ้า

ดาวทองก็ต่อเข้าไปอยู่จริง

จึงถักนางวันทองไปเคียดมิ่ง

ก็รู้ว่าโทษกระทั่งถึงที่ตาย

ถ้ามิไปรอดชีวิตขอถวาย

ต้นบอกก็ถวายบงคมพถัน

บับนักนคเวศร์รังสัตว์

พระทรงธรรมเค็ดอนคตายพระโกธธา

ทั้งดองมากุจรดูหน้า

พาคัดขุนแผนฉันทองไป

พระเคืองค้อนหาทชคพระเนตรไม้

เข้าไปด้วยเชือดวิทยา

เบือนบ้ายพระพัตร์พินทา

ดักกันเข้าป่าไม่กฉวีใคร

กตัญญูมาให้การแก้ว่าแม่ยาย

เมี่ยมิ่งเหมือนว่าฤากระไร

๑ ขุนแผนแค้นสุภาพกราบกราน

ถ้าวินทองนมไช้ภรรยา

เกล้ากระหม่อมยอมถวายซึ่งชีวิต

ทูลแดงบงกคกรมกราบกราน

๑ กรานนพรของคณูทรงภพ

กจะตมณัฐเนอความกั้น

ทิมังฆ่าอายขุนเพชรขุนราม

ดิวยมได้กตคคกบฏใจ

พระหมื่นศรีรบตั้งบงกคตา

ให้ถอดตรวจผัดเมียเลี้ยงฉบับพดด้

ถึงเมืองสุพรรณอย่าทันท้า

ตำรวจจขมาฆ่าทันท้าใจ

๑ จจะกด่างถึงเจ้าจอมหม่อมมขุนช้าง นอนคราวอยู่ในห้องให้หมองศรี

แต่กนทองจากไปได้อือบปี

มิได้นอนค่อนคั่นคืนสละคั้ง

กระทั่งถูกผูกหมอนเหมือนไฟตุก

ขณะเมื่อวันทองมาถึงกรุง

จนนพยุพว่าไปตตพน

ยักย้ายให้ตุกมีผัวใหม่

จะสู้เขาได้ฤาจึงมา

ขอพระราชทานจริงเหมือนนออย่างจว

สืบหาไม่สมตงให้การ

ตามผิดอย่าใวให้สังหาร

อยู่ตรงหน้าฉานพระทรงธรรม

ฟังจับใจความทชอชน

ถ้าใครแพ้จะพินให้หน้าใจ

ความผิดทงนกุยกให้

ถอคมันออกให้สู้ความกั้น

พาตงต้องมาชมขมน

แดงตั้งตารวจนนให้เร่งไป

เอาตัวขุนช้างให้จึงได้

ไทดบ้านขุนช้างเข้าทันท

ไม่มีเพื่อนนอนสละท้อนทุกข์

ไทดรุ่งก่อนไทไม่พักปลุก

แต่เวียนจุกประจุนันทุกฉนคั้น

ตลอดรุ่งหตบไทดมิได้คั้น

นาคนดูยประสรระหนงโต

เห็นดอกบัวบานตระการตา
 จะถอนไม้ถนัดขุดค้นโพธิ์
 คิดถึงความฝันก็พรหมอก
 ฤๅจะไต่กับวันทองน้องนาง
 มันให้คิดอุบายมาหลายวัน
 ออกมาทอนงูเงินพอยื่นดม
 ๑ ครานนจึงนายพันชกา
 ดงมาหน้าประตูเยี่ยมมอง
 ครวญถึงวันที่องได้สองคำ
 จะลงเหยงเหยงไปหลายครา
 ๕ ๖ ๕ ๕ ๖
 ขครานรงรอกเขามา
 พันชกาบอกพด้นทันใด
 ให้การแนบเนียนเป็นเลี่ยนหนาม
 ไปเลียดด้วยก้นทันเดา
 ๑ ครานนเจ้าจอมหม่อมขุนช้าง
 มุกตลกขันโตคโตคดีใจ
 ไช้กำบันเบ็ดหาผ้าถุงห่ม
 น้ำใจโชติช่วงดังดวงเดือน
 อยู่หลังระวงษ์บ้านช่อง
 ตั้งแต่ถูกมาด้วยทันใด

เกสรคร่ำคร่ำกตบกดวงโหด
 โงหน้าระตึงพอรุ่งราง
 ให้จิดกนึ่งนิกอางอนาง
 เกสรร่วงกตวงกตางเพราะชุ่ม
 ถิ่นนี้ตระวันบายชายร่วม
 อารมณหนักครนึ่งถึงวันที่อง ๗
 ถึงสู่พรรณรับผ่านบ้านช่อง
 เห็นขุนช้างนั่งรองศักระวา
 กถอนผิดคิดซ้ำอยู่หนักหนา
 คอยทำให้เหยงจนอ่อนใจ
 ขุนช้างทักว่าจะไปไหน
 เขาได้ตัวขุนแผนวันที่องมา
 จะเป็นความในดวงรับสั่งหา
 อย่าซาบดินจงรับไป ๗
 ทราบว่าได้นางตั้งเกิดใหม่
 จึงแระเข้าไปที่โนเเวอน
 เรียกขำระงมอยู่บันเปอน
 เปอนหน้ามาตั้งกับขำไท
 เข้าของออเจ้าเอาใจได้
 ๕ ๖
 ขนช้างวางไปอยู่ชยา ๗

๑ ครั้นถึงปดงข้างไว้ทั้นโต
 เค้นตามพันชการรดนดามา
 เห็นขุนนางน้อยใหญ่ที่อยู่นั้น
 หลีกแซกแหวกคนคั้นเข้าไป
 ขุนแผนວັນทองก็อยู่
 ไหว้พดางทางตามเนอความมา
 พระหมนศรัชบอกว่านั้นแน่
 ขุนช้างเหตยวหน้าตาเดไป
 วนทองหวัดว้ายตะกายอก
 ถีบโถดไปพดนเขากันน้อง
 โอ้วาอนิจจาเจ้าจันทอง
 เจ้าต้นรกกหักเค็ดกระเด็นไป
 นจะมดุกเต่าเจ้าจันทอง
 เมื่อเจ้าอยู่ในห้องของพยา
 พณด้าคณูว่าไต่แหวน
 บริดู้ทชบุตรเราจะเป็นชาย
 เข้าปดาราน้ำไม่กินได้
 มันให้อยากด้มมะชามผักทนามดอง
 ขอเชิญเจ้าไปเรือนอย่าเชื่อนช้า
 พดางกว่าชอมมอย่าถ้อใจ

อาบหน้าดำราญใจแฉ้วผดคผ้า
 ขนบนศาตาถูกขุนใน
 แดเดยไปหาทั้นเห็นเมี้ยไม้
 หนึ่งไหว้พระหมนศรัชบุปรีชา
 ขุนช้างถดนขนงหน้า
 คุณเจ้าชาเมี้ยฉนอยู่แห่งไร
 จจะเป็นจันทองแน่ฤามีไร
 คใจฉวาคว่าจันทอง
 ขุนแผนชกเงอศอกแฉ้วชาถอง
 ขุนช้างร้องบอกกดำควมีฉาวไป
 ให้ชดองแฉ้วมีหน้าชาผดกได้
 พ้อาโดยมิไต่ดมด็กเวดา
 ด้าคณูฤว่าท้องมาแต่ป่า
 เจ้ากชาตระดุมากว่าเตอนปดาย
 รังแค้นรุงไฟไม่ดตาย
 เมื่อเจ้าพรากจากกายพแพทของ
 เดี้ยใจเพราะเจ้าจนเค็ร้าหมอง
 เห็นหน้าของฉนพดใจ
 ผัดหาศด้าจันทองไม
 จันทองผดกได้อยู่ไปมา

๑ พระหมื่นศรีตรวจดาต้ายชาติถ้อย ช่างด้ายขยอขยอชิงไม้ายหน้า

ครวญโกรธราวกับไฟไหม้หัตถ์คธา มุทุดุดุดาจนหน้ากต้ว

ไหนมิ่งว่าแค้นวันทองนัก ได้มาแฉ้วไม่รักจะตัดหัว

ตามของดอกไม้ต้องช่ระตัว ครนเห็นหน้าตามอกัดมแค้น

มิ่งกอดอกกตบ้อย่างน้อยชครวอก จึงถูกเขาถูกศอกจนหงายแแห่ง

เจรจว่าเด่นไปตามแกน แคะแค้นค่อนว่าจะพาไป

ไม่รู้ฤาจะตามความรบัสั่ง มิ่งจะรังคนกตางไปช่างไทน

เว้งหานายปรกั้นมาทันใด ผู้คุมเหวดยรับใจทั้งสำรา

๑ ครนจว่าได้เพตามาพร้อมกัน ดูกอนทงนนักพร้อมหน้า

ผู้คุมก็คุมคู่ความมา คัดขอพ้องหาแฉ้วตามไป

ขุนช่างहांนางวันทอง ได้ดูขอหอห้องมารดาให้

ชตหน้าสัดคมนคักนแฉ้วใจ ขุนแผนแก้ไขว่าไม่รู้

ขุนช่างहांดบสักชพะยาน ชายหญิงชาวบ้านไต้เห็นอยู่

ขอหนงขุนช่างไต้เดียงตุ เป็นคู่ร่วมเรือนกับวันทอง

อยู่มาประมาณ สองเดือนไปตาย วันทองน่องหายไปจากห้อง

เก็บเอาทรัพย์สิ้นเงินทอง เจ้าของผ้าผ่อนไปมากมาย

ครนคามาไปพบที่คั้นไทร ขุนแผนกุมโจรไพรไว้มากหลาย

เห็นวันทองนอนเรียงอยู่เคียงกาย จึงรู้ว่าชายชู้จู้กไป

สอบขุนแผนพดนมทัพหน้า ขุนแผนแก้จำหามีได้

ขุนช่างहांพะยานไปทันใด สอบขออินไปมิได้ซ้ำ

ข้อหนึ่งขุนแผนกับโจรไพร

ขุนเพชรขุนรามก็มรณา

ข้อหนึ่งขุนแผนกับโจรป่า

เห็นขุนช้างเข้าไปก็ได้ถึง

เขียนคดด้วยหมามทวายเป็นชน

ขุนช้างเวียงจอนให้จมนใจ

ด้วยจวนแยกแตกทัพยับย่อย

ขอพิสัจนังดาทนางน

จึงคิดว่าให้การมีทนชา

ขุนแผนศวมมีแยบคาย

เข้าคองขุนช้างเข้าห้วงอก

หน้าแดงแล้งขมอดนถาน

เวียงหวงยงยอดปดทองข

มันให้อศพดุงพดุงพุงพองไป

๑ พระหมื่นศรีวานความรบตั้ง

ใครจะงดกตใจให้เจ้าคุณ

ขุนช้างตาของรองแรก

แน่นอืดจะขอผิดไปสักวัน

ผูกผูกขยับบอจจากที่

ขุนแผนว่าว่าประทานณานคิดใจ

เข้าได้ห้าพันพันห้า

ขุนแผนรบดาขอจริง

ปลุกคำหนักพดบพดทำสูงตั้ง

ผูกมิตรพิงกับต้นไม้

ขุนแผนแก้ดาหามได้

ระบุไปว่าจะอ้างไม่มีคน

อาไครยรอยทหดงยังปบน

ต้นพ้องแตกคดอดปดตาย

ข้อคตมีมาเป็นมากทดา

อ่านมนตร์ถนชยายอศทวาร

เหงอศกอกใจให้พุงชาน

ขอประทานฉานไม่สบายใจ

จะแก้ความจนนเห็นไม่ได้

งดใจพรงุนเเตศพอกุณ

จะแก้ดวงระงความใจให้เกตุจุน

อ้ายขุนแม่คงไม่พงมัน

๕ จะแตกทนไตทไทนน

ไม่พงกันแต่จกตามจะตามไป

เป็นตายจะไปชให้จิงได้

โจทย์จะหลบหนีไปได้บัญชา

๗

ขุนช้างอดอดให้จิตใจ
 เป็นชามชามปามดงกลางศาตา
 ถูกขุนจันทองทั้งศาตา
 ขุนช้างแอดดูเมื่อยงเดี่ยวใจ
 โอวาเจ้าจันทองน้องแก้ว
 ช่วยทุเดาผิวบ้างพอก้างคิน
 ถูกมาจะควาเจ้าวันทอง
 พระหมื่นศรีร้องมาว่าฮาเฮีย
 ผู้คุมท้าวจมารวดเร็ว
 ผดก้อออกจากศาตาหน้าชุ่มนุ้ม
 ครนถึงคตังจิงตงสระพาน
 คำมุตผูกโผดเหมือนโตนมา
 ยายมี่ร้องมาว่าอะไร
 ขุนช้างร้องฮ้ายยายฮบปรัย
 ผดตีฝ่ามานงโกลดจาเดย
 กตนมกพพกาตงนงกตณใจ
 ขอหนงขุนแผนให้การว่า
 แดยงขอพมอยุเป็นชุกน
 ได้ยูกิภรมย์ประดมดอง
 ขุนช้างแกไขมิได้นาน

พอก้าวไปช้ชรดกออกกราดผ้า
 คนฮาแตกเฮนระเนนไป
 เหมือนกว่าชหมาฮายหน้าไฟร
 ชโหดทรุดนงตงทงยน
 ชเปอนผาแอดจันทงณ
 ชนใจแอดวกไมทุเดาเดย
 ออกอกกองหนิงแอดแก้วแม่เอัย
 เดยเดี่ยวทเคยวเจยวผู้คุม
 เชาฉวยฉุดบนเฮยอยู่เกดฮอนกตม
 จงกุมเรยราดพรุดพราดมา
 โผนทยานโตตนาตงศาตา
 จิงชนหน้าท่าของยายมี่
 กระดือฮยามี่ไซ้เหมือนกตณช
 จิงรเข้ามาศาตาใน
 ถูกขุนเจยหน้าเหมือนไม้ทพได้
 ให้เด้มยนเขยนตามเนอคความพตณ
 ไตดูชอมารดาเป็นแม่มน
 คัรบระจันยกให้ไตแต่งงาน
 จนมทัพเขยงทองไปจากบ้าน
 ขอประทานชอนฉนไมรู้

ลอบขุณแผนอ้างสักขีพระยาน

ขอหนึ่งกองทัพกดบพรงพร

ขุณแผนกกดบขุณไปบ้าน

ปลดุกหอขอพมเป็นภรรยา

ลอบขุณข้างพดนมัทนศา

ขุณแผนอ้างหญิงชายทงหงายไป

ขอหนึ่งถึงขุณแผนไม่ร้องฟ้อง

มารับก็กกดบไปด้วยกัน

ขุณข้างตาเขี้ยวเหี้ยมมา

ขุณแผนว่าจระอ้างเป็นกลางไฟ

ขอหนึ่งขุณข้างคามนางไป

ขัดใจจึงได้เขาต่อ

ขุณข้างไม่รับสั่งทงขอ

คัดเขาตำนวนทงนต่อไป

รับในสำนวนควรฟังได้

ขออ้างให้ตาเนินเซญพระยาน

แล้วจศคำให้การนางจันทอง

แต่ขอความนนแยกแตกออกไป

กรนไม่เขาหอกกดขอต

เมื่อขุณแผนขุณไปราชการ

ชายหญิงชาวบ้านได้เห็นอยู่

เขาสู้กรุงศรีอยุธยา

ขุณข้างทำหลุหาญเป็นหนักหนา

ซาทำซุเมียซาก็ขัดใจ

ขุณข้างแกว่าห้ามได้

ยกข้อความใหม่ออกถามพด้น

เป็นเมียของขุณแผนนนแม่นนั้น

แต่เขาของทงนนไม่เอาไป

ขัดใจแกว่าห้ามได้

ระบไปขอต่อซึ่งขุณ

จะไล่พ้นขุณแผนให้เป็นผี

ทอยททอยพันกันไนไฟ

ขุณแผนว่าจระต่อก็ต่อได้

ขลุองสถานใจตามไยการ

ทขอต่องดใจไม่จำงาน

เทียบผูกมนานหยกเล็บใจ

ดองด้วยคำขุณแผนหาผิดไม่

อำมารตาขึ้นใจให้แต่งงาน

องมไดยนสั่งทงบ้าน

ขุณข้างมาว่าชานขุณแผนตาย

เอากระดูกห่อผ้ามาให้ดู

ขุนช้างร้องไปข้างไม่ยาย

ไต่ใหม่ดื่มแก้อีเจ้าเดห์

ถูกชนลกขาในตาพอง

วันทองร้องบอกกล่าวครรถาการ

ข้าพเจ้าไห้การพาดจรต

ผู้คุมเข้าขวางขุนช้างโกรธ

พระหมื่นศรีร้องตามมาทันใด

ผ้าผ่อนด่อนไปก็ไม่มุ่ง

วันทองร้องบอกกล่าวคุณพระนาย

ขุนช้างขอตสู้ตสู้หน้า

จนใจหาไม้เคระคม่า

๑ พระหมื่นศรีชัดใจว่าไอ้กาก

ไม่รู้จักหนักเบาเมามัว

จึงจืดถ้อยคำนางวันทอง

ว่าหญิงคนกตางกรต้างใจ

รักชกเขาไปข้างชู

จึงมิให้ฟังเอาด้วยเมามัว

๑ ครนเวดารุ่งแจ้งแสงสุริยา

ด้ามคนคู่ความเต็นตามกัน

คนนั่งพร่งพรูงอยู่มากทถวาย

กตบั๊กถวายทุกอย่างนางวันทอง

ไห้การปรอดแปรท่าของทอง

ย่นกุดองเลี้ยวไทยบ้ออปรีย์

อ้ายขุนหัวด้านท่าสุจ

มิ่งช่วยไต่กุนมาเท่าไร

ถูกโตตผาดูยหานุ่งไม

งามท่งท่าไรไอ้ตาตาย

แต่เห็นได้ฟังอ้ายฉิบหาย

ขุนช้างทำวุ่นวายฉนมีค่า

นงดงฉดวยผ้าปากคำพด้า

จะเลี้ยวเงินสักชนหน้าก็ไม้กตจ

ความยากมันจจะถึงกระดาหัว

ระวงค์คองของมิ่งอย่าอิงไป

แต่คองคำห้ามไม้ฟังได้

เพราะตกไปตมิตไม้คิดกตจ

อยู่กบฉจกเขาไปข้างฉฉ

ไห้ผู้กหยิกเดบคองใจฉฉพฉฉ

ไห้ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ถึงเวรอนศรีประจันเข้าทันใด

ชุนช้างชเอาเฒ่าศรีประจัน
 ด้าบาดแฉ้วพด้นด้วยทนต์ไต
 ว่าเป็นแม่ยายช้างฝ้ายโจทก
 เป็นคนหลงใหลใจฉันทา
 ยกให้ชุนช้างไปชมเซย
 เป็นไมหลิตศักดิ์ครนอง
 จนเป็นมารห้วชนหล่นจากพุง
 จอมปลอมมอมแห่งแฉ้วมาเตือน
 ศรีประจันฟังคำณท โกรชองก
 เหม่เหม่อ้ายโจน โพนทนา
 ศรีประจันรับค่านว่าแม่ยาย
 ดันคำแฉ้วดัดบคนอื่นไป
 ดับต้มไปช้างชุนแผนอ้าง
 ผูกหยักแฉ้วพด้นพากันมา
 ศักรอนทอนดงกระตางแฉ้วดง
 ครอบนบ้ายพร้อมกันมทนทาน
 หลงวงญาณประกาศเทพราชชาดา
 เชิญบทพระโอยการออกอำนตุ
 จระนำความกราบทุดพระทรงไชย
 แฉ้วให้ไปเกาะศรีประจัน

กงกันเดินมาหาช้ำไม้
 ชุนแผนร้องคิดใจมิได้ช้ำ
 แก่ โกรชชิ่งชิ่งชวลหนักหนา
 พรากช้ำให้พลตักบวงมทอง
 ชอบพุดกับตูกเซยสองต่อสอง
 ให้ตูกเซยนวดทอ้งอยู่ในเรือน
 ปรคบตอ้งยังรุ่งจนหน้าผอน
 เป็นพระยานร่วมเรือนฮาธามา
 นมยานพุดอกมอชหน้า
 ครอบดการห้ามว่าอย่าอิ่งไป
 แตะอ้อความทงหงายหารับไม้
 ทมดพระยานที่ได้พระเชิญมา
 พระยานโจทกตอ้งบ่วงไม้แน่นหนา
 ฉิ่งช้ำระเชาห้าคำพระยาน
 ปรักษาชิ่งแฉ้วออกปอกไปกาด
 ทงทานพระมหาราชกรู
 พร้อมหน้านังฟังไบดัดช้อยอยู่
 ผู้รับทงก็อยู่พร้อมกัน
 ให้คุ่มคุ่มความได้ในวงนั้น
 แฉ้วดัดจวดด้นอยู่ วุ่นวาย

เหตียวหน้ามาดูเจ้าขุนช้าง

ย้ายตำหนักถอยพลอยกุดตาย

๑ จวนเวดากพากันเข้าไปเฝ้า

พระหมื่นศรีโตเวดากักดาไคต

นำส่งสารทำนายศรีประจัน

สี่กุมารมกันเอาตัวมา

ศรีประจันคิดว่าน้อยยุ่งก

นายเต็มียนรองว่าซาอยู่โย

ศรีประจันมาถึงทิมตาบใน

ตมจับตมลง โกงโค้งศดาน

ไม่ฟังร้องดังไปไหประว่า

ดูกชนุ่งผ้าทาหน้างอ

จันทองเคียดหมางได้ปากบ่อน

จันทองร้องไม่หน้าจะเวทนา

๑ เต็ดจออกพากันเข้าเฝ้า

เฝ้าพระองค์ผู้ทรงภพไตร

พระจึงมีตหน้าทประกาศตาม

พระหมื่นศรีทุกพลันในทันที

ณวันศุกร์เดือนแปดขุนช้างใจทก

ได้หาผู้เฒ่าผู้แก่มา

พดางคำอุบอบย้ายฉิบหาย

ขุนช้างห้ามแม่ยายอย่าออกไป

ทุกเกล้าพระหลจงผู้น้อยใหญ่

คู่ความอยู่ไหนให้ตามมา

แกงก่งนหอบฮากจนปากอ้า

ยายเฒ่าชปด้ามาใจใจ

เผื่อเรือเพื่อพกออกเหตงโหด

ก็รีบเดินตามไปอยู่ถนถาน

เห็นผู้คนตกใจได้พุ่งพด่าง

ขุนช้างทระยานเข้าบับคอ

เรอรากปากอ้าคาปอดดอ

ร้องขอมะกรูดไปใครเอามา

แกใครชนักจกจกค้อนไม้ค้อนหน้า

ขุนแผนเดินเมื่นหน้าแดงแดงไป

เบนเกล้าเกล้าขุนนางทั้งน้อยใหญ่

ดำรายราชฤไทยเปรมปรีดิ์

ถอยความเป็นกะไรจมนศรี

อนชังอยู่ใต้พระบาท

ฟ้องหากถ้าวโทษใจความว่า

สู้ขอภรรยาชื่อจันทอง

เฒ่าศรีประจันยกถูกให้
 เป็นคู่ผูกคอตเมยครอบครอง
 เทียงคนขุนแผนแสนระทม
 ทำชั่วร่วมรักแต่อดกพา
 ขุนแผนไม่รับในข้อหา
 เต็มวันทองซ้อพมพิดาโดย
 จึงไปสู้ขอต่อมารดา
 นอนหอกับวันทองใต้สองฉัน
 ศรนกดบังมาแต่เขียงทอง
 ขุนแผนไม่ฟ้องปองตีนทรพย
 ขุนแผนนำดีบักดีมอ้าง
 ขุนช้างนำเฒ่าศรีประจันมา
 ถูกขุนปรึกษาให้ตั้งโทษ
 ยกถูกให้ครองทั้งสองชาย
 ขุนช้างบอกว่าขุนแผนตาย
 บังอาจร้อหอยเขาเข่าครอบครอง
 ให้ยกเอาศักดิ์ขุนแผนปรับ
 ศรีประจันขุนช้างเป็นคนพา
 แฉวให้ท่อนขุนช้างศรีประจัน
 ถ้าเจ้ามวกดวมผิดไม่คิดปอง

ทำอันหมากใหญ่ไว้ร่วมห้อง
 ประมาณได้สักสองเดือนตรา
 ล่อกคนอาจหาญชนเคหา
 วันทองภรรยาขุนช้างไป
 จำหาใช้ภรรยาขุนช้างไม่
 กับขุนแผนรักใคร่เช่นชุกกัน
 ไต่เตียงเป็นภรรยาเกษมฉันท
 มีราชการพลันต้องไปทัพ
 เห็นขุนช้างร่วมห้องเข่านอนหลับ
 หาโดยเมยก็ลัดปรับเมยมา
 ทงต้องคำคนกดางให้กรจ่า
 ขุนแผนค้ำจ่าเป็นแม่ยาย
 ว่าเพราะแม่ยายโหดทำมั่งกาย
 ประจันเฒ่าแต่ร้ายแทนวันทอง
 จระหมายเมยเขาประจันต้อง
 ต้องปรับตามบทพระไอยการ
 เป็นทรพยผิดเมยเดี่ยตามฐาน
 ให้เทียบได้คำประจันแทนวันทอง
 ขายกลดขยยายงานนตขยทั้งต้อง
 ต้องบทให้เอาคืนใหม่ไป

ถ้าเจ้าผิวไม่กลัวชังเวลา

ฉันท่องสังคินฺขุนแผนไป

๑ ครานันต์มเต็จนเรนทรสูร

เฮ้ยขุนแผนเป็นกะไรให้วามมา

ขุนแผนแสนสูกาพกราบกราบ

ตามแต่ดินใหม่แดงไฟใน

๑ พระองค์ทรงฟังขุนแผนว่า

เฮ็งก็ทรงคิดมีความมิตรกัน

ให้เล่าจากความตามแต่ดูขุนปรับ

พระหมื่นศรีบงกคกรมการาบกราบ

จึงให้ผู้คุมคุมดูความ

ขุนแผนขุนช้างทงสองรา

ครนจามาถึงซึ่งศาลา

จึงอาบไธปรับขนนบพตน์

ขุนช้างเอาเงินออกนับให้

ศรีประจันนั่งกอยุดูกตน

นับเงินออกให้ใจจะขาด

เขามงมตงสำตทเดอนดอย

เสียทรพยแต่จกดับออกไปบ้าน

ภระถศคสถานเข้ามาหาพระนาย

จะฟันฆ่าเสียก็คามอัชฌาไศรย

คามในพระราชกฤษฏีกา ๑

๘ พงทุกคามคำดูขุนว่า

จะฟันฆ่าอายขุนช้างฤาอย่างไร

กระหม่อมถาษาให้เป็นเวรไม่

จะโปรดปรับอย่างไรก็อย่างนั้น ๑

๕ เขาจะเป็นเวรเป็นแม่นมัน

๖ อายชายชงหวกวนนใจพาด

๗ จมื่นศรีเร่งกดับออกไปศาล

๘ ศถานถอยพนทนาทงมา

๙ เดินตามถนออกมาพร้อมหน้า

๑๐ ยายกดยายยาศ์ประจัน

๑๑ ผู้คุมพร้อมหน้าอยู่ก้น

๑๒ พร้อมกันไดยนด้นทุกคน

๑๓ ไถ้โทษทวนได้ไม่ขัดสน

๑๔ ล่ามคนยายดากับยายกดย

๑๕ นำคาหยาดไหดตงงดอยมอย

๑๖ เรากนจนมาพดอยไปเจียนตาย

๑๗ ขุนช้างงุ่นงานไม่สมหมาย

๑๘ เจ้าคุณช่วยเบียงบายให้ฉันท

เงินทองเสียไปก็ไม่คิด

เจ้าคุณได้เมตตาปราณี

จะแทนคุณคงนยดบชง

ถ้าเจ้าคุณรับได้ให้ขงยนิ

๑ พระหมื่นศรีชดใจว่าไซงง

อย่ามาตระบอยถอยออกไป

นั่งถอนใจใหญ่ไถ่ฉันทอง

นึกอยากปากพดงดังออกมา

ผู้คนหญิงชายทั้งหลายฮ่า

มันช่างเพราะจับใจอะไรเลย

ขุนแผนฉันทองแก๊งกรยา

พระหมื่นศรีชดจนพากันคดาโคต

เงินแต่ชีวิตไม่เป็นผี

อันตรงทองทองคองชอกน

ยกทูนหัวตงให้พระหมื่น

อย่าให้กดาเบ็นอนให้เสียใจ

ใครจะชนรับดังไปอีกได้

ชุนช่างจนใจก็ออกมา

ด้วยรักใคร่ใจปองเป็นหนักหนา

โอเจ้าดวงดอกฟ้าของพี่เคย

ไปรดอีกเจ้าข้าพ่อคุณเขย

ชุนช่างทำเฉยเฉยกดบไป

ชนระความงามหน้าก็ขงได้

รับไปถึงบ้านเซาพันท

ตอนที่ ๒๓ ชุนแผนติดคุก

๑ กราบนชนแผนแดนตั้งร่้าน

เป็นสุขสบายหลายราตรี

ชุนแผนวันทองกับนางแก้ว

พระจันทร์แจ่มแสงสว่างกระจ่างฟ้า ดาวราดไปในอัมพร

พระพายพาบมษาคีระอาดกดิน

ชุนแผนคนพนตจทเคียงนอน

โอเพื่อนยากจากเมืองมาอยู่ได้

วันทองแก้วกรยากมาครอง

พลัดผัวตัวต้องไปลำบาก

ถ้ารู้ข่าวเข้าไปถึงในวัง

เราก็คงสัญญาว่าจะเลี้ยง

จะเพิกเฉยเดยดะให้ลดบ

บูรณจางัดยทรพยออย่าเสียศักดิ์

นางก็ไม่มผลคิดนอกใจ

มันเพ็ดทูลใส่โศกให้เป็นโทษ

บทนกกึ่งนเรองเคืองระคาง

เพราะผ่านเกล้าเจ้าชวดทาทรงดิม ปัดมจคคจงไม่ออกมานอกได้

จ่าจะคองทุดขอต่อทรงไชย

ฮาไครยอยู่บ้านพระหมื่นศรี

จนเมื่อจรมซึ่งเหตุมา

หลับแแต่จ่าราญใจในเคหา

รวจรินรตคองดระของอ่อน

ให้อาจรณคิตคะนึ่งถึงดาวทอง

มาจ่าใจพดตพรากไปจากห้อง

สังสารนึ่งประหนึ่งไฟไม่อนึ่ง

คร่าครากตรอมใจในเขตคชัง

เห็นจระตังคาคอยให้ไปรับ

ไม่หลีกเดียงย่อนยอกกอดอกกดับ

เป็นเห็นกับเมียตองตคองใจ

เลี้ยงอนัดนอยาเลี้ยงวาจาได้

จากไปเป็นเหตุด้วยชุนข้าง

พระจิงโปรดให้พรากไปจากข้าง

แต่คจนางยังชงไว้วังใน

ครนคิตไปให้เกรงจระราค

พระองค์ก็ยกโทษไปรดแก้ว

ถ้าพระองค์ไม่ทรงพระปราณี

จะระเมียมเสียแต่อาชญาใจ

แต่เจียนคิดจนแจ้งแจ้งสรียา

ตรงมาหาพระเจมินทร์

ถ้อยความก็ตำเร็จเสด็จไป

ให้รำคาญส่งสารแต่ดาวทอง

ไปรดด้วยช่วยทุกพระทรงธรรม

๑ ครานนมาว่าพระหมื่นศรี

เจ้าก็เป็นคนตมปัญหา

เหมือนดับไฟไม้ต้นจะสิ้นเปลว

มิใช่ข้อยอื่นไกลอยู่ในวัง

ไม่เข้านอกออกในเหมือนใครอื่น

สู้ผิวหาไหนใครจะมา

๑ ชุนแผนตอบคำพระหมื่นศรี

ขอทักตส่งสารรำคาญใจ

เดิมพระองค์ทรงพระพิโรชถูก

ดกพันโทษทั้งไว้ให้หมองมัว

จึงเกิดความร้อร่นท้าวใจ

เจ้าคุณช่วยขยับขยายทวายค

จะกล้าแกดวทงกอนไม่ควรท

ก็ระเลียมความคตมมา

คิดไปให้ตั้งสารเป็นหนักหนา

ต่างหน้าแดงกตูกจากห้องใน

ว่าตูกนมทุกขเป็นข้อใหญ่

เพราะเจ้าคุณเอาใจช่วยบ้องกัน

ที่ยังต้องกักขังในวังนั้น

ให้ไตดาวทองนั้นกตบออกมา ๑

ฟังว่าทพด้นตอขบชุนแผนว่า

ซ้ำซ้ำใจดีกับตกระมัง

ตวงเว็จจะกำเรบเมื่อภายหลัง

ห้ามประคูกกขังทุกเดงา

จะค่นอะไรไปหนักหนา

ซ้ำซ้ำตักหน้อยก็เป็นไร ๑

๑ ทตรงตัว ชวดหาแดงไม่

ด้วยนางมิไตตตแก้ตัว

ตวงทองตองถูกขังเพราะมัว

เหมือนใจชวตองเมียมเสียขางน

ฟ้าคร่นมาอย่างไรให้รู้ท

๑ เห็นทกจะทรงพระเมตตา ๑

๑ พระหมื่นศรีสุทธกิจจะห้ามปราม เมื่อไม่ฟังแต่จกตามแต่จางนา
พูดกันพอควรจวนเวลา

พวกทนายตามก้นออกถนนหนทาง
นั่งลงตรงนอกดับแดง

เรียกหาบ่าวไพร่เข้าในวัง

ขุนแผนเดินตามมาข้างหลัง

คอยฟังว่าจะไปรบประการใด

๑ จะยกตัวถึงพระองค์ผู้ทรงศักดิ์ บินปักหลักทวงจับทองน้อยใหญ่

สถิตย์ในปราสาทมาศปราสาทไชย

ครัดประภาสราชกิจพระนิเวศน์

เสด็จออกท้องพระโรงรัตนา

ต่างถวายบังคมก้มกราบ

ทิมขอราชการงานเวียงไชย

นางในหมอบเฝ้าเป็นเหล่ามา

จนดูริเยศเรื่องแรงแสงกล้า

เบิกบรรดาข้าเฝ้าให้เข้าไป

หมอบราบตามตำแหน่งผู้น้อยใหญ่

ก็ทูลให้ทรงทราบทุกสิ่งอัน

๑ ครานนพจนนศรีเสด็จวรภักษราช

ครบใต้ช่องทูตตลอดไปฉันทัน

บัดนี้ขุนแผนแสนสะท้าน

ซึ่งโทษผิดคิดตัวแต่ก่อนมา

ย่นตพนทจะประมาธ

ไปกล่าวชีวิตพจะบรรโดย

ดาวทองคองคีคอยู่ในวัง

ขอพระเดชปกเกล้าจงเค็ดอนคดา

๑ ครานนพรของคทรวงษณ

คุณพิโรชพระพักศรเผลดเตือดตาด

ชาญนตาดครตรีกไห้นกพรน

อันช้วนอยู่ใต้พระบาท

ให้เกด้ากระหม่อมฉานกราบทูลว่า

ทรงพระกรุณาให้พันไทย

จะขอทำราชการแก้ตัวใหม่

มิให้ช้วนเคองเบองขาทา

กักชงชำนานมาหนักหนา

จะได้มาเป็นกำลังราชการ

ได้ฟังจมนศรีแถดงธาร

อายนหาญเห็นกุนใจดี

ครึ่งซุนเพื่อชรรขุนรามตามออกไป

ถูกงคอาญาไม่ฆ่าตี

ยังดวนตามตามขอชื่อดาวทอง

พูดเล่นตามใจไม่เกรงกลัว

โกธตาทักว่าไม่ได้ใจ

ฟังมันเจรจาดูหน้าซึ่ง

ทำดีแล้วอย่าว่าแต่ดาวทอง

เห็นไม่ทำแต่อย่างข้าทบนงใจ

ถ้าตามใจยอมให้อชื่อดาวทอง

เป็นว่าไรไม่ขัดลักเวธ

เฮ้ยเอาควมมันไปตั้งไว้คุก

เชื่อมหัวตะปูเข้าให้หน้าใจ

พระหมื่นศรีตรระหนกตกใจ

บอกขุนแผนให้ฟังหน้าตา

๑ ฝ่ายพจนศรบรรดาได้รับสั่ง

พาขุนแผนคุมออกนอกประตู

ฝากด้วยเถิดพ่อเจ้าทุกเช้าค่ำ

นศรบารับคำแล้วนำไป

ใช้ตรวนเอามาทั้งคาชอ

เข้ม้งอดตรวจตรักพิงดี

บังอาจใจข้าคนเดียบนับ

ซ้ายกอดขวาทองให้แกตอ

จงทองไม่คิดผิดท้อมหัว

เพราะตัดชื่อดาวทองตั้งอยู่ดวง

มันกดจกมันจะโพล่เอาข้างหลัง

ถ้าแมนคงหน้าวันราชการไป

อีกสักสองสามคนก็จะให้

ตะไฉ้จะกำเรียบทุกเดธ

จะจงทองเยอหยงชนหนักหนา

ที่หลังจะชระดำไม่เกรงใคร

ประทุกห้าประการหมดอข่างดให้

ตั้งเส้รังเส้ตีสไนที่ไสยา

ถอยหลังออกไปเป็นหน้าบา

เมื่อกูว่าแต่ตัวเองไม่ฟังกู ๆ

เขาดอมหน้าดอมหลังอยู่เป็นหมู่

พระหมื่นศรีเ็นศร้องสั่งไป

จงจำแต่พออิธณาไศรย

เอาตัวเข้าคุกใหญ่ไนทันที

คั้นมือใส่ถามไปตามที

พระหมื่นศรีไปบ้านว่าคาญใจ

จึงเรียกแกวกรยาทบวันทอง
บอกความตามจริงทุกสิ่งไป
ให้หลุดรอดจากทองกุห้ามแดง
ทุกชั้นตะไฟไหม้ภรรยา

๑ กรานพวันทองแกวกรยา
ให้ข้อนคยใจอาดยถาน
ค่อยเป็นสุขแดงมาทุกช้ไปอีกเด้า
จึงพิกลดตใจมิให้เย็น
คงแต่เริ่มไปประเทิมก็ไมค้
จนนอนเวรเกณท้อคราชการ
นางดาวสำอางนอยคนนเฮย
ทงทุกชทงแค้นแน่นหัวใจ
ครนคตายวายโศกตงไต้บ้าง
ตั้งสำรแต่จันทองทอ้งแก่จวน

๑ ครนถึงคุกชุกชนคั้นเตามา
ตั้งนางกตงเกตอกเตอกค้ว
จะทุกความตามขอเจ้าดาวทอง
นเนื่องาเคราะห์กรรมให้จำบัง
เมือคุมตั้งตงมาแต่พจต
เป็นความหนาทจะมกย

นำตามองตกเซ็นกระเด็นไหล
รับสั่งให้จำผิดไว้ตริงตรา
อ้ายพดาแยกไม่ฟังคำกู่ว่า
ตั้งบัญญาหน่อทจะทตทาน ฯ
ฟังว่าตงอกจะแตกฉาน

ไม่ควรการเดยมาตงนให้คอรเป็น
ชรอยเราคนนคจชช
ไม่เคยเห็นจะอยู่ตงกนนาน
ม้ตรวอยเวอนเตอนดรวอยบ้าน
ยั้ททยานบั้นจ้ามกำแพงไป
เมือไรเดยพ้อจะคคตเลี้ยขาดไต้
ตั้งอนให้โศกเศร่าเฝ้าคร่าครวญ
ตั้งองนางตุกรับมาโดยตงน
อ๊กอวนย่างเยองพยุงค้ว ฯ
เห็นหน้าชบตงตงคนค้ว
ทุดหัวช่างไม่เด้าให้เมยฟัง
บรักษานองกจะห้ามปรามไฉมั้ง
แต่ตงตงรอรอมาเท่าไร
ยงทาคคชอกคากอย่างนไม่
ยงกตบไปเป็นชอบทุกตั้งอน

ไม่ควรจะมาต้อนแต่โดยได้

เคยเก่าใหม่ได้ยากคองจากกัน

จะต้องจำซ้ำเชื่อมหัวตะปู

จะดับชีวิตจิตต์ใจอยู่ในคุก

เวรกรรมทำได้ฉับใดเคย

ไหนจะท้อไหนจะทุกข์ระทมใจ

จะส่งเขาเข้าเข้านกแค้นยาก

ถึงทองได้ก็จรมาทองตาม

ถ้าอยู่ไฟใครเล่าจะส่งเสีย

จะตักน้ำค่าเขาหาเขาปลง

ถ้ามาอยู่ใต้ที่ในคุก

คิดไปใจเจียนจะขาดตาย

๑ ขุนแผนแล่นไต่กด้วยสองนาง

พกดมดสิงตลึงงอคา

อนเหตุทพขอเจ้าดาวทอง

ยังนางเดียวคองดำบากยากไว้

มิได้นึกว่าพระองค์จะทรงโกรธ

ครรงนตายเป็นเห็นเท่ากัน

อนเครื่องพินชนาทจาจอง

จะเสียสัตย์ขัตตสันจิงจมนใจ

ทำใจว่าอ่อนหุนหัน

ไอ้แต่นั้นบัดนี้จรถนทุกข์

จะรู้ฤาจำเมื่อไรจะได้สุข

ฤาจะทุกข์ไปจนได้พ้นไทย

ไม่มีเงยหน้าเทียมกับเขาได้

ผู้คนข้าไทที่ไทม์

จะออกปากพึงใครที่ไทม์

กตเวทิต์จะคดอดซึ่งดูดยา

เมื่อยเหตียอหาใครไม่เห็นหน้า

เห็นแต่แกงกรวยผู้เดียวตาย

พอดตายทุกข์หุงต้มได้ง่ายง่าย

สองนางพุ่มพ่ายฝ่ายน้ำตา

น้ำตาพร่างพรายซาบลงอาบหน้า

เป็นเวดาดเคราะห์กรรมมานำไป

เพราะได้นองสองคนมาอยู่ใกล้

ทั้งใจก็เบมพนอาชกรรม

ให้จองจำทำโทษถึงนหันต์

ด้วยโทษทัณฑ์แทบพ้นจรถนไป

ยักตักสองเท่านี้ก็หนีได้

หนีไปใครจะนับว่าเป็นชาย

เสร็จสิ้นหนึ่งปีดาทำนทำโทษ
 จระทยไปให้ตัดอดจนอดตาย
 กัดเจ็ดนิ้วของสี่ห้องใต้
 ไปอยู่บ้านนานนานจึงค่อยมา
 เจ้าแก้วกรยากนาคอเป่า
 เวียนมาเวียนไปเป็นโรมี
 กตอดดุกกตอดเค่าจะเป่าดำคา
 เขานาคาคินหาพันไฟ
 พจระทรมาไปหลายวัน
 จึงจะอ่อนอ่อนเขาทุเดา
 ครบจะอยู่ด้วยพทนเดา
 จนค่ำแดงน่องวันทองไว
 ยุดสำห้ฝากตัดพระจมนศีร์
 เขียมตัวกตอดเขาอารรราน
 เจ้าแก้วไปส่งเจ้าวันทอง
 เข้าปดามน้ำผอนก่อนสระใบ
 ๑ นางแก้วกรยากับบัณฑิตทอง
 สระอินทอนใจใหญ่ให้ร้อย
 ครบถึงสองนางย่างเข้าห้อง
 หนักบทพรมน้ำผอนก่อนสระใบ

แม่นมโปรดตามที่ไม่หนีหาย
 ลูตายคามแต่พระอาญา
 อดกแอตอเหตอใจเป็นหนักหนา
 พอเห็นหน้าเยี่ยมเยือนว่าอยู่ดี
 พอหญิงเขาคมแกงกนทน
 เมื่อแกวพออยู่บ้านนานวันไป
 เจ้าแก้วกรยากาเป็นเพื่อนได้
 กว่าจะออกเดินได้เจ้าจึงมา
 กว่าจะออกตรวจทงนนจนับหน้า
 จะไปหาเยี่ยมเจ้าอย่าเค้รำใจ
 จะคตอดดุกกตอดเค่าอย่างไรได้
 อย่าร้องไห้เลยจงเหือดทที่เตอดตาย
 ดูกเมียท่านมอยู่ที่บ้าน
 พนนานเนิ่นแดงจะพันไทย
 แล้วจัดแจงเข้าของออกมาให้
 ตามประสาเชิญใจที่เรามา
 นาคานองอาบหน้าทงสองศรี
 อ้าดาสามีแล้วเดินไป
 จัดแจงเข้าของหาช้ำไม้
 ทนอนทมอมมั่งได้ไปตามมี

เห็ดอมมือถือแบกไปไม่ไหว

สั่งถึงคุกพดด้วงทันที

ให้คนโทษในคุกช่วยปลุกทัม

๕๕
ครนสั่งแต่งพระเอกาคือขบัตประค

๑ ครนยามตกกำลังตั้งต้นอน

ขุนแผนแค้นไซกจิโยกใจ

ไต่ตรวนถ่วงครบท่าประการ

๕๖
จะพลกคงตั้งทอทางกายา

๕๗
โอ้ว่าคนโทษทั้งปวงเข็ย

อนัตวภูจะอยู่ให้ของโทษ

๕๘
เพียงถอดสัดยี่จุวิตไม่คิดหนี

ไม่คิดคดคือเจ้าเข้าแดงคน

๕๙
คิดแฉ้วจึงสระเตาด้วยฤทธิมนตร์

๖๐
รวงกรวางเทามอทงชอลา

๖๑
๑ ถึงทบแกวกรยาเห็นยังคน

๖๒
เข้าทบประคองปดอบน้องพดด้วง

๖๓
ถึงร้องให้ใช้ว่าจะเป็นสูง

๖๔
ทุกชนกก็จะหนักดังรำไป

๖๕
ฟังคำพ้อว่าเถื่อน้องแก้ว

๖๖
กอดนางพดวางช่วยเข้หน้าตา

๖๗
ก็ไหวงานขงไทพระหมื่นศรี

๖๘
พัดคพายตรงจกเข็นตุ

๖๙
ทนอกทับเผยให้นางแก้วอยู่

๗๐
รอยถนแหตงคุกนทงไป ๑

๗๑
พระจันทร์แจ่มกระจ่างสว่างไสว

๗๒
๕๘
เขาร้อยใจตงคตทงชอลา

๗๓
ทรมานมันเมื่อยเป็นหนักทพา

๗๔
ยงนายนงระอรระอิดใจ

๗๕
กระไรเดยทนทานตั้งบีได้

๗๖
เป็นจ่าไม้คองการจระทานทน

๗๗
๕๙
แต่เทานกพอจะเป็นผด

๗๘
๖๐
ก็เป็นคนเด็ดโตกย้อมด้อชา

๗๙
๖๑
ตรวจหัดนคนหัดบัตนทหน้า

๘๐
๖๒
ก็ตองหนออกมาจากคุกพดด้วง ๑

๘๑
๖๓
นงระอรนรญจจนปองบน

๘๒
๖๔
จะไ้กคคดียี่จรวญครำไปทำไม

๘๓
๖๕
เห็ดอทุกขแฉ้วจะทุกขไปตั้งไหน

๘๔
๖๖
จระเจ็บไซไทหวงถึงตวงตา

๘๕
๖๗
พมาแฉ้วตมทุกขเลียดคกว่า

๘๖
๖๘
เงยหน้าจูบหน้อยเถิดกถอขยใจ

งามชนอย่าด่าระอนอาดัยวอน

กอดประทับกับทรจงด้วยห้วงโย

๑ ครานนข้ามรงแฉะยามใน

ถึงใครใครรบดำดัมมา

รบสิ้นสุดไปไม่ขาดแคลน

หลับอยู่ไม่รู้ฤาอย่างไร

ยามในเอาชุดไปจุดต้อง

หน็ดอดไปโตทงชอกกา

เวาคินอยุดเห็นเมื่อครก

บอกปลัดมาพร้อมหน้ากัน

ถึงทัพหับเผยเฉยพันไป

ต่างคนต่างมองทุกช่องรู

ไม่พบประจะอย่างไรไหน

เมี่ยมันอยู่หับเผย อัยอย่างไร

เห็นขุนแผนกับแก้วกิริยา

ข้ามรงชดใจไม่บอกกู

ขุนแผนตูกโตตโตดคำราม

นุดกระชากตากปด้าทธานา

ปลัดข้ามรงตรงเข้ามา

เขียนไทหลังพั้งพั้งมันโย

เจ้านอนเถดพีจะกด้อมให้

หลับไหลอยู่ในห้องทังต้องรา ๑

๑ คินนรียงไปชานยามทว

๑ ฉ้อเรียกหาช่าคือไป

๑ แฉ่ขุนแผนหารบร้องโฮยไม่

๑ เรียกชื่อช่าไปไม่จามา

๑ ยังแต่ใช้ตรจนกองแฉ่เจ้าช่า

๑ เรียกกันเรื่องทวตามให้ทัน

๑ จะชุกชนตพหนีไปไหนหน

๑ กงนุ่งง่ามคามคั้นดู

๑ ก้างคกใจวุ่นวายอยู่

๑ ริมประศุเพศานชานชมไป

๑ ปลัดครองตรกนิกชนได้

๑ เอ็งเอาชุดจุดไฟไปมองดู

๑ ระวังบอกกันมาว่าอยู่อยู่

๑ ลวดยขุนแผนตูกตูกู้ออกมา

๑ อ้ายล้ำามชมเหงพ้อหนักหนา

๑ หน้ากุนจะหนีเอ็งฤาไร

๑ ต่างคนด่าว่าหากดัวไม่

๑ เข้าไปกดุ่มรุมจะกุมมา ๑

๑ ขุนแผนทวาดธำนาจครุฑ

เข้าจับกุมจูงนางเป็นเหยื่อครา

หนักกว่าจะเขากูเขากริง

ไม่เชื่อยังกะมองก็ดองตุ

ขุนแผนบริกรรมชาตังเตาะ

ถูกไซโยเยเป็รปรวง

ชามรงพืดเห็นดั่งจริง

ถูกขอโทษไปรดเถิดที่ไต่ทำ

ถ้าแม่พ่อหดบดหนไป

มุดนายท่านคงว่าดำประจาน

๑ ขุนแผนว่าเราก็จ้างเพียง

ถ้ากูกิดหดบดหนไซ

เฮี้ยจงดูเด่นเป็นขวัญตา

พืดชามรงงจูงนาง

กตบมาเถิดพ่ออย่าท้อใจ

ขุนแผนคดาบฤทธิประสัทช

นงพุดกนออยู่พอกกรู้ง

พืดเต็นนอยกนอกรูกมา

เจ้าคุณถามว่าไปไหนแต่เช้า

คิ้วขุแผนแค้นประสัทชคิงฤทธิม เครื่องจางองถนกกหดไป

มือหดหวัคมาเขาค้าฝ่า

ขุนแผนร้องว่าอย่าทำก

หน้ามิงญาจะจากใจอยู่

เอาคาสร์รวมท่อมทงไซกรวง

หดแผนารกองกตงทุกดั่งถวน

พระยกชวนเฮี้ยออเจ้าเขามาจ่า

นงนงยกมอชนไหวพรวา

กรรมของพ่อคอกได้ไปรดปรวง

โทษทัณฑ์ก็จะไต่กับตนาน

เขียนคืบกับอานทุกคนไป

ถ้าขาดแฉงหาเบียงความลัศย์ไม่

กตางวันก็จะไปไต่สบาย

พื่อว่าแฉงอิดใจให้ศงหาย

พื่อคุณถูกตายแฉงทน

ถูกไม่จำพื่อแฉงอย่าหดบดหน

พวคณุคณยนตดงวนทา

สุรียาพวยพุงพระเวหา

เข้าหาเจ้าประคุณพระยายม

ขอรับไต่เถด้าไต่กระเมม

เครื่องจางองถนกกหดไป

๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กรรมจกั้วไม่หนดอก

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ข้าพเจ้าเฝ้าตจกั้วไทย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
๑ พระยายมได้ฟังพิสด

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พิสดรับลาแต่จอรดา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
บอกว่พระยายมท่ำนให้หา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จิงพาคั้วชุนแผนผู้แฉ่นใจ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พระยายมว่อย่างไรเจ้าชุนแผน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
คั้วคองโทษเขาทำตามอาญา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ฎาเชอว่คั้วคองคั้วคองคั้ว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จะแกด้งเราเหต่านใหม่ไทย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
แม่ันทราบดั่งองค์พระผ่านฟ้า

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ว่กระไรว่ไปอย่าเกรงกัน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
๑ ชุนแผนตอบคำพระยายม

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
แต่ว่คองจองจ้ารระก้ใจ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เจ้าคุณเป็นใหญ่ได้โปรดเกล้า

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จะตายตามความสัคยบัญญัติ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
๑ พระยายมได้ฟังชุนแผนว่

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เราจะตามใจเจ้าเอาบุญ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เจ้าจงให้สัคยบัญญัติ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ให้เราแจ้งใจพด้นเหมือนสัคยญา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จะเชอแต่ปากบอกนั้ไม่ได้

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เจ้าคุณจงได้กรุณา ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ไปหาคั้วมานเร็วเร็วหา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
รับมาถึงลูกเข้าทันใด

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เชิญรับโคดกลดาอย่าช้าได้

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ไปถึงนั้ไหวทงสองรา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เหต้อแต่ันทำชุนฉ่นหนักหนา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ยังหาญกล้าหักไซ้คุณแจไป

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
รู้เวทมนครัดจะหนีได้

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ทำได้ทำไปทุกสิ่งอัน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ก็จรดงอาญาถึงอาสัคย ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จะนั้อนถือต้อยว่ไร

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ความสัคยเกด้ากรรมมหาหนีไม่

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ทมหานไม่ได้ทงขอคา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ข้าพเจ้าไม่หดบดหันหน้า

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
มิใหม่ผดมาถึงเจ้าคุณ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ถ้กรรมนจนหนักออย่าฉ่น

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
อย่าด้มคุณพระองค์ทรงเดียงมา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ดั่งว่ชานไม่คิดจะหนีหน้า

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
คำหนึ่งเราไม่จ้จะตามใจ ๕

๑) ชุนแผนประณมกัมภราบกราณ ตั้งตั้งขยปฏิญาณสาบาตให้
ถ้าว่าหดบดหนีไป ให้ศกนรกด่าโต้อเวจ

แม้นตายจะสู้ตายอยู่ในคุก กว่าจะไปรตพันทุกช้ไปจากที่
มใดคตชวชากาด คงแแต่จนมจมนตาย

๑) พระยายมราชกรนโตพง จ้งตั้งนายตรวจตั้งทงทลาย
ขย้าจงจำชุนแผนให้อ่นววย ตามแต่จะระบายขย้าจิตใจ

ชุนแผนก็ขย้าออกไปเที่ยวเล่น ไครไครเขาเห็นจระว่าได้
ไปเกิดขย้าช้ำปากันไป พัดคกราบไหว้ปากันมา

คงแแต่จนมจนมสืบสืบไป ข้ามรงน้อยใหญ่มิได้ว่า
ค้อยอยุ่เป็นลู่ชทุกเวดา กกับนางแกวกรยาทศกโม

วันทองออกสำห้มาเยี่ยมผัว ทงทศกชุนของทองได้
ชุนแผนยามปลดอกก็ตอดไป ทาวันทองโตเนองเนองมา

ค้อยเสงยมเจียมศอด้วยกตวัโทษ เพราะพระองค์ทรงไกรชเป็นหนักหนา
พัดค่นายตรวจก็เมศตง ทงพระยายมราชไม่เคื่องใจ

๑) จรกด้าวตั้งเจ้ามารด้านชุนข้าง แต่เป็นความคานนงหาได้ไม่
ทงเสงทรพยขบเขินเผอญไป นอนไคร่ครวญครนึ่งถึงวันทอง

ช้ำไทในเรือนออกเกิดอนพดาม ไม่ตองการทจระชมประสมล่อง
ถึงช้ำไทหนักก็ไมยอมปรองตอง แแต่ปอดทองนอนคจจากทุกคจคน

เผ่าฝั้นถึงวันทองทุกเวดา ชวรบดากันไม่ได้ให้ชนม
นงไม่เป็นลู่ชตูกชนย่น พอม้อยหดบกดบคั้นไมตาช้น

หดบิตาตงไม้โตให้เห็นผี
 นอนตั้งเป็นกึ่งคืนไม่เว้นอัน
 กตทอกรวงกรวงกรวงวาย
 เมอวนทอกรวยน้ไม่มเดย
 จวเป็นมิ่งแคดกรงแคดกรน
 นักรไรมันเอาทุกเข้าเย็น
 ผดุมโผนโชนอกไปนอกห้อง
 ขนมาเล่นหมากรุกให้ทุกชคตาย
 เทหมากรุกออกมาฆ่าโคนคัง
 ทิมจูนกินขุนศรพระยา
 ขุนช้างหัวร่อพ่อไม่ให้
 ฉนเด่นเป็นแคเลือกนฉน
 ถึงพระครูกู้พ่อไม่ได้
 ฉนก็เค็มชมเชอระมัวงอระงุน
 ว่าขุนแผนทูลขอเจ้าลาวทอง
 ฉนทออยู่เดี่ยวคงเปดัยฉใจ
 เมื่อจากไปใช้จ่านางโกวชนแคณ
 บตนเขาคูกทุกชเค็มท
 © ขุนช้างพังกาศรพระยา
 ลูกขนนงยของยของรื่องละคร

เผอญไทเห็นนแดงเห็นน
 แคโก่ฉนฉนฉายไม้คตายเดย
 ลูกจะตายเป็นเทพอแม่เอัย
 ถึงเพียงนมเคยจะโตเป็น
 ทมนกนอย่างนมเคยเห็น
 ถาฉนเป็นเชนนบเคยอตาย
 รื่องเรีกศรพระยาไปไหนหาย
 ศรพระยาหน้าหงายเค็มเร็ดมาก
 ขุนช้างย่างม้าพดงตาไปงหงา
 พ่อเจ้าชาขอโทษไปรดไถ่คัจ
 ศรพระยาฉนโหดพ่อทอหัว
 นมอกรูกฉนคดอแคอพ่อศน
 มนเคดอใจกันกันฉนฉนฉน
 เชอเขาตอกนฉนแคอฉน
 ลูกกรวดจาลองใจคูกใหญ่
 เราน่าไปพูดจาดูตามท
 ฉายขุนแผนมันมาพาเจ้าทน
 เห็นจะคินมาดไม่มงอน
 ฉริงฉริงฉาหญาฉายพ่อศร
 พระภูษรไปค้างอยู่กดางไฟ

อินพระยาช้างเผือกคชสาร
จะยกทัพกลับเข้าพระเวียงไชย

ย้ายที่ย้ายไทยไปผูกช้าง

ตงจากทอกลงขันช้างมา

มาถึงกรุงพอรุ่งขันช้างตาง

ครนถ่ายขนพด้นด้วยทันโต

เจ็ดคนด้วยกันผันผาย

ถ้าพบวันทองแดงอย่าช้า

พอกบ่าอรั้งคำขันช้างตั้ง

พาทันต์ตัดอกต้อตแหมไป

๑ ครานันวันทองผ่องได้ภา

ดงจากเรือนพลง่างย่างกราย

เต้พอออกมาตามถนนขวาง

มันแดงเดินไปไม้กายทัต

ครนถึงกลางย่านสะพานช้าง

มันเข้าห้อมล้อมพด้นด้วยทันโต

กูเงนเจ้าคุณมาหาชง

อนันมาพบเข้าจะเขาคัด

ใครได้กูเงนมาดำเปล่งเปล่ง

ชาวบ้านเขี่ยฉานช่วยด้วยเป็นไร

จะประสบบพบพานก็หาไม่

อนันพะได้จันทองมา

ตั้งแตรจตุยก่างไปผลัดผ้า

บ่าไฟพร้อมหน้าสระพริ้งไป

ปลงช้างช้างจัตุรรมมาใหญ่

ให้บ่าวเข้าไปอยุธยา

คอยดูแบบกายช้างหลังหน้า

ฉวยเอาตัวมาอย่ากตัญใจใคร

พร้อมพริ้งกันมาไม่ช้าได้

จนโถกหน้าบ้านพระหมื่นนาย ๗

ครนแดงสุริยาต้วางฉาย

ทมาใจว่าจะไปหาผัดรัก

พอกบ่าอรั้งขันช้างมันรู้จัก

จันทองเดินก้มพัดศรีจะรับไป

โถกบ้านทนางอยู่อกซ้าย

ไปไหนไม่ประพพานตัว

ตั้งแต่หลบเสียดงเมี่ยงผัด

จันทองกตัญใจต้อรับของชิงไป

จะพาตัวเราไปข้างไหน

ข้าให้จ้พ้อแม่ตื้นทองปอง ๗

๑ ผู้คนหญิงชายทงหลายนั้น

จรช่วยช่งชิงไว้ใช้กรทรวง

คนออกปรตดัดส่วนหดอง

ผายพวงเรือกอขรกับจับใจ

จนบกกระบังถึงจับใจ

แม่อยาร้องให้ไปด้วยกัน

ว่าพดางทางเรือกข้างจำดอง

วันที่องคำทอไม้พ้อใจ

ชุนช่างไล่ช่างพดางปดอบน้อง

พริกเง้าเท่าแทบประตาศาย

วันที่องแค้นใจให้สั่น

ฆ่าพันหนคอดีเยกตรว

ถึงบ้านเมื่อไรตายเมื่อนั้น

กูไม่วออยู่กินสันธาโดย

ชุนช่างคใจด้วยไตน้อง

โอ้เง้าเจ้าโฉมเฉิดเฉิดส่าง

ดัมบัคมือบกรอบกรอง เห็นองส่น

อันมมุขยพของทงสองว

กับจงจระมาทาเจ้าได้

จงส่างโคกเลื่อมเศว้านเทาทุกซ์

ต่างคนคิดสำคัญว่าเงินหดอง

อ้ายพวงหน่มนัทท่นองเอาตัวไป

ฝูงคนทั้งปวงไม่ช่วยได้

ตมเรือข้ามไปถึงฝั่งพด้น

ชุนช่างคใจจนตัวส่น

พหหมายม่นมารบเจ้ากดับไป

อ้อมวันทองชุนช่างทอผ้าไม้

ผดักไล่ทงมมตมหน้าตาย

แม่อยาร้องให้รารระส่าระส่าย

ม่นหมายไม่วั้นสั่นเฉด

กจระคินดัดด้วยอย่าพักว่า

แม่นมิ่งชันพาเอากูไป

จระอยู่ถ่งล้ามวันอย่าส่งไดย

ส่งเดียงร้องให้ไปเรี่ยทาง

สรววมกอดวันที่องไม้แห่ท่าง

ไปครองปรางเกิดเทพดินดา

พศยไล่ภณทาวดยกษา

ตั้งว่าชุนแผนทิตตคูก

มากดับไปเรื่อหน้าจรมภินมย์สุข

ปล้ำปลุกกอดจูบจูบกล่าไป

วันที่ของร่องไหมได้งย

ก้อนพดางดำพดางมากดางไพร

เอาช่างประทักษกับบับไต

เข้าห้องจางน้องกับเตียงพด้น

เมื่อเป็นช่างกราวแรกเจ้าตอเปิด

หมอกของอดกเขตอเหตุอใจ

ขุนช่างร่วมภิรมย์ด่มสนิท

จาชวเลี้ยงตอทางนาคา

ขุนช่างปรตเปรมเกษมสุข

แต่เพื่อนเพื่อนเกิดนั้นมภิรมย์ใจ

โคตรเมมิ่งเอ๋ยกุ่มันใต้

พอไถ่รุ่งก็ตั้งเมืองสุพรรณ

อุ้มวันที่องไปรมี่ขมัน

จรตุนโดยโหยหันไปทาไม

วันที่องเจ้ายังดูพไม่ได้

จรตุนโยเห็นอยเบต่าไม้เข้ายา

ด่มคิดงมมาตปรารภนา

สรนสั้นแสงสุริยาก่หดับไป

เฝ้าปด่าปดุกเซยชิตพิสไมย

ตั้งว่าได้ประตบพบตุนทอง

ตอนที่ ๒๔ กำเนิดพลายงาม

๑ กราณีนันทของมองโกลกา อยู่เคหากับขุนช้างให้ห่มางหมอง
 ไม่มีสุขทุกเวณาน้ำตานอง ด้วยว่าท้องสืบเดือนไม่เค็ดอนคต
 จะรดขอบุตร สู้ตปอดให้รอดราว คึงหัดเห่น่าเห่นิดเห่น้อยเมื่อยคั้นชา
 แด่งหิงห้อยพรอยพรายพรางส่ายตา จะเรียกหาเจ้าขุนช้างให้ห่มางใจ
 แค้นวดนวดปอดมวงให้ป่วยนั้น สู้จะรดนกดอกหน้าตาไหล
 พะยุงท้องร้องเรียกพวกข้าไท จะขาดใจแด่วช่วยด้วยแม่คุณ
 ขุนช้างคั้นพันศอหัวผก เห็นเมี้ยคกใจผวาออกจ่าจูน
 ประกองนางพดางบนเอาคั้นทูน อย่าท้อแท้แม่คุณจงแข็งใจ
 พดางคุดท้องร้องจ่าเออ ออกแด่วชี่ คึงสึดอารมณ์จระเข้มให้
 นางนันทของร้องเลือกกตั้งเกล็ดอกไป ขุนช้างได้ห่มองรของประกองคค
 เรียกหาช่าคนอดหม่าม บนนอกชานพดกผู้หญิงออกจิ่งสอ
 ให้ไปรับยายส่ายกับยายยอ แด็ดจันหมอก้ำแยแ่งแ่งมา
 เข้าถอท้องค้องถูกจ่าตุ๊กค้ำ เอาหน้าคจ่าไร่วจวงไปข้างชวา
 ช่วยมันแปรแก้ไขโกลด์เวตา บ้างค้ายาชยาสมคั้นนารอน
 นางนันทของร้องให้ใจจะขาด พอกรรวมจาคจาตะประทะถอน
 อรุณฤกษ์แบกสูร์นทรทพกร อุทรคดอนเค็ดอนคตอดไม่จออกจาย
 พอพันท้องร้อแฉ่นางแม่หัวัด หน่าชคอกถ่มมิงชวญุหาย
 ขุนช้างมองร้องอ้ายหนูเบนผู้ชาย ทงยายายเยยมตุกให้หยุกยา

แฉ่งทอดเตาเข้าไฟไม่ใช้เจ็บ

ครั้นจะเก็บความกล้าว้าวหน้า

คอยกดต่อมเกลี้ยงเงียงใจใหญ่มา กระทั่งอายุเจ้าไตเก็บ

ไม้ฉลาดเคลื่อนเหมือนเม่นขุนแผนพอ เหลืองอร้ออวบอรนเป็นนวดศรี

หงษ์กุมภมกดมกดต่อมกระหม่อมดี ช่างพาทีผอเดาะพูดเพราะพราาย

นางฉวนทองของครนงดงขุนแผน คอยดูคนเหมือนหน่อเป็นเชือกสาย

บอกนำไฟให้ล้ำเหนยกรเรียกลูกชาย ชื่อว่าพดายงามน้อยแกงกตอโยใจ

๐ ฝ่ายขุนช้างหมาวจิตต์ให้คิดแก่น ลูกขุนแผนมั่นคงไม่ดังโดย

เมือกกระหนเหมือนนกกรนคู่ไป ถักตบไฟดเหมือนพ้ออายุทงพี

อแม่ฉวนทองกตองจิตต์ ช่างประคิษฐชื่อลูกให้ลูกที

เรียกพ้อพดายศดาวยลวออดดี ทุกราตรีตรึกตราจะฆ่าฟัน

พอดนทองของบักขดงด้วยเคราเรห์ มาจำเพาะละครโยคให้ไค้กศัถย

ฟังเสียงเงยประงับหลบกตางวน พดายงามนนงกับพอกทอกกลาง

ขุนช้างเห็นเป็นทีใหม่เพื่อน แกล้งชเชื่อนชักพาตงมาต่าง

ให้ชตงนงบ่าแฉ่งฉาพดาง ไชชมช้างกจางทรายมีหลายพันช

ทงนกงุงผู้งดงลมันงงเกลตอน จับไก่เดือนมาเตียงฟังเสียงขัน

พูดให้เพ็ดนเดินพดางกตางอรัญ แกล้งให้หมันนตงผู้งแกลก

ไฟระดกนกงอกระดกแก่น กระแเคเด่นไม้โจนโยนผวา

เจ้าพดายงามถามพ้อพูดล้อมา ขุนช้างพาเดี่ยวไปปะไม้ซุง

เห็นดบดตตั้งตอดเซเมน ตระบดเบนเบอนเหวียงตงเตียงผดุง

ปะเคระช่าตาผางเข้ากตางพุง ถีบกระทุ้งถองทุบเตียงอูบโอย

พดายงามร่องดังม่อมมนุคปาก
 พอหดมอรร่องจันทของโจย
 ไม่เห็นแม่แต่หาหน้าตาก

จนเหงอตก กระปรกกระปรอมชนครอมได้
 พดายงามคนสั้นเลี้ยงเจ้าเมียจรวง
 มนหามว่าออยารองกคองวอ
 จงเห็นแก่แม่จันทของชองตุคบาง
 ช่วยฝังปลุกถูกใจไซไซเคย
 บบจุมูกจุกปากกลากกระแทก
 พอผพรายนายชุนแผนผู้แฉนใจ
 ชุนข้างเห็นว่าทบจนคืบแตก
 แฉงกตงชอนชอนทบให้ตบกาย

๓ ฝ่ายผพรายนายชุนแผนเห็นชุนข้าง
 แฉงเบาแฉงแฉงหายตอฉายเตอน
 นางพรายบอกว่เราบ่ാവชุนแผน
 ไม่ม่วัยแฉงแฉงตาช่าอาวรณ์
 แม่ชองเจ้าเราจะบอกออกมารบ
 เจ้าพดายงามยามเย็นไม่เห็นใคร
 จะไปเรอนเพื่อนทางทกตางบ่า
 เจ้าแห่งนคู้รู้ฉายก็บ่ายคดออย

คินกระดากกลตากโตดร่องให้โทษ
 หม่อมพ้อไบยค้ฉนแทบบรโดย
 ชุนข้างชกนคู้คร่าไม่ปราไครบ
 หอบหายใจชกชกเจ้าห้กคอ
 ยกแต่ค้องมือให้วหายใจมือ
 เรยภหม่อมพ้อเจ้าช่าออย่ามาเดย
 พ้อชุนข้างโจบุญเจ้าคุณเออย
 ผงกเงยมนก้ทบหงบดงไป
 เดยงแอ๊กแอ๊กช่ชพชบสดบใสด
 เชากชคโฉมให้ตูกตูกชองนาย
 เชาคฉาแฉงผู้นกลตบให้ค้พหาย
 ทำจอยช่ายชมนบ่ากตบมาเรอน

๓ ชุนข้างหวังชอนใหญ่ให้เรยชอน
 เจ้าพดายเลตชอนคตงยพนหม่อมคตพชอน
 มาทาแทนเมื่อมนทบชอวยรบชอน
 อยูนกอนเตตนะเจ้าออย่าค้ร่าใจ
 แฉงหายจ้บว่ความคامجไฉย
 เทยจรวงให้หาแม่ชระเง็กอย
 นกนาคาหยคเคยารดงเผารผอย
 ให่นกนอຍใจพ้อพุดด้อดจวง

เดี่ยวแรงตูกผูกใจจะได้ฟัง
 ไฉนพอกไม่เหมือนเพื่อนทวง
 รักระนมือยากเรียกพอดอก
 เทยฉนั้นแปรแดงหน้าตากดขย
 ดูกรมกรรภพผูกษาบ่าสังค
 จงหรีตริ้องก้องเดียงเคียงเรไร
 ดูเหววระของมองเมียงเดียงงาม
 ยอนเนแม่จาจมากรบ

พ่อโกรชงสิ่งไรเป็นใหญ่ทดวง
 มีแต่ดวงตูกรักไปหักคอ
 จะไปบอกแม่วันทองให้ฟ้องพ่อ
 นึกระยอเยอกเย็นไม่เห็นใคร
 ไม่แกวังกวดก้านกิ่งประวียงไหว
 ทงตองไฟเรือยแปรแดงแวบ
 ยนขระแงแดงดูเงยหูตรบ
 วจึงกระดับกระด้นอนเจียนไป ฯ

๑ ฝ่ายพวงพรายกายสิทธิ์อุทขรุตร์ เหมือนนตมุดดู่หนึ่งถึงไหนไหน
 ไปเข้าฝันวันทองถึงห้องใน เหมือนจะให้เห็นตูกคิดผูกพัน ฯ

๑ กรานหน้าทองผ่องใสภา เมื่อตูกแกวแนวตาจระฮาตั้ง
 คอกรระหม่นเป็นตางแคกดางฉน ให้หวนหวนหวนหวนหวนหวนหวน

พอมอยหดบคตบคตายเห็นพดายนอย ชนข้างด้อยทบไวตควยไม้ชอน
 ผกาพันคันทาให้อาทรณ สระอนอชนในชกคกคตระตั้ง

พอมแมตงมมอุมไซไตคอก นางพระกเงยพงตงผงผง
 ประทจดาคดางหมางจิตคคคตคตเนง ราตคตงตูกชายเจ้าพดายงาม

ตูกออกมามาจขบไม่พบเห็น ทเคยเตนชยูกบใครเทียงไค่ตาม
 แต่อื่ตูกตูกกรอกม้นบออกศวาม จาเห็นคตมพ่อชุนข้างไปกตางไฟ

นางแคลงผวักตจจะพาไปฆ่าเดย นาคาเรยเรยตกชชชชชกโหด
 ออกนอกรวดควคนเคียวเทียงเตนไป โอฮาไดยเทดียงแดงระแงงเยย

เห็นคุ่มคุ่มพุ่มไม้ใจจรจาด

เจ้าไปไหนไม่มาหาแม่เลย

ญาติมีตายคตายชีวิตงพิชชบ

ยังเย็นยวาคาคตุมชระอุ่มมอ

เลี้ยงช้อแซ่แกกวมวาวอน

จักรกสนเจอยรื่องรุมตของไน

ทงเบตตบแบกแววแววหัวต

นางฉันทของมองหาดระดาดระตง

จระบบหมต้วร่าว่ากรบ

แล้จตตเตยวเทยวแลตชระเงงเงย

ตะโกนเรียกพตายงามทรามตจาท

ต้อรอนไฮโพตเพตเตนเอกา

เห็นฝูงนกกตบุตรยั้งสุดเศร่า

ชระนีโหวยโหวยหอนรัญจอนใจ

พอแหวจแหวจแจจเลี้ยงสำเนียงเรยก

ตริงเช้งชุ้มคุ่มเคยงนางเมยงมอ

ศวมตี้ใจไปกอดเขาตุกแกจ

เป็นไรไม่ไปเรื่อนเทยวเชอนแซ

๐ เจ้าพตายน้อยสร้อยเศร่าแล้จเต่าจ่า หม่อมพอพาเจียนวงให้หตงให้ต

แล้จตุบตบบับจมุขของตุกใจ

พอพตายงามทรามตจาทของแม่เอย

ที่โคกเคยจิงเด็นไม้เห็นตจ

ไฉนศพตายคูนัยพอทุตหัว

ยั้งเรมรจเรยกรารจกาใจ

จจจอกหอนโหวยหาที่อาไศรย

เลี้ยงเรไรหึ่งหึ่งทกิงรึง

เลี้ยงจจหตกรตชเรตงแตรตงช

ญาติบั้งช่อนเรนไม้เห็นเตย

ขอให้พับตุกคจทุตหัวเอย

โอ้ทรามเซยหตากแล้จพอแกจจตา

ใจจรจาดคนเตยวเทยวตามหา

ตจกุนานอนรึงตระพรังไฟ

โอ้ตุกเราไม่รู้จ่าอยุ่ไหน

ยั้งอาไศยแล้จหน้าคานอง

นกกสำเนียงกตถายทนชนตจยของ

เห็นตุกร้องให้ต้อรอนยันทเตยวแล

แม่มาแล้จอยยากตจทุตหัวแม่

แม่ตามแต่ตจจอนบ้ายเห็นหายไป ฯ

เขาชอนไม้ทับคชแทบมรณา

พ่อพวกพี่น้องของขุนแผนแต่มาช่วย จึงไม่ม้วยแม่คุณบุญหนักหนา
 ยิงธำชอกยกอกเห็นเจ็บกายา พุดน้ำตาผอมผอมด้วยน้อยใจ ฯ
 ๑ นางฉันทของร้องไห้ใจระรอก โอชาคนมกรรมจะทำไม
 แดดเดาความตามจริงทุกสิ่งไป เจ้าม ไซ่ถูกเคาเขาจึงชิง
 พ่อของเจ้านเญาชื่อขุนแผน เป็นคนเค้นกับขุนช้างแต่ปางหลัง
 เอาทุกขรอนก่อนเก่าเลิกให้ฟัง เคยฉวยอยู่ ในคุกเป็นทุกขทัม
 จึงจนใจไม่มที่จะฟัง มันทาตงสำหัดกษัตตม
 ครนจะพองร้องเดาเวากัดจน แม่นไม่พนมมมจะอนัตราาย
 แต่รู้อยู่ยากของปรสค์รี อยู่บ้านกาญจนบุรีวัดเชิงหวาย
 แม่นไปถึงพงพาย่าพ่อพตาย จระบายบุญปลดอคคตออกไป
 แต่ทางนนวนครึ่งจึงถึงบ้าน ทางถนิตาเวินตงจะหลงโหด
 โอ ใครเดาเขาจะพาเจ้าคตาไกล นางร้องไห้ระอนกถนหน้าตา ฯ
 ๑ เจ้าพตายงามตามชกตระกนิกแม่ พตางบอกแม่ถูกแค้นเค้นหนักหนา
 อ้ายคนนม ไซ่พ่อจะชชดา ไปหาย่าอยู่บ้านกาญจนบุรี
 ส่งสารเคแม่คุณของถูกแกัด จระดับแต่วตายเขมไม่เห็นฉ
 เพราะพ่อเดียงเตียงสำไม่ปราณ อยู่ทนชวงจะบวรโดย
 ไปสู่ตายวางวางเสี่ยข้างหน้า ด้วยเกิดมามีกรรมจะทำไม
 ชชดาแม่แต่นนบบไป แดจร้องไห้หอดกิดถึงบิตา
 โอ พ่อคุณขุนแผนของถูกเอี้ย เมื่อไรเจยถูกจะไต่ไปเห็นหน้า
 ก้องกิตคุกทุกชทุเวศ้เวทนา เจ้ากรวญครำรำว่าด้วยฮาใจย ฯ

๑ นางวันทองร้องไห้จืดค้ำใจหาย กอดเจ้าพลายงามน้อยดระห้อยให้
 ใจดุกแกกัวแหวดวจรตาไป หนทองบ่าค้ำไม้พ้อไม้เคย
 จรเล็ชงหงดงดงดกกระทกรรเห็น เจ้าจะเดินไปถูกฏาถูกเอ้ย
 ใ้อัยากเขียนเชษฐใจกระโรเตย เพราะกรรมเคยพรากส์คัวให้พดัดพราย
 เค็ชงนเด้าเจ้าจะพรากไปจากแม่ แม่จะแสดเห็นไกรหน้าใจหาย
 พดางส์รวมส้อดกอดแอบไฉนแนบกาย ส่ออื่นให้ไม้จายพายหน้าตา ๑

๑ จนจนค้ำน้ำค้ำงดงพรางพราย ปดอบดุกชายพดายน้อยเด่นหา
 อัยศักรู้ความระคามา แม่จะพาเจ้าไปพากรวังนากได้
 แด้วพากนคณคดไปจตเขา เห็นส่มภารกถานเจ้าไปกรายไหว้
 แด้วเด้าคความตามจริงทุกสิ่งไป เจ้าคุณโตไปรตด้วยช่งยชุระ
 เขาถูกอ้อนช้อนใจเสี่ยในห้อง เมื่อพดกพ้องเจามาหาอย่าให้ประ
 ทานชระกรูเม้เด้าว่าเขาจะ ไฉ้ชุระเกิดจงกตวที่ผกเดย
 ถ้าหากถามคนจนถึงห้อง กุมถองกัจงจำสีกาเอ้ย
 ฆ่าดุกเดยงเอียงตูกูไม้เคย ขย้าทุกชเดยจรงช่วยตูกอ้อนไฉ้ ๑

๑ นางวันทองหอมองหมางไม้สร้างทุกขั กรรมจตจุกตูกยาน้ำตาไหล
 เห็นจอนค้ำจาตาทงฮาไฉน ดงบั้นโตเดินตอนด้อยจวนเขียน
 พอเจ้าไปในรวต้ามัวโมง อ้ายตายโหงหักคยไม่ขอเห็น
 แดชาคนมกรรมจิงจำเป็น ไฉ้ช้ายเชนนมาเป็นด้าม
 ชนบนเรือพเหมือนใจจระจากร่าง เห็นชุนข้างชิ่งชงณหงดงหนี
 เจ้าในหองหมองอารมณ์ไม้ส่มปรกติ เห็นแต่ทนอนเปด้ายิงเค้าใจ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 คดถึงถูกผูกพันให้หวนออก

๕
 นาคาตคกมอทยมอทยระหอยให้

โง่ถูกเขี่ยเขยนอนแต่ก่อนไร

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 จนเจ้าได้จับบีเขานแดง

อยู่ท่ดัดเหล็กพลัดพรากไปจากแม่ แม่ยังแเดเห็นแต่ฟูกของถูกแก้ว

โง่พ้ด้ายงามทราวมส์วาทจรกสาดแเคล้ว แลยงแฉวแฉวเจ้าจวนทของนของน้ำตา ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๑ ฝ่ายขุนข้างตรงเคราอายุเจ้าแต่ให้ เมามไยเมมกริมอยู่ริมฝา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 แลยงจันทของร้องให้จุดไฟมา ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ทำไกลไถ่ตามเป็นความหยอก ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 พดางรับขวัญจันทของร้องจรล ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๑ นางจันทของของซัดระดับคหน้า ขุนข้างราท่าท่าเจ้าคจาไซว

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 นางผลักพลักหยิกช้วนจ่ากจนใจ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ถูกฆ่าหายตายเป็นไม่เห็นศัพ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 เจ้าพาไปไพบ่าพนาด ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๑ ขุนข้างพ้งช่างแกยแม่เจ้า ขาเมาเหต่าหตบ้ชบดดบไลด

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ไครบอกเจ้าเเตว่าข้าพาไป ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 เมอกดางจณยงเห็นเงินไม้หง ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 แลจว่าเจ้าเเตกช่างนงมีนมี ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ถูกประหล่าถ้าได้ใส่ออกถบ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 มีนจรทุบยู่บยบเหมือนกบรณ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 แลจแก้แก่อเรือออกไปนออกห้อง ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ไปเที่ยวกคามตามหาถึงท่าหน้า ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ไม่พบท่าถอนใจกดับไปเรี่ยน

วันศุกร์ยามค่ำมืดมด

อุตุรร้องไห้โครจระเหมื่อน

ชนหอขวางกลางแจ้งเห็นแสงเดือน ไอ้พ่อเพื่อนซัดของบักรงค์

แกดงร้องว่าครวญท้าวหนโหย ตะโอยตโอยเอกทุ่มจนดุ่มหดง

ถึงท่อนปลายกรายเกรินเป็นเคินดง บักเจ้าอ้อนหล่อหงในดงเคย

แต่จรวทกอดงเมียร้องเลี่ยใหม่ เจ้าจ่าโกตพ้อแต่จวดุกแก้วเอ๋ย

เลี่ยงอช.เอแม่กายนอนหงายเงย จนดมเดยซบเซาด้วยเมามาย ๑

๑ นอนนางฉันทองค้อยย้อยอย่าง เห็นขุนช้างหัดบัสมอารมณ์หมาย

สร่อนอนพนมูกถึงดุกชาย จนพดศพรายเพราะผลเป็นควมาร

จึงเย็บใ้ใส่ชนมกบัสมดม ทงแสมจันอับตูกพดศหวาน

แหวนราคาหาชงทองบางตะพาน ด่วนตองการเก็บใส่ในใ้ถ้อย

ไปอยู่บ้านท่านย่าจระทหายาก เมือชตออยากอย่างไร ไ้ไซ้ด้อย

แต่จวงนกตกรักตราฟ้าตาย้อย ราคายุกอຍดู่ยาจระคตาโคต ๑

๑ จระคตาจถงพดรายงามทราวมสังสาร พงดมภาารอยู่ในห้องนั่งร้องไห้

พวกดศีษย์เนรเทศศันช่วยฝนไฟต มาดูบได้แม่ตมนครน

แต่จวงดมภาารท่านกหตบระงบเงยบ ยงเยนเยยบเยอกใจเมือใ้ชงน

เพราะแม่ตูกมูกจิดตคิตดงกม เฝ้าใ้ฝ่มนเพื่อนเดเห็นแม่มา

ตุเหวการอองชองเลี่ยงสำเนียงแจจ ให้แฉงแฉงจางนทอองร้องเรยทหา

สรดุงใจใ้หวดบทั้งหตบศก ร้องชานชาสู่ตเลี่ยงแค้เทยงคม

ศรนรุตกนกโคไ้เดระหอย เจ้าพดายนอยนงนอนถอนดระอน

จนเคารระชงหงงเหงงเลี่ยงเครงกรม ส่มภาารคินเคอนัดคินดงดมนครนทโกณท ๑

<p>๑ นางฉันทของรອງไหเมื่อโคตรุง ด้วยวิตเขาเข้าใจเคยไปเจม แต่ถือถือได้ขนมผ้าห่มหุ้ม ตงจากเรือนเชื่อนมาข้างทานา ถึงวิตเขาเข้าตรุดตูกน้อย จะนงหยุดพุดจาจะธาการ ให้ขนมส้มสุกแก่ตูกรัก หนทางบ้านกาญจนบุรีตรงนั้นแต่ ยุตสำที่ไปให้ถึงเหมือนหนึ่งจ่า ลงหมายมุ่งทุ่งกว้างตามทางเกวียน แต่แกล้งจุกมุกได้ทีได้ของ แต่ถือถือตูกมุกใจจะโคตกัน ขอเคชะพระไพรัช้าไห่กราบ ทั้งบุญเจ้าเขาเงินขอเชิญพา ทั้งพ่อคุณขุนแผนแต่นวิเศษ ช่วยตูกชายพลายงามเมื่อยามจน นางกรวยคร่ำร่าว่าน่าตาตลก แม่อุ้มท้องครองเตียงถึงเพียงน เคยกินนอนนอนแม่ไม้แห่ห่าง ทั้งสุกโร โครเจ้าจะเกล้าพัน</p>	<p>นำคางพุงฟ้าแดงเป็นแสงเด่น โจงกระเบนมันเหมาะห่มเพดาค้า ออกย่างคุ่มเค็มเหยาแก้วตด้า แต่บริบราเคินตรงเข้าตงตาด เห็นมากอยนึ่งทำน่าสงสาร ถาลมภาวพามาบ่าสังเก ส่งสารนักจรว้างไปห่างแม่ จำให้แน่นระอย่าหลงเที่ยจวงเจียน ให้คุณย่าเป็นอาจารย์สอนอ่านเขียน ที่โต้งเดียนดัดไปไพไพรอน ให้แหวนทของทุกสิ่งทำมิ่งขวัญ สังเขินอนออกปากฝากเทวา ช่วยถ้าทราบเลื่อตั้งห่มหิงษา ไปถึงย่าอย่าให้หลงเที่ยจวงจน บังเกิดเกศแก้วตาสถามต ให้ร้อยพันไทยพาดถึงกาญจนบุรี เหมือนหนึ่งอกพุดของเป็นหนองผี ไต่สืบบิเศษแต่จจะแกล้งตูกน จะข้างข้างเปด้าใจไพไพรอนรัก จนนับจนับเดือนไปเดือนดับ</p>
---	---

นบขมได้มาเห็นหน้าแม่
 โยเสียชาติวาสนาแม่อาภัพ
 จرمผวผวกพดตกรสดีจาก
 มามิถูกตูกตจากวปากกรรม

จรห่างเหินหายเหมือนเมื่อเดือนดับ
 ให้อยยับยากแค้นแค้นระยำ
 จนแสงนยากอย่างนแถมหน้า
 สร้อยนรารันทดสัดใจ ฯ

๑ เจ้าพดายงามความแค้นตั้งสารแม่ ข้าเดื่องแดตหน้าตาไท้
 แดจกราบกราบมารดาด้วยอาไโดย ถูกเคียบใหญ่คงจรมหาแม่คุณ
 แต่ตรงนมกรรมจระจกจาก คองพดตพรากแม่ไปเพราะไอชุน
 เทยอหาพ้อขอให้ประเทศชบญ ไม่นัดคุณมารดาจรมายื่อน
 แม่รักตูกตกรอยู่ว่ารัก กนอื่นอื่นตักหมั้นแค้นไม่แม่นเหมือน
 จรกินนอนจอนว่าเมตตาเคื่อน จระจากเวือนร้างแม่ไปแต่ตัก
 แม่วันทองของตูกจระกดับบ้าน เขาจระพาดจำจูนแม่ทุกหัว
 จระกัมน้ำตาไปมิได้กักตัว แม้อย่ามัวหมองนักจงหักใจ ฯ

๑ นางกอดจูบดูบหงตั้งแฉจตั้งต่อน อ้านวยพรพดายน้อยระห้อยให้
 พ้อไปตักวีรสักกำลังไทย จนเคียบใหญ่ยิ่งยอดได้บวชเรียน
 ตูกผู้ชายตายมือนนค้อยศ เจ้าจระจกต่าห์ทำส้มาแฉมียน
 แดจพาดตูกออกมาซางทาแฉฉน จระจากเจียนใจชากอนาถใจ
 ตูกก็แฉตแม่แม่ตูก ต่างพันผูกเพียงว่าเดื่อตตาไท้
 สร้อยนราอ้อดาด้วยอาไโดย แดจแฉใจจากนางตามทางมา
 เหลยอหงยงเห็นแม่แฉแฉมน แม็กเห็นตูกน้อยระห้อยหา
 แดเหลยอเหลยอแฉยวดบับบัญญัติ ไอเปัด้าตาท่างสรอยนยนตระดัง ฯ

๐ นางฉันททองหมองมัวกมลจันทน์ช่างไม้ เหมือนนออย่างคนทั้งปวงมันทองหิ้ง
 ออกชายทุ่งมุ่งเมินเดินตะบิ้ง กัดขมมาถึงเรือนรารรถคร่อม
 ทุกเย็นเช้าเค้ราหมองเผ่าร้องไห้ ด้วยอาตย์พดายงามทราวมถนอม
 ถึงยามกิ่นส์พรตสู้อดออม จนชุปหอมผิวพรรณทุกอันคืน ๗

๐ เจ้าพดายงามตามทางไปกต่างทุ่ง เขมน่มุ่งเขาเขนเดินตระเวน
 ออกหงบ้านคาตครคุ่มเป็นพุ่มพัน ร่มทรงเรียงเคียงตะเคียน
 ต้นแกลค่างกร่างกระทุ่มช่อมออก ทงช่อดอกตูใจงเหมือนไม้เขียน
 เจ้าพดายเพ็ดนเดินพดางตามทางเกวียน ศตขอตเคยนดมเรอขเฉอขเฉอขมา
 ถึงโลกษ้องหนองสะพานบ้านกระเทวียง เห็นโรงเรียงไรผ่ายท่งซ้ายขวา
 พริกมะเขือเห็ดองามอร่ามตา ลำดิกาแก้วกนแดงบนช้อ
 เห็นไก่เคยเขยคุษที่ขุขไฉ่ กระชอกไถ่ดตเตยวมันเป็รียวปรีช
 พบนกยูงฝูงใหญ่ไถ่กระพือ มันบินหวือไทร้องคะนองใจ
 จนเห็นคเห็นอยเมื่อยขอไห้ท้อแท้ คิดถึงแม่ฉันททองแดงร้องไห้
 พระสุริยาสายันห์ดังไรไร เหมือนจิดค้ใจเจ้าจรชาติดงรอนรอน
 พยจอนพดบพบฝูงจงจยคนอย ฉิ่งร้อยร้อยตามเขาแดงเห่าทอน
 แดียงเส้น โดมาให้อาอรณั้ ถึงตงคอนแดนบ้านกาญจน์บุรี
 เห็นวัดร้างช่างเขาตุเก่าแก่ ยังมีแต่รูปพระชินสีห์
 ไบส์ถโบราณบานประตูยงขยู่ด พอรাত্রกราบไหว้อาไค้รยนอยน
 ครนรุงเช้าเอาขนมทงส้มดม ออกกนอมแดงออกเดินเนนดังขร
 ถึงบ้านกร่างทางคนเขาทาบคอน เห็นเด็กค้อนควายอิงคหนึ่งไป

ไม่รู้ความถามเหล่าพวกชาวบ้าน
เด็กบ้านนอกบอกเล่าให้เข้าใจ
มระยมใหญ่ในบ้านกินหวานนุก
พอฉวยได้อ้ายชกหยิกเดี่ยยบ
ถ้าถูกใครไปเดินแกเห็นเขา
มาตามหาว่าไรช่างไม่กตัญ

ว่าเรือนท่านทองประศรีอยู่ที่ไหน
แกอยู่ไร ไหนแน่ยังแดงบ
กูไปดักบ่ขยบ่อยแกคอยจับ
รายเหมือนนกบผีเงือกเห็ดออก
แกจับเอานมยานพุดกระบานหัว
แกจับตัวคตตายายนมยาน

๑ เจ้าพรายงามถามแจ่มแจ่มแกตั้งว่า
จะชนดกหักห่อให้พอการ
พวกเด็กเด็กดีใจไปดีหวง
บ้างเห็นบทบาทานึงเกยงพุงพม
พอถึงบ้านท่านยายทองประศรี
เจ้าพรายงามถามจิตตยงคิดแคลง
ดูเงียบเชียบเดี่ยบรอมริมขอบบัว
ประคุดหีบขบขยงยบไป
รูวาคณพนนพนงพนฝ้าย
จนมระยมห่อต่อท่าคอแย
จึงจะบอกออกตามเนื้อความดบ
แดงเมียงมองยงคอดเขาตอตรว
แดงพยกกวกวกรัยกอ้ายเด็กเด็ก
ระวงตัวกตอวยายเฒ่าเจ้าสารม

เองช่วยพาเราไปชมมระยมหวาน
มาสู่ท่านทงต้นกนดด้วยกน
ซ่อนเข้าปลาปด้อยควายแดงฝายมัน
หัวเรารกนกุจะห่อให้พอแรง
พวกเด็กชเรอนให้แดงแอบแฝง
ค้อยตตแดงแดงแดงมาแต่ไกล
ไม่เห็นตัวท่านย่าน่าดังได้ย
เลี้ยงแต่ในออกแอกแอกแอก
จะอุบายบอกกล่าวตามกระแ่ง
ให้ท่านแดงเห็นเรามาเอาตัว
ได้อยูกบยาภาเนคบงเกดหว
ค้อยแฝงตอจนพนตนมระยม
ตูกเด็กเด็กหงตบดอบค้อยหมอบก้ม
เก็บมระยมชูปชบกระหีบปลา

๑ ครานันท่านขายทองประศรี
ให้พวกเหล่าข้าอโศกไปไถ่หา
แต่ขุนแผนแสนสันทัดต้องคิดคด
จนซุบซอมคร่อมใจมาหลายปี
แต่หัวใจไฉนหมยมหม่น

ก็ขายปัดขายเปดอยู่เคหา
ตามประสาเพศบ้านกาญจน์บุรี
ไม่มีสุขเศร้าหมองทองประศรี
อยู่แต่ทีในห้องนอนน้ำตา
เป็นท่าจดแหวกมองตามช่องฝา

เห็นเด็กเด็กเต็ดตอดตอดเข้ามา
ดงบันไดอายเด็กเด็กเด็กวิ่ง
สกโคตรเกล้าเกล้ากอยเอาพอเพียง
มองเขม่นเห็นตุ๊กหูกงกนอย
ฮยาแอบองหงนางตงเทพพนม

แกล้งยักจាំไม้กระบองค้อยมของเมียง
แกไตทั้งดำทอมันด้อเถียง
พอแฉ่วเลี้ยงอยู่บนคันทนหมยม
เหมอ้ายจ้อยใจรบ้ำดำขรม
ตงมากมหลังตองกระบองกุ

๑ เจ้าพดายงามครามพรนชยนหยุด
จึงจำฉานทดานดอกบอกลให้รู้
ทองประศรีชหน้าจ้ออูเหม
มาเถิดมาอย่าจระให้ไม้กระบอง
เจ้าพดายงามความกตวจนตวจัน
แต่จหนักว่ายาตจกตจอะไร

ความกตวจันตจกตจตจเป็นหนู
อนทอยู่เมืองสุพรรณบ้านจันทอง
อ้ายเจ้าเดห์ทดานชามนหน้าถอง
แกลกอยจ้องจระทำให้หน้าใจ
หยุดชยนอยู่ไม้กตจางมาได้
โจนตงไปตราขายยาทฝาดน

๑ ทองประศรีคตหงเลี้ยงตงผง
มาแต่ไหนตุ๊กไทยหรือตุ๊กจีน
เจ้าพดายนอยคอยกตบแดงนบนอบ
ข้าเป็นตุ๊กพ้อขุนแผนแสนสันทาน

จรมิตมังกูไม้ปรับเอาทรพยัดน
เผาดกบนหมยมหม่นหักราน
ฉนเจ็บบอบแดงยามตศาทดาน
ข้างผายมารตาช้อแมงจันทอง

จระมาหายาชอทองประทศร์

อย่าเพอคณจนจะเต้าความเค้กราหมอง

ยาเซเมนเห็นจริงทงครระของ

กอดประกองรับขจญกตหน้าตา

แดงดำคิ้วชวเหลืองไม่เชอเจ้า

ขนคเเอาหงานรักเป็นหนักหนา

จนหัวห้อยพดอยนอพ้อหน้า

แดงพามาจนเรือนเคือขยายปด

ช่วยฝนไฟดให้เหลืองเร้วเร้วเข้า

อี่เป็ดเอาขนด่างหน้าออกมาน

แกคักนารารตหมตราค

ช่วยขค้ส ไทรมขมนด้นเป็นขาม

แดงทาไฟดให้หงานดงดำเรื่อ

มานั่งเลื่อด้นไตปราไค่รยตาม

เจ้าชอไรไครบออกชอกเนอความ

จึงไตคามขนมมาถึงย้ายาย ๙

๑๑ เจ้าพรายน้อยด้อยเค้กราแดงแดงเรื่อ แต่อยูเมืองสุพรรณ เหมือนมีนหมมาย

แม่วันทองครของเลี้ยงไวเคียงกาย ให้ชอพดายงามน้อยแกจกตอยใจ

ให้ไหวบุญชุนช่างเหมือนนอย่างพ้อ มั่นดจงดอหงานหลงไม่สงไสย

พาหงานเทียงเลี้ยงทางไปกต่างไพร เขาชอนไม้ทับค้อแทบมรณา

แม่จึงบอกออกควาพ้อชอชุนแผน ชุนช่างแกนเคองคคตริชยา

อยูไม่ไตในสุพรรณจึงดนมมา ขอพงบุญคุณยาปรด่าจน ๙

๑๒ ทองประทศร์ค้อกชกผางผาง ทูค้อายช่างชาคชอวยทหน้าจน

ดุกอ้เฒ่าเทพทองคดองนำชน จระมากนเลี้ยวทงเป็นไม้เอนคู้

ทาราวเจ้าชจคกคคคคพ้อง ไหมนค้อง ไทชกรจหนอหน

แกบ่นว่าดำร่าออกพรวาพร พ้อมาอยูบ้านย่าแดงอย่ากตจ

แม่ชอายชุนจุนมาจ่าเป็นดุก มั่นมีดุกนหมยานพดกกระบาดหัว

พดางเรือกอ้ใหม่ทไคกรจ เขาแกงชวเข้าปตามาให้กิน

พอบ่ายเบียงเตียงตระว่าพวกข้าบ้าง ทังมอญดาวเด็กนาเข้ามาตั้ง
บ้างล้มไฟไล่ควันกันขุ้งวัน ตามทถนนบ้านนอกอยู่คอกนา ๗

๑ ครนพดบค้ายาของทองประกัร เวียกยายปัดยายเปดเข้าเคหา
เข็บบายศรีนมแมวดอกแก้งมา ได้เข้าปลตาเปรี้ยวหวานเอาพานรอง
เทียนดอกไม้ไซเขามะพร้าวพร้อม นามนหอมแบ่งปรุงพุงตงห้อง
ดูกประหลดำกำไตไซออกคลอง บอกว่าของพ่อเจ้าแต่เขาวัดมา
เอาตอดไล่ให้หัดานตั้งสารเหตือ ด้วยหน่อเนอกรักเป็นหนักหนา
เหมือนพ่อแผนแค้นเหมือนไม้เคดอนคดา ทังหุดาคมตั้งเป็นมมัยขบ
พดางเรียกหาซากนมาบนหอ ให้พังก้อยต่อกันเป็นอันคับ
บายศรีตงพรงพร้อมนมค่านับ เจริญรับมิ่งขวัญรำพรพรรณไป ๗

๑ ขวัญพ่อพดางามทราวมลวาท มาชมภาชนะทองอันมองไต้
ตวงของขวัญจนท้นคองพวงมาโดย ขวัญอย่าไปบ้ำเขาตำเนาเนิน
เห็นแต่เนื้อเลื้อยตั้งหลุ้งถึงค่าง จะอ้างจ้างเฉียนพดกรหกรหเทิน
ขวัญมาหาอย่าเกิคอย่าเพดิดเพดิด จงเจริญร้อยบ้อยยามมีไทย
แก้วจุดเทียนเฉียนพวงตั้งให้บ้าง มันให้กราวเก็ยจงดนตั้งนไฟ
คอยรับเทียนเฉียนตั้งเป็นวงไป แด้วดับไฟโยกคองให้ทหนัก
มะพร้าวอ่อนบ่อนเจ้าทงเขาขวัญ กระแจจันทนเจมหน้าเป็นราศี
ให้ดาวสว่างดาวเฉียงทเตียงต มาขอบบอชนทาขวัญนาย ๗

๑ พ่อเมื่อเมืองตง เขาพงเป็นเข้า อัดปลตาอัดเข้า ขวัญเจ้าตคทหาย
ขวัญอ่อนร้อนเร่ ว่าแหง่สู่กาย อยู่ปลตายางขุ้ง ท้องทุ่งท้องนา

ขอญเฒ่อเมือเมิน ขอเชญขอญพ่อ พังซอเตียงอ้อ ขอญพ่อเจ้าจ่า
เข้าเหนียวเค็มพ้อม เข้าบ้อมเค็มป่า ขอญเจ้าจ่ามา สู้กายพดายเฮย

๑ แล้วพวกมอญซ้อนซอเตียงอ้อเข้า ร้องทะเลเยี่ยงองกะเหนาย้ายเตาะเหย

ขอร่นายพดายงามพ่อทรามเซย ขอญเขยกกกระเนียงเกรียงเกดิง
ให้ขยุดกนคิมเมยส่าจ
มอຍบามาขอญจงบรรเทิง
ทองประศร์ดีใจให้เงินบาท
ถึงเวดพาเจ้าเขาทนอน
เนียงกระวางกนตะดะเดิงเคดิง
จะเบ็งยือกระบือปอน
เห็นแต่ทาดฝรั่งพร้อมด้อมดะดอน
มีฟูกหมอนมั่งม่านสำราญใจ

๑ เจ้าพดายงามถามย้าว่าพ่อแมน ต้องคับแค้มเค็งเขญเป็นไฉน

ไม่เคยกู้คุณย้าช่วยพาไป พอหตานไค้เห็นหน้าบิดาคัก
ได้ฟังหตานท่านย้าหน้าคาคก
พ่อเอ็งย้าว่าไรเขาไม่กต้ว
ไปทุดขอพระองค์ทรงพระโกรช
แต่ไม่ค้องจองจ่าอยู่ดำพัง
รุ่งพรั่งนดีย้าจะพาเจ้า
ให้พ่อเห็นเข็นอวรมณไค้ชัมเซย
พุดจนเดยดิมหัดบั้งไป

๑ เห็นแสงทองหมองจิตคักคักถึงตุกตั้งบ่าวมุ๊กช้างสัพระคัมใหญ่

ไค้เข้าปลามาผ้อนท่อนสระใบ
ทงปุนยาส่าคุดแหวตุหมาก
อ้ายกุดคาหุดอเป็นหมอกอวย
กัยไค้ไฟฟักแฟงแดงน้ำคาค
จะไปฝากขุนแมนแต่น้องส่าจ
แล้วพาหตานชนช้างคามาทางมา

ดงบางซำมข้ามบ้านสระพานโฮดง ออกทุ่งโต้งเดียวทางไปข้างขวา
 สองวันครึ่งถึงกรุงอยุธยา ดงเดินพาพดายงามไปตามทาง ฯ

๑) จระกาดำผ่ายนายขุนแผนที่เด่นทุกขั้ แค้คืดคูกชืดช้องให้หันองหมาง
 อยู่หีบเผยเคยสระอวดชาติด้าอวง จนมอมชูปรูปว่างดุรงรัง
 ผมยาดเกดากระหวัดคืดไม่เข้า เหตุด้วยเขาคงทนทนงนคชดง
 อยู่เปด้าเปด้าเด้ากจนพ้นก้าดง อกด้าหนึ่งทากการสำนกระทาย
 ใหนางแก้วกรียาช้อยทาวรัก ขุนแผนกักขอบรัดกระหวัดหวาย
 ไบระบาทคาดไตต้อยงายตาย แชนไวช่ายทงเรอนออกเกด้อนไป
 พอมารตามาถึงทบรบเขาห้อง ทงเขาของผูกนชนมาโท
 เห็นดุกช่ายพดายงามตามทั้นโค นิดุกไกรหน้าตาหน้าเอ็นดู ฯ

๑) ทองประศักรฐแฉงแถดงเด้า นิดุกเจ้าแถ้วเป็นไรโหดเดี้ยหนุ
 แถ้วบอกความตามทมค้ศร ขุนแผนรุกรบชอญกตณนาคา
 เข้าด้ร่วมด้อตกอกคจูบแถ้วดุกบหดง นวคาวรงพรงพรายทงช่ายขวา
 แคนชุนช้างดงจระตณสนชัว มั้นชระด้าชระเดยจนเคยค้ว
 นุคคว่าพาดันทองไปครองคูก เห็นว่ากุกด้อสคยไม้คืดหัว
 ทงดุกเต้าเอาไปช่าเหมื่อนม้าจ้ว หมายว่ากถงแถ้วกระม็งอ้ายจ้งไร
 วันนค้าจ่าจะไปให้ถงบ้าน สับกระบานหัวเชือดให้เด้อคไหด
 ดุกผู้ช่ายตายไหนักก็ตายไป ชัดใจชืดชืดกักพันฟาง ฯ

๑) ทานยาทองประศักรฐอ้อพ้อ แม้จะขอทานทืดเหมื่อนชืดชวาง
 ไปช่าม้คีกว่าช่าชุนช้าง จระตบด้างบาปกรรมไปทำไม

ดูถูกของเจ้าเต่าก็มาหาเจ้าเต่า
จงฟังแม่แต่เท่านั้นแดงกันไป

ดูถูกของเจ้าเต่าแม่จะรับเตยง

ที่ครึ่ง โกรธ โทษกรจะผ่อนคลาย

โบราณท่านลุ่มมุติมนุษย์น

ที่ทุกข์ โศก ไครร้อนค้อยผ่อนปรน

๑ ครานนขุนแผนแสนสูงภาพ

ดูถูกเห็นแต่แม่คุณค้อยอุ้นใจ

อันคำหรับตำราสารพัด

ถ้าดมหงตงตรงไหนไขออกดู

แล้วดูบหงตงสิ่งความพรายงามน้อย

รู้ตั้งไรก็ไม่รู้วิชา

เรายากแดงแกวตาอย่าประมาณ

ทุกอันหมิ่นแต่ย้ายังการุณ

จงนึกว่ายาเหมือนอกกับแม่พ่อ

อันพ่อนมได้อยู่ไกลเคียง

พดางกอดพดางงามแอบไว้แนบอก

ไอ้มีกรรมทำไว้แต่ไรมา

มาหาพ่อพ่อไม่มีสิ่งไรผูก

อยู่หอกับนยนิยงคงกระพัน

ไซ้เชอแถมเจ้ายังม้อยู่ที่ไหน

พ่อจะได้ภาวนารักษากาย

ช่วยกด้อมเกลดียงเคียงไว้ได้ถวาย

ควาจนเคราะห์ร้ายเจ้าจงเจียมเสงี่ยมตน

ยากแถมมีไหม่ถ้าเร่งถึงเจ็ดพัน

คงจะพัน โทษทัณฑ์ไม่บรรโดย

ก้มกราบมารดาน้ำตาไหล

ช่วยสอนให้พดางงามเรียนความรู

ดกเก็บจัดแจงไว้ที่ในตู้

ทงของครูของพ่อค้อกนั้นมา

เจ้าจงค้อยรำเรียนเขียนคาถา

ไปเบองหน้าเตบใหญ่จะให้คุณ

ทงต้นญาตต้นเชอจะเกอหนุน

พ่อฟังบุญเกิดดูก็ได้ปดุกเตยง

ถึงคำทอเท่าไรอย่าได้เถียง

ไม่ได้เตยงดูกแดงนะแก้งดา

หน้าตาดกพรางพรายทงชายชวา

พอเห็นหน้าดูกแดงจะแควัดกนั้น

ยั้งแต่ดูกประกาจะทาชอญ

ไต่บองกนกายาข้างหน้าไป

๑ เจ้าพดายงามความแค้นส่งสารพ่อ น้าตาจดอจดอชกชกไทด์
รับประก้ารำว่าประสาใจ

ฉันจะใคร่ชวยด้วยชวยบิดา

๗ ๒๒ ๕๐ ๒ ๒๓ ๒๓
ได้ศกนาคาเข้าทุกเข้าคา

๕ ๐ ๕ ๒ ๒
ทพอทาพนมกจะหกกหา

ให้พ้อพนทนทุกช้แต่ช้ดุกยา

จะออกสำห้เด้าเรี้ยนค้อยเพียรไป ๗

๑ ชุนแผนแค้นส่งจากจะขาดจิตต์

กระจริตรู้ว่าจะหาไหน

น้าส่งสารทำนย่าพดอยอาโดย

น้าตาไหลพรากพรากเพราะยากเย็น

ชุนแผนว่าจะอยู่คู่ไม่ได้

ในคุกใหญ่ยากแค้นมันแค้นเข็ญ

เหมือนนกบ่นรกกคทงเบน

มีได้เวณ โทษทณทตักวันเคย

๕ ๕ ๕ ๕
แต่พ่อนทงานเจ้ากรมยมราช

อนุญาตให้อยู่ทับในหับเฉย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
คนทงทดายนายมุดกกคุณเคย

เขาจะเคยพ้อไม่ต้องถูกจองเจ้า

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ทงเข้าปดาสารพันทุกอนัน

พระหมนศร์ขอชวยชูปถัมภ์

ค้อยเบาใจไม่พักต้องตักดำ

คุณท่านตาตนพาดอวยปราณ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ถ้าแม้นเจ้าเด้าเรี้ยนคความรู้ได้

จะพาไปฟังพระจมนศร์

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ถดายตอพระองค์ทรงขรณ์

จะได้มีเกียรติยศปรากฎไป ๗

๑ พดายงามน้อยสร้อยเศร่ารับเจ้ากระ ตฉันจะพากเพียรเรียนให้ ได้

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ต่างพูดจาพาทค้อยดีใจ

จนจอนใกล้ โพล่เพดถึงเวดา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ทองประศรีตั้งความว่ายามคำ

แม่จะจำจากพ้อแก้ไปแต่หัวหน้า

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ชุนแผนแค้นสะท้านไหว้มารดา

พดายงามตาพ้อดุกมุกอาโดย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ตามยามาพนททับทหับเฉย

ไม่ถ่มเคยเหล่ยอดหน้าหน้าตาไหล

๕ ๕
ทงชุนแผนแค้นส่งจากเพียงขาดใจ

ต่างอาโดยแดงข้อมับวิญญา

ไปชนช้างช้างวัดท่ากาฬ

ออกข้ามทุ่งกรุงศรีอยุธยา

๑ อินทเรณูรามาจากวัดความพดายงามน้อยคอยเรียบรอยเรียนรู้อุทธองประศรี

๒ ทงขอมไทยโตงนกขนิศ

๓ บัดมึงคงควนระบัดตอด

หัวใจกริตอิทธิเจเส่นหักด

เข้าโพห้องตองวิชาประจำเด็ก

มหาทมนิยมยงคงประพน

แต่จะทำพัวหัวใจอิตีมีได้

๕ สักคนมนตรจิงงกาบงกาย

๖ ทงเรียนธรรมกรรมฐานนิพพานสูตร ร้องเรียกภูตพรายปราบกำหราบผี

๗ ผูกพยนต์หุ่นหญ้าเข้าราวี

๘ จนอายุพดายงามสืบตามชวงบ

๙ ดวยเนื้อแตกแรกรุ่งนระมุนตา

๑๐ นัยตากตมคมชาตุคาชตบ

๑๑ ทองประศรีดีใจได้ฤกษ์ยาม

๑๒ จะโกนจุกสักดิบขันสืบคำ

๑๓ พดกเพื่อนบ้านมาฆ่าหมากพด

๑๔ ทงหมองเงนหม้อทองสำรองตง

๑๕ อัทธมจนทชนพระภักตระเศรยม

พอเดือนด่องแสงสว่างกตางเวหา

๑ รีบกดบมาถึงบ้านกาญจนบุรี ๗

๒ เรียนคัมภีรพุทธอเพทพระเจตมนตร

๓ แดจถอนกอดถูกตองเป็นดองหน

๔ แดจถ่ามนตรได้กขมนกนพ้าม

๕ แทงจนเหตักแหดมดุษัยน

๖ ทงเดชยันตรตากเหมือนไม่เคดอนกตาย

๗ เตดาระใช้ตราวได้ตงใจหมาย

๘ เมชฉายสุรยจนทวชยนต

๙ ทองประศรี รัดอนหาดานช่านาญมา

๑๐ ตุชาดออบอวนทวนเป็นนจดหน้า

๑๑ กิรยาแยมยมหงมหงมงาม

๑๒ ไครแดรับรักไคร่ปราไศรยตาม

๑๓ ได้สืบดามบี่แดจหาดานแกวกู

๑๔ แกทหน้ายาจันคัมคันทม

๑๕ ข้างบัตปูเดื่อล่าตาดปรมเจียม

๑๖ มีทงสังข ใสน้ำมนตร ใจจันเบียม

๑๗ ตามชรรมเนียมฆองกลองนตองทาน

ถึงวันตมมนต์ชรวงเกิดเฒ่า

พอพิณพาทย์คาดครุระธรร

นั่งตมมนต์จรนจบพอพดบคำ

ผู้ชายเลี้ยงตบเลี้ยงตสาวชาวดระว่า

ผู้หญิงหยิกกระดูกชายผู้ชายทบ

จนอหังคตงใจถบโอศดา

ทองประศรีดีใจว่าใครแพ

แต่จะให้หลานพดตยามาเกกิง

ชรวงเกิดตมมองเห็นทองประศรี

เจ้าชรวงย่าอ้งปากหนาหมากพดู

เตยวนเต่าเจ้าขุนแผนยงคิดคูก

ท่านชรวงครุฑพ่อของออพตาย เพราะหัจจะคตตายเคตอหม้างถาออย่างไร

๑ ท่านชรวงครุฑรูเรื่องให้เคองแค้นทุตอ้ายแผนถ้อยแท้ไม้แกไข

เมื่อความรูกุ่ต่อนเจ้าหัดอ่นไว

อ้ายเจ้าชูกได้วามาแต่ก่อน

หัวเวาระพลงทางเอกเซนกออง

เห็นนารกตกขณระกัณตาด

ถาดังวันชนไซคโณตกยาม

แต่ทเมยเลี้ยงนตบคน

แต่อายนชหลงจรงงจวช

อยู่วัดเขาชนไก่ใกล้กับบ้าน

ท่านตมถารพาพระธงชตบองค้มา

กชิตนามนตรีธาดเลี้ยงฉาดถ่า

เลี้ยงเย้าชตชิตเมือชิตน้ำ

เลี้ยงหนุบหนับเหนาะเหนะแะยธย้า

ดุกชนปดากนออกอองเลี้ยงคิงคิง

ตมกแนแต่อ้ายดาปด้าอหัง

เข้าไปนั่งกราบกรานตมถารครุ

ถามว่านตูกใครแต่โอห็น

แต่ให้รูแคตมมาจนปดาย

นโกนจูกแต่จะไต่ไปถวช

ยังวิ่งไปเข้าคูกตมกจรง

จระทุกชรวงอ่นอ่นหูเพราะผู้หญิง

พินจมิงตูกายเจ้าพดายงาม

จระมวธนาตชคานหาม

กตอองตามตกษณะจระจวช

ควดคำหนึรูปชวคเป็นธาดตวช

คตอองตามตกษณะจระจวช

คตอองตามตกษณะจระจวช

คตอองตามตกษณะจระจวช

คตอองตามตกษณะจระจวช

แด้วท่านชรวหัวร่อว่าออหนุ
 ก็แคว่อายุลับแปดปี
 ทงเมียสาวชาวเหนือเป็นเชือแดง
 อ้ออายขุนแผนพ่อของออพดาย
 นับแต่มดขไม่ทุกขรอน
 ทองประกัรัตใจโหดเจ้าคุณ
 สัมภารับกดับมายังอาจาส์
 หาเสภามาทวงทวงดี
 คูท่านองพองคอเสียงฮ้อแอ
 คารองศรีรัตแดนธรรุครนกรบ
 แด้วนายทังดิงโคงเสียงโวงโวก
 ฝ่ายนายเพชรเม็ดมากตากษำชำ
 ล้วนนายมาพระยานนทักนตลก
 ตาทองอยร่าภาษาดา
 ครนรุงเซาเจ้าพดายกโกนจุก
 จนผมยาดเจ้าไตคตมหัดไทย
 เตชระบุบทุดขอพ่อพันโทษ
 แตนงนกรกรคราจนราตรี
 ทำคดงเคดาเผาดอนดงยอ้อนหวาน
 จะไต่เผ่าเจ้าชวคชิตชอบพอ

มันเจ้าช้เกินถารทดานอัครี
 จะไต่ทหมันขุนเป็นมุดนาย
 อมมแต่ดมั้นจะมาพาฉิบหาย
 จะพ่นปดายเคอหนีใหม่กุน
 ไต่เตยงนอนนงเกาอเบนนทขุน
 ชวดยแบ่งบุญให้ไต่พนักนตักท
 เตยงพินพาทยพวกพ้องทองประกัรัต
 ท่านตามมีช่างประทตถนัตรบ
 พวกคนแก่ชอบหว่ารูจบ
 กรบกระทยทำหตอกแด้วกรอกตา
 ว่ากระโชกกระชนชั้นหนักหนา
 คิงดำมวาดองคอกเหมือนบอกยาด
 ว่าหยกหยกหยาบชำนชำนดา
 แด้วตั้งกราวเชิดเพลงโหม่งเหน่งไป
 เป็นพันทุกขพันรอนนอนหลับโหด
 คิตจะใครไปเป็นขำฝำขุด
 เหมือนไต่ไปรบบิดาเป็นราศี
 เขาช่างทนอนยานาคาคดอ
 พรงนทดานจะดาไปหาพ่อ
 ทุดขอเผื่อจะไปรบทโทษทณท์ ๆ

๑ ทอองประทัดรักใจให้อุญาค

จะได้ช่วยพ่อแม่มกิดแกกน

ย่าจะให้ไปส่งจนถึงพ่อ

คามแต่บุญจางสนาบารมี

มีลูกเต้าเต้าทำให้ชาทุกข

โรคก็ชาซาบอบทั้งหอบไอ

เจ้าจงจาคำราทยาสั่งอน

ย่าจะให้ไอพดัดไอบัดไอบุ

พอดือร่มด่มบักคักน้ำท่า

พูดจนตักตริกการกับหลานคน

๑ รุ้ตักกายบายทอองประทัดรียา

ทงหวางคาวเขาปดาสารพัน

พดายงามดาอย่าช่วยอวยสัจดี

ขนธหลังพงส์เทินเตินตามทาง

ไปหาพ่อพอยพบนงนบนอบ

เจ้าพดายน้อยค้อยเต้าให้เขาใจ

๑ ขุนแผนแฉ่นส่วาทอญาคว่า

พ่อพงศ์พดายหมายคักอหยานักกถัว

แฉ่นซักไซไค่ตามถึงความรู้

ทเขาออกบอกควมคามอุบาย

เจ้าเขือชาติพงศ์พดายจิงผายผัน

คามกตัญญูเกิดประทัดรียูดี

จิงพาค้อไปหาพระหมื่นศรี

อหยานนบวันจจะบรวโดย

ไม่มีส้อสักเวถาน้ำตาไหล

ใครจะได้เฒ่าผกมรู้

จระถาวรเพิมยศไม่อดสู

เขาไปอยู่คิตตามทงสำมคน

หุงเขาปดาสารพคิรไม่ซัดสัน

แฉ่นหดบจนแฉ่นแฉ่นแฉ่นครวัน ๆ

เขาเงินมาเต้อได้ในกำปั้น

ขนขนบรวทุกดประทัดข้าง

ไค่ถูกษ์พาดาสารพคิรไม่ซัดขวาง

ไม่แรมค่างซำมท่งถึงกรุงไกร

ขุนแผนสอบไค่ตามควมส่งไค่ย

ถูจจะไครวให้พระนายถวายคัจ ๆ

จงอุคส์่าให้สับครกถเกิดทุดหัว

จะพาค้อเจ้าไปให้พระนาย

ให้ทอองถูไค่ส่งมออารมณห์หมาย

ส่อนถูช่ายอยู่จนด้นชยา

พอเลี้ยงข้อมงกตของข้าเจ้าคำพูด

ชอนดูกลายพดายงามตามกันมา

ซนบรรไดไฟอร่ามถามพวกบ่าว

ตรงมาทอตรงยงหยุดมอง

ด้วยรักใคร่ใจซอกถอว่าเพื่อน

ซนแผนพาถูกไปนั่งไหว้เธอ

๑ ซนแผนบอกออกว่าถูกเจ้าวันทอง

เอาความหลังทงพนพรพรรณ

ด้วยไม้มกเห็นแต่เป็นโทษ

เบนทพวงจมาจงการุณ

อันวิชาย่าด่อนดูก้ออนแล้ว

ถ้ากระไรได้ซ้องเห็นชอบกต

๑ พระหมื่นศรีดีใจปราไศรัยทัก

เป็นชาเฝ้าเจ้าชองค้อยาคิดกรรม

ไว้ขุระจระตวาชช่วยบ้ายเบียง

ทกนอยู่ผู้คนของเรามี

ซนแผนดำเจ้ากรูอยู่จวัก

ก็เอ็นดูอยู่จวักเกิดอถิงเขอจน

แต่ผู้ช่วยด้วยจวักอาญาทงวง

จริงนะเจ้าเรากกตทุกคนจน

ถึงเดินพบผู้ใดไม่เห็นหน้า

ไปเคหาพระหมื่นศรีทรมกตของ

พอรู้ข่าวว่าสบายค้อยกตายหมอง

หมื่นศรีร้องเรียกว่ามาดีเกิด

ไม่บากเขอนหน้าหนัดเงมอ

ถามว่าเออนั้นใครที่ไหนดมา

๑ ทิมทองเกอบแกมาแต่บ่า

ระพามามอบใจให้เจ้าคุณ

พระนายโปรดช่วยเหลือทงเกอหนูน

เอาแต่บุญเกิดพ่อเจ้าเมือคราวจน

เห็นคตของแคงวการศึกพอฝึกฝน

ช่วยผ่อนปรนโปรดถวายเจ้าพดายงาม

๑ ดุเหตมหนักตททหารชาญตั้งนาม

มีสงครามเมือไรคงไตดี

ให้ซบเลี้ยงดูกรักเป็นศักดิ์ศรี

อยู่เรือนนี้นั่งนอนไม่ร้อนรน

จนเจียนจกกระเหต่นตายด้วยหตายท

ที่ซัดต้นดาวพฤ์ไม้ซัดกัน

ค้อยได้ทวงทัก่อนจะผ่อนผัน

๑ คงช่วยกันไปกจวักกายจระวายจาง

๑ นายขุนแผนแฉ่งขึ้นโศกนอก
 ตัดตักตักมาตาแต่ว่าพราง
 จนนยากเข็นเป็นโทษเห็นโทษไร
 ก็หมายมั่นกตัญญูตั้งอยู่คุก
 อันดูกลชายพลายงามตามแต่พ่อ
 พลายดูบหตังตั้งดูถูกผูกอาโดย
 อยู่ฟังบุญคุณพ่อคือไปเกิด
 แดงดวงเรือนเคียงส่องว่างกระจำงศา

อุคส์อำหยกมือโหดมีไตทนาง
 พ่อเหมือนนออย่างพ่อแม่ชวยแก่ทุกข
 ยั้งตั้งให้เข้าป่าเป็นผาสุก
 กราบพ่อทุกทุกคืนค้อยชื่นใจ
 ดูกจะชอกกราบด่าซ้ำไม่ได้
 พ่อจะไปก่อนแต่จวนระแก้วศา
 จะประเสริฐรู้ดมหวังเป็นผิงผา
 ก็กตบมาหับเสขที่เคยนอน

๑ ศรานพจมนตร์เจ้าวงษ์ราช
 จะเป็นข้าจอมนรินทร์เป็นนคร
 พระกำหนดกฎหมายมีหลายเล่ม
 กรมศักดิ์หักไชยพระไอยการ
 แดงให้รู้ฤทธิชัยขบถ ทศยพระร่วง
 ราชาศ์พทรมสั่งให้บังคกร
 ที่ไม่สู้รู้อะไรผู้ใหญ่เด็ก
 เลี้ยตระกูลค่อนยับอปีมาน
 นิดตัวเจ้าเหต่ากอทั้งพ่อแม่
 แดงจกแจงห้องหับให้หัดบนอน

เรียกพลายงามทราวมส์จวาทมาตั้งสอน
 อย่านงนอนเปล่าเปล่าไม่เข้าการ
 เก็บใจเค็มคู้ใหญ่ไซออกอ่าน
 มนเทียรบาดพระบัญญัติตัดด้านวน
 ตามกระทรจงผิดชอบคิดสอบสงวน
 ระวังถ่วงถใจจึงได้การ
 มหาตเด็กสำมค่อพ่อดูกหลาน
 เพราะเกยจวาทวาทาเหมือนพวามอญ
 อย่านเชื่อนเชอูส์าคห้เจ้าเขาค้าสอน
 ไม่อาวรณ์ขอชวยเลี้ยงบนเตียงขรรษา

๑ นนพลายงามทราวมส์จวาท
 อยู่บ้านพระหมื่นศรีรัตนนคร

แหงมณตาดเดชมาบัญญัติขยัน
 ทุกคนวันตามหลังเข้าวงใน

เชอเขาเฝ้าเจ้ากนงบังไมคต

คอยรักเจตชอบรอบคอบไป

ครนอยู่บ้านอ่านคำพระธรรมคำสั่งศรี คำหรับราชสังครามคามกระแแต่

คอยซนซุ่มหนุ่มตะกอกุพ้อแพ

เขาไปทามาสูไม่รุเกยว

อุคสำหเพียรเวียนคจนรุครบ

๑ ครานนทานพระเจหมนศรี

คิงจิตแจ่งแแต่ชูปเทียบดอกไม

นุ่งส้มบักชกกตบจับสลับ

พวกชากนอดหมานถอพานคาม

ถึงพระदानงานเขาพวกชาวท

ถอพานทองรองชูปเทียบดอกไม

ให้พดายงามตามไปนึ่งตรงตงของ

ผ่ายชาเฝ้าเจ้าพระยาเจดาจจน

นุ่งส้มบักชกชายกรายกรัดเต็ม

พอเจดานาทถวนส์ไมง

๑ ครานนพรของคผู้ทรงเดช

สถิตยแท่นแ่วนฟ้าโอพาพาร

ห้ามแทนแน่นหนุมตมุดหมอบ

ระเรอырรับขบรองทำนองใน

คอยฟังตรัสตรกตราอชฌไศรย

ตวยมไคคบเพื่อนเทยวเชอนแซ

นางสาวแแต่ได้ใจจะใคร่พบ

แแต่พอเหตุยวเห็นผู้หญิงกจิงทดบ

รุชนบชรรมเนี่ยมก้เจียมใจ

ถึงวันดีไคชองก้ผองได้

จะเข้าไปทุดถวยเจ้าพดายงาม

ครนเสร์จถรรพล่ำรายชนคานหาม

เจ้าพดายงามตามถงเจ้าองใน

ทคอยมกกรยาอชฌไศรย

ยกเข้าไปเตรียมตงพอบังคอร

ตามทำนองพระหมนศรีตั้งถถจน

ต่างก้ชอนกันเข้ามาหน้าพระโรง

ผำกราบเห็นบแนบหน้าคุดำโถง

เข้าพระโรงพร้อมหน้าข้าราชการ

มงกุฎเกศอชยามหาดถาน

ดงจิมารเมืองฟ้าสุราโดย

งามประกอบกกรยาอชฌไศรย

สำราญราชเหตุไทยทุกเวลา

ยามกลางจวนหนักออกพระโรงรัตน มีแต่ศรีสรจวดสันต์ทรงพระ
 ทงเห็นไฮไฟร์ไม้ม่า ลำรายใจไฟร์ฟ้าประชา
 ด้วยเดชบุญญาอนุภาพ มีแต่ดากมาประมุขพูนภษ
 แคบรรดาข้าเฝ้าเหต่าเต็ม ไครทำดีได้ประทานถึงพานทอง ฯ

๑) ฝ่ายพระจมนครเสาวรักษราช อภิเวทบาทมุดทุดของ
 ขอเดชพระกรุณาเฝ้าระของ คอกไม้ชุบเทียนทองของพดายงาม
 บุตรขุนแผนแค้นสังทานทอนทองประศรี ความรู้มึเรียบราชไม่ทยาบทยาม
 จระขอรองมุดิกายายาม พดางกราบสำมที่ระดับศรีบังโองการฯ

๑) กรานนี้สมเด็จพระพันวษา เหนือเห็นหน้าพดายงามความสงสาร
 จะออกพระโอรสไปรดขุนแผนแค้นสังทาน แต่กรรมหนักนั้นคาดคงพระไทย
 ให้เค็ดมพระองค์ทรงกอดอนดระนอก นึกไม่ออกเจียนจนให้หัดงโหด
 ดิมประภาษราชกิจทคิดใจ กดบเข้าในแทนที่ศรีไต้ยา ฯ

๑) อนเืองราวกล่าวความพดายงามสงวาท เป็นมหาดเด็กแดงค้อยแกดจกดา
 อยู่ด้วยพระหมันศรีบุปรีชา เฝ้าเวตาเข้าเยพไม่เจินวัน
 มุดนายตงนทหน้ากปรานี มิได้มี ไครวังเกยจเคยตฉิน
 ถึงวาทานจางวางทงต้องนหม ก็ฝากคอกอดจทนทุกคนไป ฯ

ตอนที่ ๒๕ เจ้านางข้างถวายนางสร้อยทองแก่พระพันวษา

๑ บทนขาจะยกใจก่อน	จะกด่าวดกดอนให้เรื่องเนืองไปใหม่
มาข่าจะกด่าวดบทไป	ถึงพระเจ้าฟไซยเชียงอินทร์
เสด็จยังพระที่นั่งบดดงกรกน	พร้อมอนงค์นางกระษัตริย์อันเจ็ดตน
น้อมเศียรหมอบเฝ้าเจ้าชรัตนนทร์	รอยร่นชนกตบ้ำรุงใจ
แต่ตระหนานหน้าจวดกดกรจกรัก	ผองพกศรเป็นทพิศไมย
เกด้าณมนนางงามวิโดย	อ้าไฟผิวผองเพียงชวัญคา
แซมดอกไม้ไหวใส่ช้อง	ห่มคาตรจทองกรองหน้า
พดบค้าย่าม้องสันชยา	เสด็จมาเขาทบรรมพด้น
มโหริบพาทยกชบกดอม	พรงพร้อมบรแดงดงเพดงสัตว์รค์
ฝ่ายว่าพระองค์ผู้ทรงธรรม	ไผ่ณนึ่งนึ่งกครนึ่งใน
ได้ทราบข่าวกด่าวดกดถามนพุงเพอง	ดอเดองทงนกรชจรไหว
ถึงโฉมนางสร้อยทองค้องพระไทย	พ้งร่นจ่าเวญวดยสืบห้าปี
เขนบุครศักรเมืองเจาดานชาง	นางอินทรอยเขดบุครศักร
จะเปรียบถึงนางไต่กไม่มี	ทรงศักรเจดิด้าวดโดยนาง
ทำไฉนจะไต่ดัมรมิตร	มาเขยชิตแนบน้องประกของข้าง
จะมีตำราไปอำนาง	ขอพระเจ้าด้านชางแต่โดยค้
ฤาจะยกจตุรงคโยธา	ไปห้อมด้อมพาราบุรศักร
ซึ่งเขาคองค้พระราชบุคร	จะได้ด้อยร้ายค้ประการโต

แต่คำวิตรีความอยู่เรวณ

ให้แก่นุ่นชุ่นฉายในพระไทย

กรกายพระวชิราศัพทพัศกร

จะยกย้ายถ่ายเทแต่ที่ใดดี

ทรงดำริตรีไปพระไทยก็คิด

ระงับไว้ในประณมยามมา

๑ บ้วนพระโอษฐ์ทรงพระพัศกรจารต์แล้ว กรมแดงทรงพระแสงฉายฉนั้น

แต่ตั้งชอกกยงทองพระโรงคิด

แต่บรรดาข้าเฝ้าทงน้อยใหญ่

ตำรวจรบตั้งพดน้อยมุขดี

เจ้าคุณขาเหิงหาเข้าไปเฝ้า

กรวออยู่ให้หาจะเข้าไป

ครนถึงตบแดงแดงเยยมมอง

ถฉายบังคมพร้อมกันคนชานเข้ามา

๑ ครนถึงบังคมลงพร้อมกัน

มานั่งพร้อมหน้าเส่นาใน

บคนดูกล้าวจาदानชาง

ทำกระไรจึงจะได้นางมา

ไปกล่าวขอตามอย่างทางกระษัตริย์ เห็นกระษัตแข็งใจฉนั้น ไตฉนั้น

ฤาจะยกจตุรงค์ โยชี้

บ่นบ่นหาเป็นบรกรรมไม่

ตริกไปในราชราตรี

ตั้งเรื่องรักจกโฉนฉนั้น

ไม่เห็นทักจะได้องค่นางมา

ชอบผิดยงไม้มทปรักษา

ตั้งเวจจาจนรุ่งพระสุริยันต์ ๑

ตั้งเส่นาพดฉนั้นในทหนัก

เร่งให้ไปหาเข้ามา

ทางจงเป็นตั้งคิดแยกย้ายไป

ราชการหนักเบาหาไม่รู้

อย่านอนใจแดงก็พาค่นรับมา

พระสุวเสียงครัดก็องชนดูกล้า

ภาจนาบักบักนักในใจ ๑

พระทรงขรมปรักษาหาเข้าไม่

ใครเห็นผิดชอบให้วาม

ชอนางล้วยทองเส่นหา

ฤาจะแต่งสำราเป็นไมตรี

ไปถ้อมบุรชงเอามา

ใจความช้อยคิดเป็นสองอย่าง

จะเห็นอันใดให้ว่ามา

๑ แล่นทางพระยาตากกับตั้ง

ปรึกษากันพด้นในทันที

อุปฮาดแสนหงดงก็เห็นพร้อม

ดงชองจดหมายตายตัวมา

ข้าพเจ้าอุปฮาดพญาแมน

ทงเพยกนจมฤทธิไกร

อนทรวงพระตำบตรงน

เขากเป็นเชอกระษัตริย์อยู่เหมือนกัน

จึงจะฤกคามทางอย่างกระษัตริย์

จึงจะศอยยกพหตมนตริ

ทุกประเทศธานีบุรีดาว

อันไฉนมายงองค์พระราชบิดา

๑ พระองค์ทรงฟังเสนาทุก

จึงให้แต่งสำราเป็นท่าทาง

กับเครื่องบรรณาการดอกไม้ทอง

เดอนหนึ่งให้ถึงพระบุรี

๑ อุปฮาดผู้รับสั่งมาจัดแจง

ดงแผ่นทองพด้นทันที

ใครเห็นบ้างอย่างไรให้เร่งว่า

ปรึกษากันดูให้เห็นดี

พร้อมพร้อมหมอบเฝ้าอยู่ในที่

ตามมีในพระราชชงคา

ทผนอยพดอยดอมดงพร้อมหน้า

พร้อมหน้ากราบทูลชนทันที

กับแล่นทางกรุงการทหารใหญ่

เสนาผู้ใหญ่เห็นพร้อมกัน

ด้วยพระราชบุตรด้านข้างน

ไปเฝ้าท่านเสยก่อนแต่โดยดี

ถาว่าขดมให้ใหญ่ท

ดอมบุรีแดงซึ่งเอนางมา

จะมีได้กต่างคำครหา

จำจะมีสำราไปชอนาง

เป็นเค้ามุตเชอเอาตบเพดามาง

ตามอย่างพระราชไมตรี

ตั้งชองจัดให้ไปดจนถ

อย่าช้าทเร่งพากันรีบไป

ตกแต่งสำราหาชำไม้

บรรณาการเร่งให้ชนเข้ามา

จึงจัดให้กรุงการททหารใหญ่
แต่จัดแจงแต่งให้ทั้งอาสา
เสด็จสรรพแต่จัดขบวนมากกราบทูล
บรรยายข้อความตามมีไป

๑ ฝ่ายจากกรุงการแล่นเพ็ชรกุดำ
ออกมาชนมมาได้พร้อมกัน
ชนม้างแซ่สะบักย่าง
ตระเวนเย็นหยุดมาหาพิงไฟ
เข้าครุฑสืบเฮ็ดพากันไป
กินแฉะชนม้างพากันจร
สืบจนถึงคานเมืองด้านข้าง
ให้กินเข้าชาวคานก็คุมมา
ลงมาพากันเข้าในเมือง
อุปฮาดแล่นทอดวงทองปองพน
วางบอกตามเรื่องพระราชดำ
แจรงเรื่องบอกพด้นทันใด

๑ จระกุดำถึงพระเจ้าด้านข้าง
เสด็จสู่ทุกขกัณฑ์โตม
ดงนเอกองค์หม่นอนงค์นางกระษัตริย์ อยู่งานพิศทนมอบตาชในราชฐาน
บ้างเชิญเครื่องเนื่องแฉะโดยตาม ดั่งนางในวิมานเมืองอินทร์

กับไพร่ห้ำร้อยแล่นเพ็ชรกุดำ
คุมเครื่องบรรณาการไป
นเรนทร์ตั้งเรียงอินทร์ผู้เป็นใหญ่
ชอบพระไทยแต่จัดตั้งให้ไปพด้น ๆ

ถวายบังคมตาชมชื่น
กับตั้งของทองนกกัรบไป
จึงผางหาพักอาชาไม้
กินแฉะรีบไปสำยามนอน
น้องเพนหยุดไพร่หุงเข้าก่อน
ตักนอนเข้าไปไม่รงรา
เอาบอกวางชาวคานมาพร้อมหน้า
เจ็ดจนถึงภรรยาด้านข้างพด้น
คุมเครื่องบรรณาการกับสำรับนั้น
พร้อมกันอยู่ในหน้าพระदानไชย
เพี้ยกอดานพร้อมพรังนั่งสว่างไสว
พากันไปทเฝ้าเจ้าธานี ๆ

ตั้งค้อยู่ในปรางปราสาทศรี
พร้อมสนมনারีประจำงาน

รูปทรงตั้งต้นฐานวันรอย	บ้างเกิด้ามวยแถมดอกไม้ได้ป็น
แฉกต่อมพระองค์ทรงชนินทร์	รอยกดินเพื่อองพุ่งจรงใจ
หมอบกดาตดาชเฝ้าระอชพักคร	จาเวญรักเป็นทพิลไมย
บ้างห่มขดบรัดทองกรองใน	สอคตั้งแฉวโดยดระดาบศ
งามกรออ่อนร้อยเมือคดาบเฝ้า	งามเกด้ามมสูงคุดมหน้า
พระสุริยฉายบ้ายคต้อยไคเวดา	เสด็จมาทตั้งรงชดชา
ช้ารระตั้งรงทรงสุคนธ์	เครื่องคั้นปรนปรุงหอมหวาน
ทรงเครื่องเรืององค์อดงการ	ออกท้อยพระโรงชารทั้นใด
เสด็จเหนือพระที่นั่งเนาอรัตน	ภายใต้เสฉวครฉัตรสูงใหญ่
ครับประภาชราชกิจในเวียงไชย	เสฉนาในทุดเรืองเนืองมา
ทรงพระสรวดสำราญพระฤไทย	ช้าม่าน้อยใหญ่อยู่พร้อมหน้า
เพี้ยมูใหญ่อชบคณบญญา	กมหน้าแฉวกราบบังคมพด้น
ชชเศษชีวิตอยู่ไคบาท	พระยศราชราชวังตั้งรศ
ควรมีควรรพระองค์ผู้ทรงชวรม	เสฉงใหม่่นับคณมีสำรมา
ให้ราชทูตถือสำรมากับชอง	ดอกไม้อองบรรณาการมากนัทนา
ให้คุมไคยังมีไคพาเข้ามา	แฉวอานสำราดฉายพด้น
๑ ในเรืองราวดักษณราชดำ	พระผู้ผ่านเสฉงใหม่่มไคศจรรย
ทรงพระนามเสฉงอินทรป็นก้านัด	ครองฉันทเสฉมาชานินทร์
เป็นหนคักปักโตกทงโกฏีแฉน	ทุกตัวแฉนย้อยท้อไมค้อด้น
ระอาทจกตจตุทชทงแฉนดิน	ทจถนทุกประเทศชานี้

๕
ทรงกรุณาคนะหุคมงกุฎภพ

เด็ดบดทั้ง โลกภาค

๕
ทรงตั้งกรุงบารุงชวณ

พระเกียรติหนักมีเต็มอกัน

๕
ได้ทราบข่าวกต่างโฉมพระธิดา

๕
ว่าใส่ภาพรังเพร็คเจ็ดฉัน

๕
พร้อมทั้งตั้งองค์พงศ์พันธุ์

๕
คกรมอบโยศวรรย์เป็นคู่ครอง

๕
มาทอนหมั้นกระษัตริย์ร้อยประเทศ

๕
ไม่ควรคู่เขวาวเรศภมย์ต้อง

๕
ไม่สัมพัคตศักดิ์กตกว่าดระของ

๕
จะเค้ราหมองเลื่อมต้นพระเตชา

๕
จะขอองค์พระธิดาดวงเนตร

๕
เขวาวเรศไปไฉนเป็นฝ่ายชวา

๕
ขอประทานสร้อยทองดระของตา

๕
ไปเป็นบาทบริจาเจ้าเซียงอินทร์

๕
ถ้าทราบสารแม่้นประทานดวงสมร

๕
สองนครจะเป็นสุขเกษมฉัน

๕
ตระพานเงินทองมาถึงธานีทร

๕
ต้นสารแดงกกราบดงด้ามดา

๕
๑ ครานันพระองค์ไต้ทรงฟัง

๕
แก่นคังพระไทยเป็นหนักหนา

๕
กระทบบาทมาดเลียงประเปรียงมา

๕
ท้าวพระยาฟังค้อยู่พร้อมกัน

๕
ทรงตูกเมยถนอยออกนษฐ

๕
ตกลเวากจรตมาหมายมน

๕
ช่างโอหังฟังเด่นไต้เห็นกัน

๕
มีสำคัญอยู่ว่าคมีสารมา

๕
เป็นกระษัตริย์ครัดไม่พิเคระหัก่อน

๕
ช่างไม่กต้วราชฐูรเขาจะว่า

๕
หน้าหัวช่างไม่กต้วความนินทา

๕
ค่านหน้ามาขอตูกด้าวก

๕
แต่จครัดประภาษปรึกษาไป

๕
ผู้ใหญ่ทงพงคหุ

๕
ว่าเด่นเงรจาข้ามหน้าก

๕
พร้อมกันอยู่เร่งยกกองทัพไป

๕
กุงจะไปด้อมเมืองอายเซียงอินทร์

๕
ฆ่าเสียให้สิ้นไม่ไฉได้

๕
อ้ายผู้ถือสารมานันไซ

๕
เร่งเขาไปคคหัวเลียบประจาน

คนคิดดัดบาปนาถันท์

เอาบรรณาการกับสำราญที่คอบมา
ครันตั้งเวลาในทันใด

บรรณาการตั้งหน้าพระรัตนพจน์

๑ พอเสด็จออกท่องพระโรงธาร

ขอเดชะพระองค์ผู้ทรงไชย

ในลักษณะสารเจ้าด้านข้าง

แจ้งดารเชียงใหม่ที่ให้มา

ซึ่งเจ้าเชียงใหม่เป็นใหญ่

อันโฉมขององค์สร้อยสุตามาตย์

ยังไม่ควรตั้งสมอภิเชก

ไม่กล้าคแม่แห่ห่างสักราตรี

ทุกประเทศธานีินทร์จะหมิ่นท้อ

ดอกไม้ทองตั้งของถวายไป

ค่อยค่อยก็จะเป็นอะไรมี

จงแจ้งใจคอบไปถึงเชียงใหม่

๑ เชียงอินทร์ทรงฟังพระราชสาร

เป็นนบนแยบแอบอ้าคำไม่ตรง

เราได้ไปขอเป็นไมตรี

จระยกพหอดสกลไกร

ดับหาจนถึงเชียงใหม่ได้ช้า

เรียกเพี้ยพระยาโดยฉบับพจน์

พากันเข้าไปชมขมมัน

แจ้งพากันเข้าพระโรงทันใด

เพี้ยกวางหมอบกราบกราบได้

มีสารไปด้านข้างนั้นคอบมา

บิศนางสร้อยทองเด่นหา

ว่าขององค์พระธิดาเยาวมาตย์

คือของพระไทยธิดายอดดงดาร

บุพาพาดฟังได้ดับห่าบี

เป็นองค์เอกอัครราชมเหสี

ยังเด็กอยู่ดูไม่ดีในพระไทย

เรากลัวครหาจะจำได้

พินคนให้แก่พระเจ้าเชียงใหม่

ตั้งว่าอย่าให้ดาวเขากด่าฉนิ

อ่านต้นเสด็จสารบังคมตง

ดำริการว่ากล่าวเป็นสูงส่ง

แจ้งทรงพระดำริประกาศไป

โดยคัมภีร์กลูกสาวให้

ถ้ารบกันพันให้เป็นภักดิ์มิด

ด้อมเมืองท่าหนัพนฉ่า

สร้อยทองมาไว้ในบุรี

๑ จะกล่าวถึงพระองค์ทรงชรณินทร เป็นบัณฑิตช่างโอศุภรย์

เสด็จเห็นอแทนแกวแพรวพรรณ เคียดตนพระไทยอยู่ไปมา

ด้วยถ้อยคำเชิงอินทรช่างว่าได้ อ้ายเชียงใหม่โอหังหนักหนา

เคียดครั้นในพระไทยไปมา เรียกมเหสีได้ภาแต่จรัสความ

บดินเชียงใหม่ให้ล้ารมา ขอสร้อยทองเส่นหาไปเป็นห้าม

พิศอบสารว่าไปเป็นใจความ ว่ากันแต่ตามโดยดี

ว่าถูกเรายังเด็กเด็กนัก ไม่ควรจกกรรมยัมศรี

ถ้าจะได้มานไปโทษจะมี จะมาด้อมบุรีตเขาเมือง

แกวพจระคิดนั้นใด อันกรุงไทยเกียรติยศย่นพุงเฟื่อง

จะพึงพาฮาไศรยเห็นไม่เคือง เขาดีเองทรงธรรมอยู่ชยา

อานุกาพปราบไปในาศทิศ ดือฤทธิทุกประเทศภาษา

เวลาดวายสร้อยทองพระธิดา ถึงเชียงใหม่ยกมากรบกัน

ทหารอยุธยาจะมาช่วย ไม่ทงเราให้ม้วยฮาธัญ

ด้วยพระองค์ทรงยศอยู่ในธรรม จะคิดกันนั้นใดให้อามา ฯ

๑ ครานันจึงโฉมนางเกสร ยอกรประณมกัมเกศา

นางดำริศรความแฉ้วทูตมา พระบัญชาครัดชอบด้วยเหตุมี

อินเจ้าเชียงใหม่ฮักฮัก อาของศทเมงค์กิดสูงศรี

อันพระเจ้าอยุธยาธานี ไม่มีฮาอร้ายระคายพาด

ประเวณคินไม้ตายเพราะถูก
อินนางสร้อยทองเขาวมาดย์
ให้ชนมารบองค์พระชิตา

ถาดระไวชาทจรมไทย

๐ ครานนพรองค์ผู้ทรงภพ
ไต่ทรงทราบกราบทุกก็เห็นคจร
ครวดีตั้งอุปฮาดเด่นหงวง

หมอบกตาดตายเฝ้าบังคมคัด
ทงแผ่นทองจาดูกเรองถวาย

จ้เราถวายเอกองค์นงคราญ
อนึ่งเจ้าเซียงอินทรก็ให้สาร

อีกเครื่องบรรณาการทงนนไช้

๐ อามาศย์รับสั่งแแต่จางวง
แผ่นทองทาจาดของชงดารา

เส้รังสรพกราบทุกพระทรงภพ
พระตำรัสครวดีตั้งไปทันที

๐ อามาศย์รับสั่งบังคมลา
ตงเรือข้ามสั่งตองตงไป

ชนมาแแต่จกพากนรบไป
ข้ามบ้ำน้ำทงมุงจรดี

เราฝั่งปดุกเตี้ยให้เป็นแก่นด้าร
เจ้าจรมราชสารตวายไป

แแต่จการจิวาที่เสี้ยจงได้
พระตำรนนไช้ก็เห็นคจร

เด็ดบดำนชางกแย้มสรอด
โดยด่อนเส้ตั้งมาหน้ามุขพด้น
เส้มาทงปลวงจรมีมัน

เว้งจัตสรวเคร็องราชบรรณาการ
บรยายช้อความตองตถาน

สุโพธิ์สมภารณะกรุงไทย
ช้อของคเขาวมาดย์เราไม่ให้

ถวายพระเจ้ากรุงไกรอยุธยา
จัตตั้งบรรณาการนนหนักหนา

ทงชางม้าไฟรพดมนคร
เด็ดบดำนชางบรูศรี

บรรณาการกรงนไปกรุงไทย
คตานถอยช้อออกมาทาจ้ำไม้

ถึงท่าใหญ่ปากโมงทันที
คนตตตไฟรพนาศรี

ถึงครเขาคาดตองตงตามไป

พลบค่ำอาบน้ำแดงกินเช้า

เร่งรีบตะแบ็งมาไม่ช้าพลัน

เขาบอกวางแวงมหาดไทย

นายเวรพาเวียนท่านจกกร

ฝ่ายว่าขุนนางผู้น้อยใหญ่

ว่าด้านข้างเขาถวายของบรรณา

๑ กรานันพระผู้ผ่านนักเรศ

สถิตย์ในปรางแกวแพรวพรรณ

เสวยสุขแด่นัดนุกตำราญริน

หมอบกตาดตายเฝ้าเจ้าันตรา

ทรงภูษาผาคันพรรณราย

ตั้งรอยประดับทับทรวงพวงสูงวรรณ

พระทวารคานตณกรรทั้งแตร

กตองแขกบิชะวาเจ้าแจ้วไป

เจ้าพระยศแด่พระยาตามคำแหง

ให้ตั้งบดงดีจุกัน

เสด็จรุดม่านกร่างขุนนางกราบ

ตรัดประภาษเห็นสบายค้อยคดงายใจ

นำท่าฟ้าฝนระดองคดี

ราชฎรเป็นสุขอยู่ทุกจัน

รุ่งเช้าขนมมาผายผัน

หกกคนเจ็ดวงถึงบุรี

แจ่งเนื้อความไปเป็นถ้วนถ

ตามทมิบยกโคธาชมา

แจ่งโอบบอกแจ้วปรีศึกษา

แจ้วก็พาไปเฝ้าพระทรงธรรม

มงกุฎเกศกรุงไกรไฮศอรรถ

เกษมสันต์สุโขโธพาร

ดาษตนหมิ่นสนมเด่นอหน้า

โสภาเด็ดดำจโดยวรรณ

มงมูฏเก็จเพชรพรายฉายฉัน

ทรงพระขรรค์ยุรยาตรคตาทไคต

ประโคนแซมอังกตองบีไฉน

ขุนนางคกใจคึกคักกัน

ผู้น้อยนั่งแอบแฝงดับแดงกัน

บ้างคจสันกมหน้าภาวนาไป

อกวางตั้งเพลิงพระภาดใหม่

ใครมีแก้วมุดก็ทุดพลัน

เข้าปรงนำบเกษมสันต์

บรรยายถัดถวนทรงพระเศรวอดธา

เจ้าพระยาฯ ๕ ๕ ๕
เจ้าพระยาราชดีหลกกราบทูล

๕ ๕ ๕
บทนมบอกราชมา

๕ ๕ ๕
เป็นข้าของพระเจ้าด้านข้าง

๕ ๕ ๕
บรรณาการพานทองของเนื่อง

๕ ๕ ๕
ทูลความตามบอกเมืองโคราช

๕ ๕ ๕
ให้ทราบความตามเรื่องทนมมา

๕ ๕ ๕
๑ ครานนพระองค์ผู้ทรงภพ

๕ ๕ ๕
ณพระพักตร์ตรัสปรึกษาเดชะพदनัน พร้อมกันจะเห็นประการใด

๕ ๕ ๕
ต่างเมืองเขามาถวายนาง

๕ ๕ ๕
ถูกดคีนักหนาแค้นแค้นใจ

๕ ๕ ๕
๑ เจ้าพระยาพระโหดดงกับตั้ง

๕ ๕ ๕
กราบทูลพระองค์ทรงศักดิ์ดา

๕ ๕ ๕
เห็นจะไม่เป็นทางดอดอง

๕ ๕ ๕
ด้วยหวังใจจะได้ฟังพระบารมี

๕ ๕ ๕
๑ พระองค์ทรงฟังเห็นสมควร

๕ ๕ ๕
เสียดำรงจในอย่าได้ช้า

๕ ๕ ๕
รับราชทูตถือสารมา

๕ ๕ ๕
บรรณาการพานทองสั่งของนั้น

๕ ๕ ๕
๑ ฝ่ายราชามาตย์กับตั้ง

๕ ๕ ๕
จัดเรือตงกนทนต์

๕ ๕ ๕
ขอพระอนุชิตไปรดเกล้า

๕ ๕ ๕
ว่าพวกดาวคนป่ามาถึงเมือง

๕ ๕ ๕
มีสารถวายนางมาตามเรื่อง

๕ ๕ ๕
ให้เขียนอยู่เมืองราชดีมา

๕ ๕ ๕
ทราบบาทสมเด็จพระพันธุษา

๕ ๕ ๕
ยังเบองบาทพระทรงธรรมี่ ๑

๕ ๕ ๕
เด็ดดบปรดเปรมเกษมสันต์

๕ ๕ ๕
จะเห็นจริงอยู่บ้างถ้าหาไม่

๕ ๕ ๕
ใครเห็นอย่างไรให้อามา ๑

๕ ๕ ๕
พร้อมพรั่งประณมก้มเกล้า

๕ ๕ ๕
ซึ่งด้านข้างให้มาในครั้งน

๕ ๕ ๕
ถวายดวงสูตามารศรี

๕ ๕ ๕
ควรที่จะให้ไปรับมา ๑

๕ ๕ ๕
ทรงพระสรรอดพระไทยให้ทราบ

๕ ๕ ๕
ขึ้นไปการาโคราชพदनัน

๕ ๕ ๕
กับพลโยธาทั้งปวงนั้น

๕ ๕ ๕
๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จัดเรือรบกนตจนตติ ๑

๕ ๕ ๕
ถอยหลังคณานออกมาจากท

๕ ๕ ๕
๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
สพายดงเรือพายเผื่อไป

คืบหนึ่งมาถึงท่าราบ
 ขนบกยกเดินนาในไพร
 วางตราจำความตามท
 ตามสั่งสั่งของทองรูปพรรณ
 ถึงท่าพากันมาตงเรือ
 เคือนกันวุ่นวายเร่งพายไป
 พอเรือจอดทอดประทับรับราชสาร
 เชิญราชสารใส่พานทันที
 ถึงที่เชิญชนไบบนหอ
 ให้แปลราชสารเป็นคำไทย
 แดงจัดแจรงแต่งจวนให้ทูลอยู่
 เหล่าเข้าเบ็ดโกไสยบาน
 ๑ ครานนพระองค์ผู้ทรงเดช
 เล็ดจออกเสนาข้างหน้าพด้น
 พร้อมแสดจถายอภิวาท
 หมอบกดาคดาษเฝ้าพระภูงไผ
 ๑ ครานนเจ้าพระยาราชด้ห
 กราบทูลชนพดนมทนชา
 ชิงโปรดให้ไปยงเมืองโคราช
 รับทูลกับเครื่องบรรณาการ

ไพร่หลบคานล่อหาข่าไม้
 ห้าคืบเข้าในโคราชพด้น
 กรมการอ้อมเป็นล้าดระหงัน
 พร้อมกันข้างมากกศดาโคด
 พดพายพายเผื่อหาหยุดไม้
 มาได้คืบหนึ่งถึงบุรี
 ผู้คนอดหมางอ้อม
 กตองค์ประโคมแท้ใหม่ไป
 ชาดกษณรับต้อท่านผู้ใหญ่
 ต้อยในสำเนาทุกประการ
 เดีงตุปรัดเปรมเกษมสำนค
 เดีงได้ประทานทุกทุกวัน
 ครองนี้เจค่น้อยชยาเกษมสันค
 ขาราชการทงนบกเขาไป
 บังคมบาทพระองค์ผู้เป็นใหญ่
 คามตำแหน่งน้อยใหญ่เคยเฝ้ามา
 ยอกรอญชดเห็นอเกศา
 ยินชดาอยู่ไต่บทมาดย
 จมนราชามาตย์กับทหาร
 พระราชสารมาอยุชยา

ถึงแดงโทหุคยบยงอยู่
แดงทุดความคามดารทมี่มา

๑ ในสารพระผู้ผ่านนิเวศน์เจียง

กรุงนาคนครหุคผู้ตั้งธรรม

อันเป็นใหญ่อยู่ในเศวตฉัตร

ขอถวายเครื่องสูงวรรณบรรณามา

ด้วยระบือดอเกียรติพระทรงเดช

ปกเกล้าเหล่าฝูงประชากร

ทมิฬพระองคนนทรวงทศพิช

อันพระเจ้าด้านข้างวางพระไทย

ขอถวายพระชตาเป็นข้าบาท

ตั้งบกษัตริย์อันประเสริฐเพริศพราย

แต่องค์นางนั้นยังไม่ส่งมา

เกิดอกจระมิโจรป่ามาในไพร

ขอทหารในกรุงอยุธยา

เห็นอัยครายสิ่งใดจะไม่มี

อนึ่งจะเรื่องพระเกียรติยศ

คำคนจะระบือดอไป

ถ้าแน่นไม่ต้องพระประสังศ

ขอฝากพระชตานาว

เดียงคัพทกษรกษา

ให้ทราบได้บาทาพระทรงธรรม

พิภพเพียงสมบัติไอศวรรย์

บังคมคดยงพระเจ้าอยุธยา

สูงกว่ากษัตริย์ทุกทิศ

ยังศรัทธาอยุธยาพระนคร

ทุกประเทศเกรงหมดด้อยด้อยของ

ราชฎรทวยหาญสำราญใจ

ครองธรรมสุจริตเป็นใหญ่

จะขอพระเศษปกไว้คุ้มวันตาย

พระอัครราชราชเรืองฉาย

เกล้ากระหม่อมมยอนมถวายบังคมไป

กตางบำหาไว้พระไทยไม่

ซึ่งไว้จะเสียซึ่งทวงที่

มารับพระชตามารศรี

จะดองคชนางทกตางไพร

ปรากฏฝูงเพืองเมืองเหนือใต้

ว่ากรุงไทยไปรับพระบุตร

ให้ตอบราชสารส่งไปตามที่

กับคจเราเท่านั้นกจาจะตาย

ความนิยมไซเป็นกตศึก

อย่าทรงนึกกระแวงแห่งหน้าย

เรากระษัตริย์ตรีดีแล้วไม่กตกับกตาย ชำนาญตายทราบดีทุกประการ ฯ

๑) ครานันพระผู้ผ่านบุรีศรี

อยุธยาธานีราชฐาน

ใต้ทรงฟังแตรก็ส่งมทพนา

ให้เตรียมการที่จะรับแขกเมือง

เกณฑ์ทหารอาสาหน้าหง

จัดแจงแต่งจูงตงเกรือง

ให้ผูกช้างม้าส่งาเมือง

แตรอย่างเขืองเสด็จชนช้างในพดน้ำ

๑) ครานนฝ่ายอำกรมวง

รับตั้งรับมาชมมัน

นายเวรเขียนหมายในฉบับพด

เกณฑ์กันตามตำแหน่งแต่ก่อนมา

เบิกขุมได้ที่เขนง้าจทอง

ตามกระบองนกระดงบาตซ้ายขวา

พนักงานของใครให้เข้ามา

พอเพดารุงเข้าให้พร้อมกัน

เหตาทหารถอนมอกอชวาอุ

ครบตั้งสรรพยุทททลายหล่น

แน่นเนืองเป็นชนตดตกัน

จัดสรรตามชนบชธรรมเพี้ยมมา

เหตาทหนึ่งกอนอยู่เป็นพจก

นุ่งกางเกงได้หมอกเกียดผ้า

ตอมวงถอดงนงเนืองมา

บ้างถือดาบพาดบาเกียดผ้าตาย

เหตาทองถอกทองคุดันทค

เกณฑ์หิตถอบนกันมากหลาย

เสื้อแดงหมอกแดงแต่งกาย

บ้างถือเขนงรายดงนตงด

เกณฑ์หิตอย่างฝรั่งนงเป็นพจก

ได้เสื้อได้หมอกอยู่ตามที

ถอบนปดายหอกทุกบอกมี

คองดเม่นยาทาทาทาง

กตองชนะแตรตั้งขตงเบ้นพจก

กางเกงรัดได้หมอกคนดรอย่าง

ผู้คนตั้งบตั้งตามหนทาง

ต่างต่างย้ายแยกแ่ดกแปดกกัน

ในท้องท้องพระโรงนั้นพรหมดาต
 ตงเครื่องสูงมาหน้ามานพน
 บรรณาการของถวายทถวายทดาต
 ทนงตามตาแห่แห่งแซกเมืองมา
 มหาตเด็กชาวทมิฬเข้ามา
 ชุมนางน้อยใหญ่เข้าไปพด้น
 นุ่งส้มปักใส่เสื้อครุยกรอง
 จตุศตมภเวียงวงศ์ตั้งนา
 แหกฝรั่งก็ประตังกันแต่งตัว
 เลี้ยวबाटศาตรองบันแห่งใน
 นบหมนพนททททททททททท
 ตงประวายนชางกลางชาดา
 จัดเป็นหน้าหงนังกระดาบาด
 แหกฝรั่งจนจามนังทดามไป
 ๑ กรานนพรธองค้ทรงพิภพ
 เสด็จเจ้าทศทรงพระคงคา
 ชำรรดหมดหมองดระของผง
 ทรงภูษายกกระหนกบัน
 ฆดององค้ทรงกรวยเครีอดตา
 ดายทองกรองรับตั้งดับพัน

เอี่ยมดระชาตฉากตงบังมานกน
 ชุมสายรายชนกนค้อมา
 ตงไว้หน้าฉากเป็นหนักหนา
 ตรงหน้าพระทนงพระทรงธรรม
 แต่งตัวนุ่งผ้าเป็นจาดระหอน
 จัดกนตามตาแห่แห่งแต่ก่อนมา
 เจียดดมพาททองตงชางหน้า
 ค้ารองจในช่ายชวากก็เข้าไป
 โพลหัวเสื้อชตบจับเยงได้
 ค้างไปเป็นศรัพระภารา
 เขียมฮักเข้ากระบวนอยู่ดงหน้า
 ทงมาคณพระทนงดระพรังไป
 เกิดอนกดาตตามหน้าพระदानใหญ่
 เตรียมใจตามม้พระบัญญัติ
 เด็ดดบกจากระษศรียทุกแห่งทด้า
 ประทุมทองชาราไทด์ริน
 แดงทรงพระสุคนชกถดวกถน
 เป็นครุฑกลาขนาคินทกรระหวัดพัน
 กำนชดรงจนาฉายน
 เป็นเครื่องวัดต พนณตุตอกถอย

ทรงพระแสงองค์ใหญ่ใจเพชร

มีด้ายคาดสะเม็ดพู่ห้อย

ตามประดับเพชรรัตนจำรัสพร้อย

ระยิบระยับด้วยงามอร่ามพราว

เสด็จออกพระที่นั่งมุขกระดาน

ประดับแก้วแกมสุวรรณเนติฉาย

กตของษณะแตรตั้งชั่งราย

จากทองทำถวายเชิญเสด็จพด้น

พนักงานพระสุครึฏ์ภูม่าน

ขุนนางอดหม่อมอยู่ตงัน

ราชมนุکشูพุ่มสุวรรณ

แตรตั้งชั่งตงันประโคมไป

ข้าราชการน้อยใหญ่ก็หมอบกราบ

ก็มเกิดาดงกราบหาช้าไม่

มีพระโองการพด้นทันที

สั่งให้ไปหาแขกเมืองมา

๑ พระอัครมาตย์รับพระราชโองการ

สั่งราชาบาลให้ไปหา

ตำรวจในวังไซ่ง่อนไปมา

พนักงานก็พาเข้าเฝ้าพด้น

ถึงหน้าพระที่นั่งต่างบังคม

ยกกรพระณมออยู่ตงัน

กราบถวายบังคมลงพร้อมกัน

หมอบเฝ้าเป็นทนต์นอหดบมา

ทอดวงราชนิกุลทุดเบิกพด้น

ขอเดชะทรงธรรมโปรดเกล้า

บดินราชทศนุณเข้ามา

เฝ้าเบื้องบาทบาทพระทรงธรรม

๑ ครานนพระองค์ผู้ทรงเดช

ช้าเดื่องพระเนตรฉายผัน

เห็นราชทูตมาถวายบังคมกอด

กบทั้งเคเรของสุวรรณบรรณา

จึงตรัสประกาศปราศรัย

มาในป่าไม้ไผ่หนา

กวนจึงถึงพระภารา

มรรคากง่ายประการใด

อนึ่งกรุงนาคบุรี

เข้ากต่านาคฤาไน

ฤาฝนแดงเข้าพวงมีไทย

ศึกเลื้อหนี้อได้สงบตี

๑ ฝ่ายว่าราชทูตพระท้าวหน้า

ข้างม้าพากันเดินตามไป

พลบค่ำตงค้ายรายชจาก

เข้าไปค้ายังไม่รงรา

ถึงกรุงศรีรัตนนาหน้าบุรี

ยบยังอยู่ฟากพานพร้าวพด้น

อุปฮาดแค้นหงดองก็ทักถาม

เสด็จออกพระโรงคัดทันใด

๑ ครานนพระองค์ผู้ทรงเดช

เห็นเพี้ยลุ่มวรรณบุญพด้น

เออเอ็งลงไปถึงเมือง ไค

อนึ่งพระเจ้ากรุงอยุธยา

เพี้ยลุ่มวรรณบุญไครับสั่ง

พระเจ้าอยุธยาภาราไทย

แฉวให้ประทานรางวัล

ให้พระท้าวหน้าพาพดมา

๑ ทรงฟังคังนำอัมฤตรส

จึงดำรัสตรัสสั่งเสนาพดาง

สำหรับจรรับพระท้าวหน้า

สั่งวิเศษให้แต่งโภชนา

ยกพลคตาคด้าจากกรุงใหญ่

ยิงปืนไฟให้ร้องก๊กก้องมา

ดากซอนลุ่มไฟที่ในป่า

มาไคเดือนหนึ่งกับดับจน

ให้หยุดโยธี่แข็งขัน

ให้เพี้ยลุ่มวรรณบุญไป

แจ่งความมีมาแต่เมืองไค

พร้อมในทีเฝ้าพระทรงธรรม

ข้าเดื่องพระเนตรฉายณ

พระพักตร์แจ่มตงจันทร์จาร์สฟ้า

ไคการ้อย่างไรให้เร่งว่า

ปราไครอยดร้าัย प्रकार ไค

บังคมทุดมาหาข้าไม

ปราไครอยตามถึงพระบาท

เสื่อนำแพรพรรณเป็นหนักหนา

ถววยราชบรรณาแฉจรับนาง

ซึ่งเพี้ยทุดปรากฎไม่อาจขนาง

ให้ปลุกโรงในห้วงข้างศาลา

กับไฟรพดที่นำมานักหนา

เดียงดูโยธาพดกกรุงไทย

ณั้พระพักตร์มาตั้งอยู่ปอด
ตั้งพาดยางเยองเข้าปรางค์ใน

๑ ครานันเสนาผู้รับสั่ง
ให้ทำโรงตามรับสั่งตั้งทงปวง
ฝ่ายว่าอุปฮาดกับครหมาย
เป็นหลายดำจาข้ามฟากจาร์
จึงเชิญพระท่ายน้ำให้หน้าพล
ถึงวังยับยงศาตาโดย

เพียงเป็นเหล่าเหล่าดาวคอยช้
แจ้งหัวแจ้งหกยกออกมาก
นำพริกตูกหมากมาดใช้ปดาบีก
เพียงแดงสำเรจเสร็จพด้น

๑ ครานนพระเจ้กรงด้านข้าง
เสด็จออกท้องพระโรงอร่ามเรือง
สั่งให้แบกพระท่ายน้ำมา
มาถึงบอกพด้นท้นไค

๑ ครานนพระท่ายน้ำสั่งบ่าวไพร่
เข้าไปเฝ้าองค์ทาวเจ้าเจียงจันท
เพื่อกจากรับประณตบทมาตย์
ในทักษณตติชิตอิสสระ

จงจัดแจงรับราชทูตไค
สถิตย์ยังแท่นวิไลยหิรัญยวง

จึงเกณฑ์ทงตำรวจใหญ่ไพร่หอดวง
แล้วเสร็จไม่ตวงด้ามราตรี
เกณฑ์ศพพวยพร้อมพรงทงเรือศรี
ถึงที่พานพร้าวเข้าท้นไค
จรดตมาหมดทงนายไพร่
วิเศษในยกโกชนามา

เข้าเห็นยวทักหอดงดไม่เมื่อยชา
ทงนายาปดาคดุกหนมจันพด้น
ขอยนุกทำให้แซบเป็นหยงชัน
พากันมาอยู่โรงแขกเมือง

ตั้งอางพระองค์แดงทรงเคือง
เสนาเนื่องเฝ้าแหนออกแน่นไป
ตำรวจตาดสักขาจิงออกใจัว
เชิญเจ้าคุณเข้าไปพระโรงคัต

ชนบรรณาการไปขมิ้ขม้น
ถวายตำรอกิจนทเจ้าภารา
แล้วกตราชสารออกอ่านว่า
พระทรงภพอยุธยาธานี

ซึ่งสถิตย ในเควครณครชน

ทราบว่ากรุงนาคณะหุคณ

ในพระไทยใส่โศมนัสสันน

เป็นอักษรเหต้วรอมทกน

๑ ครนอ่านเลวีจสันนสารศรี

พระท่ายนากทตไปทันโต

รับตั้งให้ถวายเป็นองบาท

ทุดแต่จเลวีจพดนวันทา

๑ ครานันพระผู้ผ่านนาคณะหุค

จึงครัดแกพระท่ายนัพดน

ครัดพดางทางเลวีจยุรยาคร

พระท่ายน่ายังคมนาสดาโคด

ปราสาทตั้งวรรณอนเรองศรี

จะถวายเป็นครวีวดาววรรณ

จะได้เจดิมตักษณิกเชกสรวิค

ให้มารับจอมขวัญนั้งไป

เพียกวานอัญชิตประณมไหว

บรรณาการนั้งใช้นานา

พระผู้ดำรงราชย์นาตา

คอยฟังบัญชาพระทรงธรรม

มีพระไทยใส่สุตเกษมสันค

สืบท้าวนเรวจะตั้งนางตงไป

ชนจากพระโรงราชวินิจโดย

ไปอยู่ในที่ประทับยับยังพด

๗

๗

๗

ตอนที่ ๒๖ เจ้าเชียงใหม่ซึ่งนางสร้อยทอง

๑ ละครถ้ำถึงพระเจ้าเชียงใหม่ ทรงครึกนั้กไปให้ฉงน
 เจ้าด้านข้างตอบไม่ชอบกต แขนยนตร้คู้เห็นเป็นมารยา
 เราให้ไปขอนางสร้อยทอง จะขค้ของฎาให้ก็ไม่ว่า
 บรรณาการไม่รับกตข้ค้ค้มา คอบแต่ว่าดูกขายังเด็กนั้ก
 อันขอสู่วิไลยจะให้บัน ควรม่อนนั้ค้ค้ค้ไปให้ประจักษ์
 นพุดจาบค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ จะอุบายย้ายย้กค้ค้ค้ค้ค้ค้
 ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ ถ้ายกไปโจมจู้ค้ค้ค้ค้ค้ค้
 เห็นจะค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ จะนั้งไว้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้
 ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ เอ็งฉดาดใจค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้
 จะรับค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้
 เขาค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ ปร้กษาค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้
 ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้
 ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
 ๑ ครานน้จ้กขานมหาปาด กรานบาททุดดาหาค้ค้ค้ค้
 ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ เขาค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้
 ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้
 เขาค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ ไม้หุค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้
 ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้
 ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้
 ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้ค้

มาอ่อนผ่อนมาดงกินน้ำ

จนเดือนตกพักผ่อนนอนริมทาง

เด็ดรอดอดคนขอรัญญา

เดียบห้วยเหวเขาจำเริญไฟ

ถ่วงเขาเขตต์แคว้นแดนเวียงจันทน์

ทราบความตามบ้านพวกตระกูล

มหาปาดนึ่งนิกตรึกตรา

คิดแต่งแต่งกายให้คล้ายไทย

เดินปนไปกับดาวแดงดาวใต้

เที่ยวฟังข่าวราชการงานธานี

เห็นโรงใหญ่ยาวสืบเกล้าห้อง

พูดจาภาษานั้นเป็นไทย

ทงข้าราชการเมืองด่านชาง

เขาออกพูดกับเจ้าบรรจจา

จะมารับพระราชบุตร

อีกสืบหาราตรีจะสดาโคต

เจ็ดจอนรบตะบิงถึงเชียงใหม่

กัมเกตุากราบุงามลงด้ามดา

ได้เข้าไปถึงศาลาดูกขุน

พวกไทยในเมืองก็มากครัน

ครนหายเหนื่อยเรื่อยรำมาผางผาง

พอดว่างชนมารับสดาโคต

ถึงพรานไพรในป่าหาพบไม้

หุดกบ้านน้อยใหญ่ในทางมา

ยังอีกสองวันจะถึงท่า

ว่าชาวอยุธยาเวียงไชย

จาจะฟังกิจจาให้ใกล้ชิด

เขาในเวียงจันทน์ทันที

ไม่กรันคร้ามขามใครในกรุงศรี

จนถึงที่ศาลาดูกขุนใน

มีเขาของคนผู้อยู่ชวักไขว่

ก็แจ้งใจว่าชาวอยุธยา

พวกขุนนางทาดแต่งนิกแน่นหน้า

ว่าไทยขนมายังเวียงไชย

ไปเป็นนมเหตเจ้ากรุงใต้

ได้ความแน่แต่จกกดบมา

ดงจากม้าเขาในพระโรงหน้า

ทูดว่าข้าพเจ้าไปเวียงจันทน์

เห็นเพี้ยพญาอาวุ่นจาตะหวอน

โจทยกนทอไปในธานี

ว่าทหารอยุธยาทหารอยุธยา

กำหนดอีกสืบหาราตรี

๑ ครานันพระเจ้าเชียงใหม่

เหมเจ้าขานศรีวิสัยคณา

ขอนางโดยตักมให้

คี่แดงเป็นไรจะได้ดู

เสี้ยเร่งเกณฑ์ทัพในฉับพด้น

กุงระยกไปประชิดติดแดน

จะคเมืองด่านข้างให้จงได้

กัรวกกองทัพองพระโรงรจนา

๑ ครานนอุปฮาดพระยาแมน

กัมเกล้าทูลพด้นในทั้นไต

จะยกไพรไปด้อมเมืองด่านข้าง

ก่ว่าจะจัดทัพไตให้ยกตรา

ก่าเพี้ยนหาปาดมาทูลบอก

ก่าจะให้ไต้นางมาเวียงไชย

ไปตักอยู่กต่างทางที่นางมา

คงจับไตไทยลาวชาวเวียงจันท

๑ ครานนพระเจ้าเชียงใหม่

เฮอเอ็งเร่งรัดจัดโยธา

มากอยรับสร้อยทองเมืองศรี

จะตั้งนางไปบุรีศรีอยุธยา

โกรชราดกับไฟไหม้เงหา

ท่ายอนนยกนอกหน้าไม้เกรงก

ด้อยบ่มทบเอาไทยชนมาชู้

กুমให้ศักรูมนันตุแกลดน

เดือกดรรแตกกดำดักห้าแดง

แกแค้นเจ้าบุรีศรีวิสัยคณา

ไม่เอาไว้ให้เหต้อดักเง้นหญ้า

ท้าวพระยาฆ่าเฝ้ากตกใจ

กับแดงศรีเพชรกดำเบนญี่ใหญ่

ขอพระองค์จงได้กรุณา

หนทางที่จะไปไทดหนักหนา

เห็นจะช้าไม่ทันตั้งนางไป

เขาจวนจะยกออกไปเมืองไต

ขอให้ทัพยกไปพด้น

เขาหอมด้อมเมื่อเวดมาถึงน

นางนนั้นก็จะได้มาการา

ฟังตอบชอบพระไทยเป็นหนักหนา

แดงศรีเพชรกดำจงยกไป

พบแต่จุดอมจับเอาตัวมา

ไพร่พดอย่าฆ่าให้ตักไชย

อย่าให้นางสร้อยทองหมองพระไทย รับรัดเร่งไปอย่าได้ช้า ๑

๑ ครานนเพชรรักถ้ากรบตั้ง

ถวายบังคมงามตามท่า

เดือกทหารศวดมวชา

ตัวมอยุ่คงแกดจกถ้าโตหาพัน

พร้อมคำสตราอาวูบขึ้นไฟ

หน้าไม้ทวนแทงแข็งชน

ช่างม้าพร้อมสรรพฉบับพลัน

พอรุ่งแจ้งแสงตะวันก็ยกไป

รับรัดติดตามในป่ากว้าง

ตรงมาทางภูเวียงเตียงเขาใหญ่

รู้แน่ว่าทางนางจะไป

ให้หยุดทัพข่มไว้ไกลเชิงคอย

ศรเพชรจึงตั้งหมู่ทหาร

อย่าไปเที่ยวตามบ้านหากด้วยอ้อย

พอพวกไทยมาใกล้ได้ร้องรอย

คอยฟังเสียงปืนสัญญาณัน

แยกออกเป็นหัวตะแบดลับ

ย่องกริบตอมตดตักตักกัน

จับเป็นเอามาอย่าฆ่าพัน

ตั้งกันแต่จกซ่อนอยู่กลางไพร ๑

๑ จะกล้าวิ่งพระเจ้าด้านข้าง

ครนจอนวันตั้งนางไม่นิ่งได้

เสด็จออกยังต้องพระโรงไชย

สั่งให้ตระเตรียมการทางปดง

ให้จกกองอาสาไปตามสั่ง

ถึงก้างหัวหน้าเป็นข้าหลวง

ทำวพระยาทุกเหล่าเจ้าภรรยาจง

ทะบวงกรรของใครให้จัดแจง

พอกส่งนมกรรมดวงทงคารอง

หมอยาหมอนจดตามตำแหน่ง

กองอาสาหน้าหลังทงแซกแซง

แต่รุ่งแจ้งพร้อมกันวันจะไป

แต่ตัวดารัสตรัสสั่งมเหสี

แกวพศอเจ้าเอาใจได้

สั่งเสียพนักงานการฝ่ายใน

เตรียมองค์อรไทยจะไกลกลดา ๑

๒
๑ กรานนางเกสรมารศรี
ชดในยโหดหลงตงตงตา

ไอ้วาสร้อยทองของแม่อา

อีกสามวันขวัญเขาจะจากไป

ดังตายจากพรากองค์พระดุกแก้ว

จะหาไหนได้เหมือนพระดุกรัก

อกเอ๋ยเคยเห็นกันเย็นเช้า

แต่เกิดมามีได้ร้างไปห่างไกล

แต่อุ้มท้องแม่ประคองด้วยความรัก ระวังเจ้าเฝ้าพทักษ์รักษา

แม่ร้อนน้อนนอตทุกเวลา

กรนยามปลอดคอดอกองค์พระดุกแก้ว อุ้มแล้วค่อยคองประคองขวัญ

ดมอมชมกลิ่นนมแม่ทุกวัน

เจ้าแม่แต่จนจรดขบแต่

ไปด้วยได้ก็จะไปกับดุกยา

๑ กรานนสร้อยทองผ่องศรี

อนิจจาพระบิดาไม่เอาโดย

ขึ้นเอาไปใจดุกจะขาดจัน

ไหนจะไปได้ถึงอยุธยา

เกิดมาไม่เคยพรากจากพระแม่

จะตั้งแต่ไศกศัถย์พันท้อ

มาตำหนักพระบุตรเด้นหา

สร่วมกอดพระธิดาแต่จว่าไร

พระบิดาจะให้ไปเมืองใด

เหมือนตั้งใจแม่จะขาดอนาค

แต่แล้วจะไศกจโยคหนัก

เหมือนมากจกแก้วตามารดาไป

ได้ชมเจ้าสร้อยจศศพิศไมย

ร่วมใจร่วมสุขทุกจันมา

ระวังเจ้าเฝ้าพทักษ์รักษา

จำคิดภาวนาเป็นนิตรันดร

อุ้มแล้วค่อยคองประคองขวัญ

จนชันษาได้ห้าขวบขึ้นมา

ตั้งดวงแก้วตาแตกทงซ้ายขวา

ว่าพดวงไศกาด้วยอาโดย

กอดบาทชนนัสระอนให้

จะพรากไปจากอกพระมารดา

คงจะสิ้นชีพเสียดในกลางป่า

ด้วยอุราชอกธาเสียดเต็มที

จะเหยียดแเดหาใครที่ไหนนี้

ดุกนี้ไหนจะคงจว่าโดย

ออกเขยเกิดมาช่างอาภัพ
 พ่อแม่แหนหวงตั้งดวงใจ
 หวังจะให้แม่พ่อพลเป็นสุข
 บ้านเมืองสุโขมโหฬาร
 ถ้าเหตุจำวนที่ขุนหมอง
 ทวทงพระนครไทรอรน
 พระแม่เจ้าจงทุดพระบิดา
 จะได้ต้นลำเหตุเภทไทย
 ๑ ครานี้จึงโฉมนางเกสร
 ย่าตรอมใจไปนักษะถูกอา
 เต็มเจ้าเซียงใหม่ให้มาขอ
 เหมือนจะให้เราไปด้ามักคิด
 เขาจึงพิโรชโกรธเคือง
 แต่ชาวเมืองเรานนัสครนคราม
 ก็จะได้ยทงองค์พระตุกรัก
 ร้อนใจไพร่ฟ้าประชาชน
 เพราะเหตุบ้านเมืองจะเคืองแค้น
 หากไม่ไหนเจ้าจะระเดย
 จะเปิดองทุกขพ่อแม่ก็แต่เจ้า
 ทงไพร่ฟ้าประชาชนจะพินไทย

จำหรับแต่จะทุกขทันหม่นใหม่
 กดับจะต้องพรากไปไหนทันตา
 กดับเกิดเขยเป็นทุกขเพราะตัวข้า
 ดูกเกิดมาให้มารณตาญณญ
 ก็เพราะดุกสร้อยทองนเป็นต้น
 จะคงอยู่เป็นกนไปทำไม
 ให้พินฆ่าดุกเสียให้ตกไชย
 ทุดพดางดะอินให้อยู่ไปมา
 ดองกรกอดดุกแต่จปลอบว่า
 มีใช้พระบิดาจะไม่รัก
 ข่มขู่พระพ่อพูดหาญหัก
 เห็นเสียศักดิ์เธอไม่บัญญัติตาม
 จะยกมาคเมืองท่าหยาบหยาม
 เกิดสงครามหนักถวจะเสียที
 เสียศักดิ์เสียต้นขรศรี
 ด้วยชานศกเขยเป็นขะเดย
 แล่นวัดกเทานคอกดุกเขย
 ให้ทรามเซยพดัดพรากต้องจากไป
 เหมือนลำเกาพาข้ามทะเลไทย
 เพราะว่าได้ฟังองค์พระตุกรัก

ยืนพระเจ้ากรุงศรีอยุธยา
 คัวเจ้าไปเป็นข้าสามภักดี
 พระองค์ทรงพระเมตตา
 ว่าจะเลี้ยงแก่งศาสดาหลวง
 ออกจากบุรีศรีรัตน
 ไปเกิดแก่งศาสดาหลวง
 เกียรติยศจรรยาดี
 คงเป็นสุขทุกทีอาราตรี

พระเตชาปราบไถ่ทั้งไตรจักร
 กัดมศักดิ์สมยศหมดทั้งปวง
 ครัดสั่งความมากับข้าหลวง
 มิให้ใครด่าดวงเกียรติยศ
 ก็มีให้ใครมาเบียดเบียนหมด
 เหมือนแทนทดคุณชนกชนนี
 ส่งวิโยคก็จะแปรมเกษมศรี
 มารศรีอย่าระห้อยน้อยใจ

๑. ครั้นปลดปล่อยค้อยกดาวยาววิโยค นางจัตเคว็องอุปโลกทั้งน้อยใหญ่
 เรยกัดเพียงของทราวมไวย เข้าไปช่วยเด็อกของทศองการ
 เกรืองประดับสำหรับนางกษัตริย์ อร่ามรัตนพรรณรายฉายฉาน
 มงกุฎแก่งแพรกเพชรเก็ลกายมณี กุณทนต์ร้อยสังวาลพานพับ
 จุกตามณอดทรง ข้ามรงค์ดาวแดงแก้วประดับ
 เพ็ชรเม็ดเพทายหลายสำรับ อารรณ์พร้อมสรรพทุกตั้งอัน
 แดงเด็อกเจ็ดภาษาผ้าทรง คดุมบรรหมท่มองค้ทุกตั้งสรรพ
 ยกบั๊กหักทองกรของสุวรรณ แพรพรรณค่างค่างทอย่างดี
 ภาชนะเงินทองของเคระของตน เกรืองตั้งคนชชนทของกอดองพระศรี
 ทงตั้งของคองพระทัยองเพ็ญ บรรดามีมอบไปให้ดูกรัก
 แดงเด็อกเหตาดาวสุวรรณก้านฉนาง ทรูปร่างสังศรีมศักดิ์
 เกยสันนิทชิตใช้ใจสามภักดี ดั่งน้อมค้รตามคิตพระชิตา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เปิดเดี่ยวจ้ามตั้งบ้านาร

๕ ๕ ๕
แต่ขวาหลงชนัดของรองลงมา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พวกขอเฝ้าเหล่าราชอยู่ในกรม

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ไทพเดี่ยวจางวางเป็นศจนาย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
แต่นางสั่งให้จุดซ่งตั้งของ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ถวนทักคอกคนที่จะไป

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
๑ จิตพตางนางทรงกรรแสงโคก

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จิงครัดเรียกโฉมยงของคชิดา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กอดตุกทรวงสระท่อนัดอนตั้ง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จรพากันไปอยู่ไพหมู่ไทย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
อนันชนบชกรรมเนียมของเมืองไต

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
อีกบรรดานารทพบพกศร

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ที่ใครควรเคารพกันบขอบ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
อย่าโหดไว้ให้เขาพากันชิงชัง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
คนเช่นนมนมกเทยงแซกแซง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พอเราหลงปลดงฮารมณัดมคะเน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
อนคนช่วยอมระคนบหนักบตี

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ถึงเมืองดาวเมืองไทยไม่ผิดกัน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
อนงหญิงรูปทรงที่สังคีรี

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
จรมิตกันแนแทแต่ทใจ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ไทพเดี่ยวทงตั้งเบนหัวหน้า

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
โธดนจำทาดักก็มากมาย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ก็ระดมมาเลือกได้มากหลาย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กุมเหต่าชาผู้ชายไปรับใช้

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ทงเงินทองแจกปุนบำเหน็จให้

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
มิให้ใครย่นย่อท้อระอา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ทวดวโยศตูกน้อยดระห้อยหา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กับพเดี่ยวกตยาเข้าห้องไฟ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เจ้าจรพรากจากวงไปเวียงไต

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
อย่าได้ประมาทนระดูกรัก

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ต้องเพียรเอาใจได้ให้รู้จัก

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เป็นผู้หุดกผู้ใหญ่ทไฟฉิ่ง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ที่ควรชดคิดชอบอย่าผิดหลง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
แต่อย่าพตงแผดอคบคนแต่เพด

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ประจบประแจงด้วยอุบายหลายแต่ที

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ก็ถ่ายเทเอาทรัพย์เลี้ยงนบพิน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ถาคมชดกมอยู่ทนน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เพราะระเช่นนพชวญเขาเจ้าจาใจ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ยอมมทงผู้ตมทงไฟ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กบที่ไตอบรมนิยมมา

นางกระษัตริย์เขาสัตวาทาเดด
 ถ่อมนัสคยอกรรมจรรยา
 เพราะว่าเป็นวิไลในพงศ์พันธุ์
 ซึ่งจะผ่าเหล่าไปมิใครมี
 กระษัตริย์ถึงต่างทิศผิดภาษา
 ถ่าประเพณีวงศ์เจ้าทรงไว้
 แต่ทว่าอย่าดมนะปดใจ
 ถึงพระองค์ทรงพระกรุณา
 คำบุราณท่านว่ามาแต่ก่อน
 ว่าวิไลยภรรยาประพฤติกด
 อย่างหนึ่งทุกจริตคิดร้ายผัด
 อีกอย่างหนึ่งภรรยาทรานทน
 อันหญิงคิตเป็นภรรยา
 หนึ่งแดงคฤหัสถ์ด้วยปราณี
 หนึ่งนนเคาภพนอบผัด
 จึงอยู่เย็นเป็นสุขทุกคืนวัน
 แต่บริจามหากษัตริย์นน
 ต้องจงรักภักดีแดงเกรงกต
 ตั้งใจส่นองรองบาทา
 ถึงชติชองหมองใจในบางที่

บ่ประเสริฐด้วยสร้อยวงศ์พงศา
 ทงวามารยาตรระอาคต
 ผกส่นดื่บกันมาตามที
 เหตุนี้จึงนิยมชมทัวไป
 อันจะต่างจรรยาหน้าไม้
 ถึงกษัตริย์กรุงไทยคงเมตตา
 ว่าถวายเจ้าไปให้เป็นธา
 อย่ากำเริบเคิบใหญ่ให้เหมาย
 สำหรับส่นดื่บครทิมผัด
 คีชวเจ็ดค้อย่างต่างต่างกัน
 อีกอย่างมัวโงกโมโหดัน
 ทนจาเมยอุบาทวชาติกาดี
 กำหนดไว้ในคำร่าว่าเป็นส
 หนึ่งร่วมทุกข์สุขมีเด่มอกัน
 หนึ่งยอมคดให้ไซไม่เคียดคณ
 ดวยผัดนนวางใจทีในคัว
 ผิดกับหญิงส่ามญทิมผัด
 เหมื่อนอย่างคดเป็นชาผาซุด
 ให้ทรงพระกรุณาเป็นราศี
 ไม่ควรทให้เคองเบองบทมาดย์

เพราะถ้าจอมกระษัตริย์ชดพระไทย มักเกิดโทษอันตรายหลายสถาน

ถ้าหากว่าพระองค์ทรงโปรดปราน ก็ชুবเลี้ยงดำรงาญุครภกรใจ

จึงจะได้ความสุขทุกเวลา ญาคิดวงศ์พงศ์คำได้อำไศรย

เป็นสุขทั้งบรรดาเหล่าข้าไท ทรามโดยจงจำตั้งรำพรรณ

แต่หัวหน้าว่าแก่ตั้งเพียง เจาคด้อมเกลดยงเพียงคูดยาเตยคณัน

นึกว่าเจ้าสร้อยทองน้องร่วมกรรม เป็นเพื่อนยากบากบั่นไปเมืองไกล

เข้าเียนเห็นหน้ากันเท่านั้น จะชิวตตั้งเจ้าเขาใจได้

ไต่เพียงดูมากแต่ก่อนร่อนอะไร ยอย่าปล่อยให้เตี้ยหายเมื่อปลดายมือ

ถึงจะไปไต่ดมช้อเลี้ยง ตรงทงตั้งเพียงคองเชือกถอ

เอาเป็นที่ปรึกษาหารือ เจ้าตั้งช้อยเห็นใจแต่ไรมา

ให้เจ้าไปปลัดตั้งมีไชย ยอย่าเจ็บไข้เดินทางไปกลางมา

จนถึงซึ่งกรุงอยุธยา อยู่เป็นสุขทุกทีจาแตรাত্র

สร้อยทองบุตรกับพี่เพียง หมอบเวียงประณตบทศวี

รับพรนางแก่สรชนัน ค่อยคลายคิดชอกช้ำระก้าใจ

ครั้นพดบคำสุริยนังนรยา ชอนชิตากันเข้าตำหนักใหญ่

ดองนางไศกาด้วยฮาไธย จนหลับไปไนทศวีไธยา

๐ ครั้นถึงวันฤกษ์ตศรมงคล พวกพดพดนกายทงชายชวา

ตั้งกระบวนแดงพรังผงกงศา ตรงหน้าเวียงจันทฟ้ากพันพราก

เหล่าอาสาอาวูรประจำมือ บางกถอชงเทยจเขยจชาจ

พร้อมพรังนายไพร่ทงไทยดาว ถอยเรือยาวเทียบท่าไว้หน้าจ

เรือกระบวนหน้าหงตั้งเรือประเทียบ จอดเรือพดพายกพร้อมพรั่ง

เรือตั้งคนขนของช่องประตัง

ทั้งสองฝากริมฝั่งตั้งพดพาย

เส้ณาพระยาดาวผู้ใหญ่พ้อย

ค่างคนมากคอยอยู่พร้อมหน้า

ทั้งหญิงชายชาวเมืองเมืองกนมา

ทั้งต้องข้างมรรคจวนผู้คน

ที่ในวังพร้อมพร้อมเห็นนารี

มีพอกพระญาติวงศ์นั้นเป็นต้น

บ้างโศกาอาไโดยให้ท้าว

เกิดอนกดันพร้อมหน้ามาส่งนาง

๐ ฝ่ายนางเกศรัชนี

พอรุ่งแสงสุริยศรีรัตนต่างต่าง

ยังอาไโดยตุกยาโศกาพดาง

ให้สำอองอรองค์์รงจวารี

น้ำกุกตาบอบบอบค้ระทดไป

ดูบได้ขม้นผงสังฉวี

แต่จกกันาราวคหมตราคี

ขัตติ์มุดม่องดระองนวด

ทรงดูคณช้บปรงจรงกดิน

กระแจะจันท์น้ประทินกดินหอมหวด

ผดผดเอี่ยมมดระออแต่พอกคร

ค้วยนางครวณมีโคระโยคี

กระหมวดค้มนมวยอย่างนางกระษัตริย์ บกบ้นเพ็ชรรัตนจวารีคีรี

แต่จแซมช้อบปผามาดี

ทรงกุนทลมณมีวาคา

ภูษาสั้นยกกนททอง

ส้ไบกรองเนื้อนุ่มคดุมอ้งสา

ง้รอยดอ้งตั้งจาดครภาวตา

ทองกรชายชวาพาหุรัต

กาดถ่ายเช่นขัตติ์พระองค้

ช้ามรงค้ทรงทั้งต้องพระหัตถ์

งามผ่องค้องคาสารพัทรี

ด้มเป็นนางกระษัตริย์คีวีรยา

ค้รนเส้เรจทรงเคระองเรืองบวร

จ้ิงนวดนางเกศรัเสนหา

ค้รล้ชอนดูกแก้งแวงวตา

ออกมาชางนอกคานกจันทร

พจนกษัตริย์วงศ์พงศามาคอยส่ง

อำนาจพรพระชิตาจิตาจรณ

๑ ครนถถึงที่สถิตยบศุรงค์

ยกพานชูปเทียบกับคอกไม้

ยกกรกราบบาทพระบิดา

โคกกระทอนดอสน์ระฮันอยู่ยักยัก

กระหม่อมฉันทุดถาฆ่าพระบาท

ทวงสน้องพระคุณมุดกา

จะทุกข์สุขอย่างไรไปฉันทหน้า

ขอแต่ให้พระชนกชนนี

ถูกปรมาทพดาตพลั่งบ้างฉันท

พระบิศุรงค์จึงไปรดซึ่ง ไทษกร

ถึงไปจะได้ความทุกข์ยาก

แต่เห็ดอที่จะเป็นห้องบ่วงโย

เข้าเย็นเห็นถูกอยู่เป็นนินา

จะเฝ้าแต่ครวญคร่ำรำ ไคภา

จงไปรดเกล้าเขาเป็นพระชुरु

ทุดพดางนางทรงไคกาโดย

๑ ครนถนพระเจ้ากรุงศรีรัตน

ตั้งศรีศักดิ์กับกอดวงฤดีดา

ต่างองค์กถันวิโยคไคกคดีย

แล้วพากันมาเฝ้าเจ้ากรุงไทย

นางตั้งวัยทองเจ้าทรงกรวแสงให้

คิดไปตั้งดงตรงพระพักตร์

ก้มหน้าชบตงทศตรงตัก

แล้วหน้าจงหนักหักใจอาโดยดา

จะแค้นจกดาตจากไปไกลหนักหนา

เอาชิวาตถวายไคขุด

จะกตบมาหรือมีมาไม่วุฑ

มีความสุชาสาภาพ

ให้ชุนเคืองพระไทยมาแต่ก่อน

จากจรรยาให้กรรมประจำไป

จะย่อท้อดอยข้อดำปากนินหากไม

ที่ไคดมแต่จพระมารดา

ต้องปลัดปลัดพวากไปไกลหนักหนา

เกิดอกจาจะต่วนประชวรไป

ขยาให้พระชนนินนคักไชย

ตั้งอินให้กราบประณตบทมาดัย

ฟังตูกทุดถาแสงสงสกร

เลี้ยงวสะท้านสะทอนดอยนพระไทย

ให้ช้อนอาหารพดูเทศ
 ชูเชิงขึ้นกตั้นโคกจโยกไว้
 โอ้อาทรามโดยดวงใจพ่อ
 อันเกิดมาจาด่านาย่อมนำชก
 พ่อก็แค้นแทนหวงดวงลดาท
 ให้เสียญเกิดเหตุเภทพาดก
 มีชื่อว่าพดตพรากไปยากไร
 อยู่ในที่ชยุธยานัน
 จงหักใจไปเกิดนระดูกรัก
 เหมือนนบารุงกรุงศรีรัตนนา
 ยายาจกตทตรงองค์พระแม่
 จงไปตั้งวัดค้อย่ามีไทย

นำพระเนตรทจมถงตงหงไห่
 โดมเด้าเอาใจพระดูกรัก
 เจ้าอย่าท้อฤไทยอาโดยหนัก
 ก็ประจักษ์อยู่แฉงนระแก้วคา
 แต่บุพเพสันนิพาดจาดนา
 จึงต้องพรากจากบิดาในคราน
 จะไปไต่ทพานักเป็นศกตศิวิ
 คงจรมีความดู่ชทุกเวลา
 ช่วยชูศักตศิวิวงศ์พงศา
 ให้ไพร่ฟ้าดู่ชเกษมเบวมฤไทย
 พ่อจะคอยดูแลเอาใจได้
 อยู่ในชยุธยานัน ๑

๑๐ ประสาทพรเดรั้งแฉงนก็แฉงนคดาศ์ ครัดประภาษชอนพระมเหดี
 พาศิคาญาใจจรด
 ค้างของคชนทรวงยานุมาค์
 พดกนางในค่างคามท้ามไม้พัง
 หยุตประทับเกยไชยทโกตผง
 พรหมกระบวนนำคามชามจาร์
 พดกเหต่าเสนาพฤตมาคาศ์
 ต้ามกระษัตริย์ยุวยาครนาต กราย
 มาทชานชาดาข้างหน้าจง
 เเคียรดาชเส่นาทงหน้าทง
 คบคังดงมาทาท
 แฉงนดงเรอทงหงคาศ์วิ
 มาถึงทพดตพดงทาทททราย
 ประชาราชฐูร์เชงแฉงนเหต่ทตาย
 ฉันทายชนสู่พดตบพดงไชย ๑

๑ เจ้าพระยาจึงทำพระพยาน้ำ
 ก้มเกล้ากราบกรานสดตามเข้าเฝ้า
 พระเจ้าด้านข้างพลางปราศรัย
 พระท่ายน้าทรงนำซึ่งกิจจา
 ว่าเราณถวายบังคมคิด
 ขอฝากฝังจิตายาใจ
 ยิงยอมเยาอกรรมงานพานจรอ่อน
 ทงกรรมเนียมกรุงไค้ไม่สิ้นทศ
 แดบตนกรุงศรั้งศนา
 ก็วอมแผ่นสุวรรณอันโอฬาร
 เราจรรักษาดวงายข้างฝ่ายเหนือ
 ขอให้ช่วยระดมกันกลมเกลี้ยง
 เราถวายนพรไชยด้วยใจจง
 เสวยสุขอดิเรกอนเนกเนื่อง
 ครดัดแฉ้วจงประทานซึ่งสิ่งของ
 สั่งให้พระทายนานาขาดรา
 แดจเรียกถึงกำกงเขามาตั้ง
 จงสำรวจตรวจดูตามตู้ทาง
 ตรงค้อแดนไทยดาวชาวเชียงใหม่
 ค้าสินหุยุตหุย่อนจรผ่อนพัก

ถ้ากงเด่นาชำหดวงใหญ่
 บังคมไหว้ถวายบังคมตา
 เอยไปให้เบ็นสุขทุกถ้วนหน้า
 ทูตพระเจ้าอยุชยามฤไย
 ถึงพระองค์ทรงธรรมผู้เบ็นใหญ่
 ไว้ในไค้เบ็นองบทรช
 ขอให้ทรงตั้ง สอนแฉ้วผกหัด
 จระชองชค้อย่างไรไค้ไปรดปราน
 กับกรุงศรั้อยุชยามหาดสถาน
 ราชการตั้งองประเทศเหมือนเขตตไค้ยว
 ถ้าศึกเลื้อเกิดกระหนาบคาบเกียด
 คงชบเคียดเอาไชยไค้ทุกเมือง
 ให้พระองค์ทรงยศ पू่งเพอง
 อย่าชุนเคืองราคีมาบ้ทา
 แก้วแหวนเงินทองทงเลื้อผ้า
 เบ็นกองหน้ามาก่อนกระเบณนาง
 เข้าไประใจระฉังให้รอบข้าง
 บ้ากวางทางภูเขยอนนเปดัยจนัก
 หน้าดั่งระฉังระไวให้จิงหนัก
 เติร์ยมขึ้นหัดหักไฟให้มันคง

คือเสกเขตศ โศรราชถึงดำช

จงมอบหมายท่ายน่านำจตุรงค์

จงไปตีมาคัสร์ สวสดี

เมื่อเสด็จส่งของค่านางถึงกรุงไทย

๑ ครวณนพระทายนากงกาทอง

เข้ากระบวนหน้าหลังพริ้งพร้อมกัน

พดกดาวซางด้านซ้ายหน้าของบัว

ถัดไปพวงไทยอยุธยา

กองแซงเดินรายทางซ้ายของ

กระบวนส่งของคือนางค่านาง

กึ่งกาทองเส้นนำมาข้างหลัง

กองหลังกองสะเบียงเรียงกันไป

พริ้งพร้อมพดพด โยธา

พดกตามพระชดาทางซาคน

๑ กรนถึงเวดดาโตพิไชยฤกษ์

ขุนโหรส่งพดนโหดนหมอง

จึงกระษัตริย์จอมดาวเจ้าด้านข้าง

สูงส่งขนิยงหลังกษา

นำส่งสารต้องกระษัตริย์เมื่อพดตดู

พอดูกดบักดบัคินเข้าวังใน

จึงจะพนหนาทเจ้าตามตั้ง

ให้เข้าห้อมด้อมวงแค่นั้นไป

พนดบตเสียนหนามคความเจ็บไข้

อย่าเข้าไปรับตามาเคียงจับที่

กราบตงแต่ัวออกไปทันโตนั้น

คอยเสียงกตองดำคัญให้ยาตรา

แต่งตัวกำยาออกนำหน้า

แต่ถึงกองอาสาอยู่หน้าข้าง

ตจนดาวอาสาทั้งสองข้าง

อยู่ท่ามกลางหว่างพดให้พันไทย

คอยระวัง โนมตรูอยู่ใกล้ใกล้

แต่ัวอาสาวางใจข้างท้ายพด

ข้างมากงคบอยู่ดับสัน

ก็เกิดอนกตจนเข้ากระบวนถ้วนทุกกอง

เมฆเบ็กรศมีระพณอง

เสียดระโคมกักก้องกตองตั้งญญา

เสด็จพาชดาตามาข้างหน้า

ให้ยาตราารพดส่งกตไกร

พระไทยผูกโคกคัตย์ไม่กตนั้นได้

กรรแดงให้ไม่เป็นสนมประดี

นางเกสร ช้อนทองพิไรว่า

เผ้าวิโยค โศกศัลย์พันทิว

๑ จะกล่าวถึงสร้อยทองผ่อง ใต้ภาแต่จากมาไม่สว่างครรแดงให้

พี่เลี้ยง โทมเต่าจระเอาใจ

สว่าง โศกเสียมั่งเกิดนระแม่

ไม่ตั้งยุงยางส์ต่างคา

เพราะรักเรือเตื่อสว่างแสงเดือน

ถ้าคนไปน้อยทิว เขากดจก้น

แต่มาบัดเงาจะเงาเข้า

เสื้อสังหักจะวงกระจกกระจาย

จะได้ชมพรรณไม้ที่ในป่า

ทมิผลเปรี้ยวหวานครครครบ

ถึงว่ามิ่งไม้ในสวนศรี

ประเดียดหนึ่งจระถึงที่ปากตง

ที่ชายป่าคอนนงมบ้าน

ปลุกกด้วยอ้อยน้อยหน้าช่าครไคร

ดูกเด็กเด็กยืนค้อยูเป็นกลุ่ม

ตักน้ำท่ามาให้ไม้ของเคื่อน

ทางริมบ้านชานรอบถึงขอบไร่

ปลุกมะพร้าวหมากม่วงเป็นทองที่

เขาคาชุ่มช้องให้หมองศรี

หลายราตรีจึงค่อยวายคตายอาไตย ฯ

ชวนชมมิ่งไม้ในพนา

โน้นแน่จตุประตุป่า

เขาว่าพันไปเป็นไฟรจัน

กดันเกิดอนฮาไศรยในไฟรสังข์

ไปพบมันน้อยนักมักทำร้าย

ข้างมาไฟรพดนัตนหลาย

หลบหายเข้าไฟรมให้พบ

มีขนาดได้ไม่รู้จบ

ทมิดอกกดันกลดบครหลดบดง

มิได้มีเหมือนในไฟรระหง

แม่จคงคอยชมพนมไฟ

เพราะโอดด้านพวงถระว่ามาทำไร่

ตรงกอไผ่โน้นแน่แดงเห็นเรือน

ที่ตรงชุ่มขยายตามากันเกิดอน

อยู่กต่างเคื่อนช่างครไรใจเขาดี

ดูเป็นเรือกลสวนไล่จไปจากนี้

คนตมจส้มสุกดูกล้าโย

ล่อนพุดตั่งค่างตั่งต่างตั่งยอน

ตวยเป็นบ้านชาวป่าพญาโดย

ถึงที่เป็ดยงเดยงพนทคนอยู่

จับคนจับทนนนนักสาดักกา

เสยงตตั้งปักปักนกกค้อนทอง

นกกกระเตนเค้นโตไม้แดงแดง

นกกกระทาชนเจ้าเทยงหากู

กวางเซม้เดินหางอยู่หว่างไม้

พกเขาเรยงกคูกูกูกูกอง

นกกกตตตเดยงเทยงหากิน

เหต่าตั่งจตุบาทกกกตตตถน

เนอกักแค้นโตตโตตตกรกาย

แต่พอแแต่เห็นแปดบกแจบหาย

พอแแต่ศกตามาถึงที่ปากตง

ยางยุงสูงไสวในพนัศ

นาก้างค่างไบไม้โหดกระเซ้น

เป็นเซ็งรกปกคตมทงสองข้าง

ตวันแต่เหต่าเถาจตตชนพนัศ

ไต่ยีนแซแต่เสยงชน้โหย

นกกยุงทองร้องรับระจิงไฟ

ทรมรจปดุกหมอนใจเดยงใหม่

ตั่งปลุกให้พอเพยงเดยงชัว

พเดยงชชจนคหม่มักษา

ทบินมาทาง โนน โนนแซงแซว

เสยงคูกเหต่าเร้าร้องอยู่แจจแจจ

ยุงนกกแกจวร้อนร้องออกก้องไฟ

กระดุมพอยู่วังกตตั้งไซ

ไต่ป่าเปรยงปรือกระพือบิน

นกกขนทองเพด็นพดอชยชตกรถิน

นกกขม้นบิน โฉจับไฟบาย

แแต่เห็นคนมามากกระตากหาย

คูนกระต่ายหดบตหนเซาพง

นำเสยงตายมิได้ชมตมประสังค

ตมตงชกชอชระชอเยน

ร่มชัญแแต่ใหม่โคไร่เห็น

ทนทางเป็นร้องเซาเรจ่าเพารตจ

ทตตวงกตางทางตักแทบทอหมหัว

ตุน้ำกตตวันางประทอนพรันฤไทน

โอยโอยอยู่บนต้นไม้ใหญ่

จิงเวงใจเปดียนเปด่าเค้ร้าอุรา

ที่ในคงตรงหัวยอดงาหน้า

สี่ต้นต่างต่างตั้งอากา

ไม้ดอกออกกลิ่นรณพณิศ

ชม โดยพลับพลวงจวงจันทน์

พิกุลแก่งเกดกฤษณา

พลอยเคียงข้างอรไทย

นางตั้งร้อยทองค้อยคดายฉายเทวศ

แต่แรมร่อนผ่อนมาดับห้าวาร

ให้ปลงช้างคังค้ายรายด้อม

พลอยชงนนางพดางจรด

เย็นฉานาโหดมาพดงพดง

เป็นดำธารมาแต่ชานบรพตา

ที่แดงเหมือนแสงทับทิมสด

ต่างสี่ซ้อนซบดับไป

รณนเด่นชัยพระพายพัด

ศรณเวลาด้ายณห้องรอนรอน

๐ จรดถาดถึงเส้นศรเพชรรกตา

พวกด้อยดนมมาแดงให้แจ้งใจ

ศรณพดบคำรบรตจิตทหาร

แยกย้ายหมอบมองย่องเข้ามา

คดาคด้าหลาดกเหต้อผเสือบ้า

บ้างบินมาบินไปไฟไฟรวัน

สารพักรู้จักกรมนมศอรรค

ตั้งบันแทงทวยทั้งกตด้วยไม้

จำปาดกดอกออกได้

ชชจนชมไปให้สำราญ

จนดงงเขคค้ำไม้ไฟรสำนง

ถึงหมู่บ้านภูเขียงเคียงศร

ไฟรพดพรงพร้อมกันอ้อม

ตงสี่ที่ถรสรังพระคงศา

ตนหดถึงชงชนกยอนภูษา

ตงนคี่ตาแดงเดอมดระดานใจ

ที่เขียงเหมือนนมรกตอันสดได้

แดงโดยเพดิตเพด้นตามเนินคอย

หอมตอกไม้ในพณิศแนวตั้งชว

บทจรคั้นพลับพลาพนาโดย

ขุ่มพดโยชಾಯูบ้าใหญ่

ว่าดาวไทยกับนางอยู่ปางศา

กรต่านแบ่งบันกันทอหน้า

ตั้งนศรเพชรรกตากอานมนศร

อีตใจเข้าไปได้เจ็ดคาบ

มีลมมีวทอทศทุกตำบล

ขางยุงตั้งห้ากรรจกกรรจาย

เลี้ยงงัดนนครนครนพนาจ

๑ ครานนบรตาพอกไทยดาว

ต่างคนตระหนกตกใจ

ก้างแกงแกล้งจืดคอกคหวาดทอน

จะเกิดเหตุอะไรในพงพี

๑ ครานนจึงแค้นศรีเพชรกล้า

เหล่าทหารพร้อมกันในทันใด

โท่เกรี้ยวจึงกรูเข้าด้อม

พระทายน่าเห็นดาวเกรี้ยวจกราจมา

มีตมนอนชการไม่เห็นหน้า

จะสู้รบเสี้ยกระบวณด้อยจวนแจ

พวงดาวได้ดัดสะกดกัน

บ้างตมดุกคูกคสถานวังชานขุน

ศรีเพชรจับได้พระทายน่า

พวงไฟได้ค้นพดโยธา

๑ ครานนส่งรอยทองผ่องศรี

ร้องกรรตหวัดจ้องอยู่จวนจาย

ฟ้าจวบจันทร์ขอบพระยับฝน

ตมวนพัดช้ากรรหน้ามา

ผู้นทรายปลิวกตุ่มกตุ่มเงหา

พลุชาดังจะคว่ำทำตายไป

ตาชาดควงสั้นอยู่หวนไหว

ทั้งนายไพร่ไม่เป็นล้มประดี

พระทายนาคควงสั้นคงดม

ทั้งพื้นไฟไม่มีดับมืดไป

ยิงปืนสัญญาหาช้าไม่

ยิงปืนไฟตึงตังตังประดา

ได้อ้อมเสี้ยวดัดสะกดหน้า

ตกประหม่าหนึ่งของตริงแดง

ไม่รู้ว่าศัตร้อยุไหนแน่

ทั้งนายไพร่จึงแต่ไปตามบุญ

พวงไทยหนักน้อยอยู่จวน

ดาวมากชุดมุนจับมัตมา

ทงกังกากงตัวเป็นหัวหน้า

ได้มาครบตัวไม่มีตาย

กับฝูงนารัตนทั้งหลาย

ไต่ย่นเลี้ยงพวกผู้ชายออ้ออิงไป

มิตมวทอฉนทงคณฟ้า

ค่างคน โศกาอาโดย

๑ ครานนศรเพชรรทหารใหญ่

ยังแต่นางสร้อยทองผ่องใสภา

ทมิถมนอนชการก้เลื่อมหาย

พาทหารมีช้อตอศบไฟ

ผ่ายนางสร้อยทองเห็นศรเพ็ชร

ศกใจไม่เบ็นส่มประดี

ศรณางค้อยตำรงทรงกายา

แม่เจ้าอย่าครระหนักศกพระไทย

พระเจ้าเซียงอินทรเป็นกระษัตริย์

ไปครองเวียงเซียงใหม่ในครงนี้

จ่าแต่ให้ผูกข่างม้า

กับทังสาวสรรรคก้านัดใน

ไทยดาวผู้ชายทงนายไพร่

พระท่ายน่านนจาทงชอคา

๑ หน้าตั้งสารแต่ผ่ายพระท่ายน้า

กิดไปให้ละเหียเสียน้ำใจ

เพราะศวกุระยาทำสละเพร่า

นุกจาขายกาทงคองระดี

ไม่เห็นหน้าไฟร้อยที่ไหน

แซ่เสียงร้องไห้ในพลับพลา

ศรณจับค้วนายไพร่ได้พร้อมหน้า

ตั้งร้ายคาตาแต่จเบ้าไป

ให้พลรายรอบพลับพลาหาซ่าไม้

ครงเขาขางไนไปทันที

คังใครพันล่อเต็ดตงกับที่

พิเดยงทงดีปกครองได้

ศรเพ็ชรบอกมาหาซ่าไม้

มิใช่โจรบ้ามาอย่างยี้

ครดีใช้ให้มาเชิญ โฉมศร

จะทรงไศก้ไปจ่าไร

พานางยาตราหาซ่าไม้

นางสร้อยทองร้องไห้ละฮันมว

ที่จับได้ใส่โตงกโงตองหน้า

ให้สูงตามกันมาในกตางไฟ

ดาวมั้นจ่ารุงมาน้ำตาไหล

ควรรหรือเบ็นโตถงเพียงน

หลงโงใจดาวไม่พอที่

เห็นทงทเจ้ามั้นนนวนางใจ

จึงเพิกเฉยเฉยตพระชิตา

ให้ศัตรูจับเอาตัวไป

ถ้าหากมันพ้นเสียให้บรรดา

นมนทาจางของทองชอกดา

ไหนยังจะชนชอดชธา

ยิ่งคิดยิ่งแก่นแน่นหัวใจ

พดกไพร่บางตนก็ทุกขร้อน

ฮายบางคนทกระนองร้องเฮฮา

กองทัพรบเร่งตระเบ็งมา

เข้าในเมืองพดันทันใด

ดาวแก่แม่หมายตะกายฉิ่ง

ของไร่นมตกนมาเป็นนุ

เขาบอกกล่าวชาวใต้ไทยอยุธยา

คาหดยแกลงแก่วงต้อต้อพดกดาว

ที่แก่เฒ่าเขาถ้วด้วยทงไปให้

คาหดอเก็บขัตตอตตะพาย

จะดูไทยหรือดาวยาวหรือสั้น

ดาวกหยกยงนง โกง ไคง

มิ่งไม่เคยเห็นเต้นมาดู

อพดกดาวจากทุกทุกหัวไทย

มีรูจาจะนามีเหตุใหญ่

ที่ไหนจะได้คืนอยุธยา

ไม่เสียใจตายเสียยังดีกว่า

จะเอาหน้าไปส่งใจแห่งใด

ว่าจับทหารอยุธยาเอามาได้

ไม่แแต่ดูหน้าใครในทางมา

เผ้าสระที่อนลอนใจไม่เงยหน้า

ใจกล้าเด่นหัวไม่กลัวใคร

ไม่ช้าก็ถึงเมืองเชียงใหม่

ดาวไพร่พดเมืองเนืองมาดู

ชายหญิงเบียดเสียดเป็นหมู่หมู่

ถามไถ่จะใคร่รูซึ่งเรื่องราว

คงก็เรียกกันมาอยู่มีฉาว

จนดาวสว่างหลบเมินสังเทินฮาย

บักไทยใครหิวกินให้หาย

เดินย้ายมาหน้าท่าคาโพดง

อีดาวร้องบักนนจะตายโหง

น้แหดะเฮี้ยเสื่อไกรงของเมืองไทย

จะเอาแมงหรือหนูก็จะให้

คู่มัพไม่ได้ขายหน้าตา

๕๕
๑ ครนถึงศาลาดูกขุนใน

๕๖
ถึงกำทายน่าจำครบมา

๕๗
อันนางสร้อยทองผ่องใสภา

๕๘
โหยนข้างอยู่หน้าศาลาใน

๕๙
เพียพระยาผู้ใหญ่ก็ไต่ถาม

๖๐
จึงถามพระทายนาคามคดี

๖๑
จึงขนมารับเอานางไป

๖๒
เขาลงมายเจ้ากรุงอยุธยา

๖๓
๑ ครานนจึงพระทายน่า

๖๔
ศรัทธัก็นักอยู่แต่ในใจ

๖๕
คิดเรานมหนักงพันช้ำ

๖๖
ไม่ควรขอให้อใจให้ความมัน

๖๗
๑ ขุนนางทงปวงก็ขัดใจ

๖๘
จงหองสุดใจไทยอยุธยา

๖๙
ทายนาคากงกเคามา

๗๐
พวกขุนนางต่างคนก็เขาไป

๗๑
๑ ครานนพระเจ้าเชียงใหม่

๗๒
ทอดพระเนตรเห็นศรีเพชรพดด้

๗๓
ทรงพระสรองคชหัตถ์อยู่ณคณาน

๗๔
ถามศรีเพชรพดนมมัทนช้ำ

๗๕
พวกขุนนางน้อยใหญ่อยู่พร้อมหน้า

๗๖
พวกอาต้ามตักกันเป็นหล่นไป

๗๗
ยังหาได้ดังจากข้างไม้

๗๘
ก็ว่าจะได้รับสิ่งพระภุมิ

๗๙
ศรีเพชรบอกความเป็นถนถนถ

๘๐
เต็มทออย่างไรให้ถวมา

๘๑
คิดอ่านอย่างไรให้เร่งว่า

๘๒
หรือว่าสู้ขอปรกการใด

๘๓
คองจาเคนชิตอชญาไ้รบ

๘๔
บอกมันหรือไม้ก็เหมือนกัน

๘๕
ถึงจระม้วยชอกก็ไม่พริ่น

๘๖
กนงอันไม่บอกออกความ

๘๗
เป็นใดไม่เจ้าอายตายหน้า

๘๘
เย็นแฉงก็พากันคดงไกล

๘๙
กุมใจข้างหน้าชาวดงใหญ่

๙๐
เฝ้าพระเจ้าเชียงใหม่พร้อมหน้ากัน

๙๑
เป็นพิภพเชียงใหม่ไคศอรบ

๙๒
ทงพระทายนานนทจามา

๙๓
ดูกทชยานจับพระแสงแกจ่งเงอง

๙๔
สร้อยทองได้มาหรือว่าไร

๕ ๕ ๕ ๕
๑) กรานนศรเพชรจงกราบทูล

๕๕ ๕ ๕๐
นขอพระทายนานาพดไกร

๕๐ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
นพีกากงศวนายฝ่ายงานช่าง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
องค์นางด้ร้อยทองก็ได้มา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พอดนางกานตนนพหลายร้อย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ไพร่พดเจ็ดร้อยทั้งดาวไทย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
๑) กรานนเจ้าเซียงอนทรบพภพ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ไม่เห็นนางด้ร้อยทองที่บองนั้น

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ดิมพระทายนานาแกกangg

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ศุตาชอองครนึ่งไป

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ชรรมเนียมทไทนจรโคกรู

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ทำไมจึงมิให้ออนเข้ามา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ก็รูจางานนเป็นทกรก

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
มัจจะเขาแต่หน้าไม้อำใคร

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
รจจิงไม้มหรือไฉน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เหตุใดให้ค้อยอยู่ศาลา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
หรือมิ่งเห็นว่าไมคจรรค

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
อ้ายพวกไทยชชาเขามาโย

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
๑) พวกชาเฝ้าตระหนกตกบระหม่า

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กรมเมืองคุมไทยไปบัดคด

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ขอเดชมเรนทรผู้ผู้เป็นใหญ่

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เป็นนายพวกไทยอยุธยา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
คุมกระบวนตั้งนางมากดางบำ

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ยังอยู่ศาลาดูกขุนใน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เงินทองเพชรพดอยเป็นโหนโหน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ให้จ่าไรทั้งหมดไม่ดกกัน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ฟังไม่จบคำทูลเป็นมุดมัน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ก็ขุนหันด่าว่าเสนาใน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
หาได้ทรงไต่ถามเือกความไม่

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พม่งทำอย่างไรอ้ายเสนา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ให้ไพร่คูนางเด่นเห็นทจหน้า

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ควรแดงหรือว่าประการใด

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ชวณกเสนาทงน้อยใหญ่

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เพียนให้แทบคายเขาหวายมา

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ด้ร้อยทองผ่องใสอยู่โหนหง

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ปราสาทแก้วรจนาหนของใคร

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
ที่นางจะอยู่นั้นไม่ได้

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
สั่งไปไว้คูกจกทุกคน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
พระสุรเสียงตั้งฟ้าคารนฝน

๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
กรมจ้งอดจนวนทยออกมา

ไปบอกกล่าวทำางนางที่ข้างใน
กริ่งนักเชิญไปอย่าได้ช้า

โสดนจำทนวยเรือนเกิดอันก่ด้น
ทำางนางออกหน้าปากกันไป

เชิญนางสร้อยทองผ่องใสภา
รับขนทรงตั้งฉากกาญจน์

๑ ครานันพระเจ้าเชียงใหม่
กระทบบาทควาตอชุนพน

ผู้ชายพวยเรืออยู่เต็มไป
ข้างกระไวรวังคงไม่มี

ทำางนางต่างพากันหวาดทอน
รับเร่งเขาดังทงไฟระนาย

๑ ครานนึ่งพระเจ้าเชียงใหม่
กระหนึ่งนางมีไตวางฤไทยปอง

ประทบที่แทนสุวรรณบรรจสุวณ
กระขับตั้งสาวสรวิคกานัดใน

๑ นางในได้ฟังรับสั่งไร
ช่วยกันจัดแจงแต่งกายา

ครันถึงนอบนบขอภักดิ์
เจ้าขรอนายทุดคตามตามทำางอง

รับสั่งให้รับนางอยู่ข้างหน้า
ทำางนางต่างพากันตกใจ

ต่างคนจุนจิงไม่นิ่งได้
ถึงศาลาในก็กราบกราน

ตั้งลาดงจากคชสาร
พามาหน้าฉานพระโรงคัด

เห็นจ้อมมาทอดให้ขบรบน
พากันมาโยในทน

จะดูเด่นหรือไรไหนนี้
อพอดนหน้าเขียนให้เขียนตาย

คงมถดวคจตั้งนมังชจญทาย
คอยรับสั่งจะถวายนางสร้อยทอง

ตั้งมถัดกระทยมขมยของ
เสด็จจากที่ของพระโรงไชย

ให้อาจรนร้อนรนไม่ทนได้
นางสร้อยทองอยู่ไหนไปเรียกมา

รับไปบอกคุณทาจจะเอาหน้า
แต่จวนางอนมามนเทยรทของ

หมอบอยู่วิมณากชนทักนทของ
ถวายนางสร้อยทองผ่องใสภา

๑

๑

๑

๑

๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 ๑ ครานนเจ้าเขียงอินทรบนนคร เห็นบังอรนกรกเป็นหนักหนา
 เพ่งพิศโฉมนางไม่วางตา ดกขณาเพริศพรังทุกสิ่งอัน
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 เดี่ยอยู่แต่ต้อยยังเป็นเด็ก ว่างเด็กไม่สัมภมย์จัญญ
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 นกทรายเหล่าดำร้างค่านางกำนัด แล่นกระเด็นครวญไคร้อยไปมา
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 อย่างเดียวจำจรงคอคใจได้ จระช้านานเท่าไรไปหนักหนา
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 เรืองนางนทเจ้าอยุธยา กระจกอกรายกทัพมาถึงเมือง
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 จำจะต้องกตอานการศึกก่อน ศัตรอนไพรนให้สิ้นเรื่อง
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 เมื่อเสด็จสิ้นเหตุการณราคาญเคื่อง พอนางเขียงคงได้ชมส่มใจปอง
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 กิดพดวงทางภิปรายทายทัก นางดกษณตัวเจ้าอย่าเค้รำหมอง
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 จงเดียงเจ้าเป็นใหญ่ในเรือนทอง ให้ครอบครองสัมบัติกษัตรา
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 อดหน้าตาเจ้าคิดถึงบิตร สองนครมิใช่ไกลหนักหนา
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 จระหากันเมื่อไรก็ไปมา กัดยาอย่าประทอนพรนใจ
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 จำแฉวงจึงดำรัสตรัสสั่ง คำหนักทองสองหงให้จคให้
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 ทงสัมบัติวัดถลาแลงข้าไทย เอาใจให้เป็นสุขทุกสิ่งอัน
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 ๑ ครานนพวงนางสร้อยทอง หม่นหมองวิโยค ไศกศัตย์
 อยู่ในห้องร้องไห้ไม่วางวัน นางรำพรรณคำเข้าเฝ้าไศกา
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 นิจจาเอ่ยจากแม่ไปเมืองใด ก็ร้องไห้รำถกกันหนักหนา
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 ดงไปไม่ถึงอยุธยา เจ้าจับมาเขียงใหม่ในกตางคณ
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 ปานนพอแม่จระคิดถึง หลงรำพึงว่าถูกเกษมสันต์
 ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒ ๕ ๒
 หมายใจว่าจะได้ฟังพากัน ด้วยดำคัญว่าถูกไปได้ดี

ธำรงดาเซาจันมาเชียงใหม่

หรือจะยกโยชามาราวี

ตกนตักทจะคิดแต่

นเหนือจาเวรกรรมไล่ทักใจ

จรงแก่นแน่นใจกรโหม

ด้วยปรานีจรวบเอากดขี่ไป

นำคาหดงถึงแถวสระอนให้

นางมีไต่เป็นสูงทุกราตรี

จบเล่ม ๒

พิมพ์ที่โรงพิมพ์เจริญช่างกัณฑ์วัดป่าเลไลยก์นคร
ทบสถินต์มณเฑียรเจ้าของและพิมพ์ไมยดก
พุทธศักราช ๒๔๘๒

